

FLORENS LITAUER

UPOZNAJ SEBE

KAKO RAZUMETI DRUGE POZNAVAJUĆI SEBE?

KOJA SE OD OVIH REČENICA NAJVIŠE ODNOSI NA VAS?

- Bilo da sam kod kuće ili na poslu, dobro sam organizovan, i sve držim na svom mestu.
- Teško mi je da pokažem uzbuđenje, čak i za nešto što mi je zaista važno.
- Kad sam u kupovini, često mi se dešava da zaboravim gde sam parkirao automobil.
- Smeta mi kad se zaposleni ne drže mojih uputstava.

U knjizi *Upoznaj sebe*, Florens Litauer vam pruža vredna saznanja o poštovanju vašeg jedinstvenog, Bogom danog karaktera. Knjiga obuhvata i test profila ličnosti koji pokazuje kako vaš jedinstveni spoj karakteristika utiče na vaša osećanja, posao i odnose. Duhovitim anegdotama i iskrenim savetima, *Upoznaj sebe* vam pomaže da poboljšate svoje jake strane i ispravite slabosti.

Ova zanimljiva knjiga takođe pruža ključ za razumevanje ljudi koji se nalaze oko vas. Naučićete kako da prihvatite – čak da uživete – u karakteristikama koje svakog od nas čine toliko drugačijim. *Upoznaj sebe* je oruđe koje vam je potrebno da biste promenili život nabolje, kao i živote onih do kojih vam je stalo.

ŠTA JE TO ŠTO TE ČINI POSEBNIM?

Mnogo stvari. U knjizi *Upoznaj sebe* otkrićeš kako te je Bog stvorio kao čudesno i kreativno biće. Na sledećim stranicama otkrićeš da li si:

- spontani, veseli, raspoloženi sangvinik
- zamišljeni, verni, uporni melanholik

- odvažni, ubedljivi, uvereni kolerik
- prijateljski nastrojeni, strpljivi, zadovoljni flegmatik,

ili si kombinacija svega navedenog. Takođe, naučićeš kako da na najbolji način iskoristiš ovu jedinstvenu, Bogom danu prednost za ostvarivanje skladnih međuljudskih odnosa. Florens Litauer (Florence Littauer) objašnjava: „Kad znamo ko smo i zašto se ponašamo tako kako se ponašamo, možemo lakše da razumemo sami sebe, da poboljšamo svoj karakter i naučimo kako da imamo zajednički jezik s drugima.“

Kad jednom naučiš kako da izvučeš ono najbolje iz *sebe*, videćeš da će ti i drugi izgledati bolje. Knjiga *Upoznaj sebe* pomoći će ti da budeš onakva osoba kakva si oduvek želeo/la da budeš.

Florens Litauer je najprodavaniji pisac knjiga *Srebrne kutije (Silver Boxes)*, *Upoznaj sebe za bračne parove (Personality Plus for Couples)*, *Upoznaj sebe za roditelje (Personality Plus for Parents)*, i nekoliko drugih knjiga. Poznati je govornik na međunarodnim seminarima i predsednik Udruženja CLASS. Sa suprugom Fredom živi u Kaliforniji.

Naslov originala: *Personality plus* by Florence Littauer

SADRŽAJ

POSEBNA ZAHVALNOST.....	8
PRVI DEO	
JEDINSTVENOST LIČNOSTI.....	9
BRZI METOD SAMOSAGLEDAVANJA.....	9
1. NIKO KAO TI.....	10
NE POSTOJE DVE ISTE OSOBE.....	10
VREDNOST JE UNUTRA.....	10
SVAKO JE JEDINSTVEN.....	10
ODAKLE DA POČNEMO?.....	11
2. PROFIL LIČNOSTI.....	14
TEST LIČNOSTI.....	14
REZULTATI TESTA.....	15
DRUGI DEO.....	18
POTENCIJALI LIČNOSTI.....	18
SAGLEDAVANJE PREDNOSTI POJEDINIH TEMPERAMENATA.....	18
LIČNOST OMILJENOG SANGVINIKA.....	19
Ekstrovertna osoba • Voli da priča • Optimista.....	19
LIČNOST SAVRŠENOG MELANHOLIKA.....	20
Introvertna osoba • Mislilac • Pesimista.....	20
LIČNOST MOĆNOG KOLERIKA.....	21
Ekstrovertna osoba • Izvršilac • Optimista.....	21
LIČNOST MIRNOG FLEGMATIKA.....	22
Introvertna osoba • Posmatrač • Pesimista.....	22
3. ZABAVIMO SE UZ OMILJENOG SANGVINIKA.....	23
DECA OMILJENI SANGVINICI.....	23
DOPADLJIVA LIČNOST.....	23
PRIČLJIV, PRIPOVEDAČ.....	24
NEOPHODNI NA ZABAVAMA.....	25
PAMTE BOJE.....	26
FIZIČKI DODIRUJU SAGOVORNIKA.....	26
DOBRI NA SCENI.....	27
ŠIROM OTVORENE OČI I NEVINI.....	27
ODUŠEVLJENI I IZRAŽAJNI.....	27
RADOZNALI.....	27
VEČITO DETE.....	28
DOBROVOLJCI ZA POSLOVE.....	28
MAŠTOVITI I ŽIVOPISNI.....	29
INSPIRIŠU I ŠARMIRAJU DRUGE.....	29
LAKO SKLAPAJU PRIJATELJSTVA.....	30
IZGLEDAJU UZBUĐENO.....	31
4. ORGANIZUJMO SE UZ SAVRŠENOG MELANHOLIKA.....	32

DUBOKI, ZAMIŠLJENI, ANALITIČNI	33
OZBILJNI I SVESNI CILJA	33
GENIJALNA INTELIGENCIJA	34
TALENTOVANI I KREATIVNI	34
VOLE LISTE, GRAFIKONE, DIJAGRAME I BROJEVE	35
SVESNI DETALJA	36
UREDNI I ORGANIZOVANI	36
ČISTI I UREDNI	37
PERFEKIONISTI VISOKIH STANDARDA	38
EKONOMIČNI	38
ISKRENO SPREMNI DA POMOGNU I SAŽALJIVI	39
TRAŽE IDEALNOG SUPRUŽNIKA	39
5. SAGLEDAJMO SVOJE EMOCIJE	40
PRODUŽENI OBRAZAC	40
MNOGO ZAJEDNIČKOG	41
OPHOĐENJE S MOĆNIM KOLERIKOM I MIRNIM FLEGMATIKOM	41
6. POKRENIMO SE UZ MOĆNOG KOLERIKA	43
ROĐENI VOĐA	44
JAKA POTREBA ZA PROMENOM	45
JAKA VOLJA I ODLUČNOST	45
MOGU DA UPRAVLJAJU BILO ČIM	46
USMERENI KA CILJU	46
DOBRI ORGANIZATORI	47
DELE ZADUŽENJA	48
NAPREDUJU UPRKOS PREPREKAMA	48
NEMAJU IZRAŽENU POTREBU ZA PRIJATELJIMA	48
OBIČNO SU UPRAVU	49
ISTIČU SE U NEPREDVIĐENIM SITUACIJAMA	49
7. OPUSTIMO SE UZ MIRNOG FLEGMATIKA	50
NJIHOVA SVESTRANOST	50
UZDRŽANA NARAV	52
OPUŠTENI	53
SPOKOJAN, MIRAN, PRIBRAN	53
STRPLJIVI URAVNOTEŽEN	53
LAKO SE MIRI SA ŽIVOTNIM SITUACIJAMA	54
IMA ADMINISTRATIVNE SPOSOBNOSTI	54
POSREDUJE KOD PROBLEMA	55
S NJIM JE LAKO BITI U DOBRIM ODNOSIMA	56
IMA MNOGO PRIJATELJA	57
DOBAR SLUŠALAC	57
TREĆI DEO	58
SKICA LIČNOSTI	58
NAČIN SAVLADAVANJA LIČNIH SLABOSTI?	58
UVOD	59

PRETERANA POZITIVNOST POSTAJE NEGATIVNOST	59
8. ORGANIZUJMO OMILJENOG SANGVINIKA.....	60
SLABI SU U ZAVRŠNICI	60
NE PRIZNAJU MANE	60
PROBLEM: OMILJENI SANGVINIK PREVIŠE PRIČA	60
REŠENJE 1: PRIČAJ UPOLA MANJE NEGO PRE	60
KO MOŽE VIŠE?	60
REŠENJE 2: PAZI NA ZNAKE DOSADE	61
REŠENJE 3: NE BUDI OPŠIRAN	61
REŠENJE 4: PRESTANI S PRETERIVANJEM	62
PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI SU EGOCENTRIČNI	62
REŠENJE 1: SAOSEĆAJTE S POTREBAMA DRUGIH	62
REŠENJE 2: NAUČITE DA SLUŠATE	63
PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI IMAJU SLABO PAMĆENJE	63
REŠENJE 1: OBRATITE PAŽNJU NA IMENA	63
REŠENJE 2: ZAPISUJTE STVARI	64
REŠENJE 3: NE ZABORAVLJAJTE DECU	65
PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI SU NEPOUZDANI I ZABORAVNI PRIJATELJI	65
REŠENJE 1: PROČITAJTE KNJIGU FAKTOR PRIJATELJSTVA	65
REŠENJE 2: NA PRVO MESTO STAVITE POTREBE DRUGIH	66
PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI PREKIDAJU DRUGE I ODGOVARAJU U NJIHOVO IME	66
REŠENJE: NEMOJTE MISLITI DA SVE PRAZNINE MORATE DA POPUNITE VI	66
NEFLEGMATIČNI FIL	67
PROBLEM: OMILJENI SANGVINIK JE NEORGANIZOVAN I NEZREO	67
REŠENJE 1: SREDITE SVOJ ŽIVOT	67
REŠENJE 2: ODRASTITE	68
9. ORASPOLOŽIMO SAVRŠENOG MELANHOLIKA.....	70
JEDINI TE VRSTE?	70
PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLIK LAKO PADA U DEPRESIJU	71
REŠENJE 1: SHVATITE DA NIKO NE VOLI POTIŠTENE LJUDE	71
REŠENJE 2: NE TRAŽITE NEVOLJU	71
REŠENJE 3: NE PRIMAJTE SVE K SRCU	72
REŠENJE 4: TRAŽITE ONO ŠTO JE POZITIVNO	73
REŠENJE 5: PROČITAJTE KNJIGU ODAGNAJ CRNE OBLAKE	73
PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI IMAJU LOŠU SLIKU O SEBI	73
REŠENJE 1: PRONAĐITE IZVORE SVOJE NESIGURNOSTI	73
REŠENJE 2: PREPOZNAJTE ZNAKOVE „LAŽNE SKROMNOSTI“	74
PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI ODUGOVLAČE	74
REŠENJE 1: PRONAĐITE „PRAVE STVARI“ PRE NEGO ŠTO POČNETE	74
REŠENJE 2: NEMOJTE GUBITI PREVIŠE VREMENA NA PLANIRANJE	75
PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI ZAHTEVAJU NEREALNE STVARI OD DRUGIH	75
REŠENJE 1: SNIZITE SVOJE STANDARDE	75
REŠENJE 2: BUDITE ZAHVALNI ŠTO RAZUMETE SVOJ TEMPERAMENT	76
10. SMIRIMO MOĆNOG KOLERIKA.....	77

GOSPODIN NEPOGREŠIVI.....	77
PROBLEM: MOĆNI KOLERICI SU VREDNI RADNICI.....	77
REŠENJE 1: NAUČITE DA SE OPUSTITE.....	77
REŠENJE 2: PROČITAJTE KNJIGU KAD SE ODMARAM OSEĆAM KRIVICU.....	78
REŠENJE 3: NE OPTEREĆUJTE DRUGE.....	79
REŠENJE 4: PLANIRAJTE SVOJE SLOBODNO VREME.....	80
PROBLEM: MOĆNI KOLERICI IMAJU POTREBU DA UPRAVLJAJU.....	80
REŠENJE 1: PRIHVATITE VOĐSTVO DRUGIH.....	80
REŠENJE 2: NEMOJTE PREZIRATI ONE KOJI SU „PRIGLUPI“.....	80
REŠENJE 3: PRESTANITE S MANIPULISANJEM.....	81
PROBLEM: MOĆNI KOLERICI NE ZNAJU KAKO DA POSTUPAJU S LJUDIMA.....	82
REŠENJE 1: VEŽBAJTE STRPLJIVOST.....	82
REŠENJE 2: NEMOJTE DAVATI SAVETE AKO TO NIKO NE TRAZI.....	82
REŠENJE 3: UBLAŽITE VAŠ PRISTUP.....	83
REŠENJE 4: PRESTANITE DA SE SVAĐATE I DA IZAZIVATE PROBLEME.....	84
PROBLEM: MOĆNI KOLERICI SU UPRAVU, ALI NISU OMILJENI.....	84
REŠENJE 1: DOPUSTI DA I DRUGI BUDU U PRAVU.....	84
REŠENJE 2: NAUČITE DA SE IZVINITE.....	85
REŠENJE 3: PRIZNAJTE DA I VI GREŠITE.....	85
11. MOTIVIŠIMO MIRNOG FLEGMATIKA.....	86
PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI SE NE UZBUĐUJU.....	86
REŠENJE: POKUŠAJTE DA SE ODUŠEVITE.....	86
PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI SE PROTIVE PROMENAMA.....	87
REŠENJE: POKUŠAJTE S NEČIM NOVIM.....	87
PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IZGLEDAJU TROMO.....	88
REŠENJE 1: NAUČITE DA PRIHVATITE ODGOVORNOST ZA SVOJ ŽIVOT.....	88
REŠENJE 2: ŠTO MOŽEŠ DA URADIŠ DANAS NE OSTAVLJAJ ZA SUTRA.....	88
REŠENJE 3: MOTIVIŠITE SAMI SEBE.....	89
PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IMAJU NENAMETLJIVU ČELIČNU VOLJU.....	89
REŠENJE: NAUČITE DA ISPOLJAVATE SVOJA OSEĆANJA.....	89
PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IZGLEDAJU NEODLUČNO.....	90
REŠENJE 1: VEŽBAJTE DONOŠENJE ODLUKA.....	90
REŠENJE 2: NAUČITE DA KAŽETE NE.....	91
ČETVRTI DEO.....	92
PRINCIPI LIČNOSTI.....	92
PUT POBOLJŠANJA ODNOSA S DRUGIMA?.....	92
12. SVAKO JE JEDINSTVEN.....	93
PRIRODNI SPOJ.....	93
SPOJEVI KOJI SE DOPUNJUJU.....	94
SUPROTNOSTI.....	95
RADITI ILI NE RADITI?.....	95
13. NE VOLIMO KALUPE.....	97
PRVI KALUPI.....	97
KAD STUPIMO U BRAK.....	97

RAZUMEVANJE SVOG OSNOVNOG TEMPERAMENTA NE STAVLJA NAS U KALUP	98
PRIZNAJTE SVOJE SLABOSTI.....	98
NAPRAVIMO LIČNI PLAN	98
PROCENITE SVOJE VRLINE	99
PROCENITE SVOJE MANE	99
TRAŽITE MIŠLJENJE DRUGIH.....	100
ISPLANIRAJTE KONKRETNE KORAKE USAVRŠAVANJA.....	100
ZAMOLITE ZA POMOĆ SVOJU PORODICU.....	100
PODRŽAVAJTE ISKRENE STAVOVE	101
14. SUPROTNOSTI SE PRIVLAČE.....	102
ODNOSI IZMEĐU OMILJENOG SANGVINIKA I SAVRŠENOG MELANHOLIKA.....	102
PATNJA TRAŽI SAPATNIŠTVO	103
RASPORED? KAKAV RASPORED?.....	103
ODNOSI IZMEĐU MOĆNOG KOLERIKA I MIRNOG FLEGMATIKA.....	105
POPRAVLJANJE ŠTETE.....	106
15. RAZLIKE U TEMPERAMENTIMA.....	107
OMILJENI SANGVINIK.....	107
MOĆNI KOLERIK.....	108
SAVRŠENI MELANHOLIK	108
MIRNI FLEGMATIK	109
16. KAKO SE UKLOPITI S DRUGIMA.....	111
LIČNOST OMILJENOG SANGVINIKA.....	111
LIČNOST SAVRŠENOG MELANHOLIKA	114
LIČNOST MOĆNOG KOLERIKA.....	116
LIČNOST MIRNOG FLEGMATIKA.....	118
PETI DEO	122
SNAGA LIČNOSTI	122
IZVOR SNAGE ZA OSTVARIVANJE POTENCIJALA LIČNOSTI	122
17. POZNAVANJE SEBE STVARA POZITIVNE OSOBINE KOD LJUDI!.....	123
OSLOBAĐANJE OD KRIVICE	123
PRONAĐITE DUHOVNU ENERGIJU.....	123
PRINESITE SVOJA TELA.....	124
NE PRILAGOĐAVAJTE SE OVOM SVETU.....	124
PREOBRAŽAVAJTE SE OBNAVLJAJUĆI SVOJ UM.....	124
NAŠA JEDINSTVENOST.....	125
UDOVI NISU DOVOLJNI.....	125
VAŠ NAJBOLJI PRIJATELJ.....	126
DODATAK: DEFINICIJE REČI IZ TESTA LIČNOSTI	128
JAKE STRANE.....	128
SLABOSTI	131

POSEBNA ZAHVALNOST

Pre dvadeset pet godina prijatelj mi je dao primerak knjige *Temperament pod kontrolom Duha*, Tima Laheja, i zamolio me da je pročitam. Ubrzo me je fascinirala teorija o četiri temperamenta koja potiče još od Hipokrata, četiri stotine godina pre Hrista. Čitajući je, pronašla sam opis mog karaktera, a zatim i Fredovog, pa sam osećala kao da nas je autor potajno poznavao. Iako nikada nisam srela Tima Laheja, zaista sam želela da razgovaram s čovekom njegovih shvatanja. Posle godinu dana naši putevi su se ukrstili, i oboje smo govorili na istom seminaru. Tim je bio upravo onako dinamičan i uzbuđljiv kako sam se nadala da jeste, i ohrabrio me je u mom daljem proučavanju temperamenata.

Posle svih ovih godina učenja i savetovanja, napisala sam ovu kompilacijsku knjigu *Upoznaj sebe* o temperamentima, koju posvećujem Timu Laheju, koji me je inspirisao. Slažem se s onim što mi je rekao u pismu:

Sada sam još ubeđeniji nego ranije kad sam ja napisao knjigu o temperamentima, da je teorija o četiri temperamenta najbolje objašnjenje za ljudsko ponašanje.

Time Lahej, hvala vam za ohrabrenje.

Florens Litauer

PRVI DEO

JEDINSTVENOST LIČNOSTI

BRZI METOD
SAMOSAGLEDAVANJA

1. NIKO KAO TI

Svi žele bolji karakter. Svi zamišljamo sami sebe na Ostrvu Mašte, gde nas zvonjava zvona pretvara u razgovetne, privlačno odevene aristokrate. Više se ne saplicemo, ne mrmljamo, ne padamo i ne opipavamo; nego razgovaramo, osvajamo, šarmiramo i inspirišemo. Kad se predstava završi, isključujemo misli, i nastavljamo ispitivanje životnih obrazaca. Dok buljimo u svoje prazne ekrane, pitamo se, zašto je prestala naša „zamišljena situacija“; zašto su nas zamenile nove zvezde koje samouvereno igraju svoju ulogu; zašto smo mi odbačeni kao nespretni.

Trkom odlazimo na kurseve o karakterima, koji nam obećavaju da će nas pretvoriti u blistavo oštroumne za dvadeset četiri časa; da će nam obezbediti iskustva samoprocene svoje ličnosti koja će nas pretvoriti u male bogove s velikom moći; ili će nam obezbediti obuku o osećanjima, koja će nas tako izoštriti da predosetimo naš sopstveni put do fantastične budućnosti. Odlazimo očekujući čuda i vraćamo se kući razočarani. Ne uklapamo se u kalup osobe koja puca od uzbuđenja kad joj se mogućnost predstavi kao merilo. Imamo drugačije nagone, sposobnosti i karakter – i ne možemo biti tretirani kao ta osoba.

NE POSTOJE DVE ISTE OSOBE

Da smo svi ista jaja u jednoj kutiji, ogromna kvočka mogla bi da nas zagreje i izlegne u ljupke piliće ili dične petlove preko noći; ali svi smo mi različiti. Svi smo rođeni s sopstvenom snagom i slabošću, i nijedna magična formula ne može da učini čudo za sve nas. Dok ne prepoznamo svoju jedinstvenost, nećemo moći da razumemo kako ljudi mogu da sede na istom seminaru, sa istim predavačem, u isto vreme, i kako svi postižu različit uspeh.

Knjiga *Upoznaj sebe* posmatra svaku ličnost kao individualnu mešavinu četiri osnovna temperamenta i ohrabruje nas da upoznamo *pravog sebe*, pre nego što pokušamo da menjamo ono što se vidi spolja.

VREDNOST JE UNUTRA

Kad je Mikelandelo bio spreman da iskleše statuu *Davida*, proveo je mnogo vremena birajući mermer, jer je znao da će kvalitet materijala odrediti lepotu dela na kraju. Znao je da može da izmeni oblik kamena, ali nije mogao da promeni osnovni sastav.

Svako remek delo koje je napravio bilo je jedinstveno, čak i da je hteo, ne bi mogao da nađe identičan komad mermera. Čak da ga je uzeo iz istog kamenoloma, ne bi bio potpuno isti. Sličan da, ali ne isti.

SVAKO JE JEDINSTVEN

Počinjemo kombinacijom sastojaka koji nas čine drugačijim od naše braće i sestara. Ljudi su nas godinama vajali, krnjili, kovali, uobličavali i polirali. Baš kad bismo pomislili da smo gotovi proizvodi, neko bi ponovo počinjao da nas oblikuje. Povremeno bismo uživali provodeći dan u parku, kad bi nam se svako ko prolazi divio i pomilovao nas, dok bi nam se u drugim situacijama podsmevali, podozrivo gledali ili ignorisali.

Svi smo rođeni s sopstvenim karakteristikama temperamenta, sa sirovim materijalom, našom sopstvenom vrstom stene. Neki od nas su od granita, neki su od mermera, neki od alabastera, a neki od peščanika. Tip našeg kamena se ne menja, ali njegov oblik može da se promeni. Tako je i s našim karakterima. Počinjemo s sopstvenim skupom urođenih karakteristika. Neki naši kvaliteti su divni, s

primesama zlata. Neki su ružni s nepravilnim linijama sivila. Okolnosti u kojima se nalazimo, koeficijent inteligencije, nacionalnost, ekonomija, okolina i uticaj roditelja mogu da uobliče naš karakter, ali kamen koji se nalazi ispod ostaje isti.

Moj temperament – to je moje pravo *ja*; ali jedan izraz moje ličnosti je i haljina koju oblačim. Ujutru mogu da se pogledam u ogledalo i vidim ovo bledo lice, ravnu kosu i nezgrapno telo. To sam stvarno ja. Srećom, za sat vremena mogu da stavim šminku da bi moje lice dobilo boju; mogu da stavim viklere i ukovrdžam kosu, i da obučem takav kroj haljine koji će da prikrije nepoželjne izbočine. Time sam samo prikrila pravu mene, ali nisam trajno promenila ono što sam iznutra.

Kad bismo samo mogli da razumemo sami sebe:

Da znamo *od čega* smo stvoreni

Da znamo *ko smo* u stvari

Da znamo *zašto* reagujemo onako kako reagujemo

Da znamo kolika je naša *moć* i kako da je povećamo

Da znamo koje su naše *slabosti* i kako da ih savladamo

Upravo to i možemo! Knjiga *Upoznaj sebe* će nam pokazati kako da ispitamo sami sebe, kako da poboljšamo naše jake strane i kako da odstranimo naše slabosti. Kad znamo ko smo i zašto tako reagujemo, možemo da razumemo sami sebe, da poboljšamo svoj karakter i da naučimo kako da se slažemo s drugima. Mi ne pokušavamo da imitiramo nekog drugog, da obučemo svetliju haljinu ili stavimo novu kravatu, ili da plačemo nad kamenom od kog smo napravljeni. Mi radimo najbolje što možemo sa sirovim materijalom koji imamo.

Nedavno su proizvođači pronašli načine da izrade kopije originalnih statua, tako da sada u svakoj većoj prodavnici poklona možete pronaći na desetine statua Davida, zidina Vašingtona, portreta Linkolna, reprodukcija Regana i imitacija Kleopatre. Postoji obilje imitacija, ali postoji samo jedan *ti*.

ODAKLE DA POČNEMO?

Koliko vas ima Mikelandelov kompleks? Koliko vas gleda na druge ljude kao na sirov materijal, spreman da bude izrezbaren vašom ekspertskom rukom? Koliko vas može da se seti barem jedne osobe koju ste zaista mogli da oblikujete, samo da je slušala vaše mudre reči? Koliko je ona željna da ih čuje od vas?

Kad bi bilo moguće iznova prepraviti ljude, moj suprug Fred i ja bismo bili savršeni, jer bismo od početka odbacivali ono loše jedno od drugog. Znala sam da bismo mogli da imamo dobar brak kad on ne bi uvek bio napet i kad bi znao da se zabavlja; ali *on* je želeo da se ja sredim i da se organizujem. Na našem medenom mesecu otkrila sam da se Fred i ja čak ne slažemo ni oko načina na koji se jede grožđe!

Uvek sam volela da prebiram po celom grozdu hladnih, zelenih bobica grožđa i da čupkam sa svih strana, koja god mi se više sviđa. Dok se nisam udala za Freda nisam znala da postoje „Pravila jedenja grožđa“. Nisam znala da svako jednostavno zadovoljstvo u životu ima takozvani pravi način na koji treba da se radi. Fred je prvi put izneo ovo pravilo kad sam sedela u dvorištu ispred našeg letnjikovca na plaži Kembridž, na Bermudima, gledajući u more, i odsutno čupkala bobice grožđa s velikog grozda. Nisam shvatala da je Fred analizirao moje nesistematsko jedenje voća, dok nije rekao: „Voliš li grožđe?“

„O, da, volim grožđe!“

„Onda pretpostavljam da bi volela da znaš kako da ga jedeš pravilno?“

Tada sam došla k sebi iz mog romantičnog sanjarenja i postavila pitanje koje je kasnije postalo deo uobičajene rutine: „Gde sam pogrešila?“

„Ne radiš ti ništa *pogrešno*, jednostavno *ne* radiš kako treba.“ Nisam videla neku bitnu razliku, ali sam se izrazila na njegov način.

„Šta ne radim kako treba?“

„Svako zna da, ako želi da jede grožđe pravilno, treba da otkine samo jedan mali grozd odjednom; evo, na primer, ovako.“

Fred je izvadio grickalicu za nokte, otkinuo mali grozd i stavio ga preda me.

Dok je stajao i samozadovoljno me gledao, upitala sam ga: „Da li su tako ukusniji?“

„Nije stvar u ukusu. Tako će veliki grozd zadržati svoj izgled duže. Način na koji ih *ti* jedeš – jednostavno grabeći zrna odavde i odande – upropaštava grozd. Pogledaj šta si uradila! Pogledaj sve ove male prazne peteljke koje strče svuda okolo? One kvare izgled celog grozda.“ Pogledala sam po usamljenom dvorištu da vidim da li je negde skrivena grupa sudija za grožđe koji čekaju da ocene moj grozd, ali ne videći nikoga, rekla sam: „Koga je briga?“

Tada još nisam bila naučila da „Koga je briga?“ nije rečenica koju treba reći Fredu, jer je on pocrveneo i beznadežno uzdahnuo, rekavši: „*Mene* je briga, i to bi trebalo da bude dovoljno.“

Fredu je zaista bilo stalo do svih detalja u životu, i moje prisustvo u njegovoj porodici je izgleda narušavalo mnogo toga. Da bi mi pomogao, Fred je svesrdno odlučio da me poboljša. Umesto da cenim njegovu mudrost, ja sam pokušala da sabotiram njegovu strategiju i da ga dovitljivo promenim da postane sličniji meni. Fred je godinama nastojao da me oblikuje i ukloni moje nedostatke – i ja sam uporno šmirglala njegove greške – ali niko od nas nije postajao bolji.

Tako je to išlo sve dok nismo pročitali knjigu *Temperament pod kontrolom Duha*, Tima Laheja (*Spirit Controlled Temperament*, Tim LaHaye, u izdanju Tynedale House), i tada smo jasno videli šta radimo. Svako od nas je pokušavao da promeni onog drugog. Nismo shvatali da neko može biti drugačiji, a da to ipak ne bude greška. Shvatila sam da sam ja *omiljeni sangvinik* koji voli zabavu i uzbuđenje, a da je Fred savršeni melanholik koji voli da život bude ozbiljan i ureden.

Kad smo počeli da čitamo i dalje proučavamo temperamente, shvatili smo da smo oboje pomalo moćni kolerici, tip koji je uvek u pravu i sve zna. Nije ni čudo što se nismo slagali! Ne samo što su naši karakteri i interesovanja u životu bili različiti, već je svako od nas znao da je jedini u pravu. Možete li da zamislite takav brak?

Kakvo olakšanje smo osetili kad smo saznali da postoji nada za nas; mogli smo da razumemo i prihvatimo temperamente i karaktere jedno drugoga. Dok su se naši životi menjali, počeli smo da podučavamo, istražujemo i pišemo o temperamentima. *Upoznaj sebe* je kruna dvadesetpetogodišnjih predavanja na seminarima, savetovanja i svakodnevnog posmatranja ljudskih temperamenata. Ova knjiga pruža brzu lekciju iz psihologije na lak i jednostavan način tako da možemo:

1. da ispitamo sopstvene jake strane i slabosti i naučimo kako da naglasimo pozitivne stvari, a eliminišemo negativne.
2. da razumemo druge ljude i shvatimo da, ako je neko drugačiji od nas, ne znači da greši.

Da bismo pronašli svoj sirovi materijal i razumeli osnovu svoje prirode, ispitaćemo tipove karaktera i temperamenata koje je prvi ustanovio Hipokrat pre dve hiljade četiristo godina. Biće nam zabavno uz omiljenog sangvinika, koji je pun entuzijazma. Postaćemo ozbiljni uz savršenog melanholika, koji teži savršenstvu u svim stvarima. Grabićemo krupnim koracima napred uz snažnog kolerika, koji je rođeni vođa. Odmaraćemo se s mirnim flegmatikom, koji se rado miri sa životom. Bez obzira na to ko smo, možemo da naučimo nešto od svih ovih tipova ličnosti.

2. PROFIL LIČNOSTI

Pre nego što se upoznate sa četiri različita tipa temperamenata, odvojite nekoliko minuta da odredite koji je vaš karakterni profil. Kad odgovorite na četrdeset pitanja u skladu s uputstvima, prenesite vaše ocene na listu rezultata i upišite ukupne vrednosti. Ako ste omiljeni sangvinik i ako vas zbunjuju tabele, pronađite ozbiljnog savršenog melanholika koji život vidi kao statistički niz i zamolite ga da vam pomogne da saberete vaše vrednosti.

Niko ne pripada stopostotno jednom temperamentu, ali rezultat će vam pružiti tačan pregled vaših osnovnih jakih i slabih tačaka. Ako dođete do višeznačnog rezultata, vi ste verovatno mirni flegmatik, koji je univerzalna osoba.

Vaš karakterni profil se razlikuje od svih ostalih, ali opšta informacija o vašem temperamentu biće korisna da biste bolje razumeli sebe i naučili da prihvatate druge onakve kakvi jesu. Ako budete ohrabrivali porodicu i prijatelje da analiziraju sami sebe, otvorićete nove puteve konstruktivne i zabavne komunikacije.

Kad saberete poene u testu temperamenata, imaćete neku predstavu o unutrašnjim karakteristikama – vašim urođenim osobinama zbog kojih u određenim situacijama reagujete tako kako reagujete. Da biste dublje razumeli stvarnog sebe, pratite sledećih pet poglavlja i naučite nešto novo o sebi.

„A kad dođe on, Duh istine, uputiće vas u svu istinu.“ (Jevanđelje po Jovanu 16,13)

TEST LIČNOSTI

Uputstva – U svakom od sledećih redova sa četiri reči, obeležite sa X jednu reč koja ti najbolje pristaje. Pregledaj svih četrdeset redova; potruđi se da obeležiš svaki broj. Ako nisi siguran/na koja reč ti „najbolje pristaje“, pitaj supružnika ili prijatelja, i razmisli kakav bi tvoj odgovor bio *kad bi bio dete*. (Potpun opis svakog od ovih pojmova počinje u Dodatku na kraju knjige).

Jake strane

1. ☐ avanturista	☐ prilagodljiv	☐ aktivan	☐ analitičan
2. ☐ istrajan	☐ zabavan	☐ ubedljiv	☐ miroljubiv
3. ☐ pokoran	☐ samo-požrtvovan	☐ druželjubiv	☐ snažne volje
4. ☐ obziran	☐ pribran	☐ takmičar	☐ ubedljiv
5. ☐ koji unosi svežinu	☐ učtiv	☐ rezervisan	☐ snalažljiv
6. ☐ zadovoljan	☐ osetljiv	☐ samostalan	☐ energičan
7. ☐ planer	☐ strpljiv	☐ uveren	☐ pokretač
8. ☐ siguran	☐ spontan	☐ organizovan	☐ stidljiv
9. ☐ metodičan	☐ predusretljiv	☐ iskren	☐ optimističan
10. ☐ prijateljski nastrojen	☐ veran	☐ duhovit	☐ otvoren
11. ☐ odvažan	☐ divan	☐ taktičan	☐ detaljan
12. ☐ veseo	☐ dosledan	☐ kulturnan	☐ siguran u sebe

13. ☐ idealista	☐ nezavisan	☐ bezazlen	☐ inspirativan
14. ☐ ekstrovertan	☐ odlučan	☐ sklon dvosmislenom humoru	☐ dubok
15. ☐ posrednik	☐ muzikalan	☐ inicijator	☐ druželjubiv
16. ☐ pažljiv	☐ uporan	☐ razgovorljiv	☐ tolerantan
17. ☐ slušalac	☐ odan	☐ vođa	☐ poletan
18. ☐ zadovoljan	☐ zapovednik	☐ ljubitelj tabela	☐ simpatičan
19. ☐ perfekcionista	☐ prijatan	☐ produktivan	☐ omiljen
20. ☐ živahan	☐ hrabar	☐ pristojan	☐ uravnotežen

Slabosti

21. ☐ bezizražajan	☐ povučen	☐ drzak	☐ voli da šefuje
22. ☐ nedisciplinovan	☐ bezosećajan	☐ ravnodušan	☐ zlopamtilo
23. ☐ suzdržan	☐ kivan	☐ protivi se	☐ ponavlja se
24. ☐ sitničav	☐ plašljiv	☐ zaboravan	☐ bez dlake na jeziku
25. ☐ nestrpljiv	☐ nesiguran	☐ neodlučan	☐ upada u reč
26. ☐ neomiljen	☐ odsutan	☐ nepredvidiv	☐ neprivržen
27. ☐ svojeglav	☐ nasumičan	☐ neskroman	☐ kolebljiv
28. ☐ bezličan	☐ pesimističan	☐ ohol	☐ popustljiv
29. ☐ detinjaste naravi	☐ besciljan	☐ sklon svađi	☐ otuđen
30. ☐ naivan	☐ negativan	☐ razdražljiv	☐ nonšalantan
31. ☐ zabrinut	☐ povučen	☐ preteruje u radu	☐ željan priznanja
32. ☐ preosetljiv	☐ netaktičan	☐ bojažljiv	☐ govornik
33. ☐ sumnjičav	☐ neorganizovan	☐ nasilan	☐ depresivan
34. ☐ nedosledan	☐ introvertan	☐ netolerantan	☐ indiferentan
35. ☐ neuredan	☐ zlovoljan	☐ gundalo	☐ manipulativan
36. ☐ spor	☐ tvrdoglav	☐ razmetljivac	☐ skeptičan
37. ☐ usamljenik	☐ gospodar	☐ lenj	☐ bučan
38. ☐ trom	☐ podozriv	☐ razdražljiv	☐ rasejan
39. ☐ osvetoljubiv	☐ nemiran	☐ bezvoljan	☐ brzoplet
40. ☐ oportunist	☐ kritizer	☐ lukav	☐ nestalan

REZULTATI TESTA

Sada prebacite sve oznake X uz odgovarajuće reči na listi rezultata i dodajte svoje rezultate. Na primer, ako ste obeležili živahan, obeležite to i na listi rezultata. (Zapamtite: red reči na listi profila i listi rezultata se razlikuje.)

Jake strane

Omiljeni sangvinik	Moćni kolerik	Savršeni melanholik	Mirni flegmatik
1. ☐ aktivan	☐ avanturista	☐ analitičan	☐ prilagodljiv
2. ☐ zabavan	☐ ubedljiv	☐ istrajan	☐ miroljubiv
3. ☐ druželjubiv	☐ snažne volje	☐ samo-požrtvovan	☐ pokoran
4. ☐ ubedljiv	☐ takmičar	☐ obziran	☐ pribran
5. ☐ unosi svežinu	☐ snalažljiv	☐ učtiv	☐ rezervisan
6. ☐ energičan	☐ samostalan	☐ osetljiv	☐ zadovoljan
7. ☐ pokretač	☐ uveren	☐ planer	☐ strpljiv
8. ☐ spontan	☐ siguran	☐ organizovan	☐ stidljiv
9. ☐ optimističan	☐ iskren	☐ metodičan	☐ predusretljiv
10. ☐ duhovit	☐ otvoren	☐ veran	☐ prijateljski nastrojen
11. ☐ divan	☐ odvažan	☐ detaljan	☐ taktičan
12. ☐ veseo	☐ siguran u sebe	☐ kulturnan	☐ dosledan
13. ☐ inspirativan	☐ nezavisan	☐ idealista	☐ bezazlen
14. ☐ ekstrovertan	☐ odlučan	☐ dubok	☐ sklon dvosmislenom humoru
15. ☐ druželjubiv	☐ inicijator	☐ muzikalan	☐ posrednik
16. ☐ razgovorljiv	☐ uporan	☐ pažljiv	☐ tolerantan
17. ☐ poletan	☐ vođa	☐ odan	☐ slušalac
18. ☐ simpatičan	☐ zapovednik	☐ ljubitelj tabela	☐ zadovoljan
19. ☐ omiljen	☐ produktivan	☐ perfekcionista	☐ prijatan
20. ☐ živahan	☐ hrabar	☐ pristojan	☐ uravnotežen

Zbir:

Zbir:

Zbir:

Zbir:

Slabosti

Omiljeni sangvinik	Moćni kolerik	Savršeni melanholik	Mirni flegmatik
21. ☐ drzak	☐ voli da šefuje	☐ povučen	☐ bezizražajan
22. ☐ nedisciplinovan	☐ bezosećajan	☐ zlopamtilo	☐ ravnodušan
23. ☐ ponavlja se	☐ protivi se	☐ kivan	☐ suzdržan
24. ☐ zaboravan	☐ bez dlake na jeziku	☐ sitničav	☐ plašljiv

25. ☐ upada u reč	☐ nestrpljiv	☐ nesiguran	☐ neodlučan
26. ☐ nepredvidiv	☐ neprivržen	☐ neomiljen	☐ odsutan
27. ☐ nasumičan	☐ svojehlav	☐ neskroman	☐ kolebljiv
28. ☐ popustljiv	☐ ohol	☐ pesimističan	☐ bezličan
29. ☐ detinjaste naravi	☐ sklon svađi	☐ otuđen	☐ besciljan
30. ☐ naivan	☐ razdražljiv	☐ negativan	☐ nonšalantan
31. ☐ željan priznanja	☐ preteruje u radu	☐ povučen	☐ zabrinut
32. ☐ govornjiv	☐ netaktičan	☐ preosetljiv	☐ bojažljiv
33. ☐ neorganizovan	☐ nasilan	☐ depresivan	☐ sumnjičav
34. ☐ nedosledan	☐ netolerantan	☐ introvertan	☐ indiferentan
35. ☐ neuredan	☐ manipulativan	☐ zlovoljan	☐ gundalo
36. ☐ razmetljivac	☐ tvrdoglav	☐ skeptičan	☐ spor
37. ☐ bučan	☐ gospodar	☐ usamljenik	☐ lenj
38. ☐ rasejan	☐ razdražljiv	☐ podozriv	☐ trom
39. ☐ nemiran	☐ brzoplet	☐ osvetoljubiv	☐ bezvoljan
40. ☐ nestalan	☐ lukav	☐ kritizer	☐ oportunist
Zbir:	Zbir:	Zbir:	Zbir:

Profil ličnosti je preuzet iz knjige Florens Litauer *Posle svakog venčanja dolazi brak (After Every Wedding Comes a Marriage)*. Copyright 1981, Harvest Publishing House. Ovdje se koristi s njihovom dozvolom.

Ovaj test je veoma lako protumačiti. Kad jednom unesete odgovore na listu rezultata, saberete ih u svakoj od četiri kolone/stupca, i saberete rezultate iz odeljka „Jake strane“ i „Slabosti“, znaćete koji tip ličnosti preovladava. Takođe, znaćete i koju kombinaciju vi posedujete. Ako je, na primer, vaš rezultat u koloni „Jake strane“ i „Slabostima“ moćnog kolerika 15, stvar je prilično jasna, vi ste skoro u potpunosti moćni kolerik. Međutim, ako je vaš rezultat, na primer, 8 u koloni omiljeni sangvinik, 6 u koloni savršeni melanholik, 2 u ostalim kolonama, vi ste omiljeni sangvinik s jakim primesama savršenog melanholika. Takođe ćete saznati koji je najmanje dominantan tip vašeg karaktera.

Kad pročitate sledeće stranice i proučite materiju ove knjige, naučićete kako da vaše jake strane upotrebljavate u svoju korist, kako da popravite slabosti onog tipa karaktera koji preovladava u vašoj ličnosti i kako da razumete jake i slabe strane drugih tipova karaktera.

DRUGI DEO

POTENCIJALI
LIČNOSTI

SAGLEDAVANJE PREDNOSTI
POJEDINIH TEMPERAMENATA

Uradili ste test. Sada znate kakav je vaš karakter ili koju kombinaciju karakternih osobina posedujete. Ovde su sažeto izložene jake strane svakog karaktera. Kladim se da niste znali da imate sve ove osobine koje pripadaju vašem karakteru! Sada kad znate koje su vaše pojedinačne prednosti, postarajte se da vam one budu od koristi.

LIČNOST OMILJENOG SANGVINIKA
Ekstrovertna osoba • Voli da priča • Optimista

Jake strane

<p>KARAKTERISTIKE OMILJENOG SANGVINIKA</p> <p>Privlačan karakter Govorljiv, pripovedač Neophodan na zabavama Dobar smisao za humor Pamti boje Dok govori, fizički dodiruje sagovornika Emocionalan i ekstrovertan Entuzijasta i izražajan Veseo i brbljiv Znatiželjan Dobar na sceni Bezazlen, široko otvorenih očiju Živi u sadašnjosti Promenljive naravi Iskren u srcu Večito dete</p>	<p>OMILJENI SANGVINIK NA POSLU</p> <p>Dobrovoljac za poslove Smišlja nove aktivnosti Izgleda odlično Kreativan i živopisan Pun je energije i entuzijazma Počinje na upadljiv način Nadahnuje druge da mu se pridruže Privlači druge da rade</p>
<p>OMILJENI SANGVINIK KAO RODITELJ</p> <p>Pravi kućne zabave Vole ga prijatelji dece Pretvara katastrofu u šalu Cirkuski majstor</p>	<p>OMILJENI SANGVINIK KAO PRIJATELJ</p> <p>Lako stiče prijatelje Voli ljude Voli komplimente Izgleda oduševljeno Drugi mu zavide Nije zlopamtilo Brzo se izvinjava Sprečava dosadne trenutke Voli spontane aktivnosti</p>

LIČNOST SAVRŠENOG MELANHOLIKA

Introvertna osoba • Mislilac • Pesimista

Jake strane

<p>KARAKTERISTIKE SAVRŠENOG MELANHOLIKA</p> <p>Dubok i sklon razmišljanju Analitičan Ozbiljan i traži svrhu Sklon genijalnosti Talentovan i kreativan Ima umetničkog dara ili je muzikalan Filozof i pesnik Ceni lepo Nežan Samopožrtvovan Savestan Idealista</p>	<p>SAVRŠENI MELANHOLIK NA POSLU</p> <p>Usmeren na raspored Perfekcionista s visokim standardima Svestan detalja Istrajan i temeljan Uredan i organizovan Jednostavan i čist Štedljiv Vidi probleme Pronalazi kreativna rešenja Ima potrebu da završi ono što je započeo Voli grafikone, dijagrame, brojeve, liste</p>
<p>SAVRŠENI MELANHOLIK KAO RODITELJ</p> <p>Postavlja visoke standarde Želi da sve bude urađeno pravilno Održava kuću u redu Sređuje nered za decom Žrtvuje sopstvene želje zbog drugih Podstiče znanje i talenat</p>	<p>SAVRŠENI MELANHOLIK KAO PRIJATELJ</p> <p>Oprezno sklapa prijateljstva Zadovaljava se ostajanjem u pozadini Izbegava da skreće pažnju Veran i odan Sluša žalbe Može da reši probleme drugih Iskreno brine za druge ljude Saoseća s drugima do suza Traži idealnog saputnika</p>

LIČNOST MOĆNOG KOLERIKA
Ekstrovertna osoba • Izvršilac • Optimista

Jake strane

<p>KARAKTERISTIKE MOĆNOG KOLERIKA</p> <p>Rođeni vođa Dinamičan i aktivan Ima izraženu potrebu za promenom Mora da ispravlja greške Ima jaku volju i odlučan je Ne pokazuje osećanja Ne može se lako obeshrabriti Nezavisan i dovoljan samom sebi Uliva poverenje Dobar vođa u bilo kojoj oblasti</p>	<p>MOĆNI KOLERIK NA POSLU</p> <p>Usredsređen na cilj Vidi celinu Dobro je organizovan Traži praktična rešenja Brzo kreće u akciju Vršu podelu poslova Insistira na proizvodnji Postiže ciljeve Podstiče aktivnosti Prepreke ga ne zaustavljaju</p>
<p>MOĆNI KOLERIK KAO RODITELJ</p> <p>Obezbeđuje zdravo vođstvo Utvrđuje ciljeve Motiviše porodicu Zna pravi odgovor Upravlja domaćinstvom</p>	<p>MOĆNI KOLERIK KAO PRIJATELJ</p> <p>Ima slabo izraženu potrebu za prijateljima Rado učestvuje u grupnim aktivnostima Rado predvodi i organizuje Obično je u pravu Ističe se u vanrednim situacijama</p>

LIČNOST MIRNOG FLEGMATIKA
Introvertna osoba • Posmatrač • Pesimista

Jake strane

<p>KARAKTERISTIKE MIRNOG FLEGMATIKA</p> <p>Uzdržan karakter Nemaran i ležeran Tih, miran i pribran Strpljiv, uravnotežen Dosledan život Miran, ali duhovit Saosećajan i ljubazan Prikriva osećanja Srećno se miri sa životom Univerzalna osoba</p>	<p>MIRNI FLEGMATIK NA POSLU</p> <p>Sposoban i siguran Miran i saglasan Ima smisla za administraciju Posreduje u problemima Izbegava sukobe Dobro podnosi nevolje Pronalazi lakši način</p>
<p>MIRNI FLEGMATIK KAO RODITELJ</p> <p>Dobar roditelj Ima vremena za decu Ne žuri Ne uzima za zlo Nije razdražljiv</p>	<p>MIRNI FLEGMATIK KAO PRIJATELJ</p> <p>Lako se slaže s prijateljima Ugodan i prijatan Bezazlen Dobar slušalac Sarkastičan smisao za humor Voli da posmatra ljude Ima mnogo prijatelja Saosećajan je i brižan</p>

Za dalje informacije o karakterima na poslu, pročitajte *Zagonetke karaktera* (*Personality Puzzle*, Florens i Marite Litauer, Revell, 1992).

3. ZABAVIMO SE UZ OMILJENOG SANGVINIKA

Oh, kako su ovom svetu potrebni omiljeni sangvinici!

Podizanje raspoloženja u vreme neprilika.
Dodir nevinosti u vreme iskvarenosti.
Duhovita reč kad smo pod pritiskom.
Šala kad se osećamo bedno.
Tračak nade koji rasteruje crne oblake.
Entuzijizam i energija za novi početak.
Kreativnost i šarm da oboje sivi dan.
Dečija prostodušnost u složenim situacijama.

Omiljeni sangvinik je u oblacima i skida zvezde s neba. On voli životne bajke i želi da u njima živi srećno do kraja života.

Tipični omiljeni sangvinik je osećajan i ekstrovertan, pretvara posao u zabavu i voli da se druži s ljudima. Za njega je svako iskustvo zabavno, i svaki događaj kasnije živopisno prepričava. Omiljeni sangvinici su otvoreni i optimistični.

Dok sam se jednog dana vozila autoputem sa svojim sinom Fredom, savršenim melanholikom, primetila sam da je nasip pored puta prekriven svetlim, belim radama. „Pogledaj to divno cveće!“ uzviknula sam. Fred se okrenuo, zaustavio pogled na korovu i uzdahnuvši kazao: „Da, ali pogledaj taj korov.“ Zamislio se za momenat, a onda je upitao: „Zašto ti uvek vidiš cveće, a ja korov?“ U temperamentu omiljenog sangvinika je da vidi cveće. Omiljeni sangvinici uvek očekuju najbolje.

DECA OMILJENI SANGVINICI

Pošto se rađamo sa određenim crtama temperamenata, one počinju da se ispoljavaju vrlo rano u životu. Omiljenim sangvinicima je urođeno da teže zabavi i igri, i od malena su radoznali i radosni. Bebe omiljeni sangvinici se igraju s bilo čime što nađu, smeju se i guguću, i vole da budu s ljudima.

Naša ćerka Marita je omiljeni sangvinik, i od samog početka je imala neverovatan smisao za humor. Njene velike, svetle oči sijale su čim bi ih otvorila. Kad smo nedavno razvrstavali njene fotografije iz detinjstva i školskih dana, svi smo se prisetili tog nestašnog pogleda koji ju je često uvaljivao u nevolje, ali koji je takođe i razveseljavao druge. Nikada nije zatvarala usta i bila je veoma kreativna. Bojila je sve što joj je bilo nadohvat ruke, uključujući i zidove. Kad smo se odselili iz Konektikata, želela sam da ponesem podrumski zid, jer ga je Marita dekorisala malim plavim otiscima svojih ruku, nakon što je prosula flašu boje na pod. Marita je danas publicista u medijima, pisac i blistav govornik.

DOPADLJIVA LIČNOST

Omiljeni sangvinici verovatno nemaju više talenta ili povoljnih prilika od drugih temperamenata, ali uvek izgledaju vedrije. Njihov živahni karakter i prirodna harizma privlače ljude. Deca omiljeni sangvinici imaju mnoštvo malih obožavalaca koji ih svuda prate, jer žele da budu tamo gde se nešto dešava. Dok je Marita bila dete, uvek joj se dešavalo nešto uzbudljivo. Dok su se ostali jednostavno igrali automobilčićima, ona je napravila ceo grad na našoj strani brda. Po

njenim uputstvima, ona i njeni prijatelji su oblikovali ulice i ravnali parcele. Njena prva građevina je bila banka, a osnovni ulog bio je novac koji je dobila u igrici monopoli. Da bi ušlo u igru, svako dete je moralo da uloži *pravi* dolar da bi kupilo akcije u banci i da bi dobilo veću sumu *lažnog* novca. Pomoću dobijenog novca ona je kupovala plastične cigle i opremu i prodavala ih drugima da prave svoje kuće. Svaka parcela imala je drugačiju cenu, u zavisnosti od lokacije u gradu, pa su oni s najviše novca imali najbolja mesta.

Deca su se stalno pentrala gore-dole po brdu. Nisam znala da je pravi novac u igri, sve dok petogodišnji Fredi nije pokušao da mi proda buket poljskog cveća kako bi imao dovoljno novca da „kupi kuću“. Bilo je mnogo brda u blizini, i svako dete je moglo da napravi svoj sopstveni grad besplatno, ali Marita je ovaj vrh proglasila „prvoklasnim imanjem“, tako da je to postalo *jedino* mesto za život.

Kad omiljeni sangvinici odrastu, oni i dalje privlače mase. Postaju navijači, igraju glavne uloge u školskim komadima, i za njih se misli da će biti uspešni. Na poslu privlače pažnju, pripremaju zabave i dekorišu prostorije za svečanosti. Tamo gde je život dosadan, oni unose uzbuđenje.

Kao majke, omiljeni sangvinici od svojih domova prave mesta zabave i privlače decu kao šareni frulaš. Pošto su omiljeni sangvinici sve blistaviji što je masa veća, oni se trude da ono što znaju najbolje ostave za posebnu publiku. Radije će dramatično pročitati priču u sobi punoj dece, nego je tiho ispričati svojoj sopstvenoj deci.

Žena po imenu Meri Alis, rekla mi je na jednom predavanju da je postala popularna među komšijama – u stvari, u celom gradu – kad je saznala da za pedeset dva dolara može da kupi četiristo balona i rezervoar helijuma. Napravila je rođendansku zabavu za svoje dete, i svi mali gosti su napumpali balone helijumom i puštali ih da odlete. Kad je oko četiri stotine balona poletelo iznad Daunija, njena zabava je postala glavna tema u gradu.

Međutim, uzbuđljive aktivnosti omiljenog sangvinika ponekad izmaknu kontroli. Jedna kreativna majka mi je ispričala koliko su je volela deca iz susedstva jer se kod nje u kući uvek dešavalo nešto posebno. Jednog dana je svoj deci rekla da se u dvorištu nalaze slonovi i da treba da se sakriju. Neko je zazvonio, i majka je otpuzila do vrata da vidi ko je. Otkrinula je vrata i videla devojčicu koja ju je pitala zašto puzi. „Zato što je dvorište puno slonova i ja ne želim da me vide. Bolje da se i ti sagneš.“ Deca su i dalje ostala mirna i sagnuta, a majka je često gledala kroz prozor proveravajući šta rade slonovi. U pet popodne je objavila: „Svi slonovi su otišli, možete bezbedno da krenete kući.“

Kasnije je saznala da je jedna devojčica otišla kući i rekla svojoj majci: „Gospođa Smit je morala da puzi po kući celo popodne, jer je dvorište bilo puno slonova.“ Ova majka je kaznila dete zbog laganja.

Omiljeni sangvinici, pazite da vaša zabava i igre ne odu predaleko.

PRIČLJIV, PRIPOVEDAČ

Omiljenog sangvinika je najlakše primetiti ako slušate neku grupu; on/ona je najglasniji i neprestano priča. Dok osobe s drugim temperamentom samo pričaju, omiljeni sangvinici pričaju priče.

Stanovali smo još u Nju Hejvenu, u Konektikatu, kada je završena gradnja sedmospratne parking garaže. Dan pre Božića, parkirala sam automobil u toj garaži od sivog betona koja je ličila na otvoreni zatvor, i otišla u kupovinu. Pošto omiljeni sangvinici ne obraćaju pažnju na sporedne stvari i imaju kratkotrajno pamćenje, često imaju poteškoće u pronalaženju zagubljenih predmeta,

kao što su automobili; kad sam izašla iz prodavnice, susrela sam se s tom strašnom tvrđavom i nisam imala pojma gde sam ostavila automobil.

Dobra stvar kod žene koja je omiljeni sangvinik je to što u takvim situacijama izgleda bespomoćno i time privlači pažnju prolaznika. Stajala sam, blenula u sedmospratnicu i pitala se odakle da počnem. Zgodni mladić prolazio je tuda i primetivši kako zbunjeno stojim s kutijama u rukama, upitao: „U čemu je problem, gospođo?“ „Izgubila sam automobil u ovoj sedmospratnoj garaži.“

„Kakav automobil vozite?“

„Pa, i to je deo problema. Ne znam.“

„Ne znate koji automobil vozite?“ pitao me je s nevericom. „Imamo dva automobila, i ne znam koji sam danas uzela.“

Malo je razmislio i rekao: „Dajte da vidim ključeve, pa ću moći da suzim izbor.“

To nije bio mali zahtev, jer trebalo je da spustim sve kutije i ispraznim celu torbu da bih pronašla par ključeva. Tada je drugi čovek, koji me je video na kolenima, upitao: „Šta se ovde dešava?“

Čovek koji mi je prvi prišao rekao je: „Izgubila je automobil u garaži.“

Opet isto pitanje: „Koji je automobil?“

„Ne zna.“

„Ne zna? Pa kako onda uopšte da ga pronađemo?“

Pre nego što su obojica odustala, ja sam objasnila: „Ili je žuti s pokretnim krovom, crnim presvlakama i crvenom kontrolnom tablom, ili veliki automobil, modro plave boje sa istim takvim somotnim presvlakama.“

Obojica su klimnuli glavama, pokupili moje kutije i povelili me do garaže. Dok smo pretraživali sedam spratova, priključili su nam se i drugi ljudi koji su želeli da pomognu i svi smo se upoznali. Dok nismo pronašli žuti automobil s pokretnim krovom registarske oznake O FLO, postali smo dobri drugari, a ja sam želela da osnujemo klub da postanem njegov predsednik.

Požurila sam kući, željna da ispričam Fredu svaki detalj mog čudesnog igranja žmurke u garaži. Posle dobrih petnaest minuta kad sam završila priču, nadala sam se da će reći: „Zar nije divno od tih ljudi što su pomogli mojoj dragoj supruzi?“ Ali ne. Svečano je odmahnuo glavom i uzdahnuo: „Tako me je sramota što sam oženjen ženom koja je toliko glupa da izgubi automobil u sedmospratnoj garaži.“

Uskoro sam naučila da svoje priče čuvam za one koji umeju da cene moj smisao za humor.

NEOPHODNI NA ZABAVAMA

Omiljeni sangvinici imaju unutrašnju želju da budu u centru pažnje, i zbog ove karakteristike, kao i zbog njihovih živopisnih priča, neophodni su na zabavama. Kad je moj brat Ron bio tinejdžer, u srednjoj školi, ja sam mu pomagala oko priprema za njegov govorni nastup na zabavama, i obično smo ponavljali glavne stavke pre nego što bismo odlazili na zabave. Ja bih ga podsetila na aktuelne događaje, a on bi smišljao šale u vezi s njima. Kad bi se ta tema pojavila u razgovoru, bili bismo spremni sa „nepripremljenim“ dosetkama. Kako se naš ugled (ali ne i naša tajna) širio, ljudi su nas podmićivali – čak nam i plaćali – da dođemo na njihove zabave.

U *Los Angeles Tajmsu*, u članku pod nazivom „Unajmite gosta za zabavu“, pisalo je o raznim šarmantnim i duhovitim tipovima ljudi koje možete unajmiti da biste bili sigurni da će vam zabava uspeti. Kakvo divno zanimanje za omiljenog sangvinika: ići na zabave svake večeri i biti plaćen za to.

Ako ne možete sebi da priuštite luksuz unajmljivanja omiljenog sangvinika, pozovite neke svoje poznanike omiljene sangvinike, barem dvoje, na večernju zabavu. Nemojte dozvoliti da sede zajedno, jer će se svi ostali osećati zanemarenima. Smestite ih na suprotne strane stola da ne provedu veće zabavljajući samo jedno drugo.

PAMTE BOJE

Dok omiljeni sangvinici ne pamte dobro imena, datume, mesta i činjenice, imaju jedinstvenu sposobnost da pamte živopisne životne detalje. Možda neće zapamtiti suštinu poruke, ali će zapamtiti da je govorila osoba u ljubičastoj haljini sa diskretnim šarama u obliku paunovog perja i polumeseca. Možda se neće sećati da li su bili na koncertu u crkvi ili u nekoj drugoj dvorani, ali će vas uveseliti opisom žene koja je dirigovala horom, i koja je zaboravila da obuče kombinezon, tako da, dok je stajala ispred svetla na pozornici, njena greška je bila očigledna svima.

Nikad nisam dobro pamtila imena, ali dobro pamtim živopisne stvari kao što su zanimanja ljudi. Kad je naša ćerka Lorin bila tinejdžerka i kad nam je u kuću dovodila razne mladiće svih vrsta, izmislila sam maštovit način da ih zapamtim, tako što sam od njihovih zanimanja pravila nadimke. Sve je počelo s Dejvidom koji je posedovao prodavnicu bicikala i imao dugačko prezime koje je negde u sredini imalo slovo Z. Ni danas ne mogu da ga izgovorim, tako da sam ga nazvala „Dejvid Bicikl“, razlikujući ga tako od „Dejvida Fotoaparata“, fotografa. „Di avion“ je bio pilot, a sami možete da pretpostavite šta je bio „Don Avijacija“. „Bobi Voda“ je radio u vodovodu, „Ron Pozajmica“ je radio u banci, a „Džef Besposleni“ je bio nezaposlen. Lorin se udala za „Rendija Novčića“, numizmatičara, tako da sada ima i svoj sitniš.

Marita je nastavila da dovodi kući mladiće, „Džimija Povrće“ iz bakalnice, zatim „Polu Policiju“. „Piter Moler“ je imao svoju prodavnicu boja i lakova, a „Brdo Novca“ je bio bogat.

Samo omiljeni sangvinici mogu sopstveni nedostatak pamćenja da pretvore u porodičnu tradiciju.

FIZIČKI DODIRUJU SAGOVORNIKA

Pošto su omiljeni sangvinici veoma srdačni i osećajni ljudi, oni vole da se grle, ljube, tapšu i miluju svoje prijatelje. Ovaj kontakt je tako prirodan za njih, da čak i ne primećuju da se savršeni melanholici povlače u ugao kad im oni priđu sa ispruženom rukom.

Moja ćerka Marita i ja smo omiljeni sangvinici, i volimo da grlimo jedna drugu. Pošto radimo zajedno, viđamo se u kancelariji i uživamo u stalnom kontaktu. Marita je jednog dana izašla na ručak s prijateljicom, a posle toga je otišla u kupovinu, u obližnju robnu kuću. Kasno popodne otišla sam u istu robnu kuću i videla Maritu na odeljenju šminke. Moja prirodna reakcija je bila da je pozovem: „Marita, ljubavi!“ Potrčala je prema meni, plačući: „Draga mama!“ Zagrlile smo se kao prijateljice koje se dugo nisu videle, i ljubile i grlile nad stolom s puderom. Radnica je mirno stajala, a Marita je objasnila: „To je moja majka.“

„Pretpostavila sam“, rekla je. „Otkad se niste videle?“

Marita i ja smo odgovorile uglas: „Nekoliko sati.“

„Oh“, uzdahnula je. „Mislila sam da je prošlo barem godinu dana.“

Nisu samo omiljeni sangvinici „osećajni“, ali oni često dodiruju ljude s kojima pričaju da bi bili u bližoj vezi i da bi se uverili da njihova publika neće otići. Ništa ne bi nanelo takvu psihološku štetu omiljenom sangviniku kao gubitak publike pre nego što stigne do poente.

DOBRI NA SCENI

Kad počnete da razumevate karaktere, to saznanje ćete primenjivati u svim oblastima života. Pravilna upotreba toga znanja pomoći će vam da izbegnete mnoge greške, i moći ćete da smestite ljude na njihova prava mesta. Omiljeni sangvinici imaju urođenu karakteristiku da dramatično, i kao magnetom, privuku pažnju i objektiv kamere. Teže ka uzbuđenju i stvaraju ga još više ako vide da zabava počinje da se gasi.

Omiljeni sangvinici vas odlično dočekuju, izvrsni su domaćini, recepcioneri, vođe ceremonija, predsednici klubova. Mogu biti veseli i izazivati oduševljenje kod svih, pa i kod najdosadnijih daveža. Omiljenom sangviniku samo dajte publiku i on će se već pobrinuti za scenario.

ŠIROM OTVORENE OČI I NEVINI

U karakteru omiljenog sangvinika je da uvek izgleda kao da ima širom otvorene oči i da je nevin. Omiljeni sangvinici su naivni, i u starosti imaju dečiju jednostavnost. Oni nisu gluplji od osoba s drugim temperamentima, ali ponekad tako izgledaju.

Imam prijateljicu Peti koja je izvrstan primer. Ima velike braon oči, i da bi ih još više istakla, stavlja veštačke trepavice. Uvek izgleda kao da ima par venecijanera na licu. Šta god da joj kažete, ona će trepnuti svojim trepavicama i reći: „Zašto, pa ja nikad nisam čula za to!“

Jednog dana, suprug me je upitao: „Zar Peti nije čula ni za šta?“ Za omiljenog sangvinika sve je novo.

ODUŠEVLJENI I IZRAŽAJNI

Omiljeni sangvinici su osećajni i otvoreni ljudi koji su iznad svega optimisti i entuzijasti. Šta god da predložite, oni žele da urade, i kuda god predložite da se ide, oni žele tamo da idu. Dok govore, oni se kreću, skakuću, klate, talasaju. Jedan pastor koga poznajem, omiljeni sangvinik, često se toliko uzbuđi tokom propovedi, da se oseća sputano ako u jednoj ruci drži Bibliju, pa mu je samo jedna slobodna za mahanje, tako da se propinje na prste i udaranjem jednom nogom o pod naglašava određena mesta propovedi. Ako se slučajno desi da vas njegova tema ne oduševi, iznenadiće vas koliko dugo može da stoji na jednoj nozi, a da ne izgubi ravnotežu.

Jedna devojka je svoju porodicu, omiljene sangvinike, opisala ovako: „Odrastamo u kući u kojoj osećanja cure niz zidove.“

Moja prijateljica Koni poseduje nekoliko salona lepote. Rekla mi je da je zaposlila frizerke, omiljene sangvinike, jer jedino one mogu da ostanu pune entuzijazma dok slušaju sve depresivne probleme mušterija po ceo dan. „Do podne je već sve u neredu, vikleri su svuda razbacani, pozajmljuju češljeve jedna od druge, ali održavaju dobru atmosferu u salonu po ceo dan. A što se tiče stvari, jednostavno unajmljujem čistačicu koja dolazi svake večeri i vraća ih na svoje mesto.“

Reč *neobično* odlično opisuje omiljene sangvinike, jer svaka njihova reč i misao daleko su od uobičajenih i potpuno su posebne. Gospođica Pigi otkrila je istinu o njima kad je za njihov modni stil rekla: „Ni previše nije im dovoljno.“

RADOZNALI

Omiljeni sangvinici su uvek znatiželjni i ne žele ništa da propuste. Kad su na zabavama i učestvuju u jednom razgovoru pa čuju da je neko izgovorio njihovo ime na drugom kraju sobe, staće usred rečenice i okrenuće se prema tom glasu. Oni su često kao radio aparat na kome neko

brzo menja stanice. Misli omiljenih sangvinika brzo lete s jednog razgovora na drugi, tako da ništa ne propuštaju.

Oni uvek žele „da znaju sve“. Tajne ih izluđuju. Kad biraju Božićne poklone, uvek izaberu one koji donose najviše iznenađenja.

Omiljeni sangvinici takođe žele da se upoznaju sa svime što još nisu imali prilike da upoznaju. Jedna žena mi je ispričala da se prilikom prekrivanja njihovog krova šindrom – pošto nije znala kako se to radi – popela na krov da vidi. Zamislite kako su se radnici iznenadili kad su je videli na krovu, kako puži prema dimnjaku. Pokušali su da je nagovore da siđe pre nego što padne, ali ona im je rekla da želi da nauči kako se pokriva krov. Jedan majstor joj je pomogao da dođe do dimnjaka, gde je sela i posmatrala radnike. Dok je postavljala pitanja i mahala rukama puna entuzijazma, oslonila se unazad, izgubila ravnotežu i upala u dimnjak. Vrištala je i ljudi su se pojurili da je spasu. Bila su potrebna četvorica da je izvuku, po jedan za svaku ruku i nogu. Izgrebala je leđa o cigle, a njene bele pantalone su bile crne od čađi. Dok su joj ljudi pomagali da siđe s krova, jedan je doviknuo: „Ovde nam nije potrebna vaša ekspertiza.“

VEČITO DETE

Jedan od razloga zbog koga omiljeni sangvinici ostaju detinjasti je taj što su im se, dok su bili deca, svi divili. Roditelji i učitelji su ih razmazili, i zato ne žele da raskrste sa životom u kom su oni „u centru pažnje“. Drugi razlog je taj što oni zaista ne žele da odrastu. Dok osobe s drugim temperamentima jedva čekaju da ostave detinjstvo za sobom, omiljeni sangvinici vole svet mašte. Sve devojčice su Pepeljuge, a svi dečaci prekrasni prinčevi. U pričama, predivni prinčevi nikad ne rade. Oni na zalasku sunca jašu na belim konjima, ali nikad ne moraju da idu da traže posao. S godinama dolazi i odgovornost, ali u prirodi omiljenih sangvinika je da što duže izbegavaju da se skrase.

DOBROVOLJCI ZA POSLOVE

Pošto omiljeni sangvinici žele da budu korisni i omiljeni, dobrovoljno se javljaju za posao, bez razmišljanja o posledicama. Jedne večeri, na zabavi, Linda i Vonis su razgovarale o problemima sa čuvanjem dece. Lindi je bio potreban savet za celovečernje čuvanje njenih petoro dece. Omiljeni sangvinik Vonis je rekla: „Ne brini, Linda. *Mi* ćemo već pronaći nekoga.“ Pošto se bližilo vreme kad joj je bio potreban neko za čuvanje dece, Linda je nazvala Vonis da vidi kako će joj pomoći, i saznala da je Vonis otišla u Evropu na odmor.

Nemojte računati na to *mi* kod nas omiljenih sangvinika, jer *mi* možemo lako da zaboravimo za šta smo se dobrovoljno prijavili.

Kad smo Fred i ja jedne večeri držali predavanje o temperamentima jednoj grupi u Njujorku, spomenula sam kako se omiljeni sangvinici dobrovoljno javljaju, pa ne urade to za šta su se prijavili. „Na primer“, rekla sam, „večeras se omiljeni sangvinik, jedna devojka, dobrovoljno prijavila da nam u pauzi skuva kafu. Međutim, vidimo da je čak zaboravila da pristavi vodu da se kuva.“ U tom trenutku, jedna predivna devojka, svetlih očiju, iz prvog reda, vrisnula je, potrčala kroz prolaz i nestala u kuhinji. Ona je bila taj omiljeni sangvinik; dobrovoljno se javila da nam skuva kafu, ali je zaboravila da stavi vodu, tako da te večeri nismo pili kafu. Omiljeni sangvinici uživaju da se dobrovoljno jave, i stvarno žele dobro, ali ako želite kafu, bolje da je pristavite sami!

MAŠTOVITI I ŽIVOPISNI

Um omiljenih sangvinika uvek smišlja neke nove i uzbudljive ideje. Sa svakim danom dolaze i novi izazovi i nove maštovite aktivnosti. U svakom odboru, omiljeni sangvinik smišlja ideje, ima viziju uređenja dvorane, i odabira jedinstvene i uzbudljive teme za projekat.

Kad je Lorin išla u drugi razred, rekla je svojoj učiteljici: „Moja mama uvek pravi neke posebne stvari kad organizujemo žurku“, i tako su izabrali mene da organizujem i njihove žurke. Moje prvo veliko zaduženje bila je žurka za Noć veštica, i Lorin me je stalno podsećala kako je svima obećala da ću uraditi nešto zaista drugačije.

Ovo dečije poverenje pokrenulo je moju maštu, pa sam počela da planiram ovu žurku koju njeni vršnjaci nikad neće zaboraviti.

Lorin je nije volela vodnjikavi sok i čaše od stiropora koje su donosile druge majke, zato sam ja planirala da serviram punč u velikom staklenom bokalu, a oko njega da postavim male kristalne čaše. Kad sam došla na tu ideju, zamislila sam i prsten od leda, u koji su bile ubačene bombone u obliku tikava, kako pluta po punču. Na dan žurke otišla sam do pekare i kupila kolače s malim slatkim macama na vrhu, specijalne salvete za Noć veštica i šeširiće za svako dete. Napravila sam tri posude punča od pomorandže i sve sipala u veliku, otvorenu, plastičnu posudu, s ledenim prstenom koji je plutao u njoj. Stavila sam čaše i kolače pozadi, u jedan ugao kola, a ogromnu činiju punča u drugi ugao.

Pošto sam omiljeni sangvinik, po običaju sam kasnila. Brzo sam navukla narandžastu haljinu koju sam pripremila za žurku i užurbano uskočila u auto. Čim sam pokušala da iziđem iz dvorišta u ulicu, naglo sam zakočila jer je naišao drugi automobil. Ono što sam iza sebe čula zvučalo je kao surfovanje u Senklementu, i znala sam da je žurka završena. Bojažljivo sam se okrenula i videla okean narandžastog punča s dvadeset osam plutajućih maca, koje su se trudile da ne potonu.

Kasnila sam, i sva uprljana, donela nekoliko pakovanja vodnjikavog soka u tetrapaku i kutiju kekisa od vanile, noseći ledeni prsten na levoj ruci. Lorin je sve vreme plakala, a mene više nikad nisu zamolili da im organizujem žurke!

Omiljeni sangvinici mogu uvek da smisle maštovite i živopisne ideje, ali im je potrebna neka racionalna osoba da bi ih sproveli.

INSPIRIŠU I ŠARMIRAJU DRUGE

Pošto omiljeni sangvinici imaju ogromnu energiju i entuzijizam, oni imaju sklonost da privlače i inspirišu druge. Hari Truman je jednom rekao da biti vođa znači inspirisati druge da rade i da uživaju u onome što rade. Ova izjava opisuje omiljene sangvinike i pokazuje njihov suptilan način vođstva. Uspešan omiljeni sangvinik smišlja ideje i svojim šarmom navodi ostale da ih uspešno realizuju. Kad omiljeni sangvinici počnu da razumevaju sebe, shvataju da su oni ti koji nešto započinjaju, a da su im potrebni prijatelji koji će to da završe.

Političari omiljeni sangvinici imaju dara da izazovu poverenje kod svojih birača i tako ih navedu da ih izaberu. I stvarno, inteligentni omiljeni sangvinici mogu da navedu ljude da besplatno rade za njih. Moj brat Ron je bio vešt u tome još od detinjstva, i ja sam prepoznala njegovu sposobnost da šarmira i motiviše druge, mnogo pre nego što sam čula za omiljene sangvinike. Ron je koristio svoj um i šarm da bi izbegao posao kad god je to bilo moguće. Za vreme Korejskog rata, Ron je otišao u vojsku i bio je na velikom prekomorskom transportnom brodu. Prve večeri, kod San Franciska, čuo je saopštenje: „Sutra ujutru svi ćete dobiti zaduženja koja ćete obavljati u toku putovanja.“

Pošto omiljeni sangvinici po svaku cenu izbegavaju posao, Ron je počeo da smišlja plan kako da izbegne ribanje palube. Sledećeg jutra Ron je uzeo fasciklu s papirom i olovkom i stao neposredno pored narednika koji je davao zaduženja. Dok je narednik čitao imena i zaduženja: „Vas desetorica ćete ribati klozete, vas dvadesetorica ćete farbati“, Ron se osmelio i zapisao par stvari. Pošto su svi, osim Rona, bili raspoređeni i dobili zaduženja, narednik se s nedoumicom okrenuo njemu: „Koji je tvoj posao ovde?“

„Ja sam zadužen za šou talenata“, odgovorio je značajnim glasom.

„Nisam znao da je i to planirano“, rekao je narednik iznenađeno.

„O, jeste“, uveravao ga je Ron. „Imaćemo uzbudljiv šou noć pre pristajanja. Moraću to da planiram tokom celog puta. Uzgred, gospodine, uradili ste sjajan posao dajući sva ova zaduženja. Videćemo se.“ Uz ove pozitivne reči, Ron je otišao da provede dve prijatne nedelje odmora. Dok se šetao palubom, gledajući druge kako stružu farbu, pitao je vojnike ko ima kakav talenat. Zapanjujuće je kako su ljudi koji nisu imali nikakav glas na obali, postali pevači na moru, pa je Ron napravio listu izvođača i stavio je na oglasnu tablu. Poslednjeg popodneva sve ih je okupio zbog probe, i svojim duhovitim žargonom sve to koordinisao. Te večeri svi vojnici su ga radosno slušali. Niko čak nije doveo ni u pitanje njegovo zaduženje, a šou je bio veseli vrhunac tog dosadnog putovanja. Nekoliko nedelja kasnije Ron je dobio ukrašeni svitak papira od vlade Sjedinjenih država, koja ga je odlikovala posebnim priznanjem kao čoveka zaslužnog za podizanje morala trupama na brodu.

Samo omiljeni sangvinik može provesti dve nedelje ne radeći ništa i biti jedini koji za to dobije orden.

LAKO SKLAPAJU PRIJATELJSTVA

Za omiljene sangvinike ne postoje stranci. Dovoljno je da im kažete zdravo, i oni vam postaju prijatelji. Dok drugi oklevaju ili se povlače, omiljeni sangvinici započinju razgovor s bilo kim ko je slobodan. Dok čekam red ispred kase, redovno s nekim razgovaram. Sve što treba da uradim jeste da pogledam u nečiju korpu i već sam pronašla temu za razgovor.

Jednog dana dok sam stajala pored mog sina tinejdžera, savršenog melanholika, primetila sam da žena ispred nas ima punu korpu hleba. Pošto to nije baš uobičajeno, pitala sam je šta će joj toliko hleba. Rekla mi je da se priprema večera u crkvi i da je ona zadužena za hleb. Pitala sam je u koju crkvu ide i uskoro smo vodile dubok razgovor o načelima vere. Obe smo zaključile da smo vreme provele korisno i rastale se kao prijatelji. Ali dok smo išli ka automobilu, moj sin Fred je rekao: „Tako je neprijatno ići u prodavnicu s tobom.“

Sa tipičnom naivnošću i širom otvorenih očiju upitala sam ga: „Kako to misliš?“

„Pitala si tu jednu ženu šta će joj toliki hleb. Šta se tebe tiče zašto neko kupuje hleb. Neću više da stojim s tobom u redu.“

Dok omiljeni sangvinici smatraju svoju prijateljsku prirodu prednošću, neko ko ima dragačiji temperament ne slaže se uvek s tim. Kad smo jedne večeri izašli na večeru, ostavila sam Freda s još jednim parom da bih otišla do toaleta. Dok sam prala ruke, videla sam mladu ženu kako sedi sama na plastičnoj klupi. „Je li sve u redu?“ pitala sam je.

Uzdahnula je, a zatim i zaplakala, pa sam sela pored nje. Tek što se venčala i odmah se posvađala s mužem. Analizirale smo problem, pa sam joj rekla kako da se izvini i poslala je nazad njenom mužu. Kad sam se vratila za sto, Fred je pitao šta me je toliko zadržalo. Ispričala sam kako sam sklopila novo prijateljstvo s nekim kome je bila potrebna pomoć. Dama koja je sedela s nama zapanjeno me je pogledala i rekla: „Zar ne misliš da je opasno družiti se sa strancima u toaletu?“

Za druge temperamente može biti opasno, ali omiljeni sangvinici sklapaju prijateljstva bilo gde, pa čak i u toaletima.

IZGLEDAJU UZBUĐENO

Pošto omiljeni sangvinici uvek sve rade s mnogo entuzijazma, izgleda kao da žive mnogo uzbudljivijim životom nego njihovi prijatelji. Međutim, to što oni rade nije tako neobično, već svojim prepričavanjem toga što rade oni upotpunjavaju stvarnost svakog događaja.

Jedan omiljeni sangvinik jednom je seo pored mene u avionu i počeli smo odmah da razgovaramo o holivudskim ličnostima, a on je ostavljao utisak da je u bliskoj vezi sa svima njima.

„Zar nije strašno to što se desilo sa Džoan Kraford? To je bila dama! Kakvu prazninu je to ostavilo u našem gradu! Kad smo izgubili Suzan Hejvard, znao sam da je Holivud umro. Poslednji put kad sam bio na aerodromu s njom, izgledala je divno. Pratio sam je po aerodromu i nisam mogao da skinem pogled s njene predivne crvene kose. Hodala je kao kraljica! Kad smo izgubili Bet Dejvis, znali smo da je gotovo!“

Kad je napravio pauzu da udahne, pitala sam ga da li je on možda holivudski producent, a on je rekao: „O, ne, voleo bih da jesam; viđam mnoge zvezde jer radim na aerodromskom šalteru Ameriken Erlajnsa.“

To je bio omiljeni sangvinik koji mi je davao lične izjave o holivudskim kraljicama, jer je mogao da ih viđa, budući da je bio šalterski službenik. Šta god da omiljeni sangvinici rade, to uvek izgleda uzbudljivo, i dragi im zavide, iako u stvarnosti možda imaju više iskustva od tih koji im ulivaju strahopoštovanje.

Omiljeni sangvinici imaju nesvesnu sposobnost da svaku, i najjednostavniju stvar, pretvore u glavni događaj. Jedne večeri, kad je cela porodica bila na okupu u dnevnoj sobi u kući naše kćerke Lorin, Marita je rešila da napravi kokice. Ustala je i otišla u kuhinju, a s njom je otišao i četvorogodišnji Rendi. Posle deset minuta mali Rendi je utrčao u dnevnu sobu mašući rakama, dok su mu oči svetlele kao farovi.

„Dođite da vidite kokice. Pucaju svuda po kuhinji!“

Potrčali smo u kuhinju da vidimo kokice koje eksplodiraju kao paperjaste rakete iz aparata za kokice. Svi smo zgrabili činije i pokušali da hvatamo kokice dok su padale. Marita je sipala previše kukuruza u novi aparat, uključila ga, i otišla u kupatilo, zaduživši Rendija za kokice. Greška se pretvorila u veselu igru, jer smo svi jurili kokice koje su letele okolo, a mali Rendi je mislio da je način na koji tetka Marita pravi kokice jedino pravi način za to!

„Srce veselo pomaže kao lek..“ (Priče Solomonove 17,22)

4. ORGANIZUJMO SE UZ SAVRŠENOG MELANHOLIKA

O, kako je svetu potreban savršeni melanholik!

Sposobni da sagledaju suštinu života.

Imaju umetničke sklonosti i cene lepotu sveta.

Talenatovani da stvore remek-dela tamo gde ranije ništa nije postojalo.

Sposobni da analiziraju i dođu do pravog rešenja.

Imaju oko za pravi detalj, dok se drugi bave nebitnim poslovima.

Teže da započeto završe.

Drže se načela: „Ako je nešto vredno da se uradi, onda je vredno da se uradi dobro.“

Žele da „sve što rade, urade pristojno i ispravno.“

Ranije, kad nisam raspoznavala temperamentne, nisam cenila ljude koji nisu bili kao ja. Život sam shvatala na zabavan način, i bila sam previše zauzeta sobom da bih mogla da uvidim sopstvene nedostatke, ili da bih želela nečiju pomoć. Kad sam počela da analiziram sebe, uvidela sam da sam dobra u započinjanju poslova ali da mi istrajnost nije jača strana. Počela sam da cenim Fredovu dubinu, osetljivost, organizovanost, njegove pisane podsetnike. Počela sam da shvatam da mi je potreban iskreni pomoćnik i prijatelj, savršeni melanholik, kao što je Fred, koji može da sagleda dubinu života.

Izgleda da savršeni melanholici već kao bebe razmišljaju dublje. Oni su tihi, nisu mnogo zahtevni i vole da budu sami. Od samog početka ponašaju se po pravilima i najbolje se slažu s roditeljima koji su dobro organizovani. Buka i zbunjenost će ih uznemiriti i neće se dobro uklopiti ako ih cimete levo-desno i narušavate njihovu rutinu.

Kad smo usvojili našeg sina Freda, nismo ništa znali o temperamentima i nismo prepoznavali njegovu prirodu savršenog melanholika. Čovek koji je radio na našem slučaju rekao je da je on ozbiljna beba, da izgleda kao da se nikad ne smeje i da je sa tri meseca analizirao svakoga ko bi prošao pored njega. Ove karakteristike su stalne u njegovom životu. Kao tinejdžer bio je ozbiljan i pouzdan, i često ga je nervirao Maritin bezbrižan stav. On nije osećao da je život veoma zabavan i mislio je da je nemoguće smejeti se ujutru. I sada je introspektivan i analitičan, a život u porodici sa snažnim ekstrovertnim ličnostima nije promenio njegov temperament.

Kad odrastu, savršeni melanholici su mislioci. To su ljudi koji imaju ozbiljne namere, posvećeni su redu i organizaciji, i cene lepotu i inteligenciju. Oni ne jure za uzbuđenjem, nego analiziraju najbolji plan za svoj život. Bez savršenih melanholika imali bismo malo poezije, umetnosti, književnosti, filozofije ili simfonija. Nedostajali bi nam kultura, otmenost, ukus i talenat koji su ukorenjeni duboko u našoj prirodi. Imali bismo manje inženjera, pronalazača, naučnika; glavni oslonci i stubovi našeg društva bi oslabili i izgubili ravnotežu.

Savršeni melanholici su duša, um, duh i srce čovečanstva. Oh, kako su svetu potrebni savršeni melanholici!

DUBOKI, ZAMIŠLJENI, ANALITIČNI

Dok je omiljeni sangvinik ekstrovertan, savršeni melanholik je introvertan. Dok omiljeni sangvinik voli da priča i da sve iznese na videlo, savršeni melanholik je dubok, tih i zamišljen. Dok omiljeni sangvinik svet vidi ružičasto, savršeni melanholik ima urođeno pesimističku prirodu, i predviđa probleme pre nego što do njih dođe, izračuna cenu pre gradnje. Savršeni melanholik uvek želi da dođe do suštine stvari; nikada se ne zadovoljava površinskim izgledom stvari, već uvek kopa do unutrašnjih istina.

Dok omiljeni sangvinik *priča*, moćni kolerik *radi*, mirni flegmatik *posmatra*, savršeni melanholik *razmišlja*, *planira*, *stvara*, *smišlja*. Savršeni melanholici su spremni da se upuste u dosadnu rutinu, ako u budućnosti očekuju rezultate. Dete savršeni melanholik može satima da sedi na času klavira, usavršavajući tehniku, dok će omiljeni sangvinik dvaput provežbati oktave i odjuriti da se igra.

Za savršene melanholike važne su unutrašnje misli; oni još u jaslicama počinju da posmatraju život oko sebe. Kao deca, savršeni melanholici imaju igračke koje treba da se proučavaju i igre koje zahtevaju analiziranje. Vole da rade stvari svojim prstima, za probleme smišljaju komplikovana rešenja, a trenuci zabave su im uvek ozbiljno isplanirani i imaju neki razlog.

Kad su u školi, savršeni melanholici rado prihvataju pismene zadatke i istraživačke projekte, i više vole da rade sami, jer ih razgovor samo usporava. Vole teme za koje osećaju da nisu dovoljno istražene i dobro se slažu s učiteljem koji je organizovan i koji svoj čas osmišljava na logičan način.

Kad je moj suprug Fred bio dete, jedini je u porodici voleo da pere sudove. Voleo je da analizira proceduru, kako bi svaki put bolje uradio posao. Kad sam ga prvi put srela, bio je na obuci za menadžera restorana u Njujork Sitiju, i odlično je koristio svoje analitičke sposobnosti. I dalje je voleo da pere sudove i bio je jedini u grupi koji se radovao obuci u prostoriji za pranje sudova. Voleo je da posle ručka uđe u prostoriju gde se peru sudovi i da u onom užasnom neredu počne da uspostavlja red, predvođeci konobare do pobeде!

Ponekad bi previše isticao ove osobine. Jednom, tek što smo se venčali, posmatrao me je dok sam prala sudove i prokomentarisao: „Napravila si četrdeset dva nepotrebna poteza.“ Verovatno i jesam, ali svakako nisam htela da to čujem!

Jedan od Fredovih talenata koji su u restoranu najviše voleli bila je njegova sposobnost da analizira probleme restorana i da ih tiho rešava, bez nepotrebnoг dizanja galame. Kao ambiciozan mladi rukovodilac, ponosio se time što je mogao da stoji na jednom kraju restorana i vidi svaku mašnu konobara koja nije bila pravilno vezana, svaku sliku koja je bila nakrivljena, svaki slanik koji nije bio na svom mestu i svaku stolicu koja nije bila pravilno uvučena. Kada bi posle toga došao kući, i jednim pogledom prešao preko sobe – ostatak znate.

Savršeni melanholici obično pronalaze zanimanje i karijere u poslovima u kojima se cene veštine. Oni analiziraju životne probleme i tako pune svoje misaone baterije. Duboki i promišljeni umovi i analitička priroda su pozitivne karakteristike, ali kad se dovedu do ekstrema, oni kod savršenih melanholika mogu da proizvedu preterano mudrovanje i stalno procenjivanje ponašanja drugih. Pod budnim okom savršenih melanholika, drugi mogu postati nervozni i razdraženi.

OZBILJNI I SVESNI CILJA

Savršeni melanholici su ozbiljni ljudi koji postavljaju dugoročne ciljeve i teže da rade samo ono što ima neprolaznu svrhu. Nažalost, oni se obično venčaju s onima koji vole zabavu i lepršav život, i onda su deprimirani zbog trivijalnosti koje uzbuđuju njihove supružnike.

Tek što se udala, naša ćerka Lorin i ja pošle smo da kupimo kuću. Nismo marile ako ne pronadžemo odmah to što smo tražile; bilo nam je zanimljivo da tražimo. Svaka kuća koju smo videle imala je barem jedan glavni nedostatak i jedva sam čekala da se vratimo da bih ispričala Fredu o ruinama koje smo videle. Umarširala sam u njegovu kancelariju i sela da ga razveselim živopisnim pričama koje sam sakupila toga dana. Dok sam pričala i pričala o zapanjujućim detaljima, Fred je postavio ono ključno pitanje koje je bilo formulirano tako da odmah dođe do srži problema i prekine moje trivijalnosti: „Da li je Lorin kupila kuću?“

Nisam želela da odgovorim, jer ne bih mogla u dobrom raspoloženju da nastavim izlaganje.

„Pa...“

„Da li su kupili kuću?“

„Ne, ali...“

„Bez ‘ali’. Nemam vremena u ovom prezauletom danu da slušam dugačke opise svih kuća koje nisu kupili.“

Otišla sam kući, shvatajući da savršenom melanholiku nije potrebno da satima sluša trivijalnosti kad je jednostavna istina *ne*.

GENIJALNA INTELIGENCIJA

Aristotel je rekao: „Svi geniji su melanholici.“ Pisci, umetnici i muzičari su obično savršeni melanholici, jer su rođeni s potencijalnom genijalnošću, koja će, ako bude pravilno usmeravana i motivisana, stvoriti gorostase. Mikelandelo je nesumnjivo bio savršeni melanholik, iako sada nije tu da uradi neki od naših testova.

Pre nego što je isklesao skulpture Mojsija, Davida, i Piete, intenzivno je proučavao ljudsko telo. Odlazio je u mrtvačnicu i lično secirao leševe da bi proučavao mišiće i tetive. Pošto je prozreo dublje u čovečije srce nego prosečan vajar njegovog vremena, njegova dela su sačuvana i poštuju se sve do danas.

Da je mene neko zadužio da isklešem skulpturu, ja bih žustro klesala mermer i brzo otkidala sve što ne liči na Davida. U najboljem slučaju, moja dela mogla bi da posluže kao kakav privremeni dekor ispred neke lokalne pošte, ali Pieta ukrašava Crkvu Svetog Petra.

Mikelandelo je takođe bio arhitekta; pisao je poeziju, a najpoznatiji je po freskama na tavanici Sikstinske kapele u Vatikanu u Rimu. Za onih devet scena iz Prve knjige Mojsijeve trebalo mu je četiri godine (1508-1512), i to ležanja na leđima na visini od preko dvanaest metara.

Možete li da zamislite šta bi se desilo da je Mikelandelo bio omiljeni sangvinik? Ne bi imao nikakav plan i počeo bi iz jednog ćoška, slikajući sve što bi mu palo na pamet u tom trenutku. Kad bi se popeo na skelu, shvatio bi da je zaboravio crvenu boju i morao bi ponovo da siđe. Nakon što bi gore nekoliko dana bio sam, izgubio bi interes za ceo projekat i odustao bi, ostavljajući Adama bez smokvinog lista. Ali Mikelandelo je bio savršeni melanholik, i do danas je poznat kao jedan od najvećih genija svih vremena.

Ako ste vi savršeni melanholik, da li dajete sve od sebe da razvijete svoje urođene sposobnosti?

TALENTOVANI I KREATIVNI

Savršeni melanholici su najtalentovaniji i najkreativniji ljudi. Mogu biti umetnici, muzičari, filozofi, pesnici, književnici. Cene nadarene ljude, dive se genijima i dopuštaju da ih povremeno obuzmu emocije. Dive se velikim dostignućima u svim oblastima i čudima prirode.

Udubljuju se dok slušaju simfonije, obraćajući posebnu pažnju na svaki ton koji dopire iz zvučnika. Što je više savršenih melanholika, ti im je potrebno više stereo uređaja.

Kad smo na nedavno održanom seminaru podelili ljude po tipovima temperamenata, Fred je odlučio da vidi koliko je ljudi iz grupe savršenih melanholika bilo muzikalno. Zamolio je voditelja da prebroji muzikalne osobe i da nam kasnije kaže taj broj. Kad se predsedavajući vratio, rekao je:

Naš prvi problem bio je da definišemo reč *muzikalno*. Neki od nas su mislili da to znači imati muzičkog talenta, a dragi su mislili da to uključuje one koji cene muziku. To smo malo analizirali, a onda smo odlučili da glasamo dva puta: za razumevanje muzike i za muzički talenat. Pitao sam koliko njih razume i ceni muziku i osamnaestoro je podiglo ruku. Kad sam to zapisivao, jedan mladić je upitao: „Da li treba da volimo klasičnu muziku, ili može da nam se sviđa savremena?“ Nije bilo rasprave o ovome, pa smo brojali još dva puta: one koji vole klasičnu muziku i one koji vole bilo koju muziku.

Zatim smo došli do drugog dela, i pitao sam koliko njih ima muzički talenat. Petnaestoro je podiglo ruke, ali opet nas je prekinula žena koja je pitala: „Da li to podrazumeva da i sada sviramo neki instrument?“ Došlo je do žučne rasprave, jer smo pokušali da dođemo do pravog odgovora. Tek što smo odlučili da još jednom brojimo, one koji su svirali i one koji još uvek sviraju, jedan čovek je postavio pitanje: Šta ako neko sutra počne da uzima časove klavira? U tom trenutku vreme je već bilo isteklo pa sam prekinuo diskusiju!

Da smo ovakav zadatak dali grupi omiljenih sangvinika, oni bi zaboravili pitanje. Predsedavajući, moćni kolerik bi pitao: „Koliko vas je muzikalno?“ i brzo bi prebrojao ruke. Mirni flegmatik bi rekao: „Kakve to veze ima?“ Samo je savršenim melanholicima potrebno petnaest minuta da definišu reč muzikalno i da dođu do pet različitih odgovora.

VOLE LISTE, GRAFIKONE, DIJAGRAME I BROJEVE

Svi mi s vremena na vreme pravimo neke spiskove, ali upotreba spiskova, grafikona i dijagrama je važan sastavni deo života savršenog melanholika. Misli savršenih melanholika funkcionišu tako da oni vide brojeve tamo gde omiljeni sangvinici vide ljude; oni usredsređuju svoje misli na poredak stvari, dok se omiljeni sangvinici usredsređuju na događaje.

Vivijen mi je rekla da voli grafikone i dijagrame i da misli da bi ih svi voleli kad bi ih razumeli. Ona provodi dosta vremena objašnjavajući drugima teoriju o tome, i ne razume da neki i dalje jednostavno ne razumeju. Kad je čula za učenje o temperamentima, počela je da shvata zašto tri četvrtine ljudi ne oseća nikakvo uzbuđenje kad vidi dobar grafikon i živopisan dijagram.

Dok bolja organizovanost svima pomaže da dođu do višeg nivoa, za savršene melanholike to je sama suština života. Fred nosi u džepu košulje svežanj kartica veličine 7 puta 12 centimetara, da bi se podsetio šta treba da uradi. On ove karte svakodnevno obnavlja i precrtava kad obavi određeni posao. U istom džepu, takođe, nosi šest različitih olovaka. U džepu od jakne ima tri olovke i pero sa ugrađenom džepnom lampom, koje je zgodno za čitanje menija u slabo osvetljenim restoranima ili za pronalaženje izgubljenih stvari u mračnim pozorištima. U prednjem desnom džepu pantalona uvek nosi perorez, a u prednjem levom, grickalicu za nokte. Maramice su u zadnjem desnom, a novčanik u zadnjem levom džepu. Kad ujutru kreće na posao, spreman je, mada s izbočinama.

Barbara iz Detroita mi je rekla da priprema „savršeno kućno venčanje“ za ćerku. Provela je mesece praveći tabele i odštamala uputstva za svakog člana porodice, objašnjavajući šta svako od njih treba da uradi. Oblepila je zvono na vratima tako da niko nije mogao da zvoni, i stavila obaveštenje na vrata: VENČANJE U TOKU. Isključila je sve telefone i glavnom vrataru dostavila detaljnu tabelu događanja. Između drugih dužnosti, trebalo je da isključi klima uređaj kad se začuje prvi ton svadbenog marša, da ne bi stvarao buku. Na vrhu ukrašenog stepeništa, Barbara je priheftala poslednje uputstvo za mladu, veliki papir na kom je pisalo: OSMEH!

SVESNI DETALJA

Mnoge male stvari u životu, koje ja čak i ne primećujem, za savršene melanholike su važne. Na primer, toalet papir. Ja sam ga stavljala tako da se odmotava na bilo koju stranu, dok je Fred tvrdio da je to pogrešno. „Kako to misliš pogrešno?“ usprotivila sam se. „Na svome je mestu, zar ne?“

Fred je uzdahnuo: „Da, na svome je mestu, ali je okrenut naopako.“

Buljila sam u rolnu, ali nisam mogla da vidim kako toalet papir može da stoji naopako. Pokazao mi je da toalet papir treba da se povuče s prednje strane rolne, a ne da se okači tako da listovi za otkidanje vise do zida, pa da posle imaš poteškoća kad treba da ih otkineš. Mislila sam da i onako može lako da se otkine, ali sam pristala da to radim na njegov način, i trudila se da to zapamtim.

Godinama kasnije, kad se pojavio toalet papir sa cvetićima, Fred mi je uzbuđeno pokazao kako se ti mali cvetići divno ističu ako pravilno staviš rolnu i kako gledaju pravo u pločice ako ih staviš naopako. Morala sam da se složim da je imalo smisla, a on je osećao da je nešto postigao. Sada kad dođem kući i vidim da je papir okrenut naopako, osećam da moram da ga okrenem.

Kad Fred priča o ovome na našim seminarima, uvek me zapanji broj savršenih melanholika koji mu priđu da mu zahvale što je njihovim supružnicima razjasnio da postoji samo jedan pravilan način postavljanja toalet papira.

Savršeni melanholici su stručnjaci u uočavanju detalja, tako da su oni odlični saputnici omiljenim sangvinicima, jer čuvaju avionske karte, ne gube prtljag i pamte izlaze.

Savršeni melanholici su važni članovi raznih odbora, jer postavljaju pitanja o detaljima koje previđaju omiljeni sangvinici, kao što su: *Možemo li da priuštimo sebi ovaj projekat? Koliko košta iznajmljivanje dvorane? Šta mislite koliko ljudi će doći? Koliko planirate da potrošite? Postoji li potreba za ovim? Da li znate da datumi koje ste izabrali padaju na Uskrs?* Bez uravnoteženosti savršenog melanholika, mnogi odbori bi se povelili za entuzijazmom i ne bi izračunali koliko nešto košta.

UREDNI I ORGANIZOVANI

Dok omiljeni sangvinici traže zabavu u životu, savršeni melanholici su u potrazi za redom. Omiljeni sangvinici mogu da rade u neurednoj kuhinji, ili za pretrpanim stolom, dok savršeni melanholici ne mogu da rade ako nije sve na svom mestu.

Jedna mlada devojka mi je ispričala kako je pomagala nekoj ženi da očisti kuću, i to je radila posle škole. Završila je svoj posao i vratila sve flaše u orman. Kad se okrenula da ode, žena ju je pozvala da joj kaže da nije sve stvari stavila pravilno. Devojka je zinula od čuda kad joj je žena pokazala ucrtane okvire na papiru police koji pokazuju gde tačno koja kutija ili flaša treba da stoji – okrugli za Ajaks, ovalni za Vindeks, pravougaoni za deterdžent za veš, veliki okrugli za izbeljivač. Sve je stavila na svoje mesto i rekla: „Kad stvari držiš u savršenom redu, uvek možeš brzo da ih nađeš.“

Savršeni melanholici vole uredne, sredene ormare. Fred je imao odeljak za košulje s kratkim rukavima, za pletene stvari i za odela. Sve njegove pantalone imaju svoju vešalicu i svoj kaiš, da nikad ne bi povukao dvoje pantalona i da ne bi morao da traži odgovarajući kaiš dok je u žurbi. Njegove jakne i pantalone su okačene po onom redu kako ih oblači. Kad ih uveče skine, okači ih na levu stranu, a sledećeg jutra bira one s desne strane. Ovaj sistem omogućava raznolikost stilova i ujednačenost nošenja. Njegove cipele su uredno složene na podu ormara i on ih sve temeljito čisti jednom mesečno.

U početku našeg braka, ja sam slagala Fredov veš na način na koji to radi *omiljeni sangvinik*, i gledala samo da može da stane u fioku, pa ako sam mogla i da je zatvorim, osećala sam se kao pobednik. Jednog dana Fred je rekao: „Cenim to što mi slažeš veš, ali voleo bih da ga ostaviš van ormara i pustiš mene da ja to uradim.“ Kad sam postavila uobičajeno pitanje: „Šta radim pogrešno?“ pokazao mi je kako sam savila njegove čarape i samo ih ubacila u fioku. On je zatim svaku čarapu pravilno složio po sredini i poslagao ih sa stopalima okrenutim u istom smeru. Kad je završio, fioke su ličile na slagalice.

Za četrdeset godina, nikad nisam potpuno savladala umetnost pažljivog slaganja savršenih melanholika, i prilično sam fascinirana neredom natrpanih fioka u kojima samo pronalaženje stvari predstavlja pravu radost i pola zabave!

Supruga jednog doktora, koja je bila savršeni melanholik, razvila je dvostruki sistem evidentiranja društvenih zbivanja. U jednoj fascikli držala je kartice podeljene po određenim prilikama, kao što su Božić 1975, Uskrs 1980, i spisak svih koji su tada bili prisutni, uključujući i jelovnik. U drugoj kutiji su bile kartice s imenima gostiju poređane po azbučnom redu. Na svakoj kartici je bio datum i vreme u koje je ta osoba dolazila, reakcije gostiju na jelovnik (ako je bilo nekih komentara), i kolona u kojoj je pisalo da li je gost poslao zahvalnicu. Pozadi je pisalo da li je ona bila pozvana kod te osobe. Znala je svaki detalj o svakoj večernjoj zabavi u poslednjih četrnaest godina.

Za one od nas koji nemamo ovakav temperament, važno je da shvatimo koliko su za savršene melanholike važni red i organizacija, i koliko bi to pomoglo svima nama kad bi barem krenuli u tom pravcu.

ČISTI I UREDNI

Savršeni melanholici su obično lepo obučeni i pedantni. Muškarci izgledaju uspešno, a kod žena je svaka vlas kose na svom mestu. Žele da oko njih sve bude uredno i čisto i uvek pospremaju za drugima. Kad smo Fred i ja, pre petnaest godina, putovali u Evropu, u našoj grupi su bile dve dame, bućni omiljeni sangvinici, koje je kod muzeja i katedrala zanimalo jedino to da se ispred njih fotografišu. Imale su kofer pun polaroidnih filmova, i dok smo mi ostali slušali vodiča kako nas priprema za Partenon, one su pozirale pored stubova. Kad bi izvadile film, crnu ambalažu polaroida ispuštale bi gde stignu i odlazile u potragu za novom lokacijom. Fredov osećaj urednosti nije dozvoljavao nevaspitanim Amerikankama da ostavljaju tragove lepljivog crnog papira po Evropi, pa ih je dve nedelje pratio i čistio iza njih po zamkovima. Jednom je pokušao da im ukaže na njihovu glupost jednostavno pružajući otpatke jednoj ženi.

„Izvinite, ispalo vam je ovo.“

Ona je odgovorila: „O, u redu je. To ionako ne vredi ništa.“

Naš sin Fred ispoljavao je karakteristike savršenog melanholika još od vremena kad je bio beba, i analizirao nas kroz rešetke svog krevca. Kad je prohodao, uredno se igrao sa svojim igračkama i slagao svoje kamione pre nego što bi otišao na spavanje. Čim je mogao da namesti svoj krevet, savršeno je nameštao velike trakaste prekrivače, podešavajući ih sa ivicama kreveta. Svaki dan je slagao veće igračke na isto mesto nasuprot jastuka, i ako bi neko pomerio samo jednu, on bi to znao.

Jedan mladić, savršeni melanholik, rekao mi je da je trebalo da ima sastanak s devojkom koja je bila omiljeni sangvinik. U dogovoreno vreme otišao je po nju u njenu kancelariju. Zaprepastio se kad je video na šta liči njen radni sto, kao i zbog činjenice da je otišla negde poslom i izgleda zaboravila na njihov sastanak. Dok je sedeo i čekao, primetio je da je sto pored njenog bio izuzetno uredan. Stoni kalendar je bio uredno obeležen; sve olovke su bile postavljene tako da su zarezane

strane bile okrenute u istom smeru; a korpe za smeće bile su prazne. Devojka čiji je to bio sto je upravo ušla i on je počeo s njom da razgovara. Bila je doterana i izgledalo je kao da zna šta radi.

„Odjednom sam shvatio da jurim za pogrešnom devojkom. Prva se ionako nije pojavila, pa sam na ručak izveo drugu, i od tada se redovno viđamo i uvek poštujemo dogovoreno vreme.“

PERFEKCIONISTI VISOKIH STANDARDA

Životni moto savršenih melanholika je – *ako je vredno truda, onda je vredno da se uradi pravilno*. Nikad im nije bitno koliko brzo to mogu da urade, nego koliko dobro. Kvalitet je uvek mnogo važniji od kvantiteta. Kada za neki posao zadužite savršenog melanholika, budite sigurni da će posao biti urađen pravilno i na vreme.

Sindi mi je rekla da je njen suprug Fil, savršeni melanholik, želeo da okreči njihovu kuću, ali je znao da samo on to može da uradi kako treba. Počeo je tako što je ručno šmirglao svaku pločicu. Za to mu je bilo potrebno celih godinu dana, u toku kojih je kuća izgledala izuzetno zapušteno. Na kraju godine, okrečio ju je pedantno, ali dobio je premeštaj i prodali su kuću. Priznala je da su dobili bolju cenu jer ju je on savršeno okrečio.

Dečak koji nam donosi novine, inače savršeni melanholik, pokazao mi je punu šaku zgužvanih novčanica i rekao da ih uvek potpuno ispegla pre nego što ih preda, jer mrzi zgužvani novac. Samo savršenog melanholika ne mrzi da pegla novac.

Dok ja mislim da sam uredna domaćica, moj sin Fred, savršeni melanholik, misli da nisam dorasla njegovim standardima. Jednom kad smo Marita i ja otputovale, Fred je odahnuo s olakšanjem. Pogledao je u oca i rekao: „Sad kad nema devojaka, moći ću ovu kuću da dovedem u red i održavam je u takvom stanju.“ Već prve večeri, usisao je prašinu, ispolirao nameštaj u dnevnoj sobi i ponovo savršeno složio figurice na policama.

U danima i vremenima kad se osrednjost uzima za natprosečnost, savršeni melanholici sijaju kao svetionici visokih standarda za nas ostale.

EKONOMIČNI

Savršeni melanholici po prirodi ne mogu biti rasipnici, a vole i da se cenkaju. Fred je uredno makazama isecao iz novina kupone za smanjivanje cena namirnica i čuvao ih za pravi trenutak. Da sam to ja uradila, iscepila bih ih iz novina i otišla u prodavnicu s tako neurednim i zgužvanim papirima. Fredov veliki momenat u životu bio je onaj kad je isekao kupon koji je cenu jednog pakovanja kafe od sto grama umanjivao za dolar, a u supermarketu je toga dana vrednost kupona bila čak udvostručena. Jednom je čak u jednoj limenci dobio dvostruki kupon, pa je bio sav euforičan što je pakovanje kafe platio samo trideset sedam centi. Omiljeni sangvinici se nikad ni ne služe ovim kuponima za popust, dok se savršeni melanholici uvek pobrinu da dobiju sve što zaslužuju.

Fred ne samo da se tokom kupovine cenka, nego proverava i smeće da se uveri da nisam bacila nešto vredno. Zaključio bi da je tegla od majoneza mogla biti korisna, da sam je oprala; da bi banane koje sam bacila bile baš dobre za kolač s bananama; i da se starom metlom moglo još čistiti. Ako hoću da budem sigurna da opet neće nešto vratiti iz kante za smeće, moram da se odšunjam do sledećih vrata i krišom to bacim u komšijinu kantu za smeće.

Moja baka je imala običaj da čuva konac, i imala je teglu na kojoj je pisalo KONAC PREKRATAK ZA UPOTREBU. Poznajem jednu ženu, savršenog melanholika, koja je stavljala svu neupotrebljenu hranu u plastičnu činiju, pa u frižider. Na vrhu bi napisala šta je unutra, i datum kad

ga je stavila u frižider. Današnju činiju bi stavila pozadi, pomerajući one prethodne napred. Na ovaj način bi jela neupotrebljenu hranu redom, i nikad ništa ne bi bacala.

ISKRENO SPREMNI DA POMOGNU I SAŽALJIVI

Savršeni melanholik se iskreno brine za druge ljude i osetljiv je na njihove potrebe. Dok se omiljeni sangvinik trudi da bude u centru pažnje, savršeni melanholik posmatra druge i saoseća s njihovim problemima. Jedna moja prijateljica, savršeni melanholik, rekla mi je da se rasplakala kad je na televiziji gledala utovar u avion namirnica za siročad u Vijetnamu. Dok je njeno srce bilo s njima, njen suprug, moćni kolerik, pitao je: „Zašto plačeš? Pa ti nikog od njih ne poznaješ!“

Kad idemo na parade, Freda duboko dotiče pogled na zastave koje prolaze pored nas i pokreću u njemu sećanja na sve Amerikance koji su poginuli za svoju zemlju. U isto vreme, ja posmatram gomilu i tražim poznata lica, nadajući se da ćemo posle parade zajedno napraviti dobru zabavu.

Savršeni melanholici su izuzetno dobri savetnici, jer imaju sposobnost da vide šta je u srcima ostalih. Voljni su da slušaju tuđe probleme, da ih analiziraju i da dolaze do pravih rešenja. Omiljeni sangvinici ne mogu dugo da slušaju nečije nevolje i ne vole da budu umešani u bilo šta negativno, dok savršeni melanholici zaista iskreno saosećaju s drugima i zaista brinu.

TRAŽE IDEALNOG SUPRUŽNIKA

Pošto su savršeni melanholici perfekcionista, oni žele da imaju savršene supružnike. Oprezno sklapaju prijateljstva da bi videli da li im neka osoba odgovara, i radije će imati nekoliko vernih, odanih prijatelja nego mnoštvo poznanika, kao omiljeni sangvinici.

Pre nego što je rešio da me zaprosi, Fred je napravio listu svih osobina koje je želeo da ima njegova supruga. Kad me je proverio, zaključio je da imam oko devedeset posto onih osobina koje on želi. Mislio je da će ostalih deset posto uspeti da oblikuje tokom našeg života. Ali šta se desilo nakon venčanja? Mali nedostaci postali su ogromni a stvari koje su mi nedostajale postale su neophodne.

Posle nekog vremena Fred je pao u očaj zato što sam loše napredovala, a kad mi je rekao da me je uneo u grafikon, bila sam zabezegnuta. Još gore sam se sećala kad sam saznala da moj slabi napredak on smatra za neuspeh. Da smo samo tada znali za ove razlike u temperamentima, ja bih razumela njegove grafikone i težnju ka perfekciji, a on bi mogao da shvati da su njegovi standardi previsoki za omiljenog sangvinika. Mogli smo da poštedimo sebe ovog i mnogih drugih problema.

Kad smo ispričali ovu priču na seminaru u Vitijeru, prišla nam je jedna veoma lepa devojka koja je htela da s nama razgovara. Ona je pre više godina napravila spisak od dvanaest karakteristika koje mora da ima savršeni suprug i koristila ga da bi procenila svoje momke. Najbolji mladić je imao devet karakteristika, i bili su vereni sedam godina, jer je ona čekala da se on poboljša. Predložili smo joj, ili da nauči da ga prihvati takvog kakav je, ili da ga napusti, tako da on može da pronađe devojku koja ima spisak od devet karakteristika ili manje. Kasnije nas je obavestila da je raskinula veridbu. Tražiti savršenog supružnika u životu je pozitivan cilj, ali treba da shvatimo da nikad nećemo pronaći savršene ljude.

Savršeni melanholik je idealističan, organizovan i svestan cilja.

„Pametan čovek vidi zlo i skloni se, a ljudi idu dalje i plaćaju.“ (Priče Solomonove 27,12)

5. SAGLEDAJMO SVOJE EMOCIJE

Ovde zastanimo i razmislimo nekoliko minuta.

Sigurna sam da ste svi vi do sada razumeli vesele omiljene sangvinike i duboke, analitične savršene melanholike. Oba ova temperamenta, međusobno potpuno suprotna u pogledu namera i reakcija, imaju jednu glavnu zajedničku karakteristiku: veoma su emotivni i pod uticajem okolnosti. Omiljeni sangvinik živi od osećanja i za njega život predstavlja niz brzih uspona i padova.

Tipičan omiljeni sangvinik pre podne može imati šest emocionalnih kriza. Sve je ili predivno ili užasno – nema sredine. Majka, omiljeni sangvinik, može veselo da razgovara telefonom, ali ako u tom trenutku njeno dete padne sa stolice, ona će vrisnuti: „Jao, poginu mi dete!“ i spustiti slušalicu. Zgrabiće dete i trčati po kući vrišteći zajedno s njim, tražeći kutiju za prvu pomoć. Ako u tom trenutku dođe njihov sveštenik i pozvoni na vratima, ona će ga pustiti unutra, dete će brzo staviti u krevetac, baciti mu maramicu da obriše krv i reći: „Da se nisi usudio da plačeš; tu je sveštenik. Brzo odlazi u dnevnu sobu“, i smešeći se, ljupko će reći svešteniku: „Zar nije divan dan!“

Možete li da osetite koliki emocionalni danak uzima ovakav način života omiljenog sangvinika? Kad biste morali grafikonom da predstavite osećanja omiljenog sangvinika, ona bi išla gore-dole, gore-dole...

Savršeni melanholik je uzdržan i kritički posmatra ovaj sumanut život. „Kad bi se samo smirila.“ „Kad bi se samo sabrao.“

PRODUŽENI OBRAZAC

Ono što savršeni melanholici ne shvataju jeste da su i oni emocionalna bića, osim što je njihovo visoko više, njihovo nisko niže, i ceo obrazac je produžen. Uzmimo za primer savršenog melanholika kada je u stanju normalnog, prosečnog raspoloženja i kada ga ništa ne muči. Uzmimo situaciju kad on otkriva da je njegova supruga, omiljeni sangvinik, zaboravila da mu napravi sendvič. On je zbog toga prekoreva i gleda za njom dok ona žurno odlazi da napravi sendvič. Praveći ga, oblizuje prste i stavlja salatu u sendvič, a on misli: *Kako nehigijenski!*, ali, pošto nije tako emotivan kao ona, čuti. Ona uzima sendvič i otvara fioku u kojoj stoje kese. Zaglavila se i ona je vuče. Zbog toga je odletela unazad preko kuhinje, i ispustila sendvič. On je posmatra kako ga podiže s poda i dok ga ponovo sastavlja, govori: „Malo prašine nikome nije naškodilo.“ Stomak savršenog melanholika se na to prevrće i on misli kako bi bilo bolje da ode u restoran.

On izlazi iz kuće zgrožen, ali smiren. Sledećeg dana ona opet pravi isti propust. On je prekoreva i odlučuje da sendvič napravi sam. Međutim, salama je buđava, a hleb suv, jer ih ona nije dobro uvila. On joj to prebacuje, na šta se ona rasplače, jer je emotivna i nestabilna.

Trećeg dana sendvič je napravio sam. Doneo je kući sveže namirnice, ali kad je čuo nju kako se smeje dok telefonira i ne misli na njega, naljutio se. Otišao je bez pozdrava i zalupio vratima, ne bi li

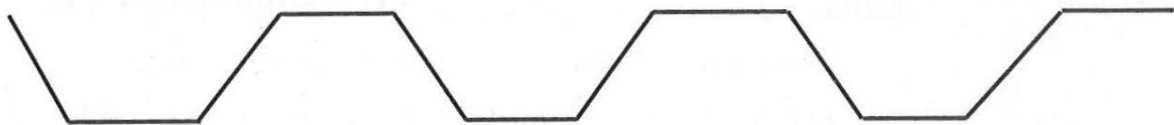
se ona zamislila. Kad se te večeri vratio kući, jedva da je hteo da priča. Ona ga je pitala šta nije u redu. Reкао je da je sve u redu, i tako se igra nastavila.

Pošto je nedelju dana bio vidno deprimiran, ona je pomislila da je to zbog toga što je zaboravila da mu napravi sendvič, pa je rekla povišenim tonom: „Ne pričaš sa mnom nedelju dana zbog parčeta salame?“

On još dublje tone u depresiju i pita se zašto je ona toliko osetljiva. Da bi se on vratio na svoje nultu stanje potrebno je da ona nedeljama pravi sendviče. Da li vidite obrazac? Oboje su emotivni i zavise od okolnosti. Međutim, dok omiljeni sangvinik menja raspoloženje svakog trenutka, dotle se raspoloženje savršenog melanholika ne menja mesecima.

MNOGO ZAJEDNIČKOG

Svako misli da je onaj drugi suviše emotivan. Savršeni melanholik može da dokazuje da je omiljeni sangvinik nervozna propalica. Omiljeni sangvinik ne može da veruje da neko može da bude tako depresivan ni zbog čega. Kad ova dva temperamenta počnu da razumevaju emocionalne obrasce jedan drugoga, otkriće da imaju mnogo toga zajedničkog. Oba su emotivni – ali imaju različito tempo. Kad budu spremni da otvoreno porazgovaraju o problemu, napetost će se smanjiti. Savršeni melanholik može da olakša neke dnevne krize omiljenom sangviniku, a omiljeni sangvinik, boljim planiranjem i osetljivošću, može da spreči nagle padove raspoloženja savršenog melanholika.

OPHOĐENJE S MOĆNIM KOLERIKOM I MIRNIM FLEGMATIKOM

Dok su omiljeni sangvinik i savršeni melanholik emotivni i zavise od okolnosti, ova druga dva tipa nisu tako složena. Moćni kolerik je direktan, jasan, i ima jedan cilj: *da se to uradi na moj način – SADA!*

Mirni flegmatik je opuštena, prilagodljiva, univerzalna osoba koja iznad svega želi da izbegne prepiranje i sukobe.

Moćni kolerik može da eksplodira u trenutku, jer neko nije uradio stvari kako treba, ali kad sve stavi na svoje mesto, on oseća da je sve gotovo i ponovo je staložen. Mirni flegmatik može odjednom da upadne u loše raspoloženje ako ne uspe da izbegne nevolju, iako je to čvrsto rešio, ali vi to možda nećete ni primetiti. Mirni flegmatik se ponosi svojom stabilnošću i kaže: „Ne želim da bilo ko zna kako se osećam.“

Za omiljenog sangvinika lako možete reći kako se oseća, jer njegova osećanja dolaze i odlaze kao kad palite i gasite svetlo.

Raspoloženje savršenog melanholika možete prepoznati po tome da li je u sobu ušao natmuren ili ne.

Moćni kolerik je uvek dinamičan, a mirni flegmatik se vuče polako ali sigurno.

Kao što je lakomisleni omiljeni sangvinik privlačan dubokom savršenom melanholiku, a povučeni savršeni melanholik otvorenom omiljenom sangviniku, tako i moćni kolerik vođa, voli da za sledbenika ima mirnog flegmatika, a neodlučna priroda mirnog flegmatika traži odlučnu osobu.

Kao što omiljeni sangvinik i savršeni melanholik mogu međusobno da dopune ono što im nedostaje, tako će se i moćni kolerik i mirni flegmatik dopunjavati kad počnu da razumevaju temperamente jedno drugoga. U daljem proučavanju moćnog kolerika i mirnog flegmatika, videćete na šta sam mislila.

„Ko ljubi nastavu, ljubi znanje...“ (Priče Solomonove 12,1)

6. POKRENIMO SE UZ MOĆNOG KOLERIKA

Oh, kako je ovom svetu potreban moćni kolerik!

Pribranost kad je drugi gube.

Odlučnost kad su ideje maglovite.

Spremnost da se prihvati vođstvo radi dobra drugih.

Voljnost da se rizikuje u nesigurnim situacijama.

Istrajnost da se drži istine uprkos podsmehu.

Hrabrost da se stane iza onoga što se govori.

Životni putokaz kad zalutamo.

Podstrek da se ustane protiv mora nevolja koje snažnim otporom valja savladati.

Moćni kolerik je dinamična osoba koja sanja nemoguće i želi da dodirne nedohvatljivu zvezdu. On oseća, kao Robert Brauning [Browning], da je „čovekov domet veći nego što mu se čini; uostalom, zar nas nije stvorio Bog?“ Moćni kolerik uvek ima cilj, doseže do njega i uspeva. Dok omiljeni sangvinik priča a savršeni melanholik razmišlja, moćni kolerik izvršava. Njegov temperament se najlakše razume i s njim je najlakše naći zajednički jezik, sve dok živite po njegovom zlatnom pravilu: „Uradi to, na *moj* način, SADA!“

Moćni kolerici su slični omiljenim sangvinicima, jer su i jedni i dragi otvoreni i optimistični. Moćni kolerici mogu otvoreno da komuniciraju s ljudima i znaju da će sve na kraju ispasti dobro – sve dok se oni pitaju. Oni više urade od osoba s drugim temperamentima, i jasno vam daju do znanja šta zastupaju. Pošto je moćni kolerik uvek usmeren ka cilju i ima urođene kvalitete vođe, u bilo kojoj karijeri koju izabere, on obično stiže do samog vrha. Većina političara su moćni kolerici. Ranih osamdesetih, imali smo dva odlična primera, muškarca i ženu: Državni sekretar Aleksandar Heig [Alexander Haig] i britanski Premijer Margaret Tačer. U magazinu *Tajm* (16. mart 1981.) članak na naslovnoj stranici „Vikar“ preuzima odgovornost“, Džordž Dž. Čerč [George J. Church] je napisao:

„Retko kad je novi državni sekretar tako brzo preuzeo kontrolu inostrane politike kao Aleksandar Meigs Heig, mlađi (56) – bivši Šef osoblja u Beloj kući, u najcrnjim danima Votergejta, bivši komandant NATO, vojnik-birokrata-diplomata čije samopouzdanje može da se meri samo s njegovom čeličnom voljom. Liberal, demokratski senator Masačusetsa, Pol Songas [Paul Tsongas], pri kraju Heigsove inauguracije u januara, rekao je: On će iskoristiti svoj talenat da dominira ovom Administracijom.

Ako ne iskoristi, to neće biti zbog nedostatka pokušaja. Ubrzo posle Reganovog kandidovanja u decembru, Heig je signalizirao svoju nameru da preuzme odgovornost, otpuštajući članove prelaznog tima koji su se bavili spoljnom politikom; svoje nenadahnute izveštaje propustio je kroz šreder za papir. Samo nekoliko sati posle Reganovog polaganja inauguralne zakletve, Heig je predsedničkom savetniku Edvinu Meseu [Edwin Meese] predao memorandum u kome je predložio reorganizaciju mašinerije koja donosi odluke u vezi s inostranom politikom, a koja bi Državnog sekretara mogla učiniti glavnim; dve nedelje ranije, Regan je odobrio uputstva dajući Heigu popriličnu vlast, mada ne onakvu

kakvu je tražio. Brže od bilo kog drugog člana Kabineta, Heig je odabrao ceo tim podređenih...”

Ovde se mogu primetiti reči tipične za moćnog kolerika: *brzo, kontrola, komandant, samopouzdanost, čelična volja, dominantan, odluka za preuzimanje odgovornosti, posvećen, reorganizacija, mašinerija za donošenje odluka, uputstva, vlast, brže, potpun.*

Kad počnete da razumevate temperament, i da to znanje primenjujete u svakodnevnom životu, čak će i čitanje magazina *Tajm* biti zabavnije, a vaša sposobnost da razumete druge ljude i da predvidite njihove reakcije znatno će se uvećati.

U članku o Margaret Tačer, bivšem premijeru Engleske, takođe ima mnogo termina koji opisuju moćnog kolerika: *istaknuta, dominantna, talentovana, sposobna, veličanstvena, odlučna, takmičarski, izdržljiva, direktna, izazovna, agresivna taktika, smrtonosno, mrzi sugestije.* Ove reči nam ukazuju da je i ona vođa i moćni kolerik. Za nju se kaže da voli da „nosi jake boje i govori uverljivo“. To je dinamična žena koja uliva poverenje i kontrolu.

ROĐENI VOĐA

Moćni kolerik će pokazati stav za preuzimanje odgovornosti veoma rano u životu. Oni su rođene vođe i gledaće kroz letvice svog krevca planirajući da uskoro preuzmu kormilo od majke. Kod njih se ne postavlja pitanje *da li će preuzeti kontrolu, nego kada će je preuzeti.* Roditeljima će dati do znanja šta očekuju od života, veoma rano će tražiti svoja prava, i govoriće glasno ili imati nastupe gneva kako bi učvrstili kontrolu.

Majke koje ne razlikuju karaktere često mi pričaju o deci jake volje; deci koja neće da urade ništa što im se kaže; deci koja donose odluke za celu porodicu; deci koja veoma rano preuzimaju brigu za domaćinstvo.

Naša kćerka Lorin je moćni kolerik. Od trenutka kad je prohodala, bila je zrela i sposobna da vodi domaćinstvo. Kad se rodila Marita, Lorin, koja je imala četiri godine, postala je potpuno sposobna da igra ulogu druge majke. Moglo joj se verovati da će pravilno da ugrije flašicu, i uvek je davala uputstva našim bejbi-siterkama. Kad je bila u zabavištu, vaspitačica mi je rekla: „Nikad ne brinem ako treba da se udaljim na kratko, jer znam da Lorin može da vodi celo odeljenje bez ičije pomoći.“ Bila je u pravu. Lorin je bila vođa tokom celog svog školovanja, i na kraju je dobila diplomu iz psihologije i biznisa.

Nedavno sam bila u kući u kojoj je osmogodišnja Dženi bila kraljica. Imala je četiri starija brata i sestre koji bi uvek *činili* ono što ona traži. Njena majka, moćni kolerik, vodila je porodični posao, ali kad bi došla kući, radila je sve što Dženi hoće. „Lakše je nego da se s njom borim“, tvrdila je.

Jedne večeri, oko šest sati, njena majka je rekla: „Vodimo gospođu Litauer na biftek.“

Dženi je jasno rekla: „Ja hoću picu!“

U tom trenutku bilo mi je jasno, baš kao i Dženi, da ćemo te večeri jesti picu, ali njena majka me je značajno pogledala i ponovila, stežući Dženinu ruku da bi to naglasila: „Idemo na biftek.“

Dženi se otrgla i rekla: „Ne steži me. Ja hoću picu.“ Pogledom je prostrelila majku i bilo je jasno ko će pobediti.

Dženi se bacila na pod i zaplakala. Braća i sestre su utrčali unutra i upitali: „Zašto Dženi plače?“

„Zato što želi da ide na picu.“

„Pa zašto onda ne odemo, da ona bude zadovoljna?“

„Pa, dobro. Onda idemo na picu.“

U tom trenutku, Dženi je brzo ustala, pobeđnički mi namignula, i svi smo otišli na picu.

Sutradan sam pitala njenu majku: „Kad je Dženi počela da upravlja u porodici?“ Majka je uzdahnula: „Kad je imala oko tri meseca, čini mi se. Rano je naučila da kad zaplače svi trčimo, i od tada, pa sve do sada, ona nam zapoveda.“

Kad se vraćala iz Kanade, Marita, koja ima kombinovani temperament moćnog kolerika i omiljenog sangvinika, je morala da presedne u Spokanu i Sijetlu da bi stigla u Los Anđeles. Kad je avion sleteo u Spokan, rečeno joj je da je let za Sijetl nemoguć (bez objašnjenja). Ona je ipak otišla do šaltera i pronašla grupu nezadovoljnih putnika, bez ijednog člana aerodromskog osoblja. Otišla je do sledećeg šaltera i prikupila što je moguće više informacija od čoveka koji je tamo radio. Kad se vratila, stala je na najviši šalter za čekiranje karata, iznoseći svoje ograničeno znanje svakome ko ju je pitao. Ubrzo su je ljudi tražili da im bude vođa, tražeći od nje čak i uputstva o tome gde se nalazi toalet.

Kad je postalo očigledno da će let kasniti nekoliko sati i da se sprema pobuna u njenoj grupi, Marita je otišla da proveriti koliko košta iznajmljivanje automobila za odlazak do Sijetla. Sa svim činjenicama vratila se do svog mesta iznad gomile ljudi i zamolila za malo pažnje. Svi su je slušali dok je iznosila plan B. Zamolila je da podignu ruke oni koji hoće da budu vozači iznajmljenih automobila do Sijetla. Zatim ih je podelila u grupe od po šestoro, određujući vođu svake grupe, koji će da vozi i blagajnika koji će da sakupi novac. Kad ih je srećno odvela do rentakar kompanije, jedna žena je rekla: „Baš lepo od vazduhoplovne kompanije što je zaposlila tako prijatnu devojkicu da se brine o nama.“

U kriznim vremenima, moćni kolerici preuzimaju kontrolu.

JAKA POTREBA ZA PROMENOM

Moćni kolerici moraju da promene sve što vide da nije na svom mestu i da isprave nepravdu. Moćni kolerici se brzo priključuju akcijama i kampanjama za pravednu stvar. Nikada nisu ravnodušni ni apatični, nego su zainteresovani i pouzdani.

Moćni kolerici ispravljaju slike u kućama drugih ljudi i poliraju srebro u restoranima. Kad sam jednom bila u kući svoje prijateljice, omiljenog sangvinika, pomažući joj oko sudova, primetila sam da joj je fioka sa srebrnim escajgom puna mrva i da je escajg nabacan bez reda. Bez razmišljanja sam izvadila ceo escajg, očistila pregratke u fioci i složila pojedine delove escajga svaki na svoje mesto. Kad je videla sve viljuške u jednom odeljku i kašike uredno složene u drugom, zadivljeno je rekla: „Sad mi je jasno zašto ove fioke imaju ovoliko tih malih pregradaka. Nikad to nisam razumela.“

Na seminaru u Feniksu, moja prijateljica Merilin, moćni kolerik, i ja bile smo usred žučnog razgovora, kad nam se pridružila njena sestra Meri Su. Nismo prekinule razgovor, ali sam ja primetila da je kragna Meri Su bila naborana i automatski sam ustala da to popravim. Dok mi je ruka bila na njenom ramenu, primetila sam na njenom drugom ramenu Merilininu ruku, kako joj sklanja neko paperje s jakne. Čak i bez znanja šta to radimo, nas dve, moćni kolerici, automatski smo posegle da ispravimo neke male greške.

JAKA VOLJA I ODLUČNOST

Svim organizacijama, firmama i porodicama, potrebna je snažna volja i sposobnost donošenja odluka, koju moćni kolerici uvek imaju. Kad ostali ne mogu da se odluče, moćni kolerici će to odmah da urade. Oni rešavaju probleme i štede vreme, mada ne cene svi njihovu odlučnost.

Posle jednog seminara prišla mi je Helen i rekla: „Sad znam šta mi se desilo na putovanju u Evropu. Tada nisam poznavala razlike u temperamentima, ali je očigledno da sam na putovanje

pošla sa tri prijateljice koje su mirni flegmatici.“ Tada mi je ispričala kako su one bile neodlučne i kako je morala da preuzme svu odgovornost. „Svake večeri sam morala da im kažem u koje vreme treba da se nađemo u hotelskom foajeu i šta da obuku. ‘Budite dole tačno u pola osam i obujte cipele za pešačenje, jer ćemo ići u Vindzorski zamak.’ Njih ništa nije oduševljavalo, pa sam morala da ih izvlačim iz autobusa da bi nešto videle. Jedna je odbila da ide u Bogorodičinu crkvu, jer je osećala da su sve katedrale iste. Svakog popodneva, kad bismo se vratile u hotel, želele su da dremnu i morala sam da ih podsećam da ne spavaju predugo da ne bi propustile noćne izlete. Da nisam bila s njima, one bi još stajale na trgu Pikadili! Najteže mi pada činjenica da me nijedna od njih nije zvala otkad smo se vratile.“

Moćni kolerici imaju tešku ulogu u životu. Oni imaju odgovore; oni znaju šta treba da se radi; mogu brzo da donose odluke; pomažu drugima – ali su retko popularni, jer se zbog njihove sigurnosti i samopouzdanja ostali osećaju nesigurno, a njihova sposobnost da budu vođe često može učiniti da deluju naređivački. U nastojanju da razumeju razlike u temperamentima, moćni kolerici treba da pokušaju da budu umereni u sprovođenju svojih dela, tako da i ostali mogu da se raduju njihovim nespornim sposobnostima, a ne da ih te sposobnosti vređaju.

MOGU DA UPRAVLJAJU BILO ČIM

Moćni kolerici mogu da upravljaju bilo čim, bez obzira na to da li o tome nešto znaju ili ne. U stvari, ja nijedan posao nisam započinjala ako nisam videla mogućnost da za godinu dana postanem predsedavajući. Jednom sam postala predsednik Udruženja za govor i dramu u Konektikatu, već na prvom sastanku – pre nego što sam se uopšte i učlanila. Moćni kolerici imaju urođenu sposobnost da se penju na vrh i da upravljaju.

Jedna od najtežih stvari koje sam sebi morala da utuvim u glavu jeste da ne treba da rešavam svačije probleme. Svima vama ovo zvuči lako, osim moćnim kolericima, koji smesta rešavaju sve, bez obzira na to da li su to ikada pre radili. Supruga našeg predsednika opštine, koja je moćni kolerik, i ja otišle smo na svečani ručak pripremljen za petsto žena. Postavili su dugačke stolove u obliku slova V, a žene su polazile s krajeva i susretale se na sredini, uz katastrofalne rezultate. Nekoliko njih se sudaralo s tanjirima prosipajući hranu, a nekima je ispao pribor za jelo uz snažan tresak. Red se kretao veoma sporo, a hrane je nestalo pre nego što smo mi i došli na red. Kad sam sela, kao svaki moćni kolerik, procenila sam situaciju i primetila da je Peni takođe bila duboko zamišljena. Pitala sam je kakvu zaveru kuje, a ona mi je opisala potpuno isti plan koji sam i ja imala. Obema nam je bilo jasno da je stolove trebalo postaviti u obliku slova X, što bi omogućilo istovremeno funkcionisanje četiri reda, i niko se ne bi našao licem u lice sa suprotnom stranom.

Obe smo se nasmejale kad smo shvatile da su naše misli moćnih kolerika brzo ispravljale greške drugih, čak i kad nismo bile nadležne za celu proceduru. Moćni kolerici prirodno vide praktične odgovore na životne probleme i ne mogu da shvate zašto niko pre njih nije došao na istu ideju.

USMERENI KA CILJU

Moćni kolerici su uvek više okrenuti postizanju ciljeva nego udovoljavanju ljudima. Ovo je i pozitivno i negativno, jer oni mogu da na kraju završe na vrhu sami. Jedna žena koja je bila predsednica ženskog omladinskog kluba postavila je neverovatne ciljeve za svoj klub za njenog mandata od godinu dana. Motivisala je ljude i svakome od njih davala podršku kako bi se uverila da napreduju pravilno. Na kraju njenog mandata njen klub je dobio više nagrada nego bilo koji drugi, ali ona je priznala: „Ja nemam prijatelja u grupi.“

Kad sam ja bila predsednik Kluba žena u San Bernardinu, zamolila sam jednu ženu koja je bila moćni kolerik da bude predsedavajući odbora, a ona je odgovorila: „Rado ću biti predsedavajuća ako ne moram da održavam odborske sastanke. Ove žene me sputavaju.“ Moćni kolerici uvek mogu bolje da urade posao ako im na tom putu niko ne smeta. Često postaju usamljeni, ne zato što to nameravaju, nego zato što niko ne može da drži korak s njima, i drugima daju do znanja da su im oni prepreka za napredovanje.

DOBRI ORGANIZATORI

Pošto imam priliku da posećujem mnoge domove, posmatram kako majke različitih temperamenata podižu svoju decu. Moja prijateljica Koni iz Feniksa je savršeni moćni kolerik koji svoju kuću vodi mirno i uspešno zbog svoje organizacione sposobnosti i volje da istraje u svemu što zamisli. Njena dva sinčića, Endi, moćni kolerik, i Džej, mirni flegmatik, tako su dobro odgojeni da mogu sami da vode domaćinstvo čak i kad ona nije tu. Jedne večeri, Marita i ja stigle smo mnogo kasnije nego što su oni očekivali, i Koni je otišla na sastanak. Endi nam je otvorio vrata i rekao: „Mama je morala da izađe, ali Džej i ja ćemo vam spremići večeru.“ Dok smo ih posmatrale kako pripremaju hranu, primetila sam karticu s jednostavnim instrukcijama na kuhinjskom elementu:

Endi: Da napravi salatu, voće staviti na vrh.
Poslužiti supu.

Džej: Sipati hladnu vodu.
Zagrejati hleb.

Desert je u frižideru. Ukrasi ga metvicom.

Za nekoliko minuta obojica su potpuno ispunili svoja zaduženja, i zajedno smo uživali u predivnom jelu. Vrlo malo dečaka od deset i dvanaest godina može ovo da uradi tako efikasno, ali njih je uvežbala organizovana i dosledna majka.

Kad sam pogledala okolo videla sam da je Koni postavila jednostavne podsetnike za dečake na strateška mesta. Na televizoru je bio uredno odštampan natpis, JEDAN SAT GLEDANJA TELEVIZIJE RADNIM DANIMA, KAD ZAVRŠITE DOMAĆI. GLEDANJE TELEVIZIJE VIKENDOM PO ODOBRENJU.

Na klaviru je bila ceduljica veličine osam puta dvanaest centimetara, na kojoj je pisalo: NE BUDI BUČAN. U kupatilu je na ogledalu bio zalepljen natpis, LAVABO I OGLEDALA TREBA DA BUDU ČISTI, a u kuhinji je pisalo 25 CENTI, AKO NEMA SUDOVA U SUDOPERI.

Majke s drugačijim osobinama temperamenta ovakvu organizaciju smatraju preterivanjem, ali ja iz iskustva znam da će takav dom biti srećniji i uredniji. Još dok su mi deca bila mala, učila sam ih da pomažu i pisala im radne zadatke da bi mogli da provere da li su sve obavili. Ako je majka statična, i deca su statična, ako je majka aktivna i deca su aktivna.

Pošto sam ih dobro organizovala i uvežbala, postali su disciplinovani radnici, iako se njihovi temperamenti razlikuju. U bilo kom poslu ili situaciji u kući, potrebna je organizacija da bi se postigli ciljevi. Osoba koja ne zna gde ide, nigde ni ne stiže. Moćni kolerik je stručnjak za brzu i praktičnu organizaciju.

DELE ZADUŽENJA

Najveća prednost moćnih kolerika je njihova sposobnost da postignu više od ostalih, u čemu im pomaže njihov dar za organizaciju. Kad sagledaju bilo koji zadatak, odmah vide kako on treba da se uradi i dele ga na logične korake koje treba preduzeti. Oni znaju kakvu vrstu pomoći imaju na raspolaganju i odmah dele zaduženja članovima grupe. Zaduženja daju i besposlenim posmatračima (jer pretpostavljaju da bi svi radije nešto radili nego sedeli).

Dok su naša deca odrastala, Fred i ja – s obzirom na to da smo oboje delimično moćni kolerici – pravili smo grafikon rada u koji smo upisivali poslove za svako dete za određeni dan. Kad bi se vratili iz škole, proveravali bi kakva su im zaduženja i uradili ih pre nego što bi otišli na igranje. Ako bi nečije dete ostalo kod nas u gostima duže od tri dana, ja bih i njega upisala u grafikon i dala mu neki zadatak. Slučajno sam čula kad je jedan dečak rekao našem sinu Fredu: „Mora da me tvoja majka voli. Upisala je moje ime na grafikonu zadataka.“

Osećam da mnoge majke ignorišu potencijalnu besplatnu radnu snagu u svojim domovima, jer im je previše naporno da naprave jednostavan sistem za podelu odgovornosti.

Neki moćni kolerici su toliko željni da sve kontrolišu, da drugima dodeljuju samo proste i beznačajne poslove, a one glavne čuvaju za sebe. U ekstremnim slučajevima ovo kontrolisanje sprečava ih da postignu onoliko koliko bi mogli, kada bi naučili da s ljudima postupaju bolje i da poslove dele mudrije.

NAPREDUJU UPRKOS PREPREKAMA

Moćni kolerici ne samo da vole da dođu do cilja, nego napreduju prema njemu uprkos preprekama. Ako omiljeni sangvinik naumi da nešto uradi, a neko mu kaže da je to nemoguće, on se učtivo zahvali toj osobi i onda – odustane. Savršeni melanholik žali za vremenom koje je proveo planirajući i analizirajući situaciju, a mirni flegmatik je zahvalan što to ne može da se uradi, jer mu je ionako od samog početka zvučalo previše zahtevno. Međutim, recite moćnom koleriku da nešto ne može da se uradi, to će samo podstaći njegovu snažnu želju da to uradi.

Lorna mi je rekla da je mogla da podstakne svog supruga da uradi neke kućne poslove, koje je inače izbegavao, ako bi mu jednostavno rekla: „Danas je navraćala tvoja majka. Rekla sam joj da ćeš okačiti ove zavese, a ona je odgovorila: „Džo nema pojma kako se kače zavese!“ On bi na to ustao s kauča i brzo otišao i okačio zavese.

Jedan od razloga zašto tako mnogo moćnih kolerika postaju profesionalni sportisti jeste taj što vole izazove takmičenja s drugima. Dok osobe s drugim temperamentima mogu da se uplaše kad se nađu s jedanaest ogromnih muškaraca na fudbalskom terenu, moćni kolerici postaju još uzbuđeniji i dobijaju žar za borbu. Bilo da je u pitanju muškarac ili žena, moćni kolerik ima pobednički instinkt, želju da nadmaši mogućnosti, da se katapultira na vrh poslovnog sveta današnjice. Ne obeshrabruje ih kritika, niti ih plaši nezainteresovanost. Oni su usmereni na cilj i napreduju uprkos protivljenju.

NEMAJU IZRAŽENU POTREBU ZA PRIJATELJIMA

Dok su omiljenom sangviniku prijatelji potrebni kao publika, savršenim melanholicima su potrebni kao podrška, moćnim kolericima nije potreban niko. Oni imaju svoje planove i druženje smatraju gubljenjem vremena, jer time ne postižu ništa. Moćni kolerik će raditi u grupi samo ako ona ima naročitu svrhu, i biće mu drago da uskoči i organizuje vam nešto, ali nema potrebu da provodi vreme u besposlenom ćaskanju.

OBIČNO SU UPRAVU

Moćni kolerik ima urođenu sposobnost za prepoznavanje situacija, i zvanično će izjaviti nešto samo ako je siguran da je u pravu. Ova karakteristika je odlična, ali ostali koji imaju posla s moćnim kolericima ne cene je uvek. Misi mi je jednom rekla da njen suprug, moćni kolerik, nikada u životu nije pogrešio, i ta činjenica ju je jednostavno zamarala. Nadala se da će jednom zapeti za nešto, pasti i dokazati da je čovek. Jednog dana pomislila je sledeće: Kad bih bila u situaciji da treba da zaposlim nekoga da se brine o mojoj porodici, sigurno bih volela da to bude neko ko ne pravi greške, a ja imam upravo jednog takvog. Od tada ga je gledala u sasvim novom, pozitivnijem svetlu.

ISTIČU SE U NEPREDVIĐENIM SITUACIJAMA

Moćni kolerik u meni voli nepredviđene događaje. Upravo sam se spremala da održim predavanje u klubu Santa Rouz kad je nestalo struje. Žene su počele da vrište i traže čaše s vodom u mračnom restoranu. Bilo koji drugi govornik, osim moćnog kolerika, zahtevao bi da se klub zatvori i da se ide kući, ali moje misli su odmah otišle dalje, pa sam planirala novi pristup držanju govora u mraku. Ono što mi je palo na pamet, zvučalo je otprilike ovako:

„Sad sam u tim godinama kad najbolje izgledam u mraku. Tako, pošto sad nemate šta da gledate, moraćete da me slušate.“

Tek što sam smislila novi uvod za moj već pripremljeni govor, svetla su se upalila, i Santa Rouz nikad nije čuo moj predgovor o radostima mraka.

Drugom prilikom, usred mog obraćanja jednom verskom skupu u Indijanapolisu, odmah iza scene gajdaški orkestar je zasvirao melodiju *Kembelovi dolaze*. Nisam čula samu sebe, ali dok je predsedavajući otišao da ih utiša, ja sam preformulisala govor. Dok je vazduh iz gajdi proizvodio note, predsedavajući se vratio i rekao kako orkestar vežba za subotnju paradu i da nisu znali da nas deli samo jedan zid. Brzo sam se snašla i pomenula da je dobro što u pauzi mog govora svira škotski bend, jer je moja majka, Keti Mekdugal, nekad svirala gajde i marširala u kiltu. Tako sam završila govor svojom životnom pričom i osvrtnom na moje škotske korene.

O, kako moćni kolerici vole nepredviđene i neočekivane situacije i događaje, jer im pomažu da se istaknu u i da započnu s novom snagom, a tridesetočlani gajdaški bend je idealna prilika za to.

„Gde nema saveta, propada narod, a pomoć je u mnoštvu savetnika.“ (Priče Solomonove 11,14)

7. OPUSTIMO SE UZ MIRNOG FLEGMATIKA

Oh, kako je svetu potreban mirni flegmatik!

Stabilan je i napreduje zacrtanim pravcem.

Strpljivo podnosi provokacije.

Sposoban da sasluša, za razliku od drugih koji uvek iznose svoje mišljenje.

Izražen dar posredovanja, u cilju zbližavanja suprotnih pozicija.

Zalaže se za mir skoro po svaku cenu.

Saoseća sa onima koji pate.

Odlučan da ostane miran dok drugi paniče.

Želi da živi tako da čak ni neprijatelji ne mogu ni za šta da ga optuže.

Razumevanje temperamenata je prvi korak u razumevanju ljudi. Ako ne možemo da uvidimo urođenu različitost kod drugih i da ih prihvatimo onakve kakvi jesu, mislićemo da sa onima koji nisu kao mi nešto nije u redu.

Kad shvatimo razlike u temperamentima, počinjemo da shvatamo zašto se suprotnosti privlače. Takođe, shvatamo da porodica u kojoj ima različitih tipova temperamenata pokazuje raznovrsnost u aktivnostima i interesovanjima. Bog nije hteo da svi budemo omiljeni sangvinici. Dobro bismo se zabavljali, ali nikad se ne bismo organizovali. Nije nas stvorio tako da svi budemo vođe, kao moćni kolerici. Da jeste, ne bi bilo onih koji bi nas sledili.

Nije želeo ni da svi budemo savršeni melanholic, jer bismo svi pali u depresiju kad stvari krenu naopako.

Bog je stvorio mirne flegmatike kao posebne ljude koji balansiraju osećanja ostala tri temperamenta i obezbeđuju stabilnost i ravnotežu.

Mirni flegmatici ublažavaju neumerene planove omiljenih sangvinika. Njih ne oduševljavaju briljantne odluke moćnih kolerika. Oni ne uzimaju preozbiljno ambiciozne planove savršenih melanholika.

Mirni flegmatici stvaraju ravnotežu među svima nama, pokazujući nam da neke stvari „ipak nisu toliko važne“. Na duge staze, zaista i nisu! Svi smo mi deo složenog plana u koji će se svaki temperament, ako bude pravilno funkcionisao, uklopiti i stvoriti uzbudljivu i uravnoteženu sliku.

NJIHOVA SVESTRANOST

Od svih temperamenata najlakše je naći zajednički jezik s mirnim flegmatikom. Od samog početka, kao male bebe mirni flegmatici su blagoslov za roditelje. Divno je imati ih pored sebe; srećni su gde god da ih stavite; ne bune se ako sve ne ide po planu. Vole prijatelje, ali su srećni i kad su sami. Izgleda kao da im ništa ne smeta i vole da gledaju prolaznike.

Moj zet Rendi i njegov otac pričali su mi o Rendijevom detinjstvu. Pošto je bio mirni flegmatik bilo je lako slagati se s njim, jer se prilagođavao svakoj situaciji. Uvek je bio dobar učenik, i njegove numizmatičke sklonosti donekle potiču odatle što je mnogo čitao dok su njegovi roditelji nekoliko puta nedeljno odlazili na partiju bridža. Gde god su išli, vodili su i njega i nosili sa sobom nekoliko knjiga. Rendi bi se prilagodio gde god bi ga stavili; mimo bi čitao, ne praveći nikakve ispade. Njegova prijatna narav i žeđ za znanjem stvorili su od njega priznatog stručnjaka za zlatni novac i predsednika Numizmatičkog društva. U svakoj situaciji se odlično snalazio: gde je trebalo da se

govori, sjajno je govorio, a gde je trebao da se čuti, čutao je. Moja majka je govorila: „Taj Rendi je svetac.“

Mirni flegmatik je najbliži idealnoj slici uravnotežene osobe, one koja ne ide u ekstreme i ne stvara ekscese, već zauzima čvrst stav, ne zastranjujući ni desno ni levo, i izbegavajući sukobe i stavljanje na bilo čiju stranu. Mirni flegmatik nikoga ne vređa, ne skreće pažnju na sebe, već tiho radi ono što se od njega očekuje i za to ne traži nagradu. Dok je moćni kolerik „rođeni vođa“, mirni flegmatik je „obučeni vođa“, i uz dobru motivaciju može da stigne do vrha zbog izvanredne sposobnosti da ima dobar odnos sa svima. Dok moćni kolerik želi da bude predvodnik u svemu, mirni flegmatik pokušava da se drži po strani dok god ga ne zamole za nešto, i nikad nije agresivan.

Jednog dana bila sam u telefonskoj govornici u tržnom centru, kad me jedna mlada žena prepoznala po glasu, jer je slušala moja predavanja preko kasete. Dok smo razgovarale, Berdeta, omiljeni sangvinik, rekla mi je da mora da pozove svog supruga, mirnog flegmatika. Trebalo je da ga zamoli da ode kući i isključi mašinu za sušenje veša, kako ona ne bi zakasnila na tenis. Nisam bila sigurna da bi Fred ovo smatrao dovoljnim razlogom, ali ona me je uveravala da će njen suprug ostaviti sve da bi otišao i isključio mašinu za sušenje s pokvarenim programatorom, kako se odeća ne bi zapalila. Dok je skakutala okolo u odeći za tenis, zamolila sam je da opiše odlike svog supruga koji je bio savršeni primer mirnog flegmatika, i evo šta je napisala:

Draga Florens,

Ona žena u teniskoj opremi koja vam je prepoznala glas 14. decembra u tržnom centru i pozdravila vas – to sam ja! Zamolili ste me da vam opišem pozitivne osobine jednog mirnog flegmatika. Obećala sam da ću vam ih poslati, jer sam i sama srećno udata za jednog takvog već dvadeset godina.

Pošto sam ja kombinacija omiljenog sangvinika i moćnog kolerika, mislila sam da je jedino sa omiljenim sangvinicima zabavno, a da je jedino s moćnim kolericima provedeno vreme korisno. Kao tipičan primer ove kombinacije (omiljeni sangvinik/moćni kolerik), uvek mislim da je moj način jedino ispravan.

Kad sam počela da razmišljam o pozitivnim karakteristikama mirnih flegmatika, Gospod me je zaista postideo. Snaga mog života i stabilnost moga braka potiču od mog supruga, mirnog flegmatika.

Uvek su staloženi i nikad se lako ne razgneve (Priče Solomonove 14,29), u stresnim situacijama se kontrolišu, nikad nisu impulsivni, razumni su, pouzdani, odani i strpljivi (Knjiga propovednikova 7,8). Ne postavljaju ciljeve drugima; svoju suprugu i decu ne primoravaju da rade po njihovom, jer iskreno prihvataju ljude onakve kakvi su.

Mirni flegmatici su odlični roditelji, mada slabi u disciplinovanju. Njihov bezbrižan stav stvara zadovoljnu decu.

Moj desetogodišnji sin voli bejzbol i igra u Dečijoj ligi. Bez obzira da li pobeđuje ili gubi, njegov otac navija za njega, bodreći ga na sav glas.

Oni postaju odlični šefovi. Ljudi vole da rade s njima. Zbog odsustva pritiska ili kritike, sekretarice imaju veliku motivaciju da urade i više nego što se od njih traži; zbog takvog okruženja raste njihovo samopoštovanje, a tako se povećava i produktivnost.

Oni su dobri posrednici. Zbog svog smirenog, neemocionalnog načina rasuđivanja mogu da smanje napete situacije sa samo nekoliko prijatnih reči.

Žene mirni flegmatici su prirodno uravnotežene, a tome se omiljeni sangvinici nadaleko dive. Njihova ženstvenost je odmah uočljiva. Zbog blagog i krotkog duha veoma je prijatno biti u njihovom društvu.

Moj suprug, mirni flegmatik, ima sarkastičan smisao za humor koji potiče otuda što život ne shvata preozbiljno. Kad sam vas srela, telefonirala sam mu u kancelariju u Santa Ani da mu kažem da sam ostavila uključenu mašinu za sušenje veša i zamolila ga da, na putu do druge kancelarije na Beverli Hilsu, svrati kući i isključi je. Odgovorio je da se ne brinem, jer ako kuća izgori, kupićemo drugu. Zatim je na brzinu, dok je spuštao slušalicu – znajući da nikad ne plaćam račune za osiguranje, niti znam da li smo uopšte osigurani – dodao: „Siguran sam da si platila onaj račun za osiguranje od požara koji je stigao prošle nedelje!“ Takav njegov neočekivani humor uvek me izvuče iz veoma lošeg raspoloženja.

Mirni flegmatici zaista imaju sposobnost spasavanja, i mislim da ih treba uvek imati pored sebe.

Srdačno,
Berdeta Hunesko

UZDRŽANA NARAV

Mirni flegmatici su toliko prijatni i nenasilni da bi svaka porodica trebalo da usvoji nekog takvog, ako se desi da ih u njoj po rođenju nema. Brenda je došla da nam pričuva decu nedelju dana, i svi smo je jako zavoleli. U porodici moćnih kolerika punoj pritisaka, Brendina suzdržana narav je svemu dala svoje pravo mesto. Prihvatila je svaku ideju koju bi neko izneo, a ta karakteristika bila je tako potrebna moćnim kolericima koji stalno kuju neke planove. Snalazila se u svakoj situaciji u kojoj bi se zatekla, i svi su želeli da oстане; tako je postala deo naše porodice. Šest godina kasnije, na duhoviti način, karakterističan samo za mirne flegmatike, rekla je: „Nisam otišla samo zato što je bilo previše posla oko pakovanja.“

Još dok je bio učenik Tim je postao predsednik razreda u srednjoj školi, pa je predvodio protestnu grupu do zgrade Vlade. Njegova majka, omiljeni sangvinik, bila je oduševljena zbog njegovog neuobičajenog, agresivnog ponašanja, pa je okupila svoje prijateljice da gledaju vesti u šest sati, u kojima je trebalo Timova grupa da se pojavi. Kad je prilog prikazan, Tima nigde nije bilo sve dok kamera nije prikazala posmatrače, među kojima je, na veliko razočarenje majke, Tim sedeo na ivičnjaku s glavom u rukama. Bila je besna, i kad je stigao kući pitala ga je zašto on nije predvodio grupu. On je odgovorio: „Nisam želeo da pravim budalu od sebe.“

Čak i ako preuzmu vođstvo na sebe, mirni flegmatici će verovatno tu ulogu prepustiti drugome, pre nego što budu viđeni. Njima ne trebaju priznanja i oni nipošto ne žele da naprave od sebe budalu.

Pitala sam jednog mladića šta najviše voli kod svoje devojke, koja je mirni flegmatik.

Malo je razmislio i rekao: „Pretpostavljam sve, jer kod nje nema ništa što bi se posebno izdvojilo.“ Ova jednostavna izjava predstavlja mirne flegmatike; ne postoji ništa što zaista odskake, Oni su zadovoljni, svestrani ljudi u čijem društvu se osećamo ugodno. Izgleda da nikad nisu uobraženi, uvek su skromni. Jedan muškarac, mirni flegmatik rekao je: „Pretpostavljam da sam samo prosečna osoba.“ Drugi je uzdahnuo i u neverici rekao: „Ja se zapanjim kad vidim da me ljudi vole.“ Skromnost i blagost mirnih flegmatika uvek nam gode i podstiču nas, s drugim temperamentima, da radimo na svojim pozitivnim kvalitetima, jer svi težimo za tim da budemo bolji.

OPUŠTENI

Mirni flegmatici vole da stvari rešavaju bez uzbuđivanja i postepeno. Ne žele da razmišljaju suviše unapred. Našeg sina Freda posetio je njegov prijatelj i ja sam ga upitala da li želi da ostane na večeri. Odgovorio je: „Treba da razmislim o tome. Videću kad za to dođe vreme.“ Postavila sam i za njega tanjir i on je ostao.

Posle večere uključila sam televizor i pitala ga: „Postoji li nešto posebno što bi želeo da gledaš?“
Rekao je: „Bilo šta.“

Kasnije je za vreme reklama mrmljao: „Nisam želeo da gledam ovo.“

Pitala sam ga: „Pa zašto nisi tako rekao?“

„Plašio sam se da vam se to neće dopasti.“ Mirni flegmatici nikad ne žele da izazivaju nevolje, i radije će prihvatiti *status quo* nego zatražiti promenu.

Jedan drugi prijatelj našeg sina Freda takođe je bio mirni flegmatik. Bio je toliko ležeran da se jedva pomerao. Jednog dana se bos izvalio na mom krevetu u pocepanim farmerkama, pocepanoj majici, s raščupanom dugom kosom.

Prokomentarisala sam: „Majk, izgleda da danas nisi potrošio baš mnogo vremena na doterivanje.“

Dečak koji je sedeo na drugom kauču, koji je bio omiljeni sangvinik, rekao je: „Majk veruje da odelo ne čini čoveka.“ Kako dobra formulacija za jednog mirnog flegmatika.

SPOKOJAN, MIRAN, PRIBRAN

Jedna od najdivnijih karakteristika mirnog flegmatika je njegova sposobnost da ostane miran čak i kad se suočava sa olujom. Dok omiljeni sangvinik vrišti, moćni kolerik divlja, savršeni melanholik se povlači u sebe, mirni flegmatik ostaje miran. On zastane i sačeka koji trenutak, a zatim polako kreće u pravom pravcu. Emocije ga ne savladavaju; gnev ne obuzima njegovo srce. On misli: „Jednostavno nije vredno nerviranja.“

Dok smo moja braća i ja odrastali uz majku koja je bila mirni flegmatik, znam da smo joj sigurno priređivali mnogo uznemirujućih trenutaka. Kad bismo previše podivljali, zatvorila bi nas u malu sobu za čitanje i govorila: „Nije mi važno šta radite unutra, samo budite tihi, mirni i pribrani.“

STRPLJIV I URAVNOTEŽEN

Mirni flegmatik nikad ne žuri i nikad mu ne smetaju situacije koje muče ostale. Gledis, moćni kolerik, ispričala mi je sledeću priču.

Posle jednog dana provedenog u poseti rođacima, jedva sam čekala da stignem kući. Kad smo došli blizu auto-puta, Don je mirno rekao: „Trebalo je da sipamo gorivo.“ Mislila sam da ćemo imati dovoljno, ali on nije hteo da rizikuje i svratili smo na pumpu na kojoj svako sam sipa gorivo. Odvela sam ćerkicu do toaleta. Očekivala sam da će on, kad mi iziđemo, biti spreman da nastavimo vožnju. Umesto toga, stajao je pored kola držeći novac u ruci: „Zašto nisi platio?“ povikala sam: „Znaš da mi se žuri.“ Objasnio je da nije znao kome treba da plati.

Primetila sam čoveka koji je izgledao kao službenik na pumpi i poslala Dona k njemu. Nažalost, čovek je i sam bio mušterija, samo u avijatičarskoj uniformi, i nije uzeo novac. Tada se pojavio službenik koji je naplaćivao, ali je i on odbio da uzme novčanicu od dvadeset dolara, jer je smeo da primi samo tačan iznos. Pošto nismo imali tačan iznos, bila sam ljuta na službenika. Don je mirno predložio da prošetamo do supermarketa preko puta

da rasićnimo novac. Mrzela sam što gubimo vreme, ali nismo imali izbora. Źelela sam da upadnem kod blagajnika i traŹim da mi usitni novac, ali Don je rekao da to ne bi bilo u redu. Treba nešto da kupimo.

„Ali ne treba nam ništa“, protivila sam se. On se nije svađao, nego je otišao do friŹidera s mlećnim proizvodima, paŹljivo izabrao tri različita jogurta, i platio ih novćanicom od dvadeset dolara.

Vratili smo se do pumpe i Don je strpljivo saćekao da radnik završi s menjanjem gume. Kad je konaćno platio raćun, zahvalio je ćoveku na razumevanju i blagonaklono se nasmešio pre nego što je ušao u automobil. Tokom cele ove dosadne procedure nijednom nije pokazao gnev, nije bio uznemiren zbog moje nestrpljivosti i tiho je pevušio sve do kuće.

Vidite li kako se različiti temperamenti različito ponašaju u pojedinim situacijama? Omiljeni sangvinik ne bi ni primetio da je gorivo pri kraju, a ako bi i primetio, uzrujao bi se oko toga gde da razmeni novac. Moćni kolerik bi od sluŹbenika zahtevao da vrati kusur i izazvao bi scenu. Savršeni melanholik bi imao dovoljno sitnog novca, a u slućaju kad ne bi imao, bio bi uznemiren, jer mu se to dogodilo zbog nedovoljnog planiranja, i o tome bi razmišljao sve do kuće.

U većini situacija od mirnog flegmatika se moŹe oćekivati da drŹi jezik za zubima i da bude strpljiv, ćak i kad je isprovociran.

LAKO SE MIRI SA ŹIVOTNIM SITUACIJAMA

Mirni flegmatik ništa ne zapoćinje s velikim oćekivanjima, pa se zbog toga mnogo lakše miri sa Źivotnim prilikama. U osnovi, njegova priroda je pesimistićka, ali ga to ne ćini neraspoloŹenim, kao savršenog melanholika, nego mu pomaŹe da bude „realistićan“.

Moja baka, mirni flegmatik, govorila nam je svake večeri: „Ako Bog da, videćemo se ujutru.“ Kao svaka drska tinejdŹerka pokušavala sam da utićem na te njene pozdrave i da je oraspoloŹim, ali ona mi je jasno stavila do znanja: „Jednog jutra se neću probuditi.“ I bila je u pravu.

Kada Su pita svoju majku, mirnog flegmatika, kako je, ona odgovara: „Kako se mora“, ili „Bolje nego juće.“ Iako ovi odgovori ne odišu ushićenjem, oni je drŹe dalje od nestvarnih oćekivanja, a samim tim i razoćaranja.

Kad sam studirala, pitala sam majku zašto nikoga od nas troje nikad ne pohvali. Odgovorila je: „Ako ne daješ previše pohvala, nećeš nikad morati da zaŹališ zbog sopstvenih reći.“

Mirni flegmatici ne oćekuju sunce svakog dana, ili ćup sa zlatom na kraju svake duge, tako da bez obzira na to što pada kiša, oni idu napred. Koliko svi moŹemo da naućimo od takvog stava koji prihvata Źivot onakav kakav jeste i miri se sa stvarnošću.

IMA ADMINISTRATIVNE SPOSOBNOSTI

Pošto smo rekli da je moćni kolerik tipićan poslovni ćovek, ponekad previdimo da i mirni flegmatik poseduje poslovne sposobnosti; dobro se uklapa sa svima i ima smisla za administraciju.

Bivši predsednik DŹerald Ford bio je mirni flegmatik, i ono što je napisano o njemu izgleda kao da je izašlo iz ove knjige.

Bob Pirpoint [Pierpoint] iz CBS rekao je: „DŹeri Ford je ljubazan, prijateljski raspoloŹen, saosećajan. Nije imao nekih novih ili progresivnih misli u poslednjih dvadeset pet godina, ali on je istinski dobar ćovek.“ Autor Doris Gudvin [Goodwin] nazvala ga je „prijatnim, skromnim,

opuštenim, ležernim, uravnoteženim, normalnim, pristojnim, poštenim, ispravnim.“ Pravi američki gospodin Čisti!

Ford je zbog svoje prosečne, potpuno bezopasne prirode izabran u onom trenutku istorije u kom nismo želeli upadljivog, drskog džokera, nego jednostavnog, čvrstog čoveka kome možemo da verujemo. Ford je bio izabran zbog njegove ličnosti mirnog flegmatika, iako oni koji su ga birali nisu imali predstavu o naravima.

Dugo posle njegovog poraza na ponovnim izborima, *Vol Strit Džernel* objavio je članak pod nazivom „Hvala nizašta“.

Poznato nam je da su mičigenski političari oklevali s prikupljanjem novca za uobičajeni komemorativni muzej za bivšeg predsednika Džeralda R. Forda. Jedan od razloga – kako je rekao regionalni predsedavajući poslaničkog kluba republikanaca – jeste što je Fordovo predsedavanje bilo „više pasivno nego aktivno. Ono je bilo izuzetno važno kao vreme oporavka društva. Ali kako da podižete spomenik nečemu što se nije desilo?“ Predsedavajući je time ukazao na samu suštinu. Neko vreme tokom ovih godina vladalo je zatišje u pogledu unutrašnje politike, zatim su tu promašaji i nasilje na planu spoljne politike, što je činilo većinu tog dramatičnog perioda u američkoj politici više od jedne decenije. Eto šta je to što čini Džeralda Forda vodećim kandidatom za najbolji i najveći spomenik.

Kakva jedinstvena čast da budete pohvaljeni za nešto što *niste* uradili, i veličani za nešto od čega *ste odustali!* Savršena nagrada za mirnog flegmatika. Jedan komentator je rekao: „Izgleda da je mnogo važnije znati ko Ford *nije* bio, nego znati ko je on bio.“

Sposobnost mirnih flegmatika da upravljaju zasnovana je na njihovoj želji da se slažu sa svima i da ne narušavaju rutinu, kao i na njihovoj objektivnoj proceni ljudi, bez stvarnog mešanja s njima. Nadzorno osoblje škole uglavnom čine mirni flegmatici, jer tako mogu da izađu na kraj i s decom i s nastavnim kadrom. Vojni zvaničnici su često mirni flegmatici, jer mogu istovremeno da izvršavaju naređenja, strpljivo rade na sticanju viših činova, ne paniče pod pritiskom, i nije potrebno da budu kreativni ili da imaju neki svoj poseban stil.

Nedavna statistika pokazuje da je oko 80 posto svih ljudi otpuštenih s posla, otpušteno zbog nesposobnosti slaganja s ljudima, a ne zbog njihove nestručnosti. Imajući ovo na umu, jasno je zašto mirni flegmatici imaju bolji rejting po pitanju zaposlenja od drugih temperamenata.

POSREDUJE KOD PROBLEMA

U svim oblastima života postoji neki sukob: roditelj-dete; učitelj-učenik; šef-zaposleni; prijatelj-prijatelj. Dok se ostale tri naravi upinju i napadaju, mirni flegmatici se trude da održe mir. Dok se drugi bore na uzburkanom moru, mirni flegmatik podiže glavu i umiruje more. Dok se ostali bore da bude po njihovom, mirni flegmatik sedi u pozadini i iznosi objektivno mišljenje. Svakoj porodici i firmi potreban je barem jedan mirni flegmatik kako bi mogla da sagleda obe strane i da da miran, spokojan i pribran odgovor.

Kad sam jednom sedela pored nekog psihologa, mirnog flegmatika, rekao mi je da ima savršenu profesiju. „Koji bi još temperament mogao mirno da sedi ceo dan, sluša probleme drugih ljudi i daje nepristrasne savete?“

Robert Džekson [Robert Jackson] je u jednom članku u *Los Angeles Tajmsu* hvalio Vorena Kristofera, glavnog američkog pregovarača u krizi s taocima u Iranu. Tom prilikom je koristio izraze tipične za mirnog flegmatika kao što su: *smiren, disciplinovan, štedljiv na rečima, bezizražajnog lica, diplomata, skroman, suzdržan, oprezan, ljubazan, pribran*. On je bio „idealna osoba koja zna koji potez treba da povuče u pregovorima o taocima.“ Nikada se nije razbesneo i uspeo je da izgadi odnose.

Biblija nas uči da treba da budemo „bez mane i čisti, neokaljana deca Božija“ (Poslanica Filibljanima 2,15), i mirni flegmatici su najbliži ispunjenju ovog zahteva. Oni ne izazivaju nevolje; slažu se s drugima; nemaju neprijatelje. Džeri Ford nije stigao na sam vrh zbog briljantnih programa, nego zato što na svom putu nije sticao neprijatelje. Jednom je za sebe rekao: „Imam mnogo protivnika, ali ne mogu da se setim nijednog neprijatelja.“

Tajms je za bivšeg predsednika Džordža Buša rekao: „On nema fanatičnih sledbenika, ali ima mnogo prijatelja, jedva ponekog neprijatelja i besprekoran dosije u državnoj službi.“

Osobe s drugim naravima mogu strašno mnogo da se trude da steknu prijatelje i da utiču na ljude, ali ova jedinstvena sposobnost je glavno obeležje mirnih flegmatika. Često su mi posle predavanja dolazili moćni kolerici i pitali zašto nisu dobili unapređenje kad su uradili sav kreativni posao u kompaniji. Umesto toga, „velike poslove“ su dobijali „glupani“ koje niko nikad čak nije ni primetio i koji nisu imali apsolutno nikakvih preporuka. Nakon samo površne provere obično bih zaključivala da je „glupan“ u stvari bio staloženi mirni flegmatik koji je dobro radio svoj posao, slagao se sa svima i nije izazivao nevolje. Moćni kolerik, pošto je pun dinamičnih ideja koje ističe, stvara sebi mnogo neprijatelja. Kad dođe vreme da se izabere novi vođa, uprava često bira onoga ko nema neprijatelja.

S NJIM JE LAKO BITI U DOBRIM ODNOSIMA

Mirni flegmatik ima mnogo prijatelja jer je sa svima u dobrim odnosima, a ostalim temperamentima je potreban takav drugar. Dok su deca i tinejdžeri, mirni flegmatici su takvi da retko zadaju nevolje majkama i prava je radost imati ih u blizini. Nedavno mi je Barbara Buler pokazala kopiju pisma koje je napisala ćerki. U njemu su tako divno prikazane pozitivne osobine mirnog flegmatika, zato ću ga ovde citirati.

Draga Saro,

Kad pomislim na proteklih osamnaest godina koje smo provele zajedno, shvatam koliko treba da budemo zahvalni Bogu što nas je blagoslovio ćerkom koja je mirni flegmatik. Ti si uvek davala neophodnu ravnotežu našoj porodici u kojoj je otac moćni kolerik, majka savršeni melanholik i brat omiljeni sangvinik.

Još dok si bila beba, uvek si se zadovoljno igrala u svom krevetu sa svojim igračkama. Kad smo započeli naš porodični biznis, odlično si se snalazila s računovodstvom.

Tvoj dve godine stariji brat uvek ti je smišljao smicalice i zbijao šale, a tvoja čuvena fraza, za koju te i danas zadirkujemo bila je: „I ja isto.“

Prošlog Božića si očajnički pokušavala da nam nešto ispričaš, ali cela porodica je bila bučna i preglasna. Samo tebi svojstvenim humorom mirno si izjavila: „Pa dobro, moraću onda da snimim ono što hoću da vam kažem, pa ćete me slušati kasnije.“ To nam je privuklo pažnju. Kako smo se samo nasmejali.

Drago mi je što sam kao majka imala nekog pojma o razlikama u naravima. Kad je učitelj primetio: „Sara uvek kasni, ali je uvek pouzdana“, mogla sam to da prihvatim sa izvesnim humorom.

Sećam se kad ti se prijateljica poverila da hoće da pobegne od kuće, ti si je nagovorila da se malo smiri i pokuša da stvari sagleda na način na koji ih vide njeni roditelji.

Lako prihvataš sebe takvom kakva si, i tako dobro razumeš svoju narav, da si mi jednom rekla: „Eto vidiš kako je lepo imati prijatelje mirne flegmatike; čak se nikad ni ne sele, tako da ih uvek možeš dobiti na isti broj telefona.“

Šefica kod koje radiš neće te otpustiti iako joj posao slabi, jer, evo šta je rekla: „Sara je izuzetno dobar i istrajan radnik, a prema mušterijama je veoma ljubazna. Dobro se slaže sa ostalim radnicima, pa, iako joj je potrebno prilično vremena da očisti opremu, makar je očisti temeljito.“

Saro, ovih prethodnih osamnaest godina provedenih s tobom, stvarno sam uživala. Jedva čekam da vidim tvoju budućnosti, kako li će samo da izgleda. Jedno sigurno znam, šta god da odlučiš, bićeš tome posvećena i zadovoljna.

S ljubavlju, mama

IMA MNOGO PRIJATELJA

Od svih naravi, mirni flegmatik je najbolji prijatelj, jer zbir njegovih osobina uvećava pozitivne odnose među ljudima. On je ležeran, opušten, smiren, spokojan, uravnotežen, strpljiv, istrajan, miroljubiv, dobronameran i prijatan. Šta još bi bilo ko mogao da traži od prijatelja? Prijatelj mirni flegmatik uvek ima vremena za vas. Ako posetite devojkicu koja je moćni kolerik, u toku razgovora s vama ona će da čisti i sređuje kuću, ili da nešto slaže, stvarajući kod vas osećaj da je njeno vreme suviše dragoceno da bi ga trošila samo na vas. S druge strane, prijatelj koji je mirni flegmatik, ostaviće sve, sestri i opustiti se.

Imala sam prijateljicu, mirnog flegmatika, koja je bila divna majka, ali kućni poslovi joj baš nisu bili važni. Ako bih svratila do nje usred prepodneva, na kuhinjskom stolu bi još uvek bili neoprani sudovi od doručka, otvorene kutije od korn-fleksa i tetrapak od mleka. Obe bismo sele, odgurnule ostatke na dugu stranu, napravile prostora za laktove i uživale u društvu. Pošto nered nije smetao njoj, nije smetao ni meni.

DOBAR SLUŠALAC

Još jedan od razloga zbog kog mirni flegmatik ima mnogo prijatelja je taj što je dobar slušalac. Kad je u grupi, mirni flegmatik radije sluša nego što priča. On zna da čuti. On nema potrebu da kaže bilo šta, dok drugi temperamentni vole da pored sebe imaju nekoga kome mogu da se otvore kad im je potrebno. Omiljenom sangviniku je naročito potreban prijatelj mirni flegmatik, jer će mu dopustiti da priča i obezbediće mu pažljivu publiku. Kad sam bila predsednik Kluba žena San Bernardina, moja prva komšinica bila je Lusi, savršeni primer mirnog flegmatika. Svake srede posle sastanka svratila bih do nje i ispričala joj sve događaje iz kluba, kako one razočaravajuće tako i radosne. Ona bi slušala, smejala se, saosećala sa mnom, klimala glavom, i kad bih joj ispričala sve, zahvalila bi mi se što sam navratila, i ja bih onda otišla.

Svim omiljenim sangvinicima potrebni su kao prijatelji dobri, tihi i mirni flegmatici!

„Blaga beseda je drvo zivota, a pakosna je rana duhu.“ (Priče Solomonove 15,4)

TREĆI DEO

SKICA
LIČNOSTI

NAČIN SAVLADAVANJA
LIČNIH SLABOSTI?

UVOD

PRETERANA POZITIVNOST POSTAJE NEGATIVNOST

U svakom od nas ima i dobrog i lošeg – imamo osobine koje su pozitivne, kao i one koje kod drugih ljudi izazivaju negativne reakcije. Često puta jedna ista osobina može da bude i dobra i loša, u zavisnosti od toga da li je prenaplašena ili nije, jer mnoge pozitivne osobine dovedene do ekstrema postaju negativne.

Omiljeni sangvinik ima veoma izraženu sposobnost da o svemu priča zanimljivo, čime kod drugih ljudi izaziva zavist, *ali* dovedena do ekstrema, ova osobina omiljenog sangvinika čini da on neprestano priča, uvek vodi glavnu reč, prekida druge i veoma lako odluta od istine.

Duboko analitičko razmišljanje savršenih melanholika je genijalna osobina, koju veoma poštuju oni koji površno razmišljaju; *ali* kada u tome preteraju, oni postaju depresivni i utučeni.

Osobina moćnog kolerika, spretno i prodorno vođstvo, danas je očajnički potrebna u svakom području života; *ali* ako se dovede do ekstrema, ova osobina će učiniti da kolerik počne da se ponaša pokroviteljski i zapovednički; želeće da ima kontrolu nad svima i da manipuliše ljudima.

Ležerna priroda mirnog flegmatika je izvrsna kombinacija koja ga čini omiljenim u bilo kom okruženju; *ipak*, dovedena do ekstrema, ova osobina čini da mirni flegmatik ne mari što ne radi ništa, i što je indiferentan i neodlučan.

Dok sagledavamo sve ove osobine temperamenata, ispitujući sami sebe, treba da uvidimo koje su to karakteristike koje izazivaju pozitivne reakcije drugih ljudi i pomažu nam da stvorimo bolju sliku o sebi. Tada treba da razmislimo o ovim karakteristikama. Treba posebno da obratimo pažnju na one ekstreme u ponašanju koji su uvredljivi za druge, i na kraju treba da se obavežemo da ćemo naše duhovne i životne sposobnosti posvetiti savlađivanju ovih problema.

Setite se svih velikih Šekspirovih heroja: Hamleta, Magbeta, Kralja Lira i Henrija. Svi su oni bili veliki ljudi koji su postigli mnogo, ali svaki od njih je imao „tragičnu manu“ koja je prouzrokovala njihov pad.

U svakome od nas leži heroj, i veoma je uzbuđljivo otkriti naše jake strane i koristiti ih mudro! Ali, kao i Šekspirovi junaci, svako od nas ima poneku „tragičnu manu“ koja, ako o njoj ne povedemo računa, može dovesti do našeg poraza. Neka svako od nas ispita samog sebe i pronađe nedostatke pre nego što bude prekasno.

„Siromaštvo i sramota doći će na onoga ko odbacuje nastavu; a ko čuva karanje, proslaviće se.“
(Priče Solomonove 13,18)

8. ORGANIZUJMO OMILJENOG SANGVINIKA

Omiljeni sangvinici su spremniji na promene od predstavnika drugih temperamenata, zato što vole nove ideje i projekte, i zato što iskreno nastoje da budu omiljeni i dobronamerni. Međutim, postoje dva velika problema koja omiljene sangvinike sprečavaju da postignu potrebno poboljšanje.

SLABI SU U ZAVRŠNICI

Prvo, iako imaju dobre namere, retko kad neki plan dovedu do kraja. Kad nekom omiljenom sangviniku objasnim šta treba da uradi da bi savladao svoje slabosti, obično ga pitam: „Kad mislite da to uradite?“ Obično bih dobila sledeći odgovor: „Danas ne mogu da počnem, sutra nisam u gradu, a za vikend ćemo imati goste.“ Upravo tu oni gube bitku.

NE PRIZNAJU MANE

Drugo, oni toliko vole zabavu i tako su neposredni da jednostavno ne mogu da poveruju da imaju nekih ozbiljnijih nedostataka. Oni sami sebe ne uzimaju dovoljno ozbiljno.

Kad na predavanjima govorim o slabostima omiljenih sangvinika, oni se obično smeju i ne osećaju da su im slabosti dovoljno loše da bi zahtevale neku akciju. Razumem ih, jer sam se i ja tako osećala. Pre nego što sam se udala, svi su me obožavali i na žurkama sam bila glavna, ali sam nekako preko noći postala glupa. Fred mi je stavio do znanja da je lako biti glavni u malom Hejverhilu, ali nije lako biti zabavan u Njujorku. Tada mi je izgledalo kao da nije u pravu; mislila sam da je dosadan i nezahvalan. Zbog toga sam se ponašala onako kako on hoće kad sam s njim, a kad sam bila s društvom, ponašala sam se kako ja hoću, šarmirajući druge. Sve dok nisam počela da proučavam tipove ličnosti nisam shvatila da Fred nije jedini koji tako misli.

Kad sam postala svesna da moje slabosti nisu samo Fredova fiks-ideja, napravila sam neke predloge za sebe i druge omiljene sangvinike.

PROBLEM: OMILJENI SANGVINIK PREVIŠE PRIČA

REŠENJE 1: PRIČAJ UPOLA MANJE NEGO PRE

Pošto omiljeni sangvinici nemaju osećaj za brojke, bilo bi gubljenje vremena predlagati im da smanje svoje pričanje, na primer, za dvadeset dva posto, ali ipak imaju osećaj za polovinu nečega. Za vas omiljene sangvinike bilo bi dobro da pričate upola manje nego pre. Jednostavan način da kontrolišete sami sebe jeste da prećutite svaku drugu priču koju jako želite da ispričate. Vama će biti žao što slušaoci to neće čuti, ali oni nikada neće saznati šta su propustili, ali to vodi ka poboljšanju. Bolje je da vaše društvo uživa u onome što ste rekli, nego da ih ugušite beskrajnim pričama – bez obzira na to koliko divne one mogu da budu.

KO MOŽE VIŠE?

Povodom smrti Fredove devedesetsedmogodišnje bake okupila se cela njegova porodica. Prvog dana skup je ličio na televizijsku emisiju „Ko može više?“ Svaki rođak je osećao da treba da iznese detalje napredovanja u sopstvenoj karijeri, a svaki naredni hteo je da nadmaši prethodnoga. Te noći Fred mi je u sobi izneo ideju za koju se kasnije ispostavilo da je bila skoro neizdrživa: „Hajde da ćutimo i vidimo koliko će proći dok neko ne upita nas da nešto kažemo ili nas uključi u neki

razgovor?“ Ovaj plan mi se nije dopadao od samog početka, ali sam mislila da mogu da se suzdržim nekoliko sati.

Suzdržavanje od pričanja počeli smo odmah posle doručka, nastavili za vreme ručka, celo popodne, tokom večere i cele večeri. Kad smo došli u sobu, oči su mi bile kao krofne i mislila sam da ću pući. „Ovo je besmisleno!“ vikala sam. „Ne mogu ovo dalje da trpim!“

Fred se nasmejao: „Ja sam uživao u svakom minutu; pokušaćemo to i sutra.“

„Još jedan dan ćutanja? Doživću nervni slom!“

Ceo naredni dan smo ćutali, i nisam doživela nervni slom. Bilo je blizu – ali preživela sam.

Sledećeg jutra, pre nego što smo krenuli na aerodrom, Fredova majka je rekla: „Nešto si tih zadnjih nekoliko sati, Fred. Je li sve u redu?“ Fred ju je uveravao da je sve u redu, a ona ga je potapšala i rekla: „Dobro sine, dobro.“

Najgore je bilo to što ni ona niti bilo ko drugi nije primetio da ja nisam rekla nijednu reč cela dva dana. Postigla sam životni rekord, a nisam dobila čak ni trofej! Ali sam naučila sam bolnu lekciju: svet neće propasti – čak će i dobro funkcionisati – ako ja ne otvorim usta. Zbog toga moja nova odluka, da pričam upola manje nego pre, liči na odlaganje smrtne presude.

Omiljeni sangvinici, zašto i vi ne biste pokušali da ćutite i vidite koliko će proći dok neko ne primeti vašu promenu?

REŠENJE 2: PAZI NA ZNAKE DOSADE

Ostalim trima temperamentima ne bi trebalo posebno objašnjavati koji su to znaci dosade, ali omiljenim sangvinicima, nesposobnim čak da prihvate činjenicu da mogu biti dosadni, treba otvoreno reći da, kad ih neko izbegava, to znači da ga ne zanima njihova priča. Kad vaši slušaoci stoje na vrhovima prstiju gledajući očajnički okolo tražeći nekog poznatog, znači da žele da odu. Kad odu u kupatilo i ne vrate se, treba da shvatite znak. Kad jednom ovo shvatite, znake neće biti teško uočiti.

REŠENJE 3: NE BUDI OPŠIRAN

„Pređi na stvar“ jeste rečenica koju mi Fred govori već oko četrdeset godina, verovatno zato što još nisam potpuno shvatila šta želi da mi kaže. Držala sam se slogana „dobra priča je pola zabave.“ Zbog toga je moja priča uvek opširna. Sklona sam preterivanju. Sramota me je da ispričam ogoljenu priču i iznesem samo njene glavne tačke.

Iako sam ovaj dar za opširnim pričanjem oduvek smatrala vrlinom, ipak, ako se s njim pretera, on postaje mana. Naučila sam da nemaju svi vremena ni interesa da slušaju monologe omiljenog sangvinika. Iako ja osećam da je za razumevanje priče bitna cela istorijska pozadina, shvatila sam da niko ne mari što ne čuje po neki detalj (ili možda čak desetak detalja).

Jednog dana mi je pala napamet provokativna ideja. Donela sam odluku da ubuduće, kad budem usred neke zadivljujuće priče, ako me neko prekine, neću nastaviti dok me neko ne zamoli da nastavim. Moj prvi test desio se kad sam s društvom išla u kupovinu. Bila sam usred predivne priče, u ključnom trenutku u kom je junakinja bila na ivici stene, kad je vozač je zatražio plan grada da vidi da li idemo u dobrom pravcu. Zadržala sam dah i sačekala da neko upita: „I šta se desilo?“ ali niko ništa nije pitao. Sedela sam na ivici sedišta, spremna da nastavim, ali niko nije čak ni pogledao u mene. Zar ih nije briga šta se desilo s Herijet? Želela sam da ih prodrmam i kažem: „Sećate li se Herijet? Visila je s litice. Zar ne želite da čujete nastavak?“ Setila sam se obećanja datog samoj sebi: *Nemoj da pričaš dok te neko ne pita*, a niko me nije pitao.

Ovo odbacivanje bilo je neverovatan odgovor na moj test. Ljudi se ponekad umore od dugih, opširnih priča, za koje ih baš briga kako će se završiti – čak i kad ih ja pričam.

Moja prijateljica Nensi, omiljeni sangvinik, rešila je da testira istu teoriju i dobila je iste rezultate. Sklopile smo dogovor da, kad se tako nešto desi jednoj od nas, druga oduševljeno kaže: „Nastavi, nastavi! Jedva čekam da čujem nastavak!“ Oh, kako volim Nensi!

REŠENJE 4: PRESTANI S PRETERIVANJEM

Kad sam u svojim predavanjima počela da iznosim i lična iskustva, moj suprug je rekao: „Pošto u svojim predavanjima zastupaš hrišćanske ideje, zar ne misliš da je vreme da prestaneš da lažeš?“ Znala sam da nisam lagala, pa sam ga pitala šta pod time misli. Kao savršeni melanholik, osećao je da lažem kad god ne iznesem punu istinu, dok sam ja smatrala da samo govorim živopisno, pa smo se složili oko izraza *preterivanje*. Kasnije sam čula Lorin kako razgovara s prijateljicom: „Kad slušaš moju majku, moraš barem pola od toga da odbaciš.“

Jednog dana otišla sam kod Peti, koja je bila omiljeni sangvinik, u njenu novu kuću. Kad sam ušla unutra, dočekala me je sledećim rečima: „Svi psi i mačke u ovoj ulici crkavaju od šuge.“ Moje misli, misli omiljenog sangvinika, odmah su pomislile na desetine pasa i mačaka koji crkavaju po ulicama. Obuzeta tim mislima, primetila sam kako se njena ćerka, koja bila savršeni melanholik, užasava tresući glavom.

Upitala sam je: „Šta nije u redu?“, a ona je odgovorila: „Gospođa koja živi pored nas ima bolesnu mačku.“

Niko se ne bi toliko uzbudio zbog bolesne mačke neke nepoznate žene, ali izjava „Svi psi i mačke u ovoj ulici crkavaju od šuge“ zaista je preterivanje!

Fred i ja smo jednom bili na zabavi na kojoj je žena po imenu Boni, omiljeni sangvinik, s puno oduševljenja privlačila pažnju cele grupe detaljnim opisom putovanja brodom od Los Anđelesa do ostrva Katalina. Sve nas je zabavljala pričom o tome šta je sve bilo na jelovniku, ko je dobio morsku bolest, i držala je našu pažnju punih dvadeset minuta. Kad je završila svoju veselu priču o putovanju brodom na ostrvo Katalina, njen suprug, savršeni melanholik, duboko je uzdahnuo i tiho ali odlučno rekao: „Putovali smo avionom.“

Svi smo ostali zabezeknuti, a Boni se na tren zamislila i složila: „Da, išli smo avionom.“

Samo omiljeni sangvinik može da provede dvadeset minuta detaljno opisujući putovanje na kome nikad nije bio i brod kojim nikada nije putovao.

Iako su priče omiljenih sangvinika zabavne, i ja nikada neću zaboraviti ovaj događaj, Boni je ipak preterala i otišla toliko daleko da je zapala u laž. Sličnu priču prijateljica mi je ispričala jutros i ovako je završila: „Naravno, ona je omiljeni sangvinik, i ne možeš joj verovati nijednu reč.“ Zar to nije šteta? Zar nije ružno da omiljenom sangviniku često ne možemo da verujemo ni toliko da je ono što govori makar blizu istine? Razmisli o tome još jednom i preispitaj sebe.

Zapamtite: Preterivanje u živopisnom pričanju prelazi u laž.

PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI SU EGOCENTRIČNI

REŠENJE 1: SAOSEĆAJTE S POTREBAMA DRUGIH

Omiljeni sangvinici imaju najmanje osećaja za potrebe drugih jer su prezauzeti sami sobom. Toliko se unesu u sopstvenu priču da ne primete kako pažnja slušalaca popušta i pričaju mnogo više nego što ostale interesuje. Retko primećuju potrebe drugih, jer im je urođeno da izbegavaju

probleme i negativne situacije. Omiljeni sangvinici ne postaju dobri sagovornici, jer više vole da pričaju nego da slušaju, i nastoje da daju brze i jednostavne odgovore koji nisu uvek prikladni.

Osetljivost za potrebe drugih je osobina koja se uči *slušanjem i posmatranjem*. Izvežbala sam samu sebe da kad god se nađem u nekoj grupi, najpre tiho slušam i pokušam da shvatim o čemu razgovaraju, a ne da odmah s vrata započnem svoju najnoviju priču. Mnogo puta to oklevanje se isplatilo i sačuvalo me da se ne izblamiram. Trudila sam se da ljude posmatram kao individue, a ne kao publiku.

Kad god se usredsredim na druge, uvek otkrijem mnogo povređenih ljudi, što ranije nisam uočavala. Tako otkrivam da ima mnogo usamljenih žena koje omiljeni sangvinici izbegavaju; mnogo slomljenih srca kojima je potrebna uteha; mnogo opterećenih kojima je potrebna vedrina omiljenog sangvinika.

Omiljeni sangvinici, ubuduće saslušajte i uočite svaku osobu, posvećujući joj posebnu pažnju, i tako ćete postati osetljivi za potrebe drugih ljudi.

REŠENJE 2: NAUČITE DA SLUŠATE

Razlog zbog kog omiljeni sangvinici ne slušaju druge nije genetske prirode, već se radi o njihovoj preokupiranosti samima sobom. Slušanje je gest koji zahteva da se posvetimo nekome drugom, a omiljeni sangvinici nisu dovoljno motivisani da nateraju sami sebe da saslušaju druge. Oni shvataju život kao pozorište u kome su na sceni oni, a svi ostali su publika. Najtalentovaniji omiljeni sangvinici mogu da budu zabavni kad privlače pažnju na sebe, ali obično ostavljamo utisak da smo sebični kada nastojimo da sve oči budu uprte u nas.

Zapamtite: Budite osetljivi za potrebe drugih ljudi i slušajte šta imaju da kažu

PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI IMAJU SLABO PAMĆENJE

REŠENJE 1: OBRATITE PAŽNJU NA IMENA

Kao što sam i ranije rekla, razlog zbog kog omiljeni sangvinici ne pamte imena jeste taj što ne slušaju i nije im stalo. Oba ova problema potiču iz njihove samoljubive prirode i nedostatka osećaja za druge. S njima može da bude zabavno, ali kad posle minut vremena pokažu da ne znaju ni kako se zovu ljudi s kojima razgovaraju, njihovi sagovornici osećaju da njima nije ni stalo do njih.

Dejl Karnegi (Dale Carnegie) je rekao: „Najslađi zvuk na svetu je nečije ime.“ U njegovoj knjizi *Kako da steknete prijatelje (How To Win Friends)* naveo je mnogo primera ljudi koji svoj uspeh duguju svojoj osobini da dobro pamte imena drugih ljudi.

Omiljeni sangvinici nisu ništa manje inteligentni od osoba s drugim temperamentima, i mogu da zapamte imena ako smatraju da im je to važno. Moćni kolerici znaju koliko je važno zvati ljude imenom. Savršeni melanholicci se usredsređuju na detalje, mirni flegmatici vole da gledaju i slušaju, ali omiljenim sangvinicima sve ovo nedostaje. Oni ne misle da je bilo šta tako važno da bi oni tome posvetili pažnju; nisu usredsređeni na detalje; i radije bi pričali nego slušali. Ima li za njih ikakve nade?

Sve vreme mog bračnog života smatrala sam da je mnogo lakše da pitam Freda za imena nekih ljudi nego da ih sama pamtim – i bilo je. Kad sam počela da proučavam temperamentne, shvatila sam da ova zavisnost od Fredove pameti pokazuje da ne mogu da se oslonim na svoju. Upitala sam se: „Zar si toliko glupa da moraš da iznajmljuješ mozak? Zar ne možeš sama da naučiš?“ To pitanje me je nateralo da shvatim da nikad nisam ozbiljno pokušala da zapamtim imena, i rešila sam da

poradim na novom hobiju. Omiljeni sangvinici moraju da naprave igru od toga. *Prvo*, počela sam da slušam imena ljudi, korak tako jednostavan da svako može da ga načini, i bez kog nema nade za poboljšanje. Teško da možemo da zapamtimo nešto što nikad nismo čuli. Dok sam prisiljavala samu sebe da se koncentrišem na ono što ljudi govore, naučila sam da svako ima ime i da voli da ga zovemo tim imenom.

Zadivljena sam i zapanjena kad neko uspe da kaže *Litauer*, umesto iskrivljivanja mog prezimena u Litenauer, Litoner, Litaver, Litenhauzer ili Latuer. Kako će tek drugi biti srećni kad primete da sam i ja zapamtila njihova imena. Postoji velika motivacija za omiljene sangvinike: *Drugi će nas više voleti*. Zar to nije ono što stvarno želimo? Da biste bili omiljeni, morate da znate ko su oni drugi.

Drugo, počela sam da brinem za druge ljude. Počela sam da gledam u njih kad izgovaraju svoja imena i da ih pitam o njihovim životima, sve dok ne osetim da ih poznajem. Koliko su mi ljudi postali interesantniji otkad sam naučila da ne gledam samo na sebe nego i na ostale.

REŠENJE 2: ZAPISUJTE STVARI

Dok omiljeni sangvinici odlično pamte boje i nevažne stvari, memorija za imena, datume i mesta može se reći da skoro i ne postoji. Ova podela pamćenja je razumljiva kad shvatimo da temperament omiljenih sangvinika mnogo više zanimaju ljudi nego statistika, ili živopisna mašta nego suve činjenice. Savršeni melanholik voli detalje i pamti važne stvari u životu, tako da, ako uzimamo u obzir pozitivne strane karaktera, uvek možemo da udružimo ovu dvojicu: savršenog melanholika da govori činjenice i omiljenog sangvinika da priča bude zanimljiva.

Fred ima neverovatnu sposobnost da pamti imena, što je naučio zapisujući ih na maloj kartici, s nekoliko odgovarajućih detalja o toj osobi. Dok smo živeli u Konektikatu, imali smo sveštenika omiljenog sangvinika koji nije mogao da zapamti nijedno ime članova svoje parohije. Fred mu je pomagao tako što je stajao pored njega na vratima crkve nedeljom ujutru i tiho mu davao kratku biografiju o osobi koja bi prilazila.

„Ova dama u roze haljini je Valda Vori. Ima šestoro dece i suprug joj je u bolnici zbog problema s leđima.“

„Valda, draga, izgledaš predivno u roze haljini! Kako su tvoja divna dečica? I kako su leđa tvog jadnog supruga?“

Fred je pružao činjenice, a Don ih je ukrašavao.

Kad smo se odselili iz Konektikata, Donovo pamćenje se odjednom izgubilo, i ljudi su se pitali zašto se njegova ljubazna briga pretvorila u očajničko traženje imena. Jednog dana je pitao neku gospođu kako se oseća njen suprug, a u stvari je sahranio jadnog čoveka dva dana ranije.

Imamo prijatelja Tomija, omiljenog sangvinika, koji ironično drži kurs pamćenja. On na uzbudljiv način prenosi te principe na druge ljude, ali to ne pomaže *njemu* u svakodnevnom životu. Jednog dana svratila sam do njega i našla ga kako očajnički nešto traži po garaži. Izgubio je dve kutije knjiga o pamćenju koje su mu bile potrebne za kurs te večeri i nije mogao da se seti gde ih je stavio.

Pošto omiljeni sangvinici imaju tako slabo pamćenje, moraju da zapisuju šta treba da urade, i da taj spisak drže tamo gde ga neće izgubiti. Moraju da zapisuju imena ljudi i da ih ponavljaju pre nego što ih ponovo sretnu u grupi. Pre nego što obave neki poslovni telefonski razgovor, moraju da se uvere da pred sobom imaju sve činjenice. Jer i bistar um, ako ne može da se na vreme seti važne informacije, može da ispadne glup.

REŠENJE 3: NE ZABORAVLJAJTE DECU

Srela sam mnogo žena omiljenih sangvinika koje su, u nekom periodu materinstva, negde zagubile barem jedno, ili čak dvoje dece. Jedna je vozila autom sat vremena, veselo čavrljajući s prijateljicama, omiljenim sangvinicima, a da nije primetila da na zadnjem sedištu nema njenog četverogodišnjeg sina. Odvezla se nazad do benzinske pumpe odakle je pošla i našla dečaka kako pomaže radniku pumpe da sipa benzin. Radnik je bio srećan što se ona vratila, jer je već bilo vreme da ide kući i nije znao šta da radi sa svojim novim pomoćnikom.

Jedna žena mi je ispričala da je zaboravila da ode u školu po sina kad je išao u treći razred osnovne škole, i da to nije ni primetila, sve dok cela porodica nije sela za sto da večera, pa je videla da je njegova stolica prazna.

Na jednom od naših seminara (nakon rada po grupama) voditelj grupe omiljenih sangvinika dao je sledeći izveštaj: „Sproveli smo istraživanje i zaključili da je naša grupa ove nedelje izgubila četriristo trideset sedam stvari, uključujući sedmoro dece i jednu baku koja je spletom nesrećnih okolnosti ostavljena u robnoj kući.“

Kad su naši sinovi krenuli u školu, moja prijateljica Kerol, omiljeni sangvinik, i ja, zajedno smo odlazile kolima po njih u školu. Obe smo često kasnile, i dok smo se nas dve dobro razumele, deca su stalno čekala na nas potištena. Jednom kad sam došla po Džejmisa, čula sam ga kako govori dok je žalostan izlazio, noseći činiju korn-fleksa:

„Moja mama opet s nekim razgovara telefonom, pa ja moram da se brinem sam za sebe.“

Kad god bi Kerol dovezla kući našeg sina Freda, uvek je pričao o tome kako ga je negde zaboravila, ili kako se zamalo nije zakucala u prikolicu kamiona. Kerol i ja smo se nedavno srele u Dalasu i smejele se, prisećajući se naših zajedničkih zaboravnih odlazaka po decu. Zaključile smo da je to imalo i svoju pozitivnu stranu za dečake, jer ih je naučilo da budu fleksibilniji.

Omiljeni sangvinici imaju kreativnu sposobnost da sopstvene slabosti pretvore u jake strane.

Zapamtite:

Iako možete razumno da objasnite zašto imate slabo pamćenje, to nikoga neće zadovoljiti. Obratite pažnju na imena ljudi, zapisujte stvari i pokušajte da se setite gde ste ostavili dete ili automobil.

PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI SU NEPOUZDANI I ZABORAVNI PRIJATELJI

REŠENJE 1: PROČITAJTE KNJIGU FAKTOR PRIJATELJSTVA

Iako omiljeni sangvinici imaju mnogo prijatelja, što njihov život čini uzbudljivim, oni sami obično nisu „dobri prijatelji“. Oni su srećni što su na licu mesta, ali kad je u pitanju neka potreba ili nevolja, oni se povlače. Možemo ih zvati „prijateljima u dobru“. Imala sam jednu takvu prijateljicu, omiljenog sangvinika, koja me je zvala samo kad je padala kiša, jer tada nije mogla da ide na golf.

Omiljeni sangvinici teže da imaju obožavaoce, a ne prave prijatelje. Oko sebe okupljaju ljude koji im se dive, vole ih, i (nadamo se) obožavaju ih. Vole one od kojih primaju, ali drugačije se ponašaju kad se pojavi potreba. Previše su zauzeti uzbuđenjem i veličanstvenim stvarima da bi imali vremena za nevolje.

Kad sam čitala *Faktor prijateljstva (The Friendship Factor)* Alana L. Mekginisa (Alan L. McGinnis), prvi put sam shvatila da i nisam bila neki prijatelj, mada sam imala mnogo poznanika. Dr Mekginis me je izazvao da preispitam svoj život po pitanju trajnih prijateljstava, i uvidela sam da sam dozvolila sebi da se od nekolicine dragih prijatelja veoma udaljim, jer nije bilo lako da se s njima viđam.

Godine 1980. pozvala sam četrdeset žena iz cele zemlje da dođu u Ridlands u Kaliforniji, na seminar za obuku govornika. Došlo ih je trideset i šest, i posle nedelju dana provedenih zajedno, postale smo prijateljice. Otvorile smo srca jedna drugoj i bilo nam je teško da se rastanemo. Da bi se ovo prijateljstvo održalo, poslala sam svakoj od njih pismo, navodeći šta mi je svaka od njih pisala i podsetila ih jednu na drugu. Takođe sam oformila grupu pod nazivom sredom ujutru, za žene iz mog kraja. Sve smo se složile da bismo se udaljile jedna od druge da nismo bile disciplinovane i družile se jednom nedeljno.

REŠENJE 2: NA PRVO MESTO STAVITE POTREBE DRUGIH

Omiljeni sangvinici se retko trude da postanu pravi prijatelji, da brinu za one u nevolji i da posećuju bolesne. Kad sam bila predsednik Kluba žena u San Bernardinu, svi su očekivali da idem u bolnicu kad je neko od članova bolestan. Ovo mi je bilo toliko strano da mi je teško padalo i uvek sam pronalazila izgovore. Jednom, kad sam ipak otišla da posetim supruga jedne od članica, saznala sam da je dan ranije umro. Treba da ubedim sebe da su potrebe dragih važne i da se disciplinujem da se u skladu s tim i ponašam. Mnogo puta kad sam morala da prisilim sebe da negde odem, doživela sam da me je Bog blagoslovio i nagradio bogatim iskustvom.

Zapamtite:

Omiljeni sangvinici, nije lako biti dobar prijatelj, ali je više nego vredno truda.

Nemojte tražiti publiku; postanite prijatelj.

PROBLEM: OMILJENI SANGVINICI PREKIDAJU DRUGE I ODGOVARAJU U NJIHOVO IME

REŠENJE: NEMOJTE MISLITI DA SVE PRAZNINE MORATE DA POPUNITE VI

Ranije mi se činilo da me je Bog stvorio da budem zvanični govornik kad god u razgovoru nastupi neka pauza.

Pošto sam uvek imala nešto da kažem i nisam mogla da podnesem tišinu, ja bih uskočila s pričom čim bi neko duboko udahnuo. Nikad nisam osećala da nekoga prekidam, već da publiku spasavam od dosade. Preuzela sam ulogu onog malog Holanđanina koji je držao prst u rupi na brani, spasavajući ceo grad od poplave. Razgovor sam smatrala velikom branom koja nikako nije smela da ima rupe, i čim bi se neka pojavila, ja bih požurila da je popunim kako grupi ne bi bilo dosadno.

Fred je smatrao da je ova moja uloga govornika u svakoj pauzi preterivanje, pa je pokušao da mi kaže da je ponekad i ćutanje zlato, i da nema ničeg lošeg s vremena na vreme učutati i uživati u potpunoj tišini. Dok nisam razumela svoj temperament i shvatila da omiljeni sangvinici imaju ovaj neodoljivi nagon da svaku pauzu u razgovoru popune baš oni, odbacivala sam njegov apel za ćutanjem. Kad sam počela da se grizem za jezik i prisiljavam sebe na ćutanje, primetila sam da je Fred počeo da priča. Pažnja je s mene skrenuta na njega, i otkrila sam da i on ima nešto pametno da kaže.

Jedna simpatična žena, Šeron, omiljeni sangvinik, ispričala mi je da je jednom bila bolesna i nije mogla da ode u crkvu na Božićno okupljanje vernika. Kasnije su joj prijateljice pričale da je njen suprug bio veoma zabavan na tom skupu i da nisu znale da on ima tako dobru narav. Razmislila je ponovo o tome i shvatila da mu nikad nije pružila priliku da zablista. Od tada je uvek davala

prostora da i on nešto kaže, i bila je zapanjena njegovom sposobnošću da to iskoristi na najbolji način.

NEFLEGMATIČNI FIL

Jednog dana, menjajući kanale na televiziji naišla sam na „Šou Fila Donahjua“, u kome je Fil intervjuisao ekonomistu Adama Smita.

Bila sam oduševljena kad sam primetila da su mi njihovi temperamenti pružili savršenu priliku za proučavanje temperamenata. Fil, koji je bio kombinacija ekstrovertnog omiljenog sangvinika i moćnog kolerika, svu svoju pažnju usredsredio je na sebe, nije svojim pitanjima mogao da uzdrma Adama, dubokog savršenog melanholika (genijalnog uma) i mirnog flegmatika (veoma uzdržanog, dosetljivog).

Filovi komentari su pokazali nedostatak poznavanja temperamenata i pretpostavku da je Adam, zato što je bio suzdržan, bio i priglup.

Fil: Vidim da vas ova tema mnogo ne uzbuđuje.

Adam: Naprotiv, veoma sam uzbuđen. Samo nemam vašu energiju.

Fil: Čini mi se da vam je dosadno.

Adam: Nije mi dosadno. Ovo je moj tipični izraz lica s kojim sam rođen.

Kad je publika postavljala pitanja Adamu, Fil je uskakao s odgovorima. U jednom trenutku Fil se okrenuo ka Adamu, i pošto je sam odgovorio u njegovo ime, rekao: „Znači, tako vi na to gledate, Adame?“ Adam je odgovorio: „Tu sam pa me pitajte.“

Nije bilo potrebe da ga pita, jer Fil se odlično provodio govoreći svima ono što je pretpostavljao da bi rekao Adam. Omiljeni sangvinik uvek misli da treba da odgovara u tuđe ime, smatrajući da on to može mnogo bolje.

U našoj kući Marita i ja smo bile te koje su odgovarale na svačija pitanja. Jedne večeri za večerom, Fred je upitao Fredija kako mu je u školi. Marita je odmah odgovorila: „Morao je da sedi ispred direktorove kancelarije, znači da verovatno nije bio dobar.“

Oni nisu išli čak ni u istu školu, ali ona je prolazila kolima pored njegove škole i videla ga kako sedi pred vratima kancelarije. Frediju nije bilo prijatno zbog njenih upadica, pa je Fred uveo novo pravilo koje Marita i ja nismo nikad volele: *na pitanje može da odgovara samo onaj kome je ono postavljeno.*

Ovo pravilo usporilo je razgovore i ponekad rezultiralo potpunom tišinom, dok jedan tihi član ne sabere svoje misli da bi rekao nešto jednostavno.

Kad se bolje upoznate s temperamentima, primetićete kako omiljeni sangvinici tako brzo odgovaraju umesto drugih, da čak i ne primećuju da to rade.

Zapamtite: Onaj ko prekida i odgovara umesto drugih, nepristojan je i bezobrazan, i posle nekog vremena postaje nepoželjan.

PROBLEM: OMILJENI SANGVINIK JE NEORGANIZOVAN I NEZREO

REŠENJE 1: SREDITE SVOJ ŽIVOT

Iako se omiljenim sangvinicima uglavnom predviđa uspeh, oni često ne uspeju. Imaju ideje, karakter, kreativnost, ali retko sve to spoje. Ako uspeh mogu da postignu brzo, uzdići će se visoko,

ali ako su za uspeh potrebne godine planiranja i rada, odustaće i krenuti u nekom drugom pravcu. Mnogi omiljeni sangvinici menjaju poslove, čak i karijere, svakih nekoliko godina, jer vide da se u tom kraljevstvu neće dočepati krune i da je bolje da se sklone.

Mnogi omiljeni sangvinici postaju sveštenici jer vole da su iza katedre i da su „oči svih uprte u njih“, barem sat vremena nedeljno. Iako su ljubazni i zabavni, često su slabo pripremljeni i uvek se trude da se srede u poslednjem trenutku.

Venčanje kome sam prisustvovala obavljao je jedan simpatični sveštenik. Pre početka je izišao napred, uključio mikrofona i najavio uvodnu pesmu. Odjednom je njegovo lice dobilo paničan izraz: skinuo je mikrofona i počeo da zagleda čas u jednu, čas u drugu katedru, tražeći nešto po papirima. Zaboravio je knjigu u kojoj je zapisao imena mladenaca, a nije mogao da se seti kako se zovu. Kad se začuo svadbeni marš, stao je na svoje mesto, prikačio mikrofona i široko se osmehnuo publici. Bogoslužjenje je bilo svečano sa jakom ličnom notom, ali bez onog uobičajenog dela kad se mladenci prozivaju po imenu da jedno drugom daju zavet. Odjednom mu je sinula sjajna ideja. Zaustavio se i zamolio par da klekne i nekoliko trenutaka provede u molitvi. Zamolio je ceo skup da pognu glave, zatvore oči i razmišljaju. Za to vreme on je brzo skinuo mikrofona, istrčao napolje kroz bočna vrata, pretrčao preko praznog dvorišta i nestao u svojoj kancelariji. Ubrzo se pojavio noseći knjigu, na vrhovima prstiju zauzeo je svoje mesto, zakačio mikrofona, duboko uzdahnuo i rekao: „Amin.“ Tada je otvorio knjigu i nastavio sa ostatkom ceremonije. (Za vreme tihe molitve kod većine prisutnih glava je bila pognuta, ali naravno ja sam virila, a Fred je čak izbrojao da mu je bilo potrebno četrdeset sedam sekundi.)

Mada su priče omiljenih sangvinika zabavne, one pokazuju da oni, iako misle dobro, retko kad ostvare svoj potencijal. Ne žele danas da idu na posao. Nešto uvek iskrsne. Zadovoljstvo je važnije od posla.

Iz sopstvenog iskustva tokom savetovanja shvatila sam da omiljeni sangvinici veoma spremno ističu da treba da budu vredni i organizovani. Oni priznaju da nisu postigli ono što su u životu zacrtali i da žele da se poprave. Posvećujem vreme tome da im objasnim šta da urade, a onda ih pošaljem da to i urade. Oni u to kreću s dobrim namerama, ali pojave se stvari koje ih sprečavaju da to urade. Dok se sete svoje odluke da uvedu neke promene, oni ili izgube rokovnik gde su sve zapisali, ili odustanu misleći da ionako ne bi ništa uradili.

Omiljeni sangvinici, da li vas ovo podseća na nekog od vas? Vi imate najviše potencijala. Omiljeni sangvinik može da stigne do samog vrha, ali da bi to ostvario, već danas mora da počne s dovođenjem svog života u red. Ako budete čekali do sutra, nešto će već iskrsnuti što će vas u tome sprečiti.

REŠENJE 2: ODRASTITE

Hej, vi detinjasti!

Hej, vi omiljeni sangvinici, površni dečaci!

Šekspir je poznao temperamenta i pisao o omiljenim sangvinicima, odnosno o jednoj od njihovih najvećih slabosti – njihovoj želji da nikad ne odrastu. Omiljeni sangvinici žive kao Petar Pan i žele da odlete u Nedođiju radije nego da se suoče sa surovom stvarnošću života.

Nijedan posao, niti brak, ne mogu uspešno da funkcionišu ako jedan ili oba partnera odbijaju da odrastu. Zrelost ne zavisi od godina, već od naše volje da se suočimo sa svojim odgovornostima i da napravimo realističan plan kako da ih ispunimo.

David je vapio: „Daj mi“ – vapim – „golubija krila, da odletim gde ću miran biti.“ (Psalam, 55,6). Ali nije pobjegao od nevolje, nedvosmisleno se suočio s njom, prizvao Boga u pomoć usred nevolje i savladao nešto što je izgledalo nesavladivo.

Zapamtite:

Omiljenom sangviniku je potreban Spasitelj.

Bez božanske pomoći on ne bi mogao da:

Obuzda svoj jezik.

Drži pod kontrolom svoj ego.

Nema previsoko mišljenje o sebi.

Razvije svoje pamćenje (Sveti Duh obnavlja pamćenje.)

Posveti pažnju ljudima oko sebe.

Misli na potrebe drugih, a ne samo svoje.

Predvidi razlike.

„Sve mogu u Isusu Hristu, koji mi daje moć.“ (Poslanica Filibljanima 4,13)

9. ORASPOLOŽIMO SAVRŠENOG MELANHOLIKA

Ličnost savršenog melanholika je dobar primer za proučavanje suprotnosti. Njegovi usponi su veoma visoki, a padovi veoma duboki. On voli da proučava temperamentne jer mu to daje analitičko oruđe za neprekidno ispitivanje samog sebe, ali istovremeno on se i protivi ovom učenju o temperamentima, jer se plaši da je ta teorija suviše jednostavna, prelagana za razumevanje i da nije dovoljno duboka da bi bila uzeta u obzir. On odbija da bude svrstan u bilo koju kategoriju, jer, za razliku od drugih temperamentata, oseća da je jedinstveno i složeno biće, nepoznato čak i njemu samom, takvo da se ne može svrstati u neku sveopštu grupu.

JEDINI TE VRSTE?

Jedna od zadivljujućih konstanti kod pravog savršenog melanholika je njegovo verovanje da niko drugi nije kao on. Uvek je u stanju da uverava samoga sebe da je u pravu, a da je sav ostali svet u zabludi. Zna da bi mogao da bude srećan ako bi i ostali bili kao on.

Među najveća zadovoljstva koja smo otkrili na našim seminarima spada i dokazivanje savršenim melanholicima da nisu neobični. Ostalim temperamentima to nije potrebno, jer oni misle, izgledaju i ponašaju se u skladu sa svojim stvarnim osobinama. Kad podelimo publiku u grupe, u skladu s njihovim profilom ličnosti, savršeni melanholici se nerado grupišu. Oni ne žele da „igraju igre“. Taman posla da se oni opuste i zabave! Međutim, kad ipak formiraju grupu, sve prepreke padaju. Svi oni pažljivo privuku stolice do stola; svi su obično uredno odeveni; svi imaju olovke u rukama i svi su sumnjičavi jedni prema drugima.

Kad pogledaju oko sebe i počnu da analiziraju grupu, uviđaju da ipak *jesu* slični. Dok tiho ispituju jedni druge, uviđaju da postoje opravdani razlozi za proučavanje temperamentata. Ponekad čak može da se primeti i nekoliko osmeha kad uvide da u grupi postoji jedinstvo.

Neki čovek mi je rekao da je ovaj trenutak istine bio prekretnica u njegovom braku. Na naš seminar je došao na insistiranje njegove supruge, omiljenog sangvinika, koja ga je već dva puta ostavljala i spremala se da to učini još jednom. U njegovim očima, svi problemi su poticali od nje. Po njemu, ona je bila ta koja život shvata površno, a decu podmićuje da bi ih okrenula k sebi; i koja svih dvadeset osam proteklih godina braka domaćinstvo vodi neuspešno. Živeo je sam u kući sa osmoro dece, zatvarajući se u sebe, fizički, mentalno i emocionalno – ostavljajući nju da se bori.

Kad se toga dana u Feniksu priključio grupi savršenih melanholika, uradio je to bez ikakve želje da nauči nešto; rekao mi je da je bio šokiran dok je sedeo na stolici i gledao u svoje klonove.

„U tom trenutku“, rekao je, „video sam šta je moja supruga tražila svih ovih godina. Na licima drugih video sam odraz sebe samoga. Video sam dubinu i ozbiljnost, ali i superioran stav i nedostatak humora. Te noći došao sam kući i izvinio se supruzi što sam bio njen sudija kamenog lica dvadeset osam godina. Ona je uplakana rekla: ‘Nikad nisam mislila da ćeš moći da vidiš sebe onako kako te vide drugi. Hvala Bogu.’“

„Kad sam je zagrlio s toplinom i prihvatanjem koje joj nikad nisam pokazao, znao sam da je naš brak spasen.“

Koliko samo možemo da naučimo ako posmatramo one karakteristike koje se odnose na naš osnovni temperament i učimo iz njih!

PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLIK LAKO PADA U DEPRESIJU

REŠENJE 1: SHVATITE DA NIKO NE VOLI POTIŠTENE LJUDE

Kolmanov crtani film „Muškarci i žene“ prikazuje par kako se unose u lice jedno drugom. On izgleda depresivno, a ona kaže: „Ako je ovo sreća, kako li izgledaš kad si tužan?“ Ponekad je teško reći šta je sreća a šta tuga kod savršenog melanholika, jer on nikad ne želi da bude previše uzbuđen, i veći deo njegovog života je ozbiljan – ako ne i depresivan. Dok savršenog melanholika vređaju glasni, manipulativni moćni kolerici, ono što on ne shvata jeste da i on utiče na druge svojim raspoloženjem. Kad ljudi nauče šta ga oneraspoložuje, daće sve od sebe da mu ne pokvare raspoloženje. Ovaj osetljivi odnos je, u najboljem slučaju težak, i ljudi pokušavaju da izbegnu kontakt s njim, ako je moguće.

Kad vi, savršeni melanholici, jednom shvatite kakav uticaj svojim raspoloženjem imate na druge, počecete da se popravljate. Dok omiljeni sangvinici treba sebe da nateraju da se organizuju, vi treba da se naterate da budete raspoloženi. Kad sam ovaj princip objasnila mom sinu, on je izjavio: „Ali ja se ne osećam raspoloženo.“

„Ne treba da se *osećaš* raspoloženo, samo *budi* raspoloženo. Ja bih više volela da si *radostan*, makar i lažno, nego da si iskreno potišten.“

Shvatite da niko ne voli potištene ljude. Kad biste imali i sve razloge ovoga sveta da se obesite, nikome ne bi bilo prijatno da sluša o tome. Što su stariji, savršeni melanholici postaju sve potišteniji. Odluče da misle da ih više niko ne voli, i zatim pokušavaju da to i dokažu. Jednom je neka udovica sedela po strani, usamljeno. Prišla joj je neka ljubazna žena iz crkve i upitala je: „Kako ste danas?“

Kako je bila savršeni melanholik koja život shvata preozbiljno, ispričala joj je sve probleme koje je imala tog meseca. Iznoseći i one najdosadnije detalje, završila je rečima: „I više mi niko ne dolazi u posetu.“

Ljubazna žena je izašla napolje i odlučila da više nikad ne dođe kod ove udovice. Kao savršeni melanholik, ova ju je dodala na svoju listu onih koji joj više ne dolaze i tako produbila sopstveni negativizam. Kad bi savršeni melanholici samo mogli da shvate da niko ne voli potištene ljude, postali bi manje pesimistični.

REŠENJE 2: NE TRAŽITE NEVOLJU

Savršeni melanholici teže da sve shvataju previše lično i često traže nevolju. Jedna žena mi je rekla: „Moj suprug je toliko negativan da ako odemo i pogledamo neki loš film, on se ponaša kao da sam ja bila režiser.“

Savršenim melanholicima je naročito teško da se nose sa osobama koje su omiljeni sangvinici/moćni kolerici, jer oni *brbljaju* o svemu što im padne na pamet, bez razmišljanja o posledicama. Pošto savršeni melanholici svaku izjavu isplaniraju unapred, oni pretpostavljaju da i ostali treba da postupaju na isti način, i zbog toga u svakom običnom komentaru traže dublje, skriveno značenje.

Kad vi, savršeni melanholici, počnete da shvatate razlike u temperamentima, biće vam mnogo lakše. Shvaticete, verovatno po prvi put, da omiljeni sangvinici/moćni kolerici ne žele da vas povrede. Oni nisu mislili baš tako, i svakako to nisu isplanirali unapred. Kad naučite da procenite druge na osnovu njihovog temperamenta (a ne na osnovu vašeg), imaćete potpuno novi pogled na ljude. Počnite da se smeškate svakoj osobi koja prolazi i prestanite da tražite nevolju.

Savršeni melanholici se često osećaju napušteno i pitaju se zašto nisu pozvani na neku žurku; ali kad budu pozvani, često okreću ljude od sebe svojim negativnim stavovima. Jednom smo pozvali

jednu takvu ženu na zabavu u našoj kući. Umesto da pokaže makar malo oduševljenja, odgovorila je: „Celog dana ću biti zauzeta oko nekih gluposti, pa neće biti šteta ako protraćim i ovo večer.“

Savršeni melanholici ponekad mogu potpuno pozitivnu situaciju da pretvore u negativnu. Poslednji put kad sam otišla do frizerke, uzdahnula je čim sam sela i rekla: „Vaša ćerka mi zaista zadaje nevolje.“ Pretpostavila sam da je Marita kasnila, i pitala sam je: „Šta je uradila?“ Odgovorila je: „Stalno mi šalje nove mušterije. Poslala mi je barem deset novih mušterija ovog meseca, i što je najgore, dopalo im se pa sada stalno dolaze!“

Prijateljica mi je dala ovaj papir koji je našla na toaletnom stočiću svoje bake:

Džejn mi nije poslala čestitku za Božić već dve godine
 Su me nije poljubila na rastanku
 Evelin je otišla u svoje dvorište i nije mi se javila
 Rut me danas nije provela naokolo kao što sam je zamolila
 Hejzel neće doći da poseti dedu i kaže da on nije njena odgovornost.

Ko zna kako je baka planirala da upotrebi ove informacije, ali ona ih je zapisivala da ih ne bi zaboravila.

Da bismo testirali teoriju da savršeni melanholici stvarno pamte negativne stvari, zamolila sam grupu muzičara s kojima sam radila da se, ako mogu, prisete nekog incidenta iz početnih razreda osnovne škole, u kome je učitelj uradio nešto što se njima nije sviđalo. Odjednom su svi podigli ruke i pola sata smo slušali o detaljima njihovih užasa.

Jedan je pričao o vaspitačici iz vrtića koja mu nije dozvoljavala da jede mleko s krekerima; jedan od njih je bio optužen da je vukao devojčicu ispred sebe za pletenicu, a ispred njega je u stvari sedeo dečak u zelenoj košulji; jedan od njih se i dalje osećao povređeno, jer je učiteljica na njega zakačila neku ceduljicu koju je trebalo da odnese kući, pokazujući da ona misli kako nije dovoljno pametan da je sam odnese kući.

Fred je mogao da se seti mnogih nezgoda iz detinjstva u kojima se osećao zanemarenim. Bio je srednje od petoro dece, pa je mislio da nije dovoljno odrastao da bi bio privilegovan, ili da je previše odrastao pa više ne privlači pažnju. Na porodičnim slikama on je često uplakan, i braća su ga zvala plačljivko. Iako on sada zna da su njegovi problemi poticali od njegovog temperamenta savršenog melanholika, još se jasno seća svojih negativnih iskustava iz detinjstva.

Moj sin, savršeni melanholik, Fred, uzbudio se jedino kad je izgoreo jedan deo školske zgrade, i kad je u školu upala racija koja je privela polovinu učenika osmog razreda. Ne može da ga uzbudi ništa manje od tragedije, i uživa da se usredsredi na negativno.

Logična pretpostavka jeste da kad neko troši previše mentalne energije usredsređujući se na negativne stvari, lako može da padne u depresiju. Savršeni melanholik treba da uloži napor i svoje misli usmeri na pozitivne stvari; čim primeti da se i na jedan minut usredsredio na negativno, treba da odagna ove misli već na samom početku. „Ko se tebe drži, čuvaš ga jednako u miru, jer se u tebe uzda.“ (Knjiga proroka Isaije 26,3) „... ako je kakva vrlina, ako je kakva pohvala, na to mislite.“ (Poslanica Filibljanima 4,8).

REŠENJE 3: NE PRIMAJTE SVE K SRCU

Savršeni melanholici u stvari uživaju kad su povređeni i ovaj problem ih ponovo usredsređuje na sebe same, i na to kako se drugi loše ophode prema njima. Kad je moj suprug Fred bio tinejdžer, bio je pravi melanholik, i primetio je da nije dobijao svoje omiljene, spoljašnje delove nedeljnog

pečenja. Pošto su svi u porodici voleli upravo te masne i ljute spoljašnje delove, Fred se osećao zanemarenim, pa je počeo da pravi „grafikon pečene govedine.“ Četiri meseca, svake nedelje je unosio podatke: 12. januar, teća Edi i Dik, 19. januar, Stiv i deda... Jednog dana, kad je njegova majka pospremala stol i podigla podmetač njegovog tanjira, ugledala je čudnu listu sa svim tim imenima i datumima. Kad je došao kući, pitala ga je šta je to, a on je odgovorio: „Ovo je grafikon s imenima onih koji su jeli okrajke pečenja. Primetićeš da u proteklih šesnaest nedelja nema mog imena. Sada imam dokaz da sam zapostavljen.“

Njegova majka moćni kolerik jedva je mogla da veruje da bi neko trošio vreme zapisujući ko je jeo okrajke pečenja, ali on je uživao u toj negativnoj istini.

Mnogi savršeni melanholic rade stvari na svoj način samo da bi bili povređeni. Već od detinjstva mališani, savršeni melanholic, osećaju da su zanemareni ili zapostavljeni. Evo jednog primera:

Na Božić, šestogodišnji Džoša je proveo dan na uobičajeni, nezadovoljavajući način. Pre svega, uzeo je i svoje igračke i one koje su pripadale njegovoj rođaci Lori. Otkrio je da ih je ona dobila više. Iako je Džoša dobio novu odeću i posteljinu s motivima iz *Rata zvezda*, suze su mu tekle niz lice dok je protestovao: „Deda Mraz više voli Loru!“

REŠENJE 4: TRAŽITE ONO ŠTO JE POZITIVNO

Savršeni melanholic čuju kritiku gde je nikad niko nije uputio. Ako čuju da neko na drugom kraju sobe samo spominje njihovo ime, oni *znaju* da ljudi govore loše o njima. Suprotno od toga, omiljeni sangvinici se osećaju dobro kad čuju da se govori o njima. Oni veruju u poslovicu: *svaka reklama dobro dođe*.

Misao savršenog melanholika je kao radio skala koja je konstantno podešena na stanicu *negativno*. Međutim, većina stvari može da se promeni, samo ako savršeni melanholic odluči da otvori oči za lepše stvari, umesto što ih stalno usmerava na crne oblake. Tražite najbolje u ljudima, a kad stvari pođu naopako, zahvalite Bogu za to iskustvo i tražite da vam ukaže na pozitivne lekcije koje možete da naučite. „Ko pazi na reč, nalazi dobro, i ko se uzda u Gospoda, blago njemu“ (Priče Solomonove 16,20)

REŠENJE 5: PROČITAJTE KNJIGU ODAGNAJ CRNE OBLAKE

U mojoj knjizi *Odagnaj crne oblake (Blow Away The Black Cloud, Harvest House)* iznela sam simptome depresije, kao i oblasti samopomoći, pomoći spolja i duhovne pomoći. Ova jednostavna studija pomoći će osobama svih temperamenata da razumeju problem depresije, a savršenim melanholicima biće od posebne koristi.

Zapamtite: Naglašavajte pozitivno. Eliminišite negativno.

PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI IMAJU LOŠU SLIKU O SEBI

REŠENJE 1: PRONAĐITE IZVORE SVOJE NESIGURNOSTI

Zbog svoje urođene negativne sklonosti, savršeni melanholic su veoma strogi prema sebi. Skloni su da se u društvu osećaju nesigurno. Naročito osećaju naklonost prema omiljenim sangvinicima, jer oni mogu da pričaju u njihovo ime. Srela sam briljantne savršene melanholike, veoma priznate u svojim oblastima, koji se prestrave ako ih neko zamoli da kažu koju reč na nekoj

večernjoj zabavi. Lošu sliku o sebi savršeni melanholicima imaju zbog kritika koje su im upućivali njihovi roditelji ili učitelji kad su bili mali. Pošto upijaju samo negativno, ljudi teže da im to i daju. Dok sam radila u klubovima žena, primetila sam da predsednice koje su bile voljne da čuju primedbe, o dobijale su ih. One koje nisu prihvatale primedbe, ostale žene su izbegavale.

Napravila sam grafikon slike o sebi za žene. U njemu treba da odgovore šta misle o svojoj kosi, težini, očima, talentu, oštroomnosti, i mnogim drugim faktorima. Nakon što svaka od njih napiše svoje trenutno mišljenje o sebi, tražim da se ponovo vrati na listu i da pokuša da se seti zbog čega je prvi put počela tako da misli. Da li je to bilo zato što joj je majka rekla da ima groznu kosu? Da li zato što joj je otac rekao da nije naročito bistra? Nakon ove jednostavne vežbe žene dolaze do zadivljujućih zaključaka. Počinju da shvataju zašto imaju tako lošu sliku o sebi. Potom ih zamolim da procene da li je njihovo mišljenje i danas takvo ili ne. Ako jeste, onda preduzimamo korake u pravcu poboljšanja. Ako je to samo negativno osećanje, onda se pomolimo Bogu da ukloni tu umišljenu negativnost iz njihovih misli. „Gospode! Čuj molitvu moju, i vika moja nek izađe preda te“ (Psalam 102,1).

REŠENJE 2: PREPOZNAJTE ZNAKOVE „LAŽNE SKROMNOSTI“

Pošto savršeni melanholicima imaju lošu sliku o sebi, oni su skloni da traže pohvale na suptilan način koji čak ni oni sami ne prepoznaju u sebi. Sami sebi govore: „Nikad ništa ne uradim kako treba; kosa mi je uvek neuredna i nikad ne znam šta da obučem.“ Kad ovako govore, oni to smatraju za znak poniznosti, dok u stvarnosti to samo predstavlja crvenu lampicu koja znači: „Ja sam nesiguran.“ U suštini, savršeni melanholicima time samo pokušavaju da poboljšaju sliku o sebi tako što će nas naterati da im uputimo kompliment, koji oni tada mogu da odbiju.

Zapamtite:

Savršeni melanholicima imaju ogroman potencijal za uspeh. Ne budite neprijatelji sami sebi

PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI ODUGOVLAČE

REŠENJE 1: PRONAĐITE „PRAVE STVARI“ PRE NEGO ŠTO POČNETE

Pošto su savršeni melanholicima perfekcionista, često se uzdržavaju od započinjanja nekih projekata, jer se plaše da ih neće uraditi dobro. Dok mirni flegmatici oklevaju nadajući se da to neće ni morati da urade, savršeni melanholicima odugovlače jer žele da sve urade savršeno.

Kad smo živeli u Konektikatu, Fred je odlučio da u sobi instalira muzički sistem koji bi najviše odgovarao savršenom melanholicima. Na početku je napravio veliku rupu u dnevnoj sobi i u nju postavio zvučnike. Gramofon je bio kamufliran u ormanu, ali su zvučnici upadali u oči i kvarili izgled sobe. Pokušala sam da ga nagovorim da stavi nešto – bilo šta – preko te crne rupe, ali on je čekao dok ne nađe „pravu stvar“. Ja sam pronašla neku sliku koju sam htela da okačim preko rupe, ali sa strana se i dalje videlo udubljenje – a i Fred mi to nije dopustio, jer je to kvarilo zvuk. Koje god rešenje sam predložila, to nije bila „prava stvar“. Stavila sam pijanino ispred rupe i na njega naslagala pesmarice, ali ni to nije upalilo. Pokušala sam s velikim buketom cveća, ali on je samo privlačio pažnju na crnu rupu iza njega. Božić je bio najbolje doba godine, jer je velika jelka sakrila rupu, i ljudi su bili oduševljeni muzikom koja je dopirala iza ukrasa na jelci. Dve godine kasnije, kad je Fred priznao da možda nikada neće naći pravu stvar, ja sam pozvala stolara da nam oko te rupe napravi vitrinu. O ovome sam razgovarala s Fredom nekoliko meseci ranije, posle čega je on izjavio:

„Mislim da je to prava stvar.“ Savršeni melanholic, nemojte maltretirati nas ostale vašim briljantnim idejama pre nego što nađete „pravu stvar“ koja može da se sprovede u delo brzo.

REŠENJE 2: NEMOJTE GUBITI PREVIŠE VREMENA NA PLANIRANJE

Jedna žena mi je ispričala kako je njen suprug blagovremeno pripremio sav materijal pre nego što je počeo da pravi terasu. Vreće cementa su ležale na livadi, uništavajući travu, a stara kolica su mesecima stajala ispred vrata. Svaki put kad bi se ona požalila, on je govorio da ne može da počne da pravi terasu dok ne bude imao generalni plan za celo dvorište. I tako on još pravi generalni prostorni plan, a ona u kolicima gaji muškatile.

Arlin je zamolila svog supruga da napravi nekoliko jednostavnih polica za knjige. Trebalo mu je tri meseca da najpre napravi skice. A nakon što je muž moje prijateljice Džeki napravio postolje za akvarijum njihovog sina, ona mi je donela četiri stranice nacрта koji je napravio pre nego što je počeo da pravi akvarijum.

Ako bih zamolila Freda da okači sliku, on bi najpre analizirao zid i redovno došao do zaključka da je neravan. To saznanje bi ga uvek deprimiralo. Morao bi da izmeri visinu i širinu zida i dimenzije slike. Bili su mu potrebni samo odgovarajući ekseri kao i specijalni mali čekić, koji obično nije mogao da nađe. Odlučila sam da, ako želim da brzo okačim sliku, zgrabim prvi ekser koji nađem, uzmem staru cipelu i đonom zakucam ekser gde mislim da bi slika trebalo da stoji. Ako ne bi izgledalo onako kako sam zamislila, izvukla bih ekser i pomerila ga nekoliko centimetara dalje. Posle nekoliko brzih pomeranja, pronašla bih pravo mesto. Kad smo se poslednji put selili, Fred je skidao slike i bio izbezumljen kad je video da iza svake slike postoji nekoliko rupa koje je morao da zakrpi da bismo mogli da prodamo kuću.

Zapamtite: Kad savršeni melanholic ne bi trošili toliko vremena na planiranje, mi ostali, koji nismo toliko sposobni, ne bismo imali razloga da se petljamo u ono što ne znamo, tako da mnoge stvari ne bismo upropastili!

PROBLEM: SAVRŠENI MELANHOLICI ZAHTEVAJU NEREALNE STVARI OD DRUGIH

REŠENJE 1: SNIZITE SVOJE STANDARDE

Pošto savršeni melanholic imaju visoke standarde, oni sve dovode do savršenstva, ali kad svoje visoke standarde nameću drugima, ova karakteristika postaje slabost.

Jedna žena, omiljeni sangvinik, izjavila je na seminaru: „Otkad sam se udala nisam uradila nijednu stvar a da je moj suprug, savršeni melanholic, nije ispravio. Kad umrem, moraću da se vratim i ponovo umrem, jer nikad ne uradim kako treba isprve.“

Kad sam držala seminar u Palm Springsu, prišla mi je jedna vrlo elegantna žena, savršeni melanholic, i rekla: „Nikada ranije nisam čula za razlike u temperamentima, i pitam se da li one mogu da objasne šta se dešava s mojim čudnim detetom.“

Zatim mi je pričala o „normalnim“ pravilima koja vladaju u njenoj kući. Ona, njen suprug i jedan sin bili su savršeni melanholic i sve su držali u redu. Ona je slagala časopise na sto za kafu, i to tako savršeno da se ispod gornjeg mogao videti naziv onog sledećeg. Časopisi su bili tačno pet centimetara od ivice stola. Niko nije smeo da izvlači neki stari broj iz sredine, jer je sve uvek moralo da izgleda sveže poređano i uredno. Jednog dana njen „čudni sin“ (koji je imao deset godina), ušao je u dnevnu sobu, srušio sve časopise na pod, uzeo jedan, otkinuo korice, zgužvao ih i bacio ih pod

njene noge. Ona je bila toliko izbezumljena njegovim nenormalnim ponašanjem da mu je zakazala sastanak s dečijim psihijatrom.

Kad smo razgovarale o problemu, rekla sam joj da, dok savršeni melanholidi osećaju da sve treba da bude „baš tako“, ova vrsta konstantnog pritiska može biti dovoljna da dete, omiljeni sangvinik, podivlja. Dečak nije mogao da podnese ovaj način života kao u kućici za lutke. Poznavanje razlika u temperamentima je korisno za uklapanje s drugima. Ova žena je imala visoke standarde koji su za nju i još dva savršena melanholidi bili odlični, ali za omiljenog sangvinika bili su nedostižni. Kad je ovo shvatila, rekla je: „Aja sam pomislila da je psihički bolestan.“

„Biće, ako tako nastavite“, odgovorila sam.

REŠENJE 2: BUDITE ZAHVALNI ŠTO RAZUMETE SVOJ TEMPERAMENT

Proučavanje temperamenata ima veliku vrednost za savršene melanholidi. Kad počnu da razumevaju zašto se ostali ponašaju i reaguju drugačije, mogu da počnu da rade na pozitivnim odnosima s porodicom i prijateljima.

Mnogi savršeni melanholidi osećaju da s njima nešto nije u redu, jer nisu bezbrižni i veseli kao što drugi izgledaju da jesu. Ljudi im govore da se oraspolože i oslobode, a oni se umesto toga povlače u sebe. Mnogo savršenih melanholidi mi je reklo da im je pao teret sa srca kad su shvatili da nisu mentalno bolesni, već da samo pripadaju jednom od četiri vrste temperamenta.

Linda Srejber iz Lagune je napisala:

Biće teško rečima preneti koliko je deo o temperamentima bio važan za mene. Teško mi je da poverujem da potiču još od Hipokrata, a da je ovo prvi put da se s njima susrećem. Ja sam pravi savršeni melanholid i upoznavanje razlika u temperamentima rešilo je mnoge probleme u mojoj glavi. Ne mogu vam reći koliko puta su me moji prijatelji zaista povredili. Sada jasno mogu da vidim da većinu njih čine omiljeni sangvinici. Oni nisu želeli da me povrede, ali ja sam jednostavno previše osetljiva za njihov pristup. Stvar koja me je zapanjila jeste da sada jasno vidim celu sliku. Mislim da nemam nijednog rođaka niti prijatelja koji je savršeni melanholid. Moja osećanja upoređena s bilo čijim uvek su bila prejaka i počinjala sam da mislim da imam ozbiljan emotivni problem! Kao da mi je pao kamen sa srca kad sam shvatila da se ne radi o mojoj razlici od svih drugih, nego o razlikama između četiri osnovna temperamenta!

Zapamtite: Ne može sve u životu da bude savršeno, zato se opustite.

Međutim! Božija reč nas podseća:

„Uostalom, braćo, radujte se, usavršavajte se, tešite se, budite jednomišljenici, živite u miru...“
(Druga poslanica Korinćanima 13,11)

10. SMIRIMO MOĆNOG KOLERIKA

Dok omiljeni sangvinici svoje slabosti smatraju beznačajnima, savršeni melanholici ih doživljavaju kao stvarne i beznadežne, moćni kolerici odbijaju da priznaju da kod njih postoji bilo šta neprihvatljivo. Zbog njihovog osnovnog polazišta da su uvek u pravu, prirodno je da ne mogu da vide da i oni mogu da pogreše.

Još od ranog detinjstva, moćni kolerici moraju da pobeđuju i u svakoj situaciji pronaći će način da se ne osramote.

Moćni kolerik Brajan, dečak od pet godina, spremao se da ide na rođendansku žurku u starim patikama. Majka ga je opomenula da se vrati u sobu i obuče lepše cipele.

„Mrzim te cipele“, rekao je jasno. Njegova majka, moćni kolerik, ponovila je: „Nije me briga da li ti se sviđaju ili ne. Samo ih obuj.“

„Neću da obujem braon cipele“, izjavio je Brajan.

„Pa onda nećeš ni ići na žurku!“

Brajan se suočio s problemom. Želeo je da ide, ali nije želeo da obuče braon cipele. Njegova priroda moćnog kolerika mu ne bi dozvolila da odustane, a iz iskustva je znao da majka misli ono što kaže.

Stajao je na trenutak zbunjeno, a zatim izneo rešenje moćnog kolerika koje će mu dozvoliti da sačuva čast. „Obuču braon cipele, ali kad se vratim sa žurke, baciću ih u smeće i nikad više ih neću obuti!“

Brajan je osećao da je pobedio!

GOSPODIN NEPOGREŠIVI

U toku pauze na seminaru o braku, jedne večeri, prišao nam je čovek koji je mahao papirima o temperamentima.

„Ja imam sve ove jake strane i nijednu slabost“, vikao je. Iza njega je išla njegova sićušna supruga, mirni flegmatik, *odmahujući* glavom, ali ne usuđujući se da kaže nijednu reč.

„Osim toga“, rekao je, „ove stvari nisu čak ni slabosti.“

„Kako to mislite?“ upitala sam ga.

„Pa, pogledajte ovu reč *nestrpljenje*. Ja nikad ne bih bio nestrpljiv kad bi svako uradio ono što mu kažem, onda kad mu to kažem!“ Lupio je po pultu, što je tipično naglašavanje moćnih kolerika, i mirnog izraza lica rekao nešto što bi mogao da kaže samo moćni kolerik: „Nestrpljenje nije moja slabost; to je greška drugih.“

Upravo u ovome je srž problema koji imaju moćni kolerici i razlog zbog koga oni ne pokušavaju da budu bolji. Uvek su u stanju da pokažu da njihova slabost nije njihova, nego greška drugih. Kad uspeju da ubede sami sebe da imaju grubu prirodu, poprave se brže od ostalih, jer su usmereni ka cilju i moraju sami sebi da dokažu da mogu da postignu sve na šta se odluče.

PROBLEM: MOĆNI KOLERICI SU VREDNI RADNICI

REŠENJE 1: NAUČITE DA SE OPUSTITE

Moćni kolerici su odlični radnici i mogu da postignu više nego osobe s bilo kojim drugim temperamentom, ali ono što je negativno jeste da jednostavno ne umeju da se opuste. Idu punom parom napred tako dugo da jednostavno zanemare da treba da se zaustave i isključe. Pošto smo i

Fred i ja delimično moćni kolerici, možete zamisliti koja se tu energija oslobađa. Ako sednemo da se odmorimo, osećamo se krivima. Život postoji zbog neprekidnih poduhvata i stvaranja.

Svaka kuća je napravljena da bi bila obnovljena.
 Svako jelo bi moglo da bude i bolje.
 Svaki orman bi mogao da bude uredniji.
 Svaki posao bi mogao da se uradi brže.

Moćni kolerik u nama stalno nas tera napred, napred i samo napred. Nemojte nikada sestati ako postoji bilo šta što možete da uradite!

Jednom sam pričala mojoj prijateljici, mirnom flegmatiku, kako sam morala da nateram sebe da se odmorim, i da jedino mogu da odremam ako ubedim sebe da je spavanje korak ka postizanju boljeg zdravlja.

„Sve vreme dok se odmaram“, objasnila sam „planiram šta ću raditi kad ustanem“.

„Zabavno“, rekla je. „Sve vreme dok si dole, želiš da si gore. Kod mene je potpuno suprotno. Sve vreme dok nešto radim, samo želim da legnem.“

Obe smo se smejale kad smo uvidele koliko se razlikuju moćni kolerici koji vole da rade i mirni flegmatici koji vole da se odmaraju.

Prošle godine Fred i ja smo zaključili da nam je očajnički potreban odmor. Moj brat Ron je predložio ostrvo na Bahamima, koje je toliko udaljeno od svega da bismo se lako naterali da se odmaramo. Odleteli smo do ovog raja na zemlji, gde smo planirali da se samo odmaramo.

Prvog dana smo propustili doručak. (Dok smo sišli, osoblje je već bilo otišlo!) Drugog dana, posle doručka, pošli smo da istražujemo dugačko, usko ostrvo. Bili smo tačno na njegovoj sredini, pa smo shvatili da možemo da istražimo samo jednu stranu, desnu ili levu. Ipak, do ručka smo istražili obe.

Posle ručka Fred i ja smo otišli u sobu i seli na ivicu kreveta. Fred je izvadio fasciklu i rekao: „Mislim da je vreme da malo organizujemo ovaj odmor. Bolje da idemo na doručak pre nego što ode osoblje. Požurićemo i obući kupaće kostime u pola deset. Zatim ćemo se šetati po levoj strani. Pošto hoćemo da pocrnimo, ležaćemo na plaži do jedanaest sati, a onda ćemo se vratiti u sobu i obući se za ručak.“

Ja sam klimala glavom dok je Fred zapisivao naš raspored planirajući svaki minut, sve do tri sata popodne kad je trebalo da obiđemo drugu stranu ostrva.

U tom trenutku shvatila sam šta radimo. Moćni kolerici kojima je bio potreban odmor planirali su svaki dan, da ne bi traćili vreme. Mada smo svesno izabrali tiho mesto da bismo se odmorili, bilo je potpuno suprotno našoj prirodi da se odmaramo, pa smo planirali kako da što bolje iskoristimo vreme!

Moćni kolerici moraju da shvate da su oni kandidati za dobijanje srčanog udara, i moraju da nauče da se opuste. Ja sam morala da nateram sebe da se odmaram i disciplinujem da idem u krevet u pristojno vreme kad moram da putujem. Čak ako zabava još traje, ja kažem laku noć i povučem se.

Moćni kolerici nikada neće biti lenji, ali moraju da shvate da ne moraju baš uvek da rade.

REŠENJE 2: PROČITAJTE KNJIGU KAD SE ODMARAM OSEĆAM KRIVICU

Moćnim kolericama je teško da se smire. Tim Hansel je napisao knjigu imajući u vidu moćne kolerike: *Kad se odmaram osećam krivicu* (*When I Relax I Feel Guilty*, David C. Cook). On kaže:

„Uvek mi je bilo teško da isplaniram slobodno vreme. Retko su me optuživali da radim premalo. Moj problem je upravo suprotan. Držao sam se logike: ako je dobro raditi deset sati, onda je još bolje raditi četrnaest.“

Zatim se obraća drugoj vrsti neumornih radnika. „Da li je moguće da vam dani tako brzo prolaze, a da i ne uspevate da osetite svu njihovu draž? Da li su u vašem rečniku *zabava i odmor* strane reči? Kada ste poslednji put puštali zmaja, vozili bicikl, ili napravili neku figuricu svojim rukama? Kada ste poslednji put toliko uživali u životu da niste mogli da skinete osmeh s lica? Sve mi se čini da je to bilo suviše davno.“

Tim Lahej je pričao sa mnom i Fredom. Objasnio nam je da nije potrebno da naš odmor organizujemo niti da vršimo pritisak na decu. Treba da se opustimo i da se zbog toga ne osećamo krivima. Kad smo Fred i ja odbacili ove slabosti, život nam je postao zabavniji. Prestala sam da ga teram da dvorište sređuje svakog vikenda i da mislim da je greh ako moja kuća nije uvek sređena kao muzej.

Moćni kolerici, morate naučiti da se opustite. Pokušajte – možda vam se to dopadne!

REŠENJE 3: NE OPTEREĆUJTE DRUGE

Zadivljujuća sposobnost moćnih kolerika da mnogo rade, u isto vreme je i prednost i nedostatak. S poslovne tačke gledišta, ljubav prema napretku i ostvarivanju ciljeva čini moćne kolerike glavnima. Bez obzira da li su u pitanju muškarci ili žene, moćni kolerici su oduševljeni idejom da stalno napreduju ka cilju. Oni mogu da postignu više za kraće vreme nego osobe s bilo kojim drugim temperamentom. Prosečnom omiljenom sangviniku potreban je podsticaj sličan onome u moćnog kolerika da bi uradio bar nešto, a savršenom melanholiku je potreban nagon moćnog kolerika da bi sa analize prešao na stvarni rad. Mirnom flegmatiku, koji bi radije da gleda nego da radi, treba podsticaj samo da bi odredio ciljeve, što moćni kolerici imaju već samim rođenjem. Ova težnja za učinkovitošću kod moćnog kolerika je unapred data, dok osobe s drugim temperamentima gledaju na njegov vrtoglavi uspeh sa osećanjem manje vrednosti.

Usmerenost ka cilju kod moćnih kolerika uklanja sve prepreke na njihovom putu ka uspehu, za razliku od drugih temperamenata, ali ona može da deluje obeshrabrujuće na druge.

Doroti Šula je rekla za svog supruga Dona, trenera „Majami Dolfinsa“: „Potpuno sam ubeđena da bi Don, ako bih sutra umrla, našao način da me nekako sačuva dok se ne završi sezona da bi imao vremena da napravi pristojnu sahranu.“

Ja najradije svoje vreme ispunjavam radom. Kad smo nedavno Marita i ja putovale u Feniks, desila se nezgoda na njenom automobilu, pukla nam je guma i morale smo da tandrčemo drumom do najbliže benzinske pumpe. Ja sam sve vreme putovanja radila na mom konceptu i beleškama za seminar za govornike, i bila sam veoma udubljena u svoj posao. Kad smo stigle u servis, izašla sam iz automobila sa svim fasciklama u rukama i poređala ih po brojevima na haubu automobila, dok je zadnji deo automobila bio podignut na dizalicu. Odjednom sam videla šta ja to radim. Bila sam toliko obuzeta organizacijom da nisam mogla da prestanem da radim, i evo me, u nepoznatoj garaži, širim fascikle svuda po automobilu dok mehaničari oko mene rade. Nisam mogla da se odmorim; imala sam obavezu da radim.

Moćni kolerici moraju da shvate da, iako svako ima nagon da radi, preterivanje s tim nagonom može da optereti ljude oko nas. Oni prosto osećaju da su građani drugog reda ako svakog trenutka nešto ne rade. Doroti Šula verovatno oseća da je manje vredna od Dolfinsa. Ja opterećujem sve oko sebe. Moćni kolerici moraju da rade na tome da ne preteruju s poslom, da bi ljudi oko njih mogli da se osećaju dobro s njima i da ne bi morali da pobegnu od njih da bi izbegli nervni slom.

REŠENJE 4: PLANIRAJTE SVOJE SLOBODNO VREME

Pošto moćni kolerici vole da rade čak i na odmoru, neki drugi moćni kolerici imaju novo zanimanje – savetnici za slobodno vreme. Ima logike u tome da mi moćni kolerici pravimo posao od našeg zadovoljstva, a nekog drugog zapošljavamo da nas zabavlja! U članku „Oni će vam pomoći da organizujete slobodno vreme“ (*Parejd*, 25. februar, 1979), citiran je doktor Čester Mekdauel (Chester McDowell), konsultant za zabavu i slobodno vreme, kako govori o nama, neumornim radnicima: „Oni podižu oko sebe sve vrste prepreka koje ih odvrćaju od uživanja i osećaju krivicu zbog zabave. Mi im pomažemo da te prepreke sruše.“

Istraživanje sprovedeno nad neumornim radnicima pokazuje da oni nemaju potrebu za razonodom kao osobe s drugačijim temperamentima, i vole svoj posao. Oni nemaju ništa više psiholoških problema od drugih. Ova činjenica koja je izgleda iznenadila istraživače, očigledno savršene melanholike, koji su tražili duboke i skrivene neuroze.

Moćni kolerici jednostavno vole da rade.

U članku „Da li vam je zabavno da previše radite?“ (*Parejd*, 11. oktobar, 1981.), Medlin Karlajl (Madelyn Carlisle) kaže: „Da li vas zabava opterećuje? Zar vam nije dosadno kad vam je potrebna stimulacija? Zar niste napeti kad tražite odmor?“ Zatim ističe važnost da svako ko se bavi poslom koji zahteva dosta aktivnosti isplanira malo slobodnog vremena, ili fizičkih vežbi, ako je u pitanju posao tokom koga se sedi. Moćni kolerici bi trebalo da isplaniraju malo zabavnih aktivnosti.

Zapamtite: Možete da se opustite a da ne osećate krivicu.

PROBLEM: MOĆNI KOLERICI IMAJU POTREBU DA UPRAVLJAJU

REŠENJE 1: PRIHVATITE VOĐSTVO DRUGIH

Družeći se s moćnim kolericama saznala sam da im je prijatno jedino kad su oni u poziciji da upravljaju situacijom. Marita je izlazila sa izuzetnim moćnim kolerikom, šarmantnim mladićem. Kad bismo ga srele na njegovoj teritoriji, prema nama bi se ponašao kao pravi džentlmen, dajući nam skupe olovke i ostavljajući konobarima veliki bakšiš. Kad bismo mi ugostili njega kod nas u kući, bilo mu je nelagodno, i nije bio preterano ljubazan. Kad smo analizirali ovu razliku u ponašanju, shvatili smo da je bio nesiguran kad god nije bio u poziciji da stvari drži pod svojom kontrolom.

Moćni kolerik mora da nauči da se prilagodi različitim situacijama i da pokuša da se opusti kad u društvu nije glavni. Mora da dopusti drugima da i oni donose odluke i organizuju stvari. Mora da se uklopi u situaciju koju nije planirao on sam i da prihvati vođstvo nekog drugog.

REŠENJE 2: NEMOJTE PREZIRATI ONE KOJI SU „PRIGLUPU“

Jedna od najistaknutijih slabosti moćnog kolerika je svakako njegova ubeđenost da je uvek u pravu i da svi koji ne gledaju stvari na njegov način greše. On uvek zna kako sve da uradi najbrže i najbolje, i to će vam i reći. Ako se s tim ne slažete, krivi ste. Moćni kolerici većinu svog vremena provode gledajući s visine i prezirući one koje često nazivaju „priglupima“. Ovakav superiorni stav psihološki može da naškodi onima koji se nalaze pored moćnih kolerika.

Pošto moćni kolerik ceni moć koju poseduje, on prezrivo gleda na druge, imajući malo razumevanja za njihove slabosti. Nema razumevanja za bolesne ljude, i kao što mi je jedna

prijateljica ispričala o njenom suprugu, moćnom koleriku: „Kad sam bolesna, pomogne mi da legnem u krevet i kaže: ‘Kad ti bude dobro, dođi’, i zatvori vrata.“

Nedavno sam sreća jednog govornika na nekom skupu, moćnog kolerika, koji mi je rekao: „Mrzim nesigurne ljude; uvek poželim da ih dobro prodrmam.“ To što ne mogu da podnesu slabosti kod drugih ljudi jeste najveća slabost moćnih kolerika. Oni jednostavno ne razumeju ljude koji nisu kao oni, i misle da su svi ostali slabi ili glupi. Moćnim kolericima je teško da shvate da njihovo snažno vođstvo ne odgovara baš svima i da neće svi biti motivisani njihovim programima i inspirisani njihovim idejama.

Moćni kolerik koji razume razlike u temperamentima, u stanju je da prilagodi svoje vođstvo tako da ono odgovara različitim tipovima ličnosti. Onaj ko ne razume razlike u temperamentima, oko sebe okuplja samo moćne kolerike, a „priglupce“ ostavlja po strani.

REŠENJE 3: PRESTANITE S MANIPULISANJEM

Moćni kolerik na zapanjujući način uspeva da privoli ostale da nešto urade, a da nisu ni svesni da ih je on na to naveo. Dok omiljeni sangvinik šarmira druge da bi ih zadobio, moćni kolerik ih zadobija manipulisanjem. Prirodno je zato da je kombinacija omiljeni sangvinik/moćni kolerik u stanju da na tako šarmantan način manipuliše ljudima da oni pomisle kako su na tu ideju došli sami.

Kad je Marita imala dvanaest godina, želela je da ide na jedno celodnevno druženje sa omladinom iz naše crkve. Ja sam je odbijala dok nisam dobila ceduljicu na kojoj je pisalo:

„Pusti Maritu da ide na to druženje. Ako se pitaš ko ti ovo govori, znaj, u pitanju je Bog. Ja ću biti s njom i zaštiticu je. U subotu će ponovo biti na raspolaganju da ti pomaže i tvoj posao će biti blagosloven, ako joj dopustiš da ode tamo.“

*Uverena sam da ćeš pustiti Maritu da ide,
Bog.“*

Kako bi se iko usudio da se suprotstavi Bogu?

Lorin, koja je moćni kolerik više nego Marita, glavni je manipulator. Jednog dana mi je postavila hipotetičko pitanje. Njen pas, ženka šnaucera, Moni, htela je da se pari, pa me je Lorin pitala: „Ako bi želela da zadržiš neke od Moninih kućića, da li bi više volela da se pari sa onim lepim, velikim psom koga sam pronašla u Palm Springsu, ili da je odvedem kod običnog šnaucera tu iz ulice?“

Oklevala sam s odgovorom, jer uopšte nisam želela ništa što treba da hranim ili češljam. „Ako bih želela (što ne želim) da imam kuće, definitivno bih više volela da bude potomak onog velikog lepog psa iz Palm Springsa.“

Lorin se brzo složila: „Znala sam da ćeš tako reći. U sredu, kad treba da se pari, trebaće mi trista pedeset dolara, a ti to možeš da namiriš na dva načina. Možeš, ili da mi daš ceo iznos sad odmah u novcu, ili da troškove za parenje namirimo tako što ćeš ti meni dati novac, a ja tebi pravo da jedno štene prodaš kasnije, za nekoliko godina, kad bude dovoljno veliko da ti nadoknadiš troškove.“

Sela sam zabezegnuta. Za dva minuta prošla sam put od odbijanja da uopšte imam kuće, do prava da novac za parenje ženke šnaucera obezbedim iz uzgajanja i prodaje kućeta!

Kad sam se pribrala, moja priroda moćnog kolerika je odlučno odbila ovu ponudu i osećala sam se kao da sam uspela. Ali moćni kolerici nikad ne odustaju. Lorin je odvela Moni da se pari s običnim psom iz ulice i za Božić mi poklonila jedno štene.

Dok su ove dve porodične priče duhovite, većina spletki moćnih kolerika nije tako zabavna. Iako izgleda da moćni kolerici na ovaj način postižu cilj, kasnije, kad ljudi shvate šta im se desilo, osećaju se povređeni i iskorišteni. Da bi zadržali prijatelje i poslovne saradnike makar i za kraći vremenski period, moćni kolerici moraju da prestanu s manipulisanjem i postanu otvoreni prema drugima. Međutim, oni insistiraju na svom pristupu, jer se njihovo zadovoljstvo pobeđe krije u ovakvim spletkarskim podvizima. Kad bi moćni kolerici samo znali koliko je manipulisanje ružna osobina, možda bi bili spremniji da se menjanju.

Zapamtite: Prekinite s manipulisanjem ljudima i s preziranjem „priglupih“.

PROBLEM: MOĆNI KOLERICI NE ZNAJU KAKO DA POSTUPAJU S LJUDIMA

REŠENJE 1: VEŽBAJTE STRPLJIVOST

Sviđa mi se poruka Poslanice Jakovljeve 1,2.3: „Svaku radost imajte, braćo moja, kad upadate u razne napasti. Znajući da kušanje vaše vere gradi trpljenje.“ Kakve li divne izreke za moćne kolerike koji žele da sve urade na svoj način, i to *odmah*, i koji pokušavaju da izbegnu svaku neugodnu situaciju. Moćni kolerici su po prirodi nestrpljivi, ali mogu da savladaju ovu slabost kad shvate svoj problem.

Pošto moćni kolerici mogu da postignu više od osoba s drugim temperamentom za kraće vreme, njima je veoma teško da shvate zašto i ostali ne mogu da drže korak s njima. Oni osećaju da tihi ljudi mora da su glupi, a neagresivni mora da su slabi. Sa pozicija moći i samopouzdanja, oni ostale doživljavaju kao pripadnike niže rase.

Najveća korist koju moćni kolerici mogu da izvuku iz ove studije o temperamentima jeste da shvate da njihova sposobnost da postižu i ostvaruju ciljeve često predstavlja smetnju na relaciji ličnih odnosa. Niko ne voli zapovednički raspoloženu nestrpljivu osobu zbog koje se oseća nesigurno. Kad bi moćni kolerici barem na trenutak mogli da shvate da ostali možda za njih misle da su grubi, mogli bi brzo da promene ponašanje i da zaista budu velike vođe, kao što misle da već jesu.

REŠENJE 2: NEMOJTE DAVATI SAVETE AKO TO NIKO NE TRAZI

Pošto moćni kolerik ima neodoljivu potrebu da ispravlja ono što je pogrešno, on polazi od pretpostavke da svako ko ima probleme želi da čuje njegovo rešenje. Oseća da treba da daje savete svakome kome je potrebna pomoć bez obzira na to da li je neko traži ili ne. Naš prijatelj Džon vraćao se automobilom s planine. Primetio je da se kamion ispred njega nakrivio. To znači da je blago zanosio u jednu stranu. Pošto je kamion izgledao kao nov, Džon je pretpostavio da je čovek kupio neispravan kamion i da bi mu dobro došao njegov savet. Vozio je pored kamiona i mahao vozaču da stane. Čovek ga je pogledao, a zatim odlučio da ga ignoriše, ali Džon je bio uporan i trubio je, stalno pokazujući čoveku da stane pored puta. Konačno čovek je pristao i stao. Džon je objasnio zbunjenom čoveku: „Vaš kamion se nakrivio.“

„Šta je s mojim kamionom?“

„Nakrivio se. To znači da vam je kriva šasija. Verovatno nisu primetili tokom isporuke. Vratite taj kamion prodavcu. Nije smeo da vam ga samo tako utraپی!“

Pošto mu je dao svoju procenu, ostavio je zabrinutog čoveka da stoji. Džon je otišao zadovoljan uveren da mu je mnogo pomogao. Međutim, mnogi nisu oduševljeni dobronamernim sugestijama moćnih kolerika.

REŠENJE 3: UBLAŽITE VAŠ PRISTUP

U anketi o karakteristikama ličnosti koju sam sprovela na jednom seminaru, o tome koje mane ljudi posebno ne vole jedni kod drugih, pobednik je bila karakteristika *šefovanje*. Niko ne voli ljude koji vole da šefuju. Zamolila sam ih da sastave i drugu listu, sa njihovim sopstvenim negativnim karakteristikama, i niko od njih nije napisao da voli da šefuje. Paradoksalno je kako niko od nas ne voli šefovanje, a ipak niko ne priznaje tu manu kod sebe. Očigledan zaključak jeste da ljudi koji vole da šefuju ne vide sebe na isti način na koji ih vide drugi. Oni misle da samo pomažu drugima i da ti drugi treba za to da im budu zahvalni.

Pošto moćni kolerik razmišlja brzo i zna šta je ispravno, on govori ono što mu je na umu, ne razmišljajući kako će to ljudi prihvatiti. Više mu je stalo do toga da posao završi, nego do osećanja učesnika u tom poslu. On oseća da doprinosi rešavanju problema, dok oni oko njega to mogu da shvate kao *šefovanje*.

Moćni kolerici ne šefuju samo usmeno, oni su odlični i u pisanju uputstava. Jednom je moja prijateljica Pegi, omiljeni sangvinik, došla k meni s gomilom papira. Bila je vrlo uzbuđena kad mi ih je pružila i rekla: „Pogledaj šta mi je mama napisala! Bila sam u njenoj kući kad je ona bila odsutna, i pogledaj samo šta je napisala!“ Na prvom papiru je pisalo:

Pegi, vrati mi moj *crveni lonac!*

(Moćni kolerici vole da podvlače neke reči i da koriste znakove uzvika da bi pokazali da misle ozbiljno.)

Na drugom papiru je pisalo:

Peg, molim te *seti se* da isključiš peć pre nego što odeš, da ne bi napravila veliki RAČUN!

Treći papir je bio zalepljen na veš mašini pomoću dva selotejpa:

Peg, kad završiš s pranjem, zatvori obe slavine. Ako ih ostaviš odvrnute, voda može da ode sve do sobe sa igračkama. Iz mašine za sušenje *svaki put* izvadi perje!

Pošto je Pegi omiljeni sangvinik, nije obraćala pažnju na ove beleške. Jednog dana njena majka je došla neočekivano i zatekla kuću u haosu. Zakačila je poslednji papir:

Peg, *ne sviđa* mi se kako sam zatekla kuću kad sam se vratila.

Roštilj je bio prljav, a ostavila sam ga čistog, alarm je bio isključen, a kuću može da sačuva od provalnika samo ako je uključen.

Veoma sam ljuta, kao što možeš i da vidiš!

*Ako ti opet bude potrebno da koristiš našu kuću, **ostavi je** u onakvom stanju u kakvom **je nađeš!***

*S ljubavlju,
Mama*

Dok se Pegi nervirala, ja sam se oduševljavala ovim pisanim upozorenjima i pitala da li mogu da ih zadržim. To su savršeni primeri saveta moćnih kolerika, koje oni smatraju opravdanim (dok ih ostali smatraju šefovanjem).

REŠENJE 4: PRESTANITE DA SE SVAĐATE I DA IZAZIVATE PROBLEME

Pošto moćni kolerik zna da je u pravu, on uživa da zbunjene i nesigurne sagovornike uvuče u bitku – i onda trijumfalno pobedi. Prepirka s „priglupima“ i dokazivanje da nisu u pravu predstavlja izazov za moćnog kolerika.

Fredov brat Stiv je iscepio stranice članka „Reči koje se obično pogrešno izgovaraju“ iz časopisa *Riders Dajdžest*, i nosio ih u novčaniku, a zatim čekao da neko ne razmišljajući napravi grešku. Pre ili kasnije neko bi upao u zamku, i on bi se radosno bacio na tu osobu, govoreći: „Ne znam da li si svestan da si tu i tu reč pogrešno izgovorio.“ Osoba bi mucala dok bi Stiv izvlačio dokaz iz novčanika, ukazivao na ispravan izgovor, i ostavljao osobu zbunjenu. Samo moćni kolerici uživaju u ovakvoj igri koja ističe njihov ego.

Moćni kolerici vole polemiku i rasprave, bez obzira na to da li se radi o ozbiljnim stvarima ili o šali. Ovo stvaranje konfliktnih situacija je njihova izuzetno negativna karakteristika.

Zapamtite: Niko ne voli nestrpljive osobe koji vole da šefuju i izazivaju nevolje.

PROBLEM: MOĆNI KOLERICI SU UPRAVU, ALI NISU OMILJENI

REŠENJE 1: DOPUSTI DA I DRUGI BUDU U PRAVU

Veoma je teško davati savete moćnom koleriku, jer on uvek može da dokaže zbog čega je bio u pravu. On je savršen, i da to nije bilo ispravno u tom trenutku, on to ne bi ni uradio. Moćni kolerik jednostavno ne može da pogreši. Ne može svom unutrašnjem „ja“ da prizna da je možda pogrešio. Zbog ovako nefleksibilnih stavova ponekad je skoro nemoguće izaći na kraj s moćnim kolericima.

Moj brat Ron mi je ispričao doživljaj koji je imao s moćnim kolerikom, specijalistom za dioptrije. Želeo je da kupi bifokalne naočari za sunce za svoju ženu. Otišao je kod specijaliste kome je pokazao njen recept i objasnio mu o čemu se radi. Ovaj se tome usprotivio: „To je nemoguće.“ Moj brat koji je i sam moćni kolerik, nije lako odustajao, pa je ostao pri svome.

„Vi ne razumete o čemu vam govorim: želim obične naočari za sunce s dioptrijom u donjem delu, kako bi mogla da čita novine dok je na bazenu.“

Čovek je i dalje odbijao: „To je nemoguće.“

Moj brat je nastavio da iznosi logičke zaključke, a specijalista ga je i dalje odbijao. Ron je na kraju uzeo recept iz njegove ruke i rekao: „Otići ću negde drugde i dobiću ovo.“

Da ne bi bio poražen, čovek je viknuo Ronu dok je izlazio: „Ako odete negde drugde, i oni vam daju takve naočare, znajte da su pogrešili!“

Kakav klasičan primer moćnog kolerika koji zna da je u pravu.

REŠENJE 2: NAUČITE DA SE IZVINITE

Pošto moćni kolerik zna sve i ubeđen je da je uvek u pravu, on ne može da zamisli da bi ikome trebalo da se izvini. Reč „Oprosti“ on smatra za znak slabosti i zazire od nje kao od kakve bolesti. S nama je godinu dana živeo mladić, moćni kolerik, koji je osećao slobodu da nas kritikuje, ali nikad nije video bilo kakav problem u sebi. Jednog jutra je ustao nakon što smo mi već doručkovali i počeo da traži zobene pahuljice. Otvorio je jedinu kutiju s pahuljicama i lakonski rekao: „Vi dobro znate da ja ove pahuljice ne volim. Zar ne možete bar jednom da imate nešto što volim?“ Bacio je kutiju na sto i izišao napolje bez doručka. Naš sin Fred, koji je tada imao dvanaest godina, kasnije je tiho došao k meni i veoma pažljivo, na način savršenog melanholika, rekao: „Želim da se izvinim zbog Roberta. Nije bio ljubazan prema tebi s onim pahuljicama, ali ja znam da ti se on nikad neće za to izviniti.“

Fred je bio u pravu. Robert se nikad nije izvinio. Čak i danas, kad se priseti te situacije, on je naziva „nesrećni nesporazum oko pahuljica.“ Moćni kolerici jednostavno ne mogu da se suoče sa činjenicama i kažu „Oprosti“.

Ušla sam u avion u Palm Springsu i ljutiti moćni kolerik je seo pored mene. „Ovi idioti su me naterali da ponovo prođem kroz detektor metala, a samo sam izašao napolje da kupim časopis. Rekao sam im da nema razloga da prolazim ponovo ako sam prošao jednom, ali su me ipak naterali da prođem.“ Bio je besan, pa mu nisam dosađivala svojim suprotnim stanovištem. Teško je savetovati ili ubeđivati moćnog kolerika, jer on zna sve, uvek može da okrivljuje druge i da opravda svaku svoju grešku.

REŠENJE 3: PRIZNAJTE DA I VI GREŠITE

Pošto moćni kolerik ima najveći potencijal da stoji na čelu najvećih dostignuća, on bi trebalo naviše da iskoristi ovo učenje o razlikama u temperamentima. Trebalo bi da bude u stanju da usmeri svoje jake strane, dinamičnost, brze i odlučne poteze na iskorenjivanje svojih slabosti i nestrpljenja.

Moćni kolerik je sam sebi najveći neprijatelj. Na sebi je istetovirao reč *snaga*, i misli da reč *slabost* pripada samo drugima. Ovo odbijanje moćnih kolerika da prihvate da se i kod njih može naći poneka greška, sprečava ih da dosegnu one visine za koje su inače sposobni.

Šekspir je često pisao o velikom heroju koji propada zbog neke tragične mane. Tragična mana moćnog kolerika je njegova nesposobnost da uvidi da i on ima mane. Više ga zanima da bude u pravu, nego da bude omiljen, i kad nešto zacrta, ne popušta.

Zapamtite: Kad bi moćni kolerik bio voljan da ispita sopstvene slabosti, i prizna da ih i on ima, postao bi savršen, baš kao što misli da već jeste.

I ne zaboravite, moćni kolerici:

„Ako priznajemo grehe svoje, On je veran i pravedan da nam oprosti grehe naše, i očisti nas od svake nepravde.“ (Prva poslanica Jovanova 1,9)

11. MOTIVIŠIMO MIRNOG FLEGMATIKA

Kao kod svih temperamenata, tako i kod ovoga, njegove dobre i loše strane spadaju u istu tipološku kategoriju. Kao što su uzdržani u vrlinama, mirni flegmatici su tako uzdržani i u manama. Dok moćni kolerik otvoreno, tu pred vama, pokazuje kako svoje vrline, tako i mane, mirni flegmatik maskira i svoje jake i svoje slabe tačke. Mnogi mirni flegmatici ne mogu ni da zamisle da bi mogli da budu uvredljivi, jer su tako tihi i prijatni. S njima je teško razgovarati na seminarima, jer dok ja dođem do dela koji govori o njima, oni već počnu da dremaju.

Jednog dana dok sam kupovala stolice po meri mirnih flegmatika – bezlične, neupadljive i koje svuda mogu da se uklope – pala mi je na pamet misao: *najveća snaga mirnog flegmatika je u stvari njegov nedostatak očigledne slabosti*. Mirni flegmatik nema nastupe gneva, ne pada u depresiju i nikada ne povlači iznenadne, bučne poteze. U njemu nema mnogo entuzijazma, brine se u sebi i ne može lako da se odluči. Retko greši na očigled drugih da bi mu bila potrebna ispravka.

PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI SE NE UZBUĐUJU

REŠENJE: POKUŠAJTE DA SE ODUŠEVITE

Jedna od najgorih slabosti mirnih flegmatika koja najviše zabrinjava je njihova nesposobnost da se bilo čime oduševi. Jednom sam pitala Dona Avijaciju (jednog od Lorinih mladića) da li se ikada oduševio, i posle kratkotrajnog razmišljanja odgovorio je: „Ne mogu da se setim ničega iz života što je bilo vredno oduševljenja.“

Iako ova slabost nije tako očigledna i istaknuta, za supružnika takvog partnera ona je izuzetno obeshrabrujuća, jer je uskraćen/a za bilo kakvo oduševljenje za svoje dinamične planove. Kad mu neko dođe s mnoštvom ideja za dobar provod preko vikenda, mirni flegmatik kaže: „To mi ne izgleda mnogo zabavno. Zašto se samo maltretirati? Radije bih ostao kod kuće.“ Maštovitog partnera ovo veoma razočarava, i bez obzira na to šta da se desi za vikend, neko od njih je uvek nesrećan.

Ženu moćnog kolerika privlači muškarac mirni flegmatik, jer taj njegov rezervisan, nonšalantan stav deluje privlačno, na neki nenametljiv način. Moćni kolerik muškarac bira ženu mirnog flegmatika, jer je ona prijatnog i blagog duha i potrebna joj je zaštita od surovog i grubog sveta.

Posle venčanja dvoje moćnih kolerika najpre postavlja ciljeve, prioritete i ključne odluke, očekujući trenutno oduševljenje. Kad mirni flegmatik izjavi: „Nije mi do toga“, moćni kolerik je potišten, i predlaže još dinamičnije ideje koje bi trebalo da se prihvate. Međutim, to pokazuje da moćni kolerik slabo poznaje mirnog flegmatika, jer što su ideje veličanstvenije, mirni flegmatik je sve uplašeniji i sve manje uzbuđen.

Veći deo svog života provela sam pokušavajući da oduševim svoju majku nekim svojim dostignućima. Kad sam napisala prvu knjigu, mislila sam: „*Sad sam uradila nešto što će je oduševiti. Ne napiše svačija ćerka knjigu. Sigurno će joj se svideti! Čak sam je i posvetila njoj. Ovo je pravi pogodak!*“

Pružila sam joj knjigu i pokazala posvetu. Zatim sam čekala da ona sama pročita svoje ime u knjizi i bude srećna. Međutim, nije bilo nikakve reakcije. Okrenula je stranicu. Pratila sam, ali nije promenila izgled lica ni tokom narednih dana dok ju je čitala. Kad je završila, zatvorila je knjigu i pogledala kroz prozor. Jedva sam čekala da čujem neki njen komentar, ali nije ga bilo. Konačno sam

rekla Lorin: „Pitaj baku kako joj se sviđa moja knjiga.“ Ona je to i uradila i moja majka je odgovorila: „Knjiga kao knjiga.“

Kad mirni flegmatik jednom shvati da se drugi uzbuđuju zbog toga što on nije dovoljno oduševljen, on to koristi kao tihi oblik kontrole i krišom se podsmeva našim grimasama kojima pokušavamo da on njega izmamimo uzbuđenje. Nakon vikenda, u toku koga je održano nekoliko predavanja, organizator je upitao jednu ženu, mirnog flegmatika, koje predavanje joj se najviše dopalo. Ona je razmišljala jedan trenutak i rekla: „Mislim da će mi biti potrebno više vreme da se odlučim.“

Drugog mirnog flegmatika je pitao: „Hoćete li ponovo doći?“ Odgovor je bio: „Verovatno, ali mnogo verovatnije je da ću predložiti drugima da oni dođu.“

Mlada žena, omiljeni sangvinik, na tom seminaru je izjavila: „Moj suprug je takav mirni flegmatik da zaspi čak i tokom diskusije.“

Linda nam je ispričala sledeće: „Život s mojim suprugom izgleda kao panel-diskusija u nekoj emisiji. On dođe kući i tiho sedne. Ja se blago nagnem prema njemu i pitam: ‘Kako se zoveš, dušo?’ Imam sreće ako izvučem iz njega bilo šta.“ Mirni flegmatici se jednostavno ne uzbuđuju ni zbog čega.

Venčavanje dvoje mirnih flegmatika je pouzdan način da se u braku izbegnu problemi i uzbuđenja. Parovi ove kombinacije koje poznajem dobro su se slagali i život im je bio flegmatično „jednoličan“, ali često bi mi priznali: „Iskreno rečeno, dosadno nam je.“

Jedna mlada žena mi je rekla: „Nakon godinu dana braka potrošili smo sve teme za razgovor i ideje šta da radimo.“ Jedna druga mi je rekla: „Svake večeri ga pitam: ‘Šta ti se radi?’ On odgovara: ‘Nije mi važno, radimo ono šta ti želiš?’ Pošto niko od nas ne može da odluči šta da radimo, onda skoro ništa i ne radimo.“

Jedna druga žena mi je objasnila: „Mi se lepo slažemo. Zamolim ga da okači sliku; on kaže da hoće i zaboravi. A i ja sam takav flegmatik da mi nije ni važno.“ Čovek koji je čuo njen komentar rekao je: „Kad smo se uselili u kuću pre godinu dana, poslagali smo slike po podu u našoj dnevnoj sobi. Okačićemo ih jednom, ali nam to nije tako hitno.“

Organizator jednog od naših seminara, mirni flegmatik, jednom je rekao: „Moja supruga i ja smo mirni flegmatici, i svake večeri kad stignem kući ona me pita: ‘Šta ti se jede?’, a ja odgovaram: ‘Šta ima?’, a ona kaže: ‘Ništa posebno! Šta kažeš da jedemo ispred televizora?’ Ja samo klimnem glavom, a onda oboje odemo do frižidera i ispred otvorenih vrata pokušavamo da odlučimo šta da jedemo.“

Zapamtite: Oduševite se. Počnite jednom mesečno i radite na tome.

PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI SE PROTIVE PROMENAMA

REŠENJE: POKUŠAJTE S NEČIM NOVIM

Jedne večeri, Lijin suprug, mirni flegmatik, Pit došao je kući i rekao: „Obuci se, izvodim te.“ Ona je bila tako uzbuđena i počela je da razmišlja šta da obuče. Pitala je: „Gde me izvodiš?“ „Da kupimo kante za smeće.“ Pitala sam je kako je reagovala na to, a ona je odgovorila: „Obukla sam se i otišli smo. To je bila najuzbudljivija stvar koje je mogao da se seti ceo mesec.“

Nažalost, ovaj slučaj je pravilo koje se javlja kod mnogih mirnih flegmatika. Nemaju potrebe za zabavom i pretpostavljaju da je ni drugi nemaju. Gledala sam crtani film koji prikazuje muškarca, mirnog flegmatika, kako leži pored mišije rupe na podu, s podignutim čekićem u ruci, spreman da

udari prvog glodara koji proviri. Žena ga je pogledala i uzdahnula: „Još jedno uzbudljivo subotnje veče s Harijem.“

Jedan mirni flegmatik me je pitao za savet po pitanju dosade u njihovom braku. Kad sam mu dala nekoliko novih ideja, izjavio je: „Mislim da ću se, ipak, samo pretvarati da je sve u redu, jer ako nešto promenim može biti i gore.“

*Zapamtite: Dajte sve od sebe da smislite nešto novo barem jednom nedeljno.
Vaš partner zaslužuje promene*

PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IZGLEDAJU TROMO

REŠENJE 1: NAUČITE DA PRIHVATITE ODGOVORNOST ZA SVOJ ŽIVOT

Mirni flegmatik najekstremnijeg tipa je veoma lenj i nada se da će odugovlačenjem izbeći svaki posao. Izabrala sam jednu ženu za predsedavajuću Kluba žena, a ona me je pitala: „Hoću li morati nešto da radim?“ Nije joj smetalo zvanje sve dok nije shvatila da ono uključuje i rad.

Džil se selila i bila je okupirana razmišljanjem o tome. Zamolila je prijateljice da joj pomognu prilikom pakovanja, i tri meseca su pričale o danu kada će doći da joj pomognu. U dogovoreno vreme njene prijateljice, moćni kolerici, došle su spremne za rad. Džil je obukla haljinu, najlon čarape i visoke potpetice, odajući utisak da nije planirala da radi nešto teško. Iako se sve dešavalo samo jedan dan pre nego što je trebalo da dođe firma koja će da joj seli stvari, Džil nije spakovala nijednu kutiju, niti torbu; nije spakovala ništa; slike su i dalje bile na zidovima; sudopera je bila puna prljavih sudova i bilo je mnogo veša koji je trebalo oprati.

Jedna njena prijateljica mi je rekla: „Očekivala je da mi uradimo sve!“

Ako želite da drugi rade, barem budite toliko pametni i nemojte im davati savete.

Mirni flegmatik Fil je udobno sedeo u fotelji ispred vatre, dok je njegova supruga, moćni kolerik, tovarila u kombi stvari za njihov odlazak na skijanje. U jednom trenutku on je pogledao i prokomentarisao: „Kad bi ponela više torbi odjednom, ne bi ti trebalo toliko vremena da se spakuješ.“ Posle se pitao zašto ga je udarila po glavi skijaškim štapom.

Kad na našim seminarima dođe vreme da se učesnici podele u grupe, mirni flegmatici nikad ne znaju gde da idu, i zbunjeno se okreću ka svojim supružnicima. Partner (koji je obično moćni kolerik) ljubazno mu/joj kaže: „Da, glupane, ti si mirni flegmatik!“ tek onda ta osoba počinje da gleda okolo da sazna gde je otišla grupa mirnih flegmatika.

Kad je jedan stomatolog, mirni flegmatik, bio izabran za predsedavajućeg grupe, predložio je: „Zašto ne bismo svi zatvorili oči i razmišljali dok vreme ne prođe?“

Dragi čovek se složio: „Šta ima bolje od tišine.“

REŠENJE 2: ŠTO MOŽEŠ DA URADIŠ DANAS NE OSTAVLJAJ ZA SUTRA

Problem oklevanja rasprostranjen je kod savršenih melanholika i mirnih flegmatika, ali iz različitih razloga. Savršeni melanholik ne može ništa da započne ako nema pravu opremu i ako ne oseća da može savršeno da uradi posao; mirni flegmatik okleva, jer u stvari ne želi da to uradi. Sklon je lenjosti i oklevanje ga sprečava da odluči da radi. Mirni flegmatik ima takozvani kompleks *sutra*: nikad ne radi danas ono što možeš ostaviti za sutra.

Kad se rodila Lorin, mirni flegmatici su doneli poklone koje čak nisu stigli u potpunosti ni da završe. Prvi poklon je bio neodoljivo plavo odelce s drikerima, ali kad smo ga pregledali, na mestu gde je trebalo da budu drikeri, bile su čiode. Da je jadna beba skupila svoje noge, bila bi izbodena!

Drugi poklon je bio goblen jednoroga, bez ikakve pozadine. Obe devojke su izrazile iskrenu želju da završe svoje poklone, i otišle su kući s poklonima u rukama.

Ove dve devojke s napola urađenim poklonima su ipak bile mnogo bolje od omiljenog sangvinika, koji je zaboravio koji je dan i nije uopšte došao!

REŠENJE 3: MOTIVIŠITE SAMI SEBE

Šeronine misli su kao bilijarske kugle. Šarene lopte se pomeraju samo ako ih neko gurne, inače godinama udobno leže u mrežastoj vreći, viseći netaknute u uglu.

Nije baš da može da ih pomeri, ali sve joj previše liči na posao. Kad je pravilno motivisana, može da izvuče nekoliko lopti iz džepa i da ih zakotrlja po zelenoj površini stola, onoliko dugo koliko situacija zahteva. Kad pritisak popusti, očisti sto, i ponovo ih sakupi u mrežu, sve dok ponovo neko žustro ne zgrabi šarene kugle, baci ih po stolu i kaže: „Pomeri se!“

Ovo jednostavno kratko poređenje daje tipičnu sliku mirnog flegmatika. Nije da oni *ne mogu* da urade posao; oni to jednostavno ne žele. Jedna žena mi je ispričala da je iskrojila barem četiri haljine, ali ih nije sašila jer joj je to izgledalo kao previše posla. „Ako mi neka od njih nekad zatreba za neku specijalnu priliku, sašiću je tada.“

Iako je mirnim flegmaticima potrebna neposredna motivacija od drugih, ipak ne vole kad neko na njih vrši pritisak. Zbog ovog kontradiktornog problema, u mnogim porodicama u kojima mirni flegmatici izbegavaju da obavljaju svoje obavezne kućne poslove dolazi do sukoba; moćni kolerici im govore šta da urade, ali njih takav pritisak vređa.

Rutin kuhinjski prozor je gledao na zapad i svakog popodneva, kad bi sunce obasjalo kuhinju, u njoj je bilo pretoplo za rad. Zamolila je Hauarda da joj napravi zaštitu od sunca, ali pošto on nije bio izložen suncu, nije bio dovoljno motivisan da to uradi. Ruti je konačno zakačila na prozor veliki peškir za plažu, pomoću kog je sprečila svetlost da ulazi, ali je pokvarila pogled. Jednog dana, na rasprodaji je pronašla par drvenih prozorskih šalona veličine koja joj je bila potrebna. Kad ih je donela kući, odmah je uočila problem: šaloni nisu bili dovršeni. Hauard je bio vidno zadovoljan zbog novih šalona i obećao je Ruti da će ih ofarbati tako da imaju antikvarni izgled i da budu u istom tonu kao ormani.

To je bilo pre četiri godine, a šaloni još stoje u garaži onakvi kakvi su i bili. Kad Ruti pita za njih, on se uvredi i kaže da „pa još ih nisam završio“. Ruti to rešava tako što je na njih zaboravila, a na prozore svake godine stavlja novi peškir.

Zapamtite: Mirni flegmatici, ako ne možete da motivišete sami sebe za odgovarajuću akciju, onda zaslužujete da budete papučari.

PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IMAJU NENAMETLJIVU ČELIČNU VOLJU

REŠENJE: NAUČITE DA ISPOLJAVATE SVOJA OSEĆANJA

Pošto izgleda da se mirni flegmatik slaže sa svima, ljudi se često iznenade kad na poslu, ispod mirne spoljašnjosti pokaže čeličnu volju. Sledeća situacija predstavlja primer tipičan za mnoge supruge, moćne kolerike. Jednog ponedeljka ujutru Šarlota je rekla Čarliju: „Ići ćemo kod Sali u subotu uveče.“

Čarli je odgovorio na način tipičan za mirnog flegmatika: „Mmmmm.“

Šarlota, koja je bila moćni kolerik, svaki odgovor koji nije „apsolutno ne“ prihvatila je kao „da“ i pretpostavila da se Čarli složio s idejom za subotu uveče.

Svakog dana te nedelje Šarlota je podsećala Čarlija: „Ne zaboravi! U subotu uveče kod Sali.“ Čarli bi promrmljao još jedno „Mmmmm.“

Došla je subota uveče. Šarlota se doterala, a Čarli je sedeo u fotelji, u majici. Kad nije izgledalo kao da će da se pomeri, Šarlota je jasno rekla: „Požuri i presvuci se. Idemo kod Sali.“

Čarli je prvi put te nedelje izgovorio potpunu rečenicu: „Ja ne idem.“

„Cele nedelje si se slagao sa mnom oko toga.“

„Nisam se slagao; samo nisam protivrećio.“ I Čarli nije otišao. Kad mirni flegmatik, koji je obično ljubazan, jednom donese odluku, ne možete da je promenite.

Tokom savetovanja mirnih flegmatika, naučila sam da su zadovoljni svojim brakovima. Pitala bih da li se na nešto žale, a oni obično odgovaraju: „Ne, baš sve je u redu.“ Partner može da bude histeričan, da preti samoubistvom, ali mirni flegmatik će i dalje tvrditi da je sve u redu. On je nevin i neće da razgovara. Zbog višegodišnjeg pomanjkanja otvorenog razgovora, takav brak obično traje do onog trenutka kad mirni flegmatik odluči da s tako glupavom ženom ne želi više da živi, već samo ode. On o tome ne želi da razgovara; jednostavno se pakuje i odlazi. Kad se mirni flegmatik jednom pokrene, malo je nade da će se promeniti.

Jedan čovek je to ovako rekao: „Trebalo mi je dugih dvadeset godina da skupim hrabrosti da donesem ovu odluku, i sada sigurno neću promeniti mišljenje.“

Osnovni problem ispod ove tvrdoglavost je taj što mirni flegmatik ne voli da razgovara. Pošto uvek ide linijom manjeg otpora i beži od konfrontacije, prirodno je da mu je jednostavnije da o svojim osećanjima ćuti, nego da rizikuje da uđe u sukob.

Držeći jezik za zubima, mirni flegmatik uglavnom uspeva da se kloni nevolja, ali skrivanjem osećanja i odbijanjem razgovora, on sprečava svaku racionalnu komunikaciju s drugima.

Zapamtite: Otvorite se pre nego što bude prekasno. Dopustite da vaša svetlost sija.

PROBLEM: MIRNI FLEGMATICI IZGLEDAJU NEODLUČNO

REŠENJE 1: VEŽBAJTE DONOŠENJE ODLUKA

Glavna mana mirnog flegmatika je njegova očigledna nesposobnost da donese odluku. Moćni kolerik stoji iznad njega s lončićem vrele vode i pita brzo: „Hoćeš li kafu ili čaj?“ Ovaj automatski odgovara: „Svejedno mi je.“ Mirni flegmatik, znajući da je dao iskren odgovor, čudi se zašto ga onda moćni kolerik poliva vrelom vodom po glavi!

„Ja sam samo hteo da mu olakšam.“

Na letu za Norfolk, u Virdžiniji, stjuardesa je objavila da imamo tri vrste jela za ručak. „Možete uzeti morske plodove, začinjeni biftek ili lazanje. Nemamo dovoljno od svakoga jela za sve, pa će neki od vas na kraju morati da naprave izbor između onoga što je preostalo.“

Zatim se brzo okrenula prema mirnom flegmatiku koji je sedeo u prvom redu pored mene i upitala ga: „Koje jelo želite?“ a on je odgovorio: „Bilo koje, ono koje vam je ostalo.“ Budući da je bila moćni kolerik, žena je rekla: „Ništa mi nije ostalo! Vi ste prva osoba koju sam pitala.“ Obigravala je oko njega, čekajući da se odluči. Zatim sam ja ustala i rekla: „Ja ću morske plodove.“ On me je pogledao i rekao: „Onda ću i ja to.“

Problem mirnih flegmatika s donošenjem odluka nije u tome što oni nisu sposobni za to, nego zato što su doneli načelnu odluku da nikad ne donose odluke. Na kraju krajeva, ako ne donesete odluku, niste ni odgovorni za posledice.

Mirni flegmatici moraju da vežbaju donošenje odluka i da budu voljni da prihvate odgovornost. Prijatelji, radnici i supružnici mirnih flegmatika će se radovati kad oni budu mogli da stoje uzdignuta čela i budu odlučni. Raskrstite zauvek s neodlučnošću.

REŠENJE 2: NAUČITE DA KAŽETE NE

Pošto mirni flegmatici ne žele da povrede nikoga, kupiće nešto što uopšte ne žele, jer ne žele da kažu ne. Jedna žena, moćni kolerik, mi je rekla: „Snaga mirnih flegmatika je njihova blagonaklonost i volja da pomognu. Za njih niko nije stranac. Moj tromi suprug je godinama kući dovodio ljude za koje je govorio da su mu stari prijatelji, prodavce sijalica, prodavce usisivača, prodavce časopisa, i ceo niz drugih, na koje je moje koleričko oko gledalo sa skepsom i sumnjom. Mirni flegmatik jednostavno ne može da kaže Ne! Ne! I, Ne!“

Iako se mirni flegmatici ne uzbuđuju oko razlika u temperamentima, oni ih ipak postepeno uče i primenjuju. Pošto su njihove slabe tačke najbezopasnije, veoma brzo mogu da se promene na bolje – ako tako osećaju. Kad su pravilno motivisani, mirni flegmatici mogu da nateraju sebe da se oduševe više puta nedeljno, i to će onima koji žive ili rade s njima zaista prijati. Pošto je sposoban da donosi odluke (ali bira da to ne radi), lako može da postane odlučan i izgubi neodlučnost kad vidi koliko mu to pomaže u međuljudskim odnosima.

Zapamtite: Naučite da kažete ne i vežbajte donošenje odluka. Počnite sa čokoladom i vanilom ako vam je svih trideset i jedan ukus previše!

Kad se plašite da donesete odluku, zapamtite da postoji Neko ko vam može pomoći.

„Jer Gospod daje mudrost... Tada ćeš razumeti pravdu i sud i što je pravo, i svaki dobri put...“
(Priče Solomonove 2,6.9)

ČETVRTI DEO

PRINCIPI
LIČNOSTI

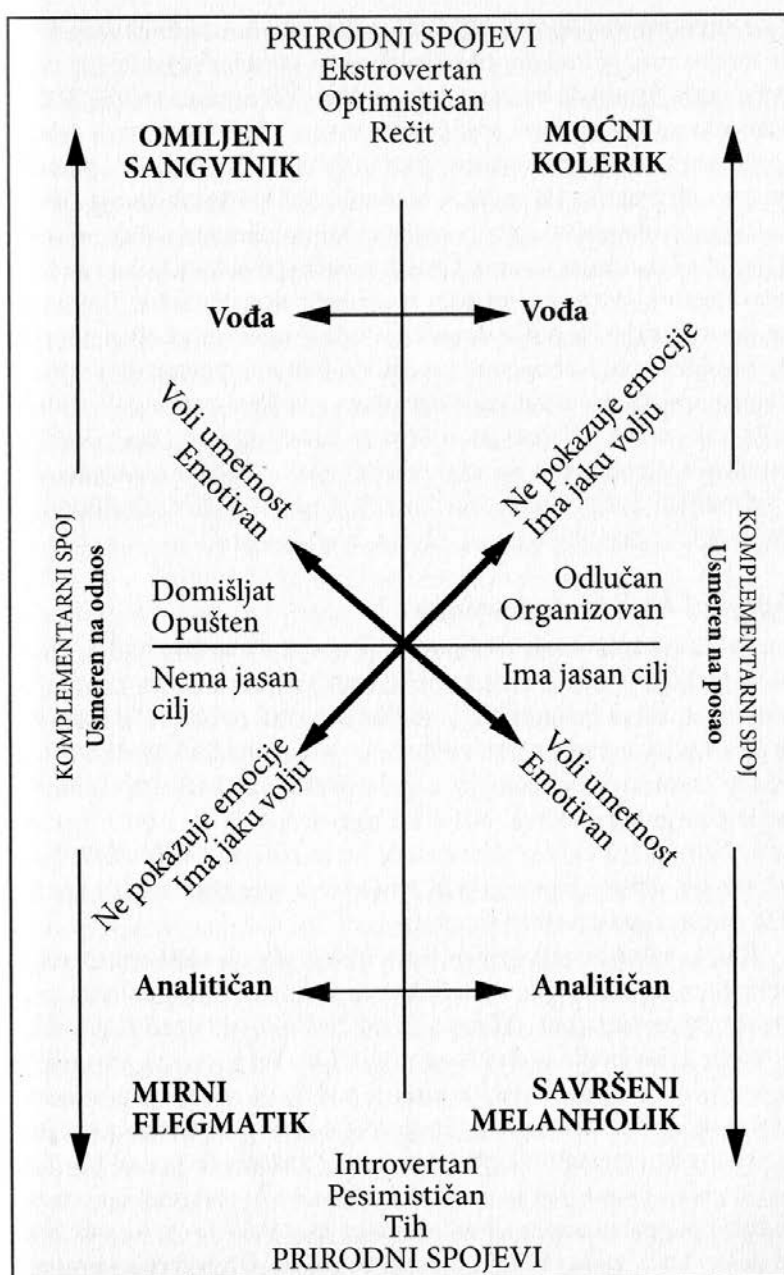
PUT POBOLJŠANJA
ODNOSA S DRUGIMA?

12. SVAKO JE JEDINSTVEN

Nakon što otkrijete svoj lični karakterni profil, shvatićete da ste jedinstveni. Verovatno niko nikada nije imao isti spoj jakih i slabih strana kao vi. Većina ljudi ima najveću koncentraciju osobina jednog temperamenta, manju koncentraciju osobina još jednog temperamenta i još nekoliko nepravilno raspoređenih osobina ostalih temperamenata. Kod nekih ljudi osobine su čak ravnomerno raspoređene; to je obično slučaj s mirnim flegmaticima, jer oni su univerzalne ličnosti, ali i ličnosti sa najviše poteškoća u određivanju svojih karakteristika.

Pogledajmo neke od mogućih spojeva.

PRIRODNI SPOJ

Kao što možete videti na grafikonu, kombinacija omiljeni sangvinik/moćni kolerik je prirodni spoj. Oba su otvoreni, optimistični, iskreni. Omiljeni sangvinik priča iz zadovoljstva, moćni kolerik zbog posla, ali oba su rečite osobe. Ako posedujete ovaj spoj, imate najveći potencijal za vođu. Ako iskombinujete obe grupe vaših vrlina, dobićete ličnost koja može da usmerava druge i da čini da uživaju u poslu; ličnost koja je zabavna, a ipak sa sposobnošću da ostvaruje ciljeve; ličnost koja ima cilj i odlučnost, ali koja rezultate postiže bez samo-prinude. Ovaj spoj koristi ekstreme u poslu i igri i od njih stvara ličnost koja ume da te ekstreme postavi u pravilan odnos. U negativnom smislu, ovakav spoj može da stvori osobu koja voli da šefuje i koja često zaboravlja o čemu je maločas pričala; impulsivnu osobu koja se vrti u krug ili nestrpljivu osobu koja uvek prekida razgovor i upada u reč.

Drugi prirodni spoj je savršeni melanholik/mirni flegmatik. Oba su introvertni, pesimisti i tihi. Ozbiljni su, duboko sagledavaju situacije i izbegavaju da budu u centru pažnje. Žive prema načelu Tedija Ruzvelta: „Govori tiho i nosi psa sa sobom.“ Mirni flegmatik osvetljava tamu savršenog melanholika, a savršeni melanholik pomaže mirnom flegmatiku da ne bude tako mlitav. Ova kombinacija čini ih najvećim pedagogima, jer sposobnost mirnog flegmatika da se slaže s ljudima i da iznosi stvari na prijatan način povećava ljubav za proučavanjem i istraživanjem koju ima savršeni melanholik. Probleme mogu da imaju na polju donošenja odluka, jer su obojica spori u ovim oblastima, i obojica oklevaju. Najbolja kombinacija je ona u kojoj mirnoća duše mirnog flegmatika sprečava savršenog melanholika da padne u depresiju, a želja za savršenstvom koju poseduje savršeni melanholik, u stvari motiviše mirnog flegmatika na akciju.

Omiljeni sangvinik/moćni kolerik i savršeni melanholik/mirni flegmatik su prirodni spojevi. Oni su braća po krvi.

SPOJEVI KOJI SE DOPUNJUJU

Moćni kolerik/savršeni melanholik je spoj koji se dopunjuje, kombinacija koja je dobra i međusobno nadopunjuje nedostatke. Moćni kolerik/savršeni melanholik je najbolja osoba za posao, jer kombinacija vođstva, podsticanja i ciljeva koje ima moćni kolerik i analitičnog savršenog melanholika usredsređenog na detalje i planiranje, praktično je nepobediva. Ništa im nije nedokučivo, i biće uspešni bez obzira na to koliko vremena će im trebati da nešto urade. Ako odluče da ostvare promene u životu svojih supružnika, biće uporni dok ne postignu savršeni rezultat.

Luiza, jedna veoma ljupka žena, bila je zbunjena svojim temperamentom, i kad sam je upitala kakva je bila dok je studirala, promenio joj se izraz lica. Menjao se od ćutljivog do ozarenog dok je govorila kako je bila vođa grupe navijačica i svi su za nju govorili da će verovatno uspeti. Shvatila je da je počela da se menja pod uticajem svog dečka, za kog se kasnije udala. Pošto je on bio moćni kolerik/savršeni melanholik postavio je sebi zadatak da je usavrši. Kad mu je pisala pisma dok je bio na fakultetu, on bi crvenom bojom zaokružio pogrešno napisane reči i vratio joj pismo da ga prouči. Kad bi došao kući, zadao bi joj pravopisnu vežbu. Uz najbolje namere i beskrajnu upornost uspeo je da vedru navijačicu pretvori u ozbiljnu, dostojanstvenu glumicu koja nije sasvim znala ni ko je.

Pošto je ovaj spoj odlučan, organizovan i orijentisan ka cilju, moćni kolerik/savršeni melanholik ima najveću upornost i odlučnost i može zauvek da istraje u nekoj stvari. Usmereni ka pozitivnom pravcu, moćni kolerici/savršeni melanholici su najuspešniji, ali kad su u pitanju ekstremi, čak i njihove vrline postaju arogantne.

Drugi spoj koji se dopunjuje je omiljeni sangvinik/mirni flegmatik. Dok je moćni kolerik/savršeni melanholik okrenut radu, omiljeni sangvinik/mirni flegmatik teži da sve shvata olako i da se zabavlja. Kombinacija dvostruke doze humora s ležernom prirodom čini omiljenog

sangvinika/mirnog flegmatika najboljim prijateljem. Njihova topla, opuštena priroda je privlačna i ljudi vole da budu s njima. Mirni flegmatik ublažava padanje i podizanje raspoloženja omiljenog sangvinika, dok omiljeni sangvinik uveseljava mirnog flegmatika. Ovaj spoj je najbolji od svih u ophođenju s ljudima. Dobri su u poslovima sa službenicima, dobri su roditelji, dobri su kao političke vođe, jer imaju privlačan humor i karakter omiljenog sangvinika i stabilnost mirnog flegmatika. Nažalost, s druge strane omiljeni sangvinik/mirni flegmatik se pokazuje kao lenj, bez želje da uradi bilo šta što može da izbegne, a i veoma je loš u rukovanju novcem. Kao kod svakog spoja temperamenata, postoje uzbuđljive vrline i odgovarajuće slabosti.

SUPROTNOSTI

Videli smo prirodne spojeve i spojeve koji se dopunjuju. Sada ćemo pogledati suprotnosti. Postoje očigledni unutrašnji sukobi koji suprotne osobine – kao što su introvertna/ekstrovertna narav i optimističko/pesimističko raspoloženje – mogu da spoje u jednoj osobi omiljenog sangvinika/savršenog melanholika i moćnog kolerika/mirnog flegmatika. Omiljeni sangvinik/savršeni melanholik je najemotivniji spoj; jer u jednoj ličnosti pokušavaju da nađu svoje mesto nestabilnost omiljenog sangvinika i duboke i dugotrajne traume savršenog melanholika. Ova podeljenost ličnosti može dovesti do emocionalnih problema. Priroda omiljenog sangvinika kaže: „Hajde na zabavu“, ali dok ide, priroda savršenog melanholika usput proverava kako mu napreduje biznis.

Jedna žena s ovim spojem temperamenata mi je rekla da je planirala zabavu povodom godišnjice svojih roditelja. Deo njenih misli omiljenog sangvinika smislio je sjajne ideje, uključujući maštovite pozivnice, večeru i orkestar. Dva dana pre događaja, njena melanholična strana je prevladala i rekla: „Šta pokušavaš da kažeš tom glomaznom zabavom? Odustani od toga, istog momenta.“ Otkazala je zabavu i posle toga nedeljama bila potištena jer je razočarala roditelje.

RADITI ILI NE RADITI?

Pošto smo pobliže ispitivali slučajeve ljudi kod kojih se pojavljuju ovakvi ekstremi, otkrili smo da jedan od njih obično predstavlja reakciju na bol iz prošlosti. Mi ih nazivamo „maske opstanka.“ Dete savršeni melanholik stavlja masku omiljenog sangvinika u cilju skretanja roditeljske pažnje, ili dete omiljeni sangvinik, zbog zlostavljanja ili odbačenosti postane depresivno i stavi masku bola savršenog melanholika. Mnoga deca koja su odgajana u nefunkcionalnim domovima stavljaju masku super savršenog melanholika. „Ako budem savršen, tata me neće tući, mama neće na me vikati.“ Bez obzira na to da li nastaju zbog alkohola, droge, odbačenosti, seksualnog ili emocionalnog zlostavljanja, ili ekstremnog religioznog legalizma, ovi nefunkcionalni domovi izazivaju maskiranje ličnosti kod dece. Ona ne znaju kako da se bore protiv sistema, tako da su sklona da postanu bilo šta što će im pomoći da opstanu.

Kad odrastu, izgledaju kao podvojene ličnosti i ne razumeju izuzetne promene raspoloženja koje doživljavaju, da li raditi ili ne... jesu li ili nisu motivisani da rade. Dok paradoksalna priroda moćnog kolerika/mirnog flegmatika nema iste emocionalne napore, njena glavna dilema je „raditi ili ne.“ Mirni flegmatik želi sve polako, a moćni kolerik se oseća krivim ako nije produktivan. Ovo pitanje se vrlo često rešava podelom života na dva segmenta – naporni rad na poslu i odmor kod kuće.

Mnogo puta moćni kolerik daje sve od sebe na poslu, i onda je ili iscrpljen i ne može da pomeri prst kod kuće, ili oseća da kuća nije dovoljno važna da bi zaslužila njegove napore. Mirni flegmatik

može marljivo da radi na poslu, gde može da izgleda kao moćni kolerik jer je tako motivisan, a zatim da se potpuno opusti na kraju dana.

Ako vam se čini da ste ovakvi, pitajte se da li ste moćni kolerik koji malo radi kod kuće, ili mirni flegmatik koji je zaista motivisan da radi.

Ako vam ova pitanja ne daju zadovoljavajuće odgovore, možda nosite masku opstanka i ne shvatate da neke vaše povrede iz detinjstva još utiču na vaš život. Dete moćni kolerik koje je odgajano u kući u kojoj su se roditelji svađali i tukli, brzo uviđa da je za njega najbolje da prikrije svoju želju da upravlja i smiri se. Dete moćni kolerik, kome nije dozvoljeno da odlučuje u bilo kom području života, po pitanju odeće, sobe, kućnog ljubimca, školskih predmeta, karijere i izbora supružnika, nauči ili da se bori za svoja prava pa da ga smatraju „lošim detetom“, ili da odustane i prihvati autoritet dok ne ode iz kuće. Dete moćni kolerik koje je zlostavljano kaže samo sebi: „Sad ću biti miran, ali kad odem odavde, niko me više nikada neće kontrolisati.“ Zbog bilo koje od ovih situacija, ili kombinacija, dete moćni kolerik stavlja masku mirnog flegmatika. Kao odrasla osoba, to dete je pod kontrolom ili kontroliše i pokorno je iako ne razume zašto.

Detetu koje je mirni flegmatik obično nije potrebna kontrola i lepo se ponaša. Zašto bi ovakvo dete stavljal masku moći i preuzimalo odgovornost? Samo ako pogleda svoju porodičnu situaciju, videće da nema kontrole, i reći će sebi: „Neko treba da uradi nešto da sredi ovo mesto.“ U domovima s jednim roditeljem, obaveze osobe koja nije tu često padaju na dete. Ako je ovo dete mirni flegmatik i odjednom shvati da je „glava kuće“, ono stavlja masku moćnog kolerika, napreže svoju narav i preuzima kontrolu. Kao odrasla osoba, preuzima odgovornost kad bude morala, i odmaraće se kad to bude mogla. Uvek će se osećati iscrpljeno, i neće znati zašto se iznutra oseća raspeto.

Ako otkrijete da su ove suprotnosti kod vas relativno podjednako raspoređene, razmislite o svojim osećanjima dok ste bili dete i da li su vam ta objašnjenja logična ili ne. Za dalje istraživanje pročitajte *Drvo tvoje ličnosti (Your Personality Tree)*, naročito poglavlje o maskiranju, kao i knjigu *Oslobodite svoje misli od osećanja koja ih sputavaju (Freeing Your Mind From Memories That Bind)*.

Ako ste „pomalo od svega“, postoji nekoliko mogućnosti – Uradili ste test pogrešno; niste razumeli reči; vi ste mirni flegmatik i teško vam je da se odlučite; vi ste savršeni i idete ka još boljem; ili su vas tako kontrolisali, usmeravali, ugnjetavali dok ste bili dete da jednostavno ne možete zaista da znate ko ste.

Kakav god da vam je profil ličnosti, zapamtite da nije važna etiketa, nego razumevanje jakih strana i slabosti svog karaktera.

„Hvalim te, sto sam divno sazdan...“ (Psalam 139,14)

13. NE VOLIMO KALUPE

Pošto na seminarima govorim o temperamentima, ljudi me često pitaju: „Jel' vi to pokušavate da nas stavite u kalupe?“ Pošto sam mnogo razmišljala o ovom pitanju, shvatila sam da mi već jesmo u sopstvenim malim kalupima. Kad proživljavamo bilo kakvo životno iskustvo, mi u njega unosimo svoje sopstvene navike; idemo samo onoliko daleko koliko nam je prijatno. Mi nikad ne iskoračujemo izvan naših zidova koje stalno nosimo sa sobom, i uvek najpre provirimo kroz pukotinu pre nego što otvorimo vrata.

PRVI KALUPI

Čim se rodimo, odmah nas stavljaju u naše kalupe. Stave nas u mali ograđeni prostor iza staklene pregrade, gde bliski rođaci mogu da dođu, zavire u boks u koji smo smešteni i vide nas u našem bespomoćnom stanju. Smotaju nas čvrsto u zavežljaj da bi nas doneli kući i tamo nas stave u novi kalup, u kolevku s rešetkama zbog zaštite. Kad izlazimo napolje nose nas u korpi ili nas zakopčaju u sedištu za bebe – čak i u prodavnici nas stavljaju u kolica za kupovinu zbog bezbednosti. Kad porastemo za veće kalupe, stavljaju nas u ogradice, i kasnije nam dozvoljavaju da švrljamo po sobi s ogradicom na vratima. Kad malo očvrsnemo, puste nas u dvorište, ali samo ako je ograđeno. Svaki razred u školi ima svoju učionicu, i smeštamo se na godinu dana u njoj, gnezdeći se u zaštićenom prostoru s učiteljem.

Odrastamo u kalupima, pa čak i kad uđemo u svet odraslih sa sobom nosimo svoje zidove. Kad sam imala prvu cimerku na fakultetu, obe smo bile u jednom kalupu, ali smo s vremenom postavile i nevidljive zidove između nas. Nismo mogle da se dogovorimo oko pokrivača, postera, ili održavanja reda u kući, pa smo preko podnih pločica nalepile selotejp, i svaka je uzela svoju polovinu sobe, okrenule smo leđa jedna drugoj i stvorile sopstvene kalupe u kojima smo se osećale sigurno.

Učenje o temperamentima ne gura nas u kalupe i ne ograničava nas, nego nam pomaže da vidimo u kakvom smo kalupu i kako da iz njega izađemo. Kad shvatimo koliko nas naše osnovne slabosti zarobljavaju, možemo da otvorimo kapiju po cenu da zalutamo i u susedno dvorište. Komentar koji najčešće dobijamo povodom učenja o tipovima ličnosti jeste: „Ono me je oslobodilo da budem ona/j ko zaista jesam! Kad uspemo da razumemo sami sebe i postanemo dosledni našoj pravoj prirodi, automatski razvijamo novu otvorenost za ljude koji stvari ne vide na način kako ih vidimo mi i koji žele da žive na način suprotan našem shvatanju.

KAD STUPIMO U BRAK

Kad pomislimo koliko vremena svako od nas provede gradeći svoj sopstveni kalup i ukrašavajući ga sopstvenim trofejima, zar je čudno što, kad se venčamo s nekim ko ima drugačiji kalup, ne možemo odmah da se uklopimo?

U brak stupamo iz različitih situacija, zato se već na medenom mesecu pitamo koliko vremena će biti potrebno našem bračnom drugu da nam se prilagodi. Bez obzira na to što spavamo u istom krevetu, mi ipak postavljamo ograde oko sebe.

Jedna devojka koja je dolazila na savetovanje ispričala mi je sledeću priču. Silvija je bila elegantan savršeni melanholik. Sve u vezi s njom bilo je savršeno: kosa, šminka, nokti. Bila je stjuardesa i tokom jednog leta upoznala je svog šarmantnog supruga Bada. On ju je bukvalno oborio s nogu svojom ličnošću omiljenog sangvinika i upečatljivim vrlinama, i posle nekoliko meseci su se venčali. Pošto je ona već namestila i sredila svoj stan na zapadnoj obali, bilo joj je prirodno da ona

zadrži svoj dom. Bad se složio, pošto je živeo u stanu s još trojicom prijatelja i nije imao mnogo nameštaja.

Kad je Silvija posle medenog meseca prvi put otišla na posao, Bad joj je rekao da mora da ode u svoj stari stan da donese neke stvari. Kad je te večeri Silvija ušla u stan, nije mogla da veruje svojim očima. Bad jeste *uneo* „neke stvari“. Postere sa skijanja je okačio odmah pored Pikasove reprodukcije; ružnu stolicu koja je ličila na mrtvog slona naslonio je na antikvarnu sofu Kraljice Ane; a preko kuhinjskog stola stavio je neonsku reklamu za pivo Badvajzer.

Silvija je volela Badovo mačo-ponašanje, ali nije znala da će on sa sobom poneti i svoje kalupe.

RAZUMEVANJE SVOG OSNOVNOG TEMPERAMENTA NE STAVLJA NAS U KALUP

Ono otvara kapiju na našem zaštitnom zidu; podstiče nas da prihvatimo realno sebe i druge, i pokazuje nam kako da predvidimo problem i sprečimo ga pre nego što se pojavi. Razmislite o ranama koje smo mogli da izbegnemo da smo izašli na kraj s mnoštvom trivijalnosti, pre nego što su prerasle u krizu! Razumevanje svog temperamenta, kao i temperamenata drugih ljudi, osposobljava nas da izađemo na kraj sa situacijama *u budućnosti*, umesto da, kao što to radimo sada, rešavamo posledice. Kad upoznamo razlike u temperamentima, moći ćemo da predvidimo reakciju na različite situacije i imaćemo alat da popravimo štetu pre nego što do nje dođe.

PRIZNAJTE SVOJE SLABOSTI

Prvi korak u bilo kakvom samopoboljšanju¹ jeste pronalaženje sopstvenih slabosti i priznanje da ih imate. Odbijanje ispitivanja sopstvenih grešaka sprečava nas da po tom pitanju preduzmemo nešto pozitivno. Ponižavajuće je priznati da smo nešto pogrešno radili godinama, ali to je prvi korak ka sazrevanju. Nezreli ljudi krive svoje roditelje, supružnike, decu, prijatelje, okolnosti za ono što nisu postali, a nadali su se da hoće. Zrela osoba ispituje sebe, pronalazi greške i radi na njihovom ispravljanju.

Da bismo saznali zašto se ponašamo tako kako se ponašamo, treba da se prisetimo bola i odbačenosti iz detinjstva, ali ne da bismo optužili sebe, već da bismo razumeli i započeli proces isceljenja.

U terapiji alkoholičara, svako treba da ustane, kaže svoje ime i zatim doda: „Ja sam alkoholičar.“ Sve dok osoba ne može ovo da prizna, neće ni biti izlečena. Ne možemo rešiti nešto što ne prihvatamo kao problem. Kad bi postojala terapija karaktera, trebalo bi da ustanemo i kažemo:

Ja sam šarmantni omiljeni sangvinik, ali strašno puno pričam.

Ja sam osećajni savršeni melanholik, ali lako padam u depresiju.

Ja sam dinamični moćni kolerik, ali volim da šefujem i nestrpljiv sam.

Ja sam uzdržani mirni flegmatik, ali mi nedostaje entuzijazam.

Kad jednom priznamo, počinjemo da se krećemo u dobrom pravcu.

NAPRAVIMO LIČNI PLAN

Sada kad razumete četiri osnovna temperamenta i kad ste dobili rezultat testa osobina/karakteristika, koji je odredio vaš spoj karakteristika, spremni ste da preduzmete korake u cilju poboljšanja svojih pozitivnih crta i uklanjanja negativnih. Pregledajte profil vaše ličnosti.

¹ Videti fusnotu na strani 126

PROCENITE SVOJE VRLINE

Omiljeni sangvinici i moćni kolerici brzo uvide svoje jake strane i odmah se poistovete s njima, ali savršeni melanholici i mirni flegmatici, zbog svojih pesimističkih priroda, često moraju da razmišljaju neko vreme pre nego što prihvate svoje vrline. Koji god temperament imate, realno sagledajte vaš profil ličnosti i odlučite za koje tri jake strane osećate da su najvažnije u vašim odnosima s drugima. Napišite ih ovde.

(Ako ovo radite s porodicom ili grupom, iskoristite ovo vreme za razgovor o vrlinama svake osobe i ohrabrite jedni druge iskrenim komplimentima.)

Kad sagledate svoje jake strane, zahvalite Bogu što vam ih je dao i prihvatite ih. Oni među vama koji su preterano samokritični i imaju običaj da kažu: „U meni nema ničeg dobrog“², neka odmah promene taj stav. *Postoji* dobro u tebi. Ova takozvana lažna skromnost je odbojna i tera druge da vam neprekidno podižu raspoloženje. Ova osobina opterećuje okruženje, pa mogu početi da vas izbegavaju, a stvara i nepotreban oslonac za lošu sliku o sebi. Nije vam potrebno da se ikada više osećate bezvredno. Imate i slabosti i jake strane. Bog vas je stvorio „samo malo nižim od anđela“, i nije želeo da gubite vreme na samoprezir.

Pogledajte tri vrline koje ste izabrali, zahvalite Bogu za njih i nikad ne zaboravite da vredite. Da li ove sposobnosti koristite do maksimuma? Kad držim predavanja na seminarima o osobinama ličnosti, i kad učesnici naprave spisak svojih vrlina, obično se svi zapanje koliko tih jakih strana ne koriste. Tako mnogo talenata i sposobnosti ostaje neiskorišćeno.

Neki i dalje hramlju, jer, dok su bili deca, govorili su im: nikada nećeš uspeti, nemaš talenta, upropaštavaš sve što dotakneš. Odbacite ove boli iz prošlosti i počnite da koristite sve svoje vrline.

PROCENITE SVOJE MANE

Dok savršeni melanholici i mirni flegmatici mogu da imaju poteškoće pri određivanju svojih jakih strana, omiljeni sangvinici i moćni kolerici teško mogu da odrede svoje slabosti. Jedna od njihovih najvećih slabosti je što misle da nemaju nijednu. Kakav god da je vaš temperament, duboko i iskreno razmislite o vašim slabostima, i napišite tri kojima je najviše potrebno poboljšanje.

² Na osnovu Svetog pisma (Biblije) u čoveku nema dobrote koja potiče od njega samog tj. dobrote koja ima poreklo, svoj izvor u njemu samom (u čoveku samom ne postoji izvor dobrote). Sva čovekova dobrota potiče od spoljašnjeg izvora. ALI u čoveku može da postoji dobrota od tog (jedinog) spoljašnjeg izvora – od samog Boga! U kojoj meri će postojati ta dobrota, zavisi od dopuštanja neke osobe Bogu da kroz nju ispolji i pokaže tu dobrotu, to je pitanje slobode izbora.

Verujemo da je, kad je autorka knjige kritikovala negiranje nekih osoba da u njima ima bilo čega dobrog uopšte, ona u stvari kritikovala stav tih osoba da u njima nema ikakve dobrote koja dolazi od Boga. Jer autorka kao sledbenik nekog od protestantskih gledišta verovatno veruje u već pomenuti stav: da druga dobrota osim Božije i ne postoji – sve ostalo je samo jedan od oblika ispoljavanja te prvobitne i jedine dobrote po slobodnom izboru svakog pojedinca.

Ako stvarno želite da imate bolji karakter, potražite pomoć ostalih.

TRAŽITE MIŠLJENJE DRUGIH

Odvažite se da pitate druge: „Ako treba da poboljšam svoj karakter, šta misliš odakle treba da počnem?“ Zatim učinite najtežu stvar koju ste ikada učinili. Slušajte!

Nemojte im reći da su ludi. Nemojte se braniti i reći: „Pa, ti si gori.“ Šta god da vam kažu, zahvalite i razmislite o tome. Ljudi su mi često davali savete iako ih nisam tražila, davali mi pozitivnu kritiku u *hrišćanskoj ljubavi*. Iako me ovakvi saveti nikad nisu uzbuđivali, naučila sam da razmišljam o njima, da iz svega izvučem neku istinu, što treba da se promeni da promenim, a ostalo da odbacim. Uvek postoji tračak istine i u najmanje pozitivnim komentarima, i mi nadgrađujemo sami sebe ako dostojanstveno i zahvalno prihvatimo dobronamernu kritiku.

ISPLANIRAJTE KONKRETNE KORAKE USAVRŠAVANJA

Dok sagledavate slabosti na kojima želite da radite, nabrojte šta zaista možete da uradite u cilju promene u tim oblastima.

Priznanje da ih imate je prvi korak, ali ne i dovoljan.

Šta možete da uradite da poboljšate vaše međuljudske odnose?³ Omiljeni sangvinici neka se ugrizu za jezik dok ne nauče da pričaju samo pola od onoga što misle da kažu. Savršeni melanholici neka prestanu čim shvate kako su negativni, a kritički moćni kolerici neka se nateraju da saslušaju mišljenja drugih ljudi. Mirni flegmatici neka glume oduševljenje sve dok ono ne postane nešto prirodno⁴. Promene su bolne, ali bez njih se ne napreduje.

ZAMOLITE ZA POMOĆ SVOJU PORODICU

Nema ničeg privlačnijeg od ljubavi prema učenju i spremnosti da se traži i sa zahvalnošću prihvati ispravka. Kad sam poučavala Maritu govorništvu, ohrabrila me je njena spremnost da od mene uči i da se ne protivi. Kad bih joj davala predloge, ona bi mi zahvalila i postupila prema njima. Voljnost da se uči je retka, ali predivna osobina duha.

Ako imate ovu osobinu, biće vam lako da zamolite vašu porodicu da vas ispravi; ako nemate, pre nego što ih zamolite za pomoć, morate se moliti za ispravan duh. Morate shvatiti da vas porodica u početku možda neće shvatati ozbiljno. Ako osetite da je porodica prema tome skeptična,

³ Videti fusnotu na strani 126

⁴ Ovakvo gledište je karakteristično za kognitivno-bihejvioralni pristup. Po njima treba menjati misli i ponašanje da bi se promenili i mi sami. Osoba treba stalno da razmišlja pozitivno i onda, po njima, na kraju i bude pozitivna. Međutim, danas se zna da to nema mnogo veze sa stvarnošću. Ceo taj pristup i pravac imaju veze sa pozitivnom psihologijom, čiji predstavnici su se bili pobunili protiv ostalih grana psihologije, koje su sve vreme naglašavale patologiju i negativnu stranu ličnosti.

Inače, celokupna humanistička psihologija je koncentrisana na čoveka. Ona veruje da u čoveku leži moć, da se u njemu kriju neotkriveni potencijali. Autorka, iako hrišćanka, koristi neka gledišta humanističke psihologije, ali na kraju knjige na osnovu iskustava iz prakse iznosi neke druge zaključke.

to je verovatno zato što oni o vama misle da niste ozbiljni. U prošlosti ste možda postavili zidove između sebe i drugih, pa se oni sada ne usuđuju da budu iskreni prema vama.

Ako ste u osnovi omiljeni sangvinik, vaša porodica će znati da imate malo volje da istrajete u nekom usavršavanju koje traje duže od jednog dana. Vi želite da čujete samo dobre stvari i bežite od problema i kritike. Vaša porodica zna da vi u stvari ne želite da se nosite sa svojim manama, i mogu da kažu: „Dobar si takav kakav si.“ Ako ste vi tipični omiljeni sangvinik, vi ćete reći: „O, dobro! Onda ne moram da se menjam.“ Da bi vam poverovali, moraćete da pokažete pravu volju za poboljšanjem.

Ako ste savršeni melanholik, vi ste svojim ponašanjem već dugo manipulirali svojom porodicom, tako da se oni ne usuđuju da kažu bilo šta negativno o vama, jer se plaše da zbog toga ne padnete u depresiju. Radije će živeti s vašim manama nego rizikovati da vam ih kažu, i tako rizikuju da vas povrede i budu uzrok vašeg žalosnog lica. Da biste ih podstakli na saradnju, moraćete da se smešite tokom neprijatnih situacija i pevate na kiši.

Ako ste moćni kolerik, verovatno porodicu kontrolišete čvrstom rukom, i niko se ne usuđuje da se s vama svađa, jer se plaši izliva besa. Moraćete pitanje da započnete ovako: „Obećavam da se neću uzбудiti ako mi odgovorite iskreno. Želim da se promenim na bolje.“ (U njihovim očima ćete videti šokiranost i nevericu!)

Ako ste mirni flegmatik, imaćete poteškoće kod određivanja slabosti na kojima treba da radite, i možda ćete morati da im date celu listu slabosti i da ih zamolite da odluče koje su vaše osnovne slabosti. Oni ovo možda neće shvatiti ozbiljno, jer ste u prošlosti često nešto odlagali – nekako će jednostavno odustati. Moraćete da pokažete odlučnost u traženju saradnje.

PODRŽAVAJTE ISKRENE STAVOVE

Kad se bilo ko od nas potruđi i razmisli o stavovima drugih ljudi, on/ona shvati koliko malo podrške dajemo iskrenim stavovima. Podižemo oko sebe zidove, a ljude naučimo koliko blizu mogu da im priđu i tako razvijaju lažni poslovni odnos prema nama. Da li vaša porodica mora da vam povlađuje da bi se održao mir u kući? Da li vaši saradnici znaju koliko blizu smeju da vam priđu pre nego što pobesnite ili se oneraspoložite? Ako ljudi moraju da se prema vama ophode s posebnom pažnjom, možda je vreme da budete iskreni prema njima i da im dozvolite da budu iskreni prema vama.

Mnogi bračni parovi su nam rekli da su prvu značajniju diskusiju imali kad su seli da zajedno pogledaju tabele (priložene u ovoj knjizi, *prim. prev.*). Jedna žena je rekla: „Uvek smo imali odbrambeni stav jedno prema drugome ako bismo se previše približili problemu, tako da smo se oboje skrivali iza fasade. Kad smo seli i razgovarali o ovim tabelama, prvi put smo razgovarali o našim manama. Izgledalo je kao da pričaju stranice knjige, tako da se nismo ljutili jedno na drugo. Tabele sa osobinama temperamenata su nam pomogle da razgovaramo otvoreno i iskreno.“

Neki ljudi sagrađe oko sebe tako debele zidove da ih niko nikada zapravo i ne upozna. To je često razlog zbog kog oni to i rade. („Ako zaista saznaš kakav sam iznutra, nećeš me više voleti.“) Skinimo maske i odvažimo se na promenu. Ne treba da se krijemo iza svojih neuspeha iz prošlosti; treba da stupimo na područje budućih mogućnosti.

„Ko ljubi nastavu, ljubi znanje; a ko mrzi na ukor, ostaje lud.“ (Priče Solomonove 12,1)

14. SUPROTNOSTI SE PRIVLAČE

Svi smo čuli da se suprotnosti privlače. Fred i ja predstavljamo savršeni primer za to, i radeći godinama na temperamentima, retko kad smo nailazili na bračne parove koji imaju iste temperamente. Kad pogledamo jake strane pojedinih supružnika, velika je prednost kad se suprotnosti udruže. Pošto su omiljeni sangvinici raspoloženi, oni podižu savršene melanholike. Pošto su savršeni melanholici organizovani, oni dovode u red omiljene sangvinike. Kad pogledamo naše brakove i shvatimo da jake strane jednog partnera nadopunjuju slabosti drugoga i obratno, možemo da budemo zahvalni na razlikama i prestanemo s pokušajima da svoje supružnike promenimo.

ODNOSI IZMEĐU OMILJENOG SANGVINIKA I SAVRŠENOG MELANHOLIKA

Pre braka skloni smo da jedno kod drugoga primećujemo samo vrline. Za onih nekoliko mana koje izađu na površinu uvereni smo da će nestati čim ta osoba bude imala priliku da živi s nekim ko je tako inspirativan kao što smo mi. Kao što smo Fred i ja naučili, ovaj automatski preobražaj se ne događa često.

Kad smo se upoznali, Fredu se dopao moj karakter omiljenog sangvinika. Pošto nije voleo ćaskanja kad se okupi društvo, osećao je da ću ja, ako se bude oženio sa mnom, voditi sve razgovore umesto njega – tako je i bilo! U Fredu sam našla dubinu i stabilnost savršenog melanholika. Znala sam da bi on mogao moj život da dovede u red i da utiče na mene da se bolje organizujem – i tako je i bilo!

Privukle su nas jake strane onog drugog, ali sa suprotnim predznakom. Iako to tada nismo znali, tražili smo da se popune praznine u našim sopstvenim karakterima. Pošto smo oboje bili uvereni da smo savršeni, ulazili smo u nešto što bi se automatski moglo nazvati savršenim brakom i nikad nismo uzimali u obzir mogućnost pojave problema; međutim, pokazalo se da je to očekivanje bilo nerealno.

Zadržimo se samo na jednoj oblasti u kojoj su izbili iznenadni sukobi: raspoređivanje vremena. Pre braka ja sam svakodnevno pohađala pet različitih kurseva, i vodila sve dramske aktivnosti pre nego što se Fred pojavio. Osećala sam da sam dobro organizovana, ali kad smo stigli na Bermudska ostrva, na medeni mesec, Fred je počeo da planira naše vreme tako da ga ne bismo protraćili samo na odmaranje. Odlučio je da posetimo stare tvrđave, i nakon čitanja nekoliko brošura o istoriji ostrva, izneo je plan.

Da bismo bili efikasniji kod obilazaka određenih tačaka na ostrvu, iznajmio nam je motocikle. Dok je čitao uputstvo za motocikl, ja sam upalila motor, i pošto nisam znala kako da ga zaustavim, zakucala se u zid ispred sebe. Vlasnik je dojurio urlajući i gledajući me kako ležim na motociklu čiji se prednji točak sada preklapao sa zadnjim. Freda je bilo sramota da ga vide s nekim ko je tako glup. Očitao mi je lekciju koja je počela frazom koju sam kasnije zamrzela: „Svako zna da...“ Nakon što me je naterao da se osećam glupo zbog mog impulsivnog putovanja do zida, platio je štetu, pomogao mi da sednem na novi motocikl, na kome sam morala da sedim mirno, dok mi je on opisivao delove motocikla rečima koje je moglo da razume i dete iz prvog razreda.

Iz tog jednog incidenta sam naučila:

Fred je bio pametan – ja sam bila glupa
Fred je bio snažan – ja sam bila slaba

Fred je bio u pravu – ja nisam

Nisam volela nijedan od ovih zaključaka, ali sam petnaest godina živela sa stalnim podsećanjem na njihovu istinitost, sve dok nismo počeli da proučavamo temperamente. Tada smo oboje naučili da to što je neko drugačiji, ne znači da *greši*.

PATNJA TRAŽI SAPATNIŠTVO

Na našem povratku s Bermudskih ostrva, Fred je dobio morsku bolest pre nego što smo napustili luku. Otišao je u krevet i stenjao: „Voleo bih da sam mrtav.“ Nikad nisam volela bolećive ljude, pa sam izbegavala celu tu scenu. Tada niko od nas nije znao ništa o razlikama u karakterima. Fred je bio jako povređen, jer nisam ostala u kabini i stavljala mu hladne obloge na čelo i saosećala s njim. Savršeni melanholic vole saosećanje, voljni su da sede s bolesnima, i pretpostavljaju da bi svako pristojan trebalo da posećuje bolesne.

Bila sam razočarana što Fred kvari dobro vreme koje smo mogli imati na *Brodu ljubavi*, i posle nekoliko utešnih reči (da olakšam svoju savest), otišla sam da potražim provod. Fred nije shvatao da omiljeni sangvinici mrze bolest, izbegavaju sve što je neprijatno, i traže akciju i zabavu.

RASPORED? KAKAV RASPORED?

Nedelju dana nakon što smo se vratili s medenog meseca, otišli smo u bioskop, a kad smo izašli, ja sam predložila: „Hajdemo na sladoled do Huarda Džonsona!“ Mislila sam da sam došla na odličnu ideju, ali Fred je rekao: „To nije na mom rasporedu.“

„Kakvom rasporedu?“

„Svakog jutra u sedam ujutru ja pravim raspored. Ako želiš sladoled u jedanaest uveče, moraš mi to reći u sedam ujutru da bih mogao da unesem u raspored.“

„U sedam ujutru nisam znala da će mi se jesti sladoled u jedanaest uveče.“

Pošli smo pravo kući, a ja sam shvatila da u ovom braku nikada neće biti zabavno.

Od samog početka imali smo poteškoće sa zubnom pastom. Fred je smatrao da je bitno pravilno savijati pastu od dna. Ja bih je jednostavno uzela i iscedila. Stalno je ispravljao moje izbočine, čistio poklopac, a ja čak nisam ni primećivala šta on radi. Jedan od osnovnih sukoba omiljenog sangvinika i savršenog melanholika u braku je taj što omiljeni sangvinik nije svestan da nešto radi pogrešno, dok tihi savršeni melanholik ne želi jasno da iznese problem. On jednostavno tiho popravlja štetu, pretpostavljajući da će omiljeni sangvinik to shvatiti pre ili kasnije posmatrajući ga. Međutim, omiljeni sangvinik obično ništa od toga ne shvati, pa tako ne nalazi ni rešenja. Dok savršeni melanholik shvati da o tome treba da razgovara, njegova osećanja su već toliko napeta da se taj problem pretvara u veliku svađu. Ovakvi problemi mogu da se izbegnu upoznavanjem razlika u karakterima. Savršeni melanholik najpre odlučuje da li je stvar o kojoj se radi važna ili nije, a onda je iznosi, pre nego što se iznervira. Omiljeni sangvinik pokušava da postupi ispravno, a savršeni melanholik uči da previdi greške.

Fred je rešio problem s pastom za zube tako što je meni kupio drugu i dozvolio mi da je cedim kako god hoću.

Suprotnosti se *stvarno* privlače, i kad se usredsredimo na jake strane, lepo se slažemo, ali kad ne razumemo razlike u našim karakterima, skloni smo da se usredsredimo na slabosti i osećaj „da su drugi od mene drugačiji“, što je potpuno pogrešno.

Jedan bračni par koji je dolazio na savetovanje imao je tipičan problem za spoj omiljenog sangvinika/savršenog melanholika. Čovek po imenu Čak bio je prodavac koji je voleo dobar provod

i uvek je imao da kaže nešto zabavno. Mirjam, savršeni melanholik, rekla mi je kako joj se Čak odmah dopao jer je imao jaku veru u sebe, dok je ona bila nesigurna, nedruštvena i obično se povlačila iz društva u kome je bilo mnogo ljudi. Opisala je Čaka kao otvorenog, zgodnog, šarmantnog, pričljivog i duhovitog; sve su to bili kvaliteti koji su njoj nedostajali i mislila je da će joj ih on nadoknaditi.

Kad je Mirjam došla k meni, bila je u dubokoj depresiji. Želela je savršen brak, ali Čak nije pravilno postupao. Često je kasnio na večeru koju je ona uvek pripremala na vreme, i to je shvatala kao ličnu uvredu. Još gore, kad bi stigao, nije smatrao da kasni. Nije mogla da veruje da on ne gleda na sat kao ona, pa je osećala da je kasnio namerno. Nije razgovarala s njim o problemu, jer nije želela da izazove sukob.

Primetila je da je neorganizovan i da često gubi ključeve. Kupila je sanduče s kukicama za ključeve i stavila ga pored ulaznih vrata. Sačekala je da ga on primeti, ali pošto ga nije primetio, naljutila se, a on uopšte nije znao zašto. Kad mu je konačno rekla da je uznemirena jer nije primetio sanduče za ključeve koje je kupila za njega, rekao joj je da je to smešno. Zbog toga se ponovo naljutila.

Posle nekoliko odlazaka na zabave sa Čakom, shvatila je da on uvek priča iste viceve. Pošto nikada nije volela površnost, nije joj se sviđalo to što uvek iznova sluša iste otrcane priče. Jedne večeri je pričao nešto što nije bilo u potpunosti tačno. Ona je bila je šokirana činjenicom da je njen suprug lažov. Spomenula mu je da nije rekao baš potpunu istinu, a on je odgovorio: „Kakve veze ima? Smejali su se, zar ne?“

Kad sam pričala sa Čakom, on mi je ispričao *svoj*u priču. Bio je divan, šarmantan čovek, i bilo mi je jasno zašto ona gaji takva osećanja prema njemu. Loše su se spojili, kao i većina parova, ali on je smatrao da bi sve bilo bolje kad bi ona popustila.

„Mirjam je divna, nežna, stidljiva žena, i sviđa mi se taj njen deo – ali polovinu vremena otkako smo u braku ona je u depresiji. Nekada je mislila da sam zabavan – kao i svi – ali sada me naziva lažovom i želi da sve što pričam bude samo iznošenje jasnih činjenica.

Ona je divna domaćica; u tome je skoro fanatična. Ako spustim šolju, ona je odmah odnese u kuhinju. Kupili smo novi nameštaj u dnevnoj sobi, i ona ga je celog prekrila čaršavima da ne izbledi. Osećam se kao da sedim u mrtvačnici. Jezivo je.“

„Ako zakasnim kući deset minuta, ona pada u depresiju. Ne može da shvati da sam ja prodavac, i da moram da budem tamo dok mi oni ne kažu da pođem. Kao da sam se oženio svojom majkom, a ja sam mali nevaljali dečak.“

Šta da radimo s Čakom i Mirjam? Mnogi problemi se izleče sami od sebe kad učesnici počnu objektivnije da sagledavaju sami sebe. Dala sam im komplet kasete *Upoznaj sebe* i rekla im da ne želim da ih vidim ponovo dok ih ne preslušaju zajedno. Mirjam je zvala posle nedelju dana i zvučala kao potpuno nova osoba. „Mogu li da dođem? Preslušali smo kasete.“

Evo šta mi je rekla:

Osećam se tako glupo što nisam mogla sama da shvatim naše probleme. Dok smo zajedno slušali kasete, oči su nam se otvorile, čim smo čuli naše osobine. Čak je počeo da shvata da ja nisam pokušavala da mu budem majka; ja sam samo savršeni melanholik koji želi da sve bude savršeno. Prvi put smo počeli da razgovaramo otvoreno i shvatila sam da mu nikada nisam rekla kako se osećam. Jednostavno sam htela da mi čita misli, a kad on to nije činio, ja sam bila utučena. Počeli smo da savladujemo razlike. Ranije sam planirala

večeru oko šest sati, jer sam mislila da je to neko normalno vreme, a on nikad nije dolazio kući pre pola sedam – i ja bih se uznemirila. Pomerila sam večeru za sedam, pa smo čak dobili i nekoliko minuta za opuštanje pre večere. Naučila sam da strogo držanje rasporeda ne donosi veliku korist.

Čak sada koristi i sanduče za ključeve. Žalim što sam trošila vreme čekajući da primeti moje dobro delo. Kad sam preslušala kasete s pričama koje pričaju omiljeni sangvinici, shvatila sam da je svima njima važnija reakcija nego tačnost, shvatila sam da on nije lagao, i da to izgleda nije smetalo nikom drugom, osim meni. Ono što mi se kod njega sviđa jeste dar da zabavi svakog, i zaključila sam da može to da kaže na koji god način hoće. Neću više da ga sprečavam da daje zajedljive izjave što obično vodi u Treći svetski rat.

Posle preslušavanja kasete Čak je pitao da li bismo jednostavno mogli da skinemo čaršave s nameštaja, jer je osećao kao da je u mrtvačnici. Ranije bih se veoma uvredila kad bi kritikovao moje vođenje domaćinstva, ali sada se čak smejem i pomažem mu da skine čaršave. Ako stolice izblede za deset godina, kupićemo nove.

Hvala vam što ste nam rekli da preslušamo ove kasete. Pokazale su mi koliko sam postala naporna i dosadna, i koliko Čaku nije bilo nimalo zabavno sa mnom. Sada možemo da razgovaramo o našim razlikama i da im se smejemo.

Zapanjujuće je kako se neki ljudi poprave kad shvate svoj karakter i kad ne pokušavamo da ih nateramo da liče na nas. Veliki je blagoslov kad ih prihvatimo s njihovim malim manama, *baš onakve kakvi jesu*.

Svi ste verovatno već čuli priče slične ovoj. Možda je vaš život još uzbudljiviji, i možda kažete u sebi: *Ako ona misli da ovaj par ima problema, treba da čuje moju priču!* Svako za svoju priču misli da je najgora jer je shvata lično, ali razumevanje karaktera svakog pojedinca može biti od pomoći prilikom rešavanja neke situacije pre nego što ona izmakne kontroli.

ODNOSI IZMEĐU MOĆNOG KOLERIKA I MIRNOG FLEGMATIKA

Mirni flegmatici ne vole da budu na nešto prisiljavani, ipak, kad ih pustite da urade po svom, ne urade ono što su obećali. Moja prijateljica Doti, moćni kolerik, pokušava da ne brine baš o svemu u kući samo ona, pa je svom suprugu Luisu, mirnom flegmatiku, prepustila donošenje važnih odluka. Razgovarajući o godišnjem odmoru, on je odabrao neki hotel na samoj obali. Trebalo je da rezerviše mesta. Svaki put kad bi ga Doti pitala da li je rezervisao, rekao bi joj da će to uraditi kad bude spreman, i da prestane da mu s time dosađuje. Na dan njihovog polaska, Doti se potrudila da se nasmeši i ljubazno upita: „Pretpostavljam da si rezervisao.“ Njegov uzdržani komentar je bio: „Uvek ima onih koji otkazu rezervaciju.“ Ona se razbesnela, pa su ćutali sve do San Dijega.

Kad su se obratili recepcioneru da hoće da rezervišu sobu, slatko se nasmejao. „Očekujete da dođete u hotel na plaži usred avgusta i da nađete praznu sobu? Mora da se šalite. U celom gradu nema nijednog praznog mesta.“

„To je bila kap koja je prelila čašu“, rekla mi je Doti, „ali tada se Luis okrenuo prema meni i rekao: „Trebalo je da me podsetiš da pozovem.“ Počela sam da histerišem i plačem. Otrčala samo do automobila i udarala pesnicama po haubi. Zarekla sam se da se više nikada neću osloniti na njega.“

Konačno su našli jednu sobu u starom motelu odmah pored restorana koji je radio celu noć. Luis je odmah legao i zaspao, dok je Doti cele noći ležala budna i samrtnički bleđa.

Ujutru Luis je rekao: „Ovo možda nije najluksuzniji motel, ali pomisli samo koliko smo uštedeli.“

Nažalost, ovaj scenario je tipičan za vrtešku koju čine supruga moćni kolerik i suprug mirni flegmatik. On ne želi da ga neko na nešto prisiljava i to joj stavlja do znanja. Ona se povlači i pokušava da ga ne proverava. On zanemaruje svoje obaveze zbog čega ona besni i nervira se. Pošto zna da se na njega ne može osloniti, ponovo preuzima stvar u svoje ruke, a on se svima jada kako ga ona nipodaštava. Zbog toga nju počinje da bije glas da je naporna osoba, a njega da je tipičan papučar.

POPRAVLJANJE ŠTETE

Da bi rešili ovu vrstu problema, bračni par prvo treba da razume različitost svojih temperamenata, a onda da se obaveže da će zajednički raditi na savlađivanju ekstrema i približavanju stavova. Bez obzira na to kog je pola, omiljeni sangvinik treba da bolje organizuje svoj život, dok njegov/njen bračni drug, savršeni melanholik, treba da shvati koliko je to njemu/njoj teško. Kad shvati da je u braku sa nesavršenom osobom, savršeni melanholik treba da snizi svoje standarde, a ne da ne padne u depresiju.

Moćni kolerik treba da pusti mirnog flegmatika da donosi odluke i da bude odgovoran, a mirni flegmatik treba to da uradi najbolje, da moćni kolerik ne bi ponovo uzeo uzde u svoje ruke. Mirni flegmatik treba da natera sebe da isplanira neke interesantne aktivnosti, dok moćni kolerik treba malo da ostavi posao i da uživa.

Za sve ovo potreban je napor, ali alternativa je da dvoje ljudi, iako su venčani, žive svako za sebe, dok neko od njih ne odluči da ode.

Nade ima! Fred i ja smo uložili ogroman napor da promenimo svoj brak. Ja sam morala da naučim da se organizujem, a on je morao da nauči da se zabavlja, ali bilo nam je stalo da to uradimo i uradili smo. Mnogi koji su bili na našim seminarima pisali su nam koliko im je poznavanje razlika u temperamentima pomoglo.

U braku se karakteri sjedinjuju i „svoju novu ličnost možeš da pronađeš samo ako se sjediniš s drugom osobom... Ljubav je stapanje dvaju karaktera u međusobnom zajedništvu.“

Ozvald Čejmbers (Oswald Chambers)

15. RAZLIKE U TEMPERAMENTIMA

Kad jednom shvatimo sami sebe pomoću poznavanja četiri tipa ličnosti, pred nama se otvara potpuno novi svet pozitivnih ljudskih odnosa. Principe koje smo naučili možemo da primenimo u praksi.

Možemo da znamo:

Omiljeni sangvinici su najbolji:

- u ophođenju s ljudima punim entuzijazma
- u iznošenju misli na uzbudljiv način
- na vodećem položaju gde im se posvećuje sva pažnja

Savršeni melanholidi su najbolji u:

- uočavanju detalja i dubokom razmišljanju
- pravljenju zabeleški, grafikona i karata
- analiziranju problema preteških za druge

Moćni kolerici su najbolji u:

- poslovima koji zahtevaju brze odluke
- stvarima koje zahtevaju brzo delovanje i uspeh
- oblastima u kojima su potrebni snažan nadzor i autoritet

Mirni flegmatici su najbolji u:

- mirnim i jednostavnim situacijama
- olujama u kojima je potreban miran pristup
- uobičajenim stvarima koje drugima mogu da izgledaju dosadno

Dok proučavamo principe ličnosti, počni da planiraš na koji način možeš da upotrebiš znanje koje si stekao kao osnovu za poboljšanje svog odnosa s drugima. Svaki temperament ima svoj stil, karakteristične pokrete tela, način izražavanja i ponašanja u društvu. Kad shvatimo razlike u temperamentima i počnemo da posmatramo ljude, videćemo da često možemo da prepoznamo karakter neke osobe čim uđe u prostoriju. Ovo znanje nikad ne treba da koristimo da bismo ljude osudili, već samo da bi nam pomoglo u odnosima s drugima i u predviđanju reakcija.

OMILJENI SANGVINIK

Omiljeni sangvinik ulazi na zabavu i odmah počinje da priča, tražeći publiku. Priča glasno da bi privukao pažnju i stalno gestikulira rukama. Ako mora da sedi, vrti se na stolici, lupka nogom, pucka prstima... radiće sve, samo neće da sedi mirno.

On ne može da se opusti i mirno odmara. Uvek traži sledećeg slušaoca, i vašu najbolju priču prekinuće na pola, ako primeti novog sagovornika koji je tek ušao. Neće ni shvatiti da je bio nepristojan, jer nije ni slušao to što ste pričali. U toku zabave, omiljeni sangvinik će se seliti iz jedne grupe u drugu, i biće bučan gde god se bude nalazio. Žena, omiljeni sangvinik, ući će na zabavu ljubeći se, grleći se, vrišteći i smejući se, i dok bude pričala, svoje slušaoce će čvrsto držati rukama,

da ne bi slučajno otišli pre nego što ona dođe do poente. Kad vidite glasnu, pričljivu, veselu osobu kako uleće u sobu, verovatno gledate u omiljenog sangvinika.

Žena omiljeni sangvinik priča živopisno, bez ikakve veze sa istinom. Ona oseća da, ako je priča koju mora da ispriča sama po sebi dosadna, sasvim je logično je da je malo ulepša, tako da će verzija koju vi slušate biti lepša od one koju je ona čula.

Šta god da omiljeni sangvinik govori, to je uvek preuveličano, prošireno i toliko glasno da ne postoji mogućnost da ga neko neće čuti. Kad ugledate omiljenog sangvinika, morate da donesete trenutnu odluku: ako hoćete da vam bude zabavno, ostanite, ako vi želite da s nekim razgovarate, brzo pobegnite u drugu sobu i pronađite mirnog flegmatika koji se uvalio u fotelju, spreman da vas sluša.

MOĆNI KOLERIK

Moćnom koleriku, kao i omiljenom sangviniku, teško je da se opusti, i često sedi na ivici stolice, čekajući neku akciju. Za njega je ćaskanje obično gubljenje vremena, i ako ne može da razgovara o poslu ili o nečemu o čemu on može da raspravlja, radije ne bi pričao. Kad ugleda nešto što želi, nastojeće da to uzme i bez pitanja, ne mareći što će pritom možda i da sruši ukrase na stolu.

Moćni kolerici znaju sve o svakoj temi i biće im drago da vam ispričaju i više nego što vam je potrebno da znate o bilo čemu. Pričaju u superlativima i ponašaju se prema drugima kao da su priglupi. Bolje je ne protivrečiti im u društvu, jer vole da se svađaju, i dokazaće vam da grešite čak i kad ste u pravu. Biće vam teško da se izvučete od njihovih dokaza, i možda će vas ispratiti i do automobila, da bi vas uverili u logičnost svojih dokaza, sve dok vi pokorno ne kažete da belo jeste crno. Često možete da čujete moćne kolerike kako govore:

„Ja sam ti *rekao*.“

„Pazi, ti glupane!“

„Apsolutno ne.“

„Očigledno.“

„Samo idiot bi mogao da kaže tako nešto.“

„Šta je s tobom?“

„Zar nikad *ništa* nisi naučio?“

„Kad biste imali samo pola mozga, videli biste da sam u pravu.“

Kad jednom naučite da prepoznajete moćne kolerike, znaćete kako da se ponašate prema njima u društvu. Postavite im teško pitanje i otvoreno se zadivite njihovim odgovorima. Inteligentno klimajte glavom kad bude pričao o važnim životnim istinama, i zapamtiće vas kao izvrsnog sagovornika.

SAVRŠENI MELANHOLIK

Suprotno od glasnog, bučnog omiljenog sangvinika i moćnog kolerika, savršeni melanholik će ući tiho i neprimetno. Muškarac se nada da ga niko neće primetiti, a žena savršeni melanholik je sigurna da je obukla pogrešnu odeću. Muškarac savršeni melanholik ionako ne voli zabave, i žao mu je što je uopšte došao. Savršeni melanholik obično stoji negde u prikrajku, podalje od grupe, s rukama u džepovima, i neće sestiti dok ga neko posebno ne zamoli. Nikad ne želi nikoga da uvredi, i nikad ne želi da domaćinu da povod da ga kasnije kritikuje. Često prima k srcu drske izjave lakomislenih omiljenih sangvinika, i može da mu se desi da padne u blagu depresiju i da više u toku

večeri ne želi da razgovara. Čim mu se ukaže prilika, povući će suprugu prema izlaznim vratima i vratiti se u sigurnost svog doma, pitajući se zašto je uopšte tamo i odlazio.

Savršenom melanholik je veoma teško da prihvati komplimente i obično odgovara na sledeći način:

„Vama se dopada ovaj stari sako?“

„Uvek sam mrzela svoju kosu.“

„O, vi to samo kažete onako. U stvari je užasno.“

„U tome sam stvarno loš.“

Pošto savršeni melanholik često ima negativnu sliku o sebi, sklon je da kaže:

„Nema baš mnogo nade za ovaj projekat.“

„Kakve sam ja sreće, to će propasti.“

„Nikad ne bih mogao da budem predsednik.“

„Znao sam da je cela stvar bila pogrešna od samog početka.“

„Verovatno ću upropastiti ceo ručak.“

„Mislim da me oni u stvari ne žele u odboru.“

„Znala sam da ću obući pogrešnu stvar.“

„Nikad ne znam šta da kažem.“

„Bolje bi bilo da sam ostao kod kuće.“

Kad jednom u nekome prepoznate savršenog melanholika, znate da možete voditi dubok i značajan razgovor i da će on ceniti iskren i ozbiljan pristup. Savršeni melanholik ne uživa u glasnim komentarima, i nećete mu se dopasti ako mu budete odvlačili pažnju. Radije će voditi neki inteligentan razgovor, nego juriti od jedne do druge osobe, kao omiljeni sangvinik.

MIRNI FLEGMATIK

Mirni flegmatik ulazi polako, blago se osmehujući, zadivljen brojem ljudi koji su došli na tako beznačajno okupljanje. Baciće letimičan pogled na sve okupljene i pitaće će se da li će uspeti da ostane budan celo veče. Pošto on veruje da niko ne treba da stoji ako već može da sedne i da ne treba da sedi ako može da leži, ostaće dosledan tome i smestiće se u najmekšu fotelju koju nađe. Uvaliće se u jastuke i ispružiti kao stolica na rasklapanje, tačno vama ispred nosa. Zabavu će provesti opušteno, često će zevati, a možda i zadremati. Ako se slučajno uključi u neki razgovor, obično pravovremeno ubaci nekoliko duhovitih komentara. Ove male, duhovite dosetke uglavnom prolaze neopaženo, jer ih izgovara na tako nenametljiv način, i čovek mora dobro da obrati pažnju da bi uhvatio njihov smisao.

Pošto mirni flegmatik više voli da se opusti nego da potroši veću količinu energije, i pošto nema nekog gorućeg svetskog pitanja koje bi on trebalo da reši, trudiće se da u razgovoru koristi uglavnom poznate fraze.

„Ma nema veze.“

„Pa, takvi su ljudi.“

„Ne treba se oko toga mnogo uzbuđivati.“

„Uvek je bilo tako, i zašto bismo sada mi to menjali?“

„Zašto bismo se sekirali oko toga?“

„Nije vredno tolikog truda.“

Mirni flegmatici su skloni da na zabavama sede zajedno i ćute. Teši ih saznanje da jedni od dragih ne očekuju baš ništa, i da mogu da uživaju u međusobnoj podršci *statusa quo*. Ako tražite slušaoca, ili nekoga ko vam se neće suprotstavljati, razgovarajte s mirnim flegmaticima. Svideće vam se.

Kad sledeći put budete na nekoj žurci, pogledajte oko sebe i videćete ženu omiljenog sangvinika kako se unosi u lice svakom slobodnom muškarcu i brblja mu neodoljive priče. Videćete muškarca moćnog kolerika kako odlučno objašnjava drugom muškarcu kako da organizuje svoj biznis, da bi bio uspešan kao njegov. Videćete ženu savršenog melanholika, kako sedi pravilno, ali nesigurno, i muškarce koji ne mogu da odole njenom nežnom i blagom duhu (a ona se nada da joj ne laskaju samo zato da bi je usrećili). Zatim ćete videti mirnog flegmatika kako sedi opušteno ispred televizora u porodičnoj sobi, nadajući se da ga niko neće pronaći. Nemojte se iznenaditi ako mu oči budu napola sklopljene i ako bude govorio sam sebi: „*Ova zabava ipak nije tako loša.*“

Poznavanje temperamenata svakome od nas može pomoći da bolje funkcionišemo u društvu, da razgovor vodimo na prikladan i prijatan način, i da razumemo pozitivne i negativne osobine ljudi. Od sada ćete se u društvu osećati mnogo zabavnije, jer ćete lako prepoznati pričalicu, aktivistu, mislioca i posmatrača. Zar nije divno što smo svi stvoreni različiti?

„Kaži mudrome, i biće još mudriji; pouči pravednoga, i znaće više.“ (Priče Solomonove 9,9)

16. KAKO SE UKLOPITI S DRUGIMA

Sada kad smo analizirali sopstvene slabosti i jake strane, i uz pomoć molitve počeli iskreno da radimo na poboljšanju, kako možemo da iskoristimo ovo znanje i pomognemo sebi da bismo poboljšali odnose s drugima?

Naš sin Fred se jednog dana žalio na Maritu. Na način svojstven savršenom melanholicu rekao mi je da je ona preglasna, da nikada nije ozbiljna i da je neuredna. „Stalno moram da idem za njom i sakupljam stvari; muka mi je od toga.“ Okrenula sam se prema njemu i rekla: „Znaš li zašto ti je Bog podario Maritu za sestru? Želeo je da dobro uvežbaš život sa omiljenim sangvinikom, jer On zna da ćeš se oženiti devojkom baš kao što je Marita.“

„Nikad se neću oženiti nekim kao što je Marita“, rekao je jasno i otišao iz sobe.

Nekoliko dana kasnije, kad su moje misli omiljenog sangvinika potpuno zaboravile ovaj razgovor, on je ušao u kuhinju i rekao: „U pravu si.“

Nisam imala pojma o čemu priča, ali sam bila uzbuđena jer sam bila u pravu.

„U pravu si, verovatno ću se oženiti nekim ko je kao Marita. Sedeo sam cele nedelje u školi, posmatrajući devojke koje mi se dopadaju, i sve su baš kao Marita. Pretpostavljam da je najbolje da naučim da se slažem s njom.“

Ovo nisam spominjala Mariti, ali posle nedelju dana ona me je upitala: „Treba li Fredu nešto?“

„Zašto?“

„Tako je fin prema meni; čak mi pomaže da iznesem stvari iz kola.“

Objasnila sam joj: „Složio se sa mnom da će se verovatno oženiti omiljenim sangvinikom, pa sad vežba s tobom.“

Kad počnemo da razumevamo razlike u našim osnovnim temperamentima, smanjuje se pritisak na naše međuljudske odnose. Možemo da gledamo razlike na pozitivan način i da ne pokušavamo da učinimo sve da bi svi ličili na nas.

LIČNOST OMILJENOG SANGVINIKA

Uočite s kakvim poteškoćama obavljaju dužnosti

Koliko god želeli da se svaki omiljeni sangvinik ponaša odgovorno i pažljivo, to nije toliko izvesno, zato moramo u isto vreme da budemo realni. Omiljeni sangvinici vole nove ideje i projekte, ali su veoma loši u nastojanju da stvar dovedu do kraja. Najviše poteškoća da razumeju ovu slabost imaju savršeni melanholic, jer oni imaju tako jaku potrebu da završe započeto da misle kako bi svaka inteligentna osoba uradila isto. Decu omiljene sangvinike morate stalno da nadgledate da biste se uverili da će uraditi ono što im je rečeno. Oni su pomalo rasejani, ali imaju dobru volju, zato ne odustajte. Mnoge majke misle da je jednostavnije da te stvari urade same, ali takav stav samo podstiče njihovu slabost, i ubrzo nauče da, ako nešto urade loše, više niko neće od njih zahtevati da to ponovo rade.

Pošto su odrasli omiljeni sangvinici samo velika deca, isti princip važi i za njih. Ako ste poslovođa omiljenim sangvinicima, morate da im date jasne instrukcije, čak će biti od koristi da naglasite i *hitnost* zadatka, a zatim da pratite kako napreduju, sve dok se ne uverite da će uspeti da završe započeti posao. Uvek je najbolje zaposliti omiljenog sangvinika u onim oblastima u kojima on može da zablista, i držati ga podalje od poslova za koje su važni detalji i velika preciznost.

Uzmite u obzir da govore bez prethodnog razmišljanja

Savršeni melanholici ne mogu da shvate da bi bilo ko otvorio usta a da ne zna šta će reći. Omiljeni sangvinici otvaraju usta da bi dobili ideju šta da kažu. Nije njihova namera da budu lakomisleni, ali to se jednostavno dešava. Jedna žena omiljeni sangvinik mi je rekla: „Moj suprug kaže da su moje misli kao šareni balončići – kad duneš, mnoštvo misli, u svim nijansama svetlih boja, bez ikakvog reda vine se vazduh.“

Shvatite da vole raznovrsnost i prilagodljivost

Omiljeni sangvinici žele da se uvek dešava nešto novo, i najbolji su u situacijama koje su zabavne. Ako im date rutinske i dosadne poslove, neće moći da daju maksimum svojih sposobnosti. Žena omiljeni sangvinik želi mnogo odeće, novca, zabave, prijatelja, i ne zadovoljava se monotonim načinom života. Muškarca omiljenog sangvinika uzbuđuje novi posao, i dobro ga obavlja sve dok iz njega ne nestane čar jedinstvenosti. Ako želiš stalozhenog, pouzdanog i konzervativnog supruga, bolje da se kloniš omiljenog sangvinika. Ako želiš zabavu, raznovrsnost i ni trenutka dosade, omiljeni sangvinik je pravi čovek za tebe.

Pomozite im da ne prihvate više nego što mogu da urade

Omiljeni sangvinici često uzimaju na sebe previše obaveza, jer se uvek oduševavaju svakom novom idejom ili projektom, i pristanu da im se pridruže (čak i da budu predsednici). Takođe im je teško da bilo kome kažu ne. Omiljeni sangvinici imaju dobre namere, ali kad su preopterećeni, onda se povlače. Pomozite im da sagledaju svoje slobodno vreme i prihvate samo ono s čim mogu da izađu na kraj. Supružnici omiljenih sangvinika su skloni da čekaju do dana kad ovi dožive nervni slom; tek onda ih nateraju da odustanu, ali onda od svega i zauvek. Pokušajte da rešite ovaj problem na vreme i pametno, imajući u vidu da omiljeni sangvinici vole dodatne aktivnosti, i da ne mogu nikome da kažu ne. Budite impresionirani time što ih svi angažuju, pohvalite njihovu harizmu, pomozite im da odbiju nekoliko ponuda da budu u centru događanja, ali nemojte u potpunosti saseći sve njihove dodatne aktivnosti.

Ne očekujte od njih da zapamte termin zakazanog sastanka i da dođu na vreme

Iako sam ranije u knjizi apelovala na omiljene sangvinike da dovedu svoje živote u red i da budu tačni, nemojte mnogo da računate s tim. Čak i kad planiraju da dođu ranije, nešto se uvek desi. Čak i ako krenu na vreme, moraju da se vrate po nešto što su zaboravili.

Čudo je kako Marita i Fred uopšte imaju pravilne zube i pored mnogobrojnih zakazanih zubarskih pregleda na koje ih nisam vodila. Srećom, doktor je imao privatnu ordinaciju u kojoj je bio okružen grupom medicinskih sestara u kratkim suknjama, tako da nikad nije ni primetio da se nisam pojavila u zakazano vreme. Kad biste ga pitali za mene, verovatno bi vam rekao da sam ja jedna sirota zbunjena gospođa s dvanaestoro dece, niskim koeficijentom inteligencije i bez kalendara.

Koliko god da se trudili, omiljeni sangvinici ne mogu da postignu da im se baš sve uklopi.

Pohvalite ih za sve što postignu

Pošto je omiljenim sangvinicima izuzetno teško da završe neki projekat, potrebna im je neprekidna pohvala da bi istrajavali. Drugi temperamenti kojima nije potrebna tako često podrška ne razumeju da su komplimenti hrana za omiljene sangvinike. Oni ne mogu da žive bez njih.

Tek što smo se Fred i ja venčali, kad god bih očistila fioku s noževima od mrvica, očekivala sam njegovu pohvalu. „Frede, očistila sam fioku.“

„Bilo je već krajnje vreme. Vapila je za čišćenjem.“

S takvim odgovorom, odustala sam od čišćenja fioka. Kad je Fred shvatio moj temperament i koliko je za mene važno ohrabrivanje, naučio je kako da se ponaša prema meni. Sada kad očistim neku fioku i to mu kažem, on sve ostavlja, dotrči i kaže: „To si stvarno odlično sredila!“ To mi daje snage da u narednih nekoliko dana sredim još po koju fioku.

Za decu omiljene sangvinike veoma je važno da ih pohvalite za ono što su uradili dobro, umesto da im ukazujete na ono što su uradili loše. Pohvalite ih za nekoliko sitnica danas, pa će možda sutra uraditi još nešto.

Zapamtite da oni zavise od okolnosti

Na omiljene sangvinike, više od bilo kog drugog temperamenta, utiču okolnosti. Njihove emocije se menjaju u skladu s onim što se dešava oko njih. Kad shvatite kako se brzo menjaju njihova osećanja, nećete preterano reagovati kad počnu da histerišu. Nažalost, omiljeni sangvinici prečesto paniče: „Vuk! Vuk!“ (pa im niko ne veruje kad se vuk stvarno pojavi). Jedna žena mi je ispričala kako je previše odvrnula plin i kako je počeo da joj gori rukav. Vrištala je dozivajući supruga koji je bio u drugoj sobi: „Upomoć! Upomoć! Gorim!“ a on je samo mirno odgovorio: „Naravno draga, pa ti si vatrena žena!“

Iznenadite ih poklonima; oni vole nove igračke

Oh, kako omiljeni sangvinici vole da dobijaju poklone. Nije važno kolika mu je vrednost, oduševiće se zbog bilo kakvog poklona. Fred je naučio koliko volim iznenađenja, tako da sada, čak i ako kupi samo veknu hleba na putu kući, čim stigne pozove me i uruči mi je kao poklon. Onda ja otvorim kutiju za hleb i iskreno mu zahvalim što je primetio da nemamo hleba, jer sam ja zaboravna. Jednom mi je za Uskrs kupio desetak bleštavih vešalica za kapute koje je našao na rasprodaji. Ja sam se oduševala, jer su nam se vešalice stalno gubile negde po ormanima i nikad nisam mogla da nađem praznu vešalicu kad mi zatreba. Sada kad imam ove bleštave, mogu veoma lako da uočim svaku kad se negde u ormanu zaturi.

Pošto su omiljeni sangvinici uvek detinjasti i imaju široko otvorene oči, uvek traže novu igračku koja bi im ulepšala dan.

Pomirite se s tim da se šale i s onim što je za druge sramotno

Omiljeni sangvinici vole da pričaju priče o svojim greškama, i zato ih saslušajte i ne pokušavajte da im objasnite kako su problem mogli da izbegnu. Jedna gospođa mi je ispričala kako je stajala na uglu ulice za vreme najveće saobraćajne gužve. Zbog gužve, došlo je do zagušenja saobraćaja, policija je pokušavala da napravi red i jedno vreme nije moglo da se pređe na drugu stranu ulice. Budući da je delom bila moćni kolerik i nije želela da gubi vreme, odlučila je da, dok čeka, sredi svoju torbicu. Sav sadržaj torbice istresla je na haubu automobila za koji je mislila da stoji parkiran na ivičnjaku. Dok je razvrstavala sitnice, saobraćajna gužva se raščistila, policajac je dao znak automobilima da krenu i automobil koji je ona koristila kao sto, krenuo je ka raskrsnici, rasipajući njene stvari. Vrišteći, potrčala je za svojim stvarima i uskoro su svi pešaci, izbegavajući automobile, sakupljali njene papire, parfeme, češljeve, šminku i novac. Nadala se da je vratila sve važne stvari i

jedva čekala da mi ispriča ovu priču, koja bi za nekoga s karakterom savršenog melanholika bila ponižavajuća.

Shvatite da su im namere ispravne

Možda je najvažniji savet kako da budete u dobrim odnosima sa omiljenim sangvinicima taj da razumete da oni imaju dobre namere. Mnogi savršeni melanholici su mi pričali da im je od velike pomoći kad znaju da omiljeni sangvinici ne žele da ih izigraju. Omiljeni sangvinici veoma žele da budu popularni i omiljeni i zato pokušavaju da budu ljubazni, i *ne misle* da bilo kome zadaju kakve nevolje. Kad prihvatite ovu činjenicu, imaćete mnogo manje sukoba s omiljenim sangvinicima.

Cenite njihov smisao za humor.

LIČNOST SAVRŠENOG MELANHOLIKA

Imajte u vidu da su veoma osetljivi i lako se uvrede

Jedna od najvećih prednosti upoznavanja sa osobinama ličnosti jeste olakšanje koje osetite kad shvatite zašto neka osoba reaguje baš tako. Veoma je važno da omiljeni sangvinici i moćni kolerici, koji su skloni da bez razmišljanja kažu ono što im je prvo na umu, znaju da su savršeni melanholici veoma osetljivi i lako uvredljivi.

Ista ova karakteristična osetljivost je istovremeno i pozitivna i daje savršenim melanholicima bogatu i duboku emocionalnu prirodu koja, kad se dovede do eskrema, dovodi do toga da se uvrede. Čim saznate da osoba ima temperament savršenog melanholika, pazite šta pričate, kao i na ton kojim pričate, i postići ćete to da se vaš sagovornik ne uvredi.

Ako vidite da se crni oblaci nadvijaju nad njegovom glavom, iskreno se izvinite i recite da vam je žao što vam jezik radi brže od pameti.

Imajte razumevanja za činjenicu da im je pesimizam urođen

Dok ne budete razumeli temperament savršenih melanholika, nećete moći da shvatite da im je pesimistički pogled na život urođen. Ova crta je pozitivna, jer ih osposobljava da unapred uvide probleme koje osobe s drugačijim temperamentima ne primećuju, ali kad u tome preteraju, izgledaju kao da su im sve lađe potonule.

Naučite kako da postupate s depresijom

Vama koji živite sa savršenim melanholikom koji zapada u duboke depresije, ponovo ću predložiti da pročitate moju knjigu *Odagnaj crne oblake*. To je knjiga napisana za laike o simptomima depresije, s predlozima kako da ih prebrode. Poglavlje „Kako da živite s depresivnom osobom“ biće vam naročito od koristi.

Evo nekoliko osnovnih stvari:

1. Obratite pažnju na znake depresije:

Nezainteresovanost

Osećanje pesimizma i beznađa

Povlačenje u samoću

Preterivanje u jelu ili gubitak apetita

Nesanica ili poteškoća da se ostane u budnom stanju

Priča o samoubistvu

2. Shvatite da im je potrebna pomoć. Ako vas sve to zabrinjava, a dotična osoba odbija vaše savete, pokušajte da je nagovorite da o svojim osećanjima razgovara s nekim koga poštuje.

3. Ne pokušavajte da ih razveselite. Pre nego što sam razumela depresiju, ja sam prema Fredovom neraspoloženju postupala razdragano: „Dodi i budi srećan kao ja.“ Uskoro sam shvatila da ga moje razveseljavanje samo još dublje gura u rupu u kojoj je već bio. Treba da siđemo u tu rupu zajedno s njima, kažemo da razumemo kako se osećaju (bez prekora), i zatim da ustanemo zajedno, korak po korak.

4. Ohrabrite ih da iskažu svoja osećanja. Omiljeni sangvinici i moćni kolerici prema depresiji postupaju kao prema nečemu što može da se isključi na dugme. Njihov odgovor je: „Glavu gore, i van iz rupe!“ Ako osoba ne reaguje odmah, skloni su da odu i da je ostave sa svojim problemima. Depresivnoj osobi je potrebno vreme da izlije svoja osećanja, ispita njihov uzrok s nekim i da analizira moguća rešenja.

5. Nikad nemojte da im govorite da su njihovi problemi besmisleni. Depresivna osoba oseća da njen problem, mada je stvaran, može biti i besmislen. Ali zbog te svoje ćudljivosti upravo i jesu ljuti na sebe, i znaju da će svi da misle da su njihove brige smešne. Zbog takvih osećanja nikome ne govore šta ih muči. Ako budete imali strpljenja, na kraju će podeliti s vama ono što ih muči. Zamislite šta se dešava s nečijom psihom kad se usudi da nešto s vama podeli, a vi onda izjavite: „Pa to je najgluplja stvar koju sam ikada čuo!“

Pohvalite ih iskreno i s ljubavlju

Pošto savršeni melanholicci nisu sigurni da li ih ljudi oko njih vole, oni sa skepsom prihvataju komplimente koje dobijaju. Dok je omiljeni sangvinik toliko željan prijatnih reči da će prihvatiti i uvredu i pretvoriti je u kompliment, savršeni melanholicci često kompliment pretvara u uvredu! Drugi razlog njihove sumnje u obične, lepe reči je taj što se ponašaju analitički i sumnjaju u ljude, naročito u srećne ljude. Osećaju da mora da postoji skriveni motiv iza komplimenta, a oni ipak žele da ih neko stvarno ceni. Ovaj sukob svima otežava da savršenim melanholiccima upute pozitivne reči i da ih oni prihvate onako kako je osoba koja ih je uputila i nameravala. Ovo bi trebalo da vam pomogne da dajete iskrene, tihe komplimente s ljubavlju i da se ne uznemirite ako dobijete odgovor: „Šta si stvarno time hteo da kažeš?“

Prihvatite to da oni ponekad vole tišinu

Pre nego što sam se udala za Freda, nisam znala da je moguće da budemo i tihi i srećni. Mislila sam da je biti sam deset minuta dnevno isto što i biti neomiljen. Studirala sam na odseku za radijske spikere i znam da biste mogli da dobijete i otkaz ako imate pet sekundi praznog prostora. Na isti način sam posmatrala i život. Stalno treba da se priča, a prazan prostor je isto što i dosada. Zamislite kako sam se zapanjila kad je Fred, posle moje priče na medenom mesecu, izjavio: „Moje najveće uživanje u životu jeste kad je tišina.“

Uživajte li u tišini?

Kakva revolucionarna misao. Ako ste omiljeni sangvinik, možda ne znate da savršeni melanholicci zaista vole trenutke praznog prostora, tišine. Uživaju posmatrajući svemir, udišući svež

povetarac, razmišljajući na mesečini. Ako možete da razumete ovaj princip, osećajni savršeni melanholicci će vas ceniti.

Pokušajte da napravite razuman raspored

Najvažniji deo života svakog savršenog melanholika je njegov raspored. On mora da zna gde ide, kada i zašto. Dan bez uputstva je uzrok nesigurnosti. Kad jednom prihvatite ovu činjenicu, možete da poboljšate odnos sa savršenim melanholikom tako što ćete i u vaš život na neki način uvesti red. Ne pokušavajte da uvučete savršenog melanholika u vaš nesređeni način života. On je u pravu. Svi bismo trebali da znamo kud idemo.

Shvatite da je urednost neophodna

Najbrži način da savršenog melanholika gurnete u depresiju je da razbacate stvari svuda po kući i da nikad ne znate gde je šta. Čak i ako ste vi omiljeni sangvinik, pokušajte da uvedete neki smisao i red, pokupite stvari umesto što gazite po njima, vratite ih na mesto kad završite s njihovom upotrebom.

Savršeni melanholicci često preteruju dok teže savršenstvu, kao i čovek koji je rekao svojoj tek venčanoj supruzi, omiljenom sangviniku: „Ako ne naučiš da spavaš mirnije, spavaću u drugom krevetu.“

Pomozite im da ne postaju robovi porodice

(posebno važi za muževe čije su supruge savršeni melanholicci!)

Pošto su savršeni melanholicci perfekcionista, teško im je da prihvate posao koji nije po njihovim standardima. Zbog toga su majke koje su savršeni melanholicci sklone da rade sav posao i postaju robovi porodice. Kad deca jednom shvate majčinu predanost prilikom brisanja prašine, uradiće to dovoljno loše da bi im ona rekla: „Ne želim da ikada više uradiš ovako nešto u kući.“ Smejaće se zadovoljno i otići napolje da se nesmetano igraju. Deca će tako biti oslobođena obaveza, neće naučiti kako se održava kuća i steći će pogrešan pogled na životne odgovornosti. Ohrabrite vašu suprugu da uči decu da joj pomažu i da snizi svoje standarde.

Budite zahvalni što imate duboko osećajnog i emotivnog partnera.

LIČNOST MOĆNOG KOLERIKA

Shvatite da su rođeni kao vođe

Prva stvar koju treba da znamo da bismo razumeli moćne kolerike jeste da oni imaju urođeni dar vođstva i da ih njihova priroda stavlja u poziciju rukovođenja. Oni nisu mirni flegmatici koji su jednom davno doneli veliku odluku da zavladaju svetom, niti savršeni melanholicci koji naprave plan, a onda se odlučuju kada da počnu s njegovom primenom, niti su omiljeni sangvinici koji se tek na kraju late posla. Oni su ljudi koji su rođeni sa željom da upravljaju i s ljubavlju prema vođstvu. Dete, moćni kolerik, posmatra oca, moćnog kolerika, kako viče na njegovu majku, mirnog flegmatika. Iako još ne zna za razlike među karakternim osobinama, teši uplakanu majku govoreći: „Kad on viče na tebe, i ti viči na njega!“ Kad jednom shvatite njihovu prirodu koja je puna pozitivnih crta ali koja ponekad zapada u ekstreme, nećete biti iznenađeni, ili povređeni, kad on preuzme odgovornost.

Pošto su moćni kolerici snažne ličnosti, oni koji imaju posla s njima treba da imaju sličnu snagu. Oni ne žele da nameću samo svoj način, nego jednostavno brže nađu logično rešenje za neku situaciju i pretpostavljaju da i vi želite ono što je „dobro“. Kad jednom shvatite njihov obrazac razmišljanja, moći ćete da zauzmete čvrste stavove, i oni će vas zbog toga poštovati. Ako moćnom koleriku samo jednom dozvolite da vas „voza“, on će to činiti uvek.

Insistirajte na dvosmernoj komunikaciji

Prirodna sklonost moćnih kolerika ka upravljanju otežava njegovom/njenom bračnom drugu da preduzme bilo kakvu inicijativu u vezi s kućnim aktivnostima i planovima. Zbog ovog problema, suprug ili supruga moćnog kolerika mora da insistira na dvosmernoj komunikaciji. *Insistirati* je jaka reč, ali je u komunikaciji s moćnim kolerikom potrebna, jer će se u suprotnom podsmevati vašoj potrebi da o nekim stvarima zajedno dođete do rešenja, i jednostavno će nametnuti svoje rešenje.

Ponekad predlažem ženama čiji su muževi moćni kolerici, da ih saslušaju, zahvale im i zatraže tri minuta vremena da iznesu svoje suprotno mišljenje. Ako ste koncizni, jasni i odlučni, ali prijateljski nastrojeni, obično će da obrate pažnju na ono što govorite.

Morate znati da oni ne žele nikom da naude

Pošto moćni kolerici odmah kažu ono što misle, ne mareći ni za čija osećanja, često povređuju ljude. Ako shvatimo da oni ne žele da naude, već samo iznose ono što misle, lakše ćemo prihvatati njihove brze komentare i nećemo se uzbuđivati.

Kad neka žena, moćni kolerik, dođe k meni i kaže mi: „Sviđa mi se tvoja haljina, i uvek mi se sviđala, kad god je obučeš“, ja ne odem kući s odlukom da tu haljinu bacim u peć. Ona nije pokušavala da me povredi; samo je rekla ono što je mislila, bez pokušaja da to iznese na lepši način.

Ne iskušavajte sreću

Ako imate stabilan brak s moćnim kolerikom, ne izazivajte nevolju, niti bilo šta što može da dovede do njegove negativne reakcije. Deca rano u životu nauče da ne rizikuju i ne provociraju roditelja, moćnog kolerika, niti da učine nešto samo da bi oprobali sreću.

Jednog dana sam telefonom razgovarala s mojim unukom Džonatanom, omiljenim sangvinikom, kad sam u pozadini začula neku buku.

„Šta se to dešava Džonatan?“ pitala sam.

„Majka viče na Brajana.“

„Je li jako ljuta?“

„Ne na mene. Na Brajana.“

„Kako ste vi ostali?“

Usledio je mudar odgovor za jednog desetogodišnjaka.

„Svi ćutimo i čekamo. Ja neću da proveravam šta bi se desilo ako bih je izazivao.“

Pokušajte da podelite odgovornost

Da biste se sačuvali od nevolje (a da se ipak ne odreknete svog karaktera), morate privoleti moćnog kolerika na razgovor o porodičnim obavezama, koje su to obaveze koje on želi da prihvati, a koje prepušta vama. Fred i ja se nismo slagali oko tako jednostavne stvari kao što je mesto na kome ćemo okačiti kuhinjski pribor. Ja sam osećala da sam zadužena za kuhinju i želela sam da bude tamo gde će izgledati lepo. Fred je želeo da bude tamo gde će biti praktično. Kad smo

razgovarali o ovom malom problemu, shvatila sam da je on taj koji svakog jutra priprema doručak, i ako mu ne dozvolim da lopaticu kojom okreće jaja okači negde gde mu nije na dohvat ruke, odustaje od prženja jaja.

Pošto sada često putujem, morali smo da promenimo neke obaveze oko kojih smo se ranije dogovorili. Fred sada obavlja svu kupovinu i brine o frižideru, tako da ima dovoljno hrane kada dođem kući. Moćni kolerici obično žele najpraktičniji plan i ne plaše se posla, ali ako im nije jasno koje su im obaveze, doći će do sukoba.

Shvatite da nisu sažaljivi

Pošto moćni kolerik drži do stvarnosti i praktičnosti, on nije sposoban da saoseća sa bolesnima ili slabima, da brine o zanemarenima, niti ima vremena za posete bolnicima. Zadovoljenje svojih emocionalnih potreba moćni kolerici traže na drugoj strani kad. Nisu oni ni zlonamerni ni okrutni; jednostavno nemaju srca za one koji su u nekim nevoljama. Kad moćni kolerici pokušaju da se usredsrede na poboljšanje svojih osećanja prema ljudima, ne očekujete od njih čuda.

Jedan sveštenik, moćni kolerik, ispričao mi je kako je rekao ljudima u svojoj parohiji da će im, ako dospeju u bolnicu, otići u posetu samo jednom. „Posle toga snađite se sami.“

Znajte da su uvek u pravu

Još od ranog detinjstva moćni kolerici znaju da su u pravu. Naš unuk Brajan, moćni kolerik, igrao se s Fredom. Brajan je imao oko tri godine i nije igrao po pravilima. Fred, budući da je savršeni melanholik, mislio je da čak i malo dete treba da se drži pravila, pa je rekao Brajanu: „Brajan, nisi u pravu.“

Brajan je odmah odgovorio: „Nisam ništa poglešio, u plavu sam.“

Zadivljujuće je kako je moćni kolerik sposoban da momentalno napravi tačnu procenu. Ako niste sigurni na koju stranu treba da idete, sledite ovu snažnu ličnost.

Budite zahvalni što imate vođu koji je „uvek u pravu!“

LIČNOST MIRNOG FLEGMATIKA

Shvatite da im je potrebna neposredna motivacija

Roditelju, moćnom koleriku, izuzetno je teško da shvati da ima dete mirnog flegmatika. Pošto je moćni kolerik tako motivisan da sve posmatra kao korak do postizanja cilja, ne može da shvati da njegovo dete može da ima tako nizak nivo motivacije a da ipak nije glupo. Izjednačava inteligenciju sa svojim načinom mišljenja, što može da uguši duh mirnog flegmatika i pretvori ga u gubitnika.

Poznati hirurk mi je pričao o svom „uzdržanom i lenjom sinu bez izraženih karakternih crta“. Kad smo razgovarali o problemu, videla sam da bi zapovednička, uobražena priroda ovog čoveka izazvala povlačenje svakog deteta i ono bi izgledalo lenjo. Rekao je: „Pokušavam da ga motivišem, i kad god ga vidim kako sedi, kažem mu: ‘Ustani bedniče i prihvati se nekog posla!’“

Možete misliti kako je ovo naređenje inspirisalo sina!

Mirni flegmatici su najprijatniji, nonšalantni ljudi, ali im je potrebna pozitivna motivacija. Da bi postigli neki cilj, potrebno im je roditeljsko ili supružničko ohrabrenje. Kad shvatimo temperament mirnih flegmatika, znaćemo da im je potrebna neposredna motivacija, i bez obzira da

li je u pitanju dete, supružnik, ili saradnik, možemo da ih ohrabrimo i vodimo, umesto da ih gledamo s visine, procenjujemo i uništavamo ono što ih podstiče.

Pomozite im da postavite ciljeve i nagradite ih

Kad sam bila u srednjoj školi, profesor nam je davao zlatne zvezdice kad bismo uradili nešto dobro. Volela sam da vidim te zvezde, zato sam radila naporno i dobila čitav niz ovih nagrada.

Kad odrastemo, i dalje volimo da dobijamo neku vrstu pohvale, a mirnim flegmaticima je, u pozitivnom smislu, potrebna pomoć da bi postavili ciljeve i da bi videli da je njihov posao vredan truda. Dete mirni flegmatik će vredno raditi ako bude imalo podsetnik s dužnostima koje će moći stalno da proverava. Supruga mirni flegmatik će biti bolja domaćica ako porodica primeti šta je uradila, a suprug mirni flegmatik može da očisti garažu ako mu obećaju da će dobiti pitu s jabukama za desert.

Mirni flegmatici su sposobni da postavite ciljeve, ali njihova priroda ih sprečava da žele tako nešto – ako mogu da izbegnu toliko planiranje unapred. Kad naučite da živite s mirnim flegmaticima, shvatićete koliko mogu da postignu ako im prvo pomognete da postavite ciljeve i objasnite vrednost tog postizanja.

Svetlo na kraju tunela čini vrednim dugo lutanje u mraku.

Ne očekujte oduševljenje

Omiljeni sangvinici i moćni kolerici žele da ostali oduševljeno reaguju na sve što oni kažu, i kad mirni flegmatik izgleda nezainteresovano, oni se uvrede ili uznemire. Kad svi shvatimo da priroda mirnih flegmatika nije uzbudljiva, lakše ćemo da prihvatimo činjenicu da flegmatici ne skaču od radosti na svaku novu ideju.

Jedna od najvećih prednosti učenja o temperamentima jeste da ono uklanja pritisak preteranih očekivanja od ostalih. Mirni flegmatik Džo je jednog jutra rekao: „O, mogu da kažem da će ovo biti još jedan loš dan.“ Moćni kolerik Kerolajn je odgovorila: „I meni se čini da će biti tako. I sigurna sam da se nećeš razočarati.“

Shvatite da je odgađanje stvari njihov način tihe kontrole

Pošto mirni flegmatici često osećaju da su u senci supružnika, moćnih kolerika, oni koriste oklevanje kao oruđe za odbranu.

Pol mi je priznao da je on bio takav. „Čekao bih do zadnjeg trenutka, a onda bih požurio.“ Njegova supruga Džejn, moćni kolerik, odmah je prokomentarisala: „U pravu si kad kažeš da čekaš do zadnjeg momenta, ali nikad u životu nisi požurio!“ I upravo tu, pred mojim očima, oni su započeli žučnu raspravu, o podrumu punom lamperije koja čeka da se stavi na zid, o prekrivaču za bazen koji nikad nije otpakovan, i rasadu živice koji je uvenuo u garaži a da nije ni video svetlost dana. Kako je Džejn postajala sve besnija, Pol je mirno primetio: „Ne zanovetaj, inače ništa od toga neće biti urađeno.“

Naterajte ih da donose odluke

Mirni flegmatici su sposobni da donose odluke, ali obično idu linijom manjeg otpora, puštajući druge da odluče šta i gde će da se radi. Pošto su skloni izbegavanju svega što bi moglo da dovede do prepirke, više vole da ne narušavaju rutinu. U društvu, ovaj neutralni pristup nije loš, jer nikoga ne

dovodi u neugodnu situaciju – u stvari, često je dobrodošao. Međutim, u konkretnim životnim situacijama, veoma je važno da mirni flegmatici donesu barem neke odluke.

U ophođenju s malom decom, nemojte prihvatiti njihov odgovor „baš me briga“, nego ih naterajte da sagledaju obe strane spornog pitanja, pa onda neka donesu odluku, čak i *ako ih nije briga*. Objasnite im koliko će im kasnije u životu biti važno da jasno procenjuju situacije i da donose odluke.

U odnosima između supružnika, mirni flegmatik treba makar da učestvuje u porodičnim razgovorima i pomogne u rešavanju problema. Ako ste vi ona samouverena polovina, onda treba da odredite neke oblasti koje ćete prepustiti mirnom flegmatiku i onda da se u njih ne mešate. Jedan od čestih razloga zbog kog mirni flegmatik izbegava da donese odluku jeste taj što zna da će ona druga strana ionako uraditi po svome. Da biste drugu osobu podstakli da donesu odluku, morate joj dozvoliti da učestvuje u upravljanju, i onda prihvatiti posledice. Ovo teško pada moćnim kolericima, jer oni mogu odmah da uvide šta nije u redu i žele da uskoče s rešenjem. Nakon nekoliko takvih pokušaja da spase što se spasti može, njegov supružnik, mirni flegmatik, diže ruke i povući se iz bilo kakvog porodičnog vođstva.

Nemojte svaljivati svu krivicu na njih

Pošto su mirni flegmatici tako tihi i prihvataju *status quo*, oni su laka meta za one sa smelijim temperamentima koji žele da svoju krivicu svale na drugoga. Često sam posmatrala situacije u kojima je moćni kolerik doneo ishitrenu odluku koja je imala katastrofalne rezultate, i onda svu krivicu svaljivao na mirnog flegmatika. Proverite kakvi ste vi u ovoj oblasti i da li pogrešno optužujete druge.

Jedna žena, mirni flegmatik, ispričala mi je da joj je suprug prepustio da ona odluči kakvog psa da kupe, ali kasnije, kad god bi pas uradio nešto loše, on bi svu krivicu svalio na nju.

Čak ako mirni flegmatici i priznaju da je krivica na njima, ova taktika umanjuje njihovo samopouzdanje, oni se povlače iz odnosa s vama, a to ih udaljava od preuzimanja odgovornosti u budućnosti.

Ako danas koristite mirnog flegmatika kao korpu za otpatke, sutra ćete imati pored sebe samo praznu korpu.

Ohrabrite ih da prihvate obaveze

Omiljeni sangvinici treba da se suzdrže od prihvatanja svakog predsedničkih mesta koje im se nudi, jer će biti raspeti na previše strana, a moćni kolerici ne treba da se prihvataju svega što im dođe pod ruku. Međutim, mirni flegmatici izbegavaju odgovornost za *sve*, čak i ako su sposobni za upravljanje i dobro se slažu sa svima. Zbog njihovog dara da pomiruju sukobljene strane, treba ih ohrabrivati da se prihvate odgovornosti vođstva. Oni su odlični rukovodioci na izvršnim funkcijama, ali ipak odbijaju unapređenja, jer imaju kompleks manje vrednosti. Ne žele da postanu nečiji „potrčko“.

Nemojte prihvatiti njihovo prvo *ne*, već im i dalje pokazujte vašu uverenost u njihove sposobnosti za vođstvo. Ko bi mogao da bude bolji predsestavajući, predsednik ili kralj od onoga ko ne donosi prenatlane odluke i od onoga ko efikasno posreduje u međuljudskim odnosima?

Poštujte njihovo ujednačeno raspoloženje

Ako želite da imate zajednički jezik sa svima, ništa vam neće biti od tolike pomoći kao ljubaznost.

„Ljubazne su reči sat meda, slast duši i zdravlje kostima.“ (Priče Solomonove 16,24)

PETI DEO

SNAGA
LIČNOSTI

IZVOR SNAGE
ZA OSTVARIVANJE
POTENCIJALA LIČNOSTI

17. POZNAVANJE SEBE STVARA POZITIVNE OSOBINE KOD LJUDI!

Na početku ove knjige pitali smo se zašto svi ti tečajevi za poboljšanje samog sebe imaju slabe efekte; zašto promene ne traju duže. Prvi odgovor na ovo je zato što mnogi programi ne uzimaju u obzir razlike u temperamentima. Često predavanja drže moćni kolerici moćnim kolericima. Sada kad razumemo razlike u temperamentima, znamo koliko moćni kolerici vole da budu vođe, kako brzo postavljaju nove ciljeve, prave nove planove i trude se da bi uverili sami sebe da mogu postići cilj. Čim primete da od nečega mogu da profitiraju, brzo dobiju motivaciju i stupaju u akciju.

Osoba koja predstavlja kombinaciju moćnog kolerika i savršenog melanholika ima sposobnost da se usmeri ka cilju i da napravi plan koraka koje treba da preduzme da bi došla do uspeha. Ali šta se dešava s drugim temperamentima kad im se (u vidu zadatka na tečaju) stave na raspolaganje elementi potrebni za neki početak?

Omiljeni sangvinik se oduševi zbog mogućnosti da svoj život dovede u red. On ima veličanstvenu zamisao i iskreno želi da se usavrši, ali izgleda da nikad nema vremena da započne, a kad to i uradi, izgubi potreban materijal koji mu je u početku stavljen na raspolaganje.

Savršeni melanholik koji se oslanja na uputstva mirnog flegmatika napraviće beleške i analiziraće sve što mu je ponuđeno. Možda će da proučava početnu zamisao i da procenjuje njene prednosti. Možda će da izdvoji neki praktični deo plana, ali suočavanje sa celinom odvešće ga u depresiju.

Ako mirni flegmatik vidi nekoliko laganih koraka koji mu mogu biti od koristi, možda će se usmeriti u pozitivnom pravcu, ali postoje velike šanse da krajnji ishod tečaja shvati kao prevelik zalogaj za njega koji zahteva „previše rada“.

OSLOBAĐANJE OD KRIVICE

Pošto godinama držim tečajeve o temperamentima, videla sam mnogo ljudi koji su doživeli oslobođenje od krivice čim su shvatili zašto u toku rada na motivacijskom zadatku nisu reagovali na takozvani normalan način. Omiljeni sangvinik treba da se organizuje, ali ne da oseća krivicu što ne može ceo svoj život da razvrsta po nekim kategorijama. Savršeni melanholik treba da bude popustljiviji i ličniji, ali ne treba da oseća krivicu što neće preko noći postati kao Bob Houp. Mirni flegmatik treba da poveća svoju motivisanost i da ne oseća krivicu ako ne ostvari revolucionarni napredak. Moćni kolerik će prihvatiti ono što je korisno, a ostalo odbaciti bez ikakvog osećaja krivice, ali treba da razume razlike u temperamentima i ne treba da se ruga onima koji ne mogu da postignu iste rezultate kao on i koji ne mogu da prate njegovo vođstvo.

Drugi razlog zbog koga ne postizemo trajnije rezultate, čak i pored nadahnutih uputstava, jeste taj što u nama nema moći da ostvarimo natprirodni preobražaj. Potrebna nam je *duhovna* energija, a većina nas ne zna gde da je pronađe. Možemo da mrmljamo mantre, da stavljamo verske simbole na istaknuta mesta na automobilu, dajemo donacije za ugrožene, šaljemo odeću divljacima, putujemo na Himalaje, ali unutra se neće promeniti ništa.

PRONAĐITE DUHOVNU ENERGIJU

Nakon gubitka naša dva sina, koji su bili hendikepirani zbog oštećenja mozga, moj suprug i ja počeli smo da tragamo za nečim što bi ispunilo prazninu u našoj duši. Spolja je izgledalo kao da smo

uspešni, ali iznutra nas je razarala bol. Počeli smo da tražimo životne odgovore. Fred je otišao u biblioteku i doneo knjige o religiji, pa smo pokušali da pronađemo neku versku zajednicu. Tada smo malo znali o tome da religija i veroispovest ne menjaju živote. Srećom, oboje smo za godinu dana, u različito vreme i na različitim mestima, bili suočeni s Hristom kao jedinim posrednikom koji dovodi do promene. „A koji ga primiše dade im vlast da budu sinovi Božiji, koji veruju u njegovo ime“ (Jevanđelje po Jovanu 1,12).

Bila nam je potrebna *moć poverovali* smo u Gospoda Isusa; *primili* smo ga u naša srca. Poslanica Rimljanima 12,1.2 bila nam je putokaz:

„...da prinesete sebe Bogu kao živu žrtvu, posvećenu, bogougodnu, da to bude vaša duhovna služba Bogu.“

„Ne prilagođavajte se ovome svetu, nego preobražavajte obnavljajući svoj um, da biste mogli prosuditi šta je Božija volja, šta je dobro, ugodno i savršeno.“ [Prev. M. Živković]

PRINESITE SVOJA TELA

Prinesite celo svoje biće, vreme, um, dušu, temperament, jake strane i slabosti. Recite: „Evo Bože; sve je tvoje. Postupi sa mnom po svojoj volji.“

NE PRILAGOĐAVAJTE SE OVOM SVETU

Ne dozvoli da se moje oči usmere samo na zemaljska zadovoljstva. Dopusti mi da shvatim kako su kratkotrajni imovina i ugled.

PREOBRAŽAVAJTE SE OBNAVLAJUĆI SVOJ UM

Postoji nada. Božijem Duhu je moguće da me obnovi, da mi vrati vedrinu i osveži moj um. *Tada* (ključna reč) – *tada*, kada ceo svoj život predam Bogu, pomerim cilj s tela na duh, dozvolim Gospodu da obnovi moj izmoreni um – *tada mogu da prosudim...* Kako je jaka reč *prosuditi*. Ne postoji mnogo stvari u životu u koje možemo biti sigurni. *Pretpostavljati ili nadati se*. Da. Ali *prosuditi* i *znati* (biti siguran)? Tada ćete moći „prosuditi šta je Božija volja, šta je dobro, ugodno i savršeno.“

„Mislite da mogu da znam šta Bog želi od mog života?“

Da, možete da znate savršenu Božiju volju. Fred i ja smo počeli da proučavamo Bibliju i razlike u temperamentima u isto vreme, i bili smo zapanjeni kako se oni podudaraju jedno s drugim. Kad smo počeli da proučavamo sopstvene temperamente, umesto da pokušavamo da oblikujemo jedno drugo (kao što smo pokušavali petnaest godina), u Bibliji smo pronašli ohrabrenje. Biblija nigde ne govori o tome da sam ja odgovorna za Fredovo ponašanje, niti da on treba da procenjuje moja dela. Umesto toga, pronašli smo naloge da preispitamo sami sebe, a ne druge.

Poslanica Galatima 6,4: A svaki da ispita svoje delo...

Prva poslanica Korinćanima 11,28: Ali čovek da ispituje sebe...

Druga poslanica Korinćanima 13,5: Sami sebe okušajte jeste li u veri...

Psalam 26,1.2: Sudi mi, Gospode..., Ispitaj me, Gospode, i iskušaj me; pretopi što je u meni i srce moje.

Parafraza Psalma 139,23.24: Ispitaj me, o Gospode, i upoznaj moje srce – šta je u njemu, mom pravom ja – ispitaj me, iskušaj me i saznaj moje namere – kako se ponašam i slažem s drugima. Ako ima išta uvredljivo u meni – dela ili raspoloženje kojima povređujem ljude – molim te, pomози mi da se promenim.

Pomoću razumevanja temperamenata počeli smo da ispitujemo svoja srca i analiziramo sami sebe. Kad god smo pozvali u našu kuću neki drugi bračni par i s njima podelili to što smo naučili, videli bismo promene i na nama i na njima.

NAŠA JEDINSTVENOST

Naučili smo da nas Bog nije stvorio da budemo svi isti. Svako od nas je jedinstven. Apostol Pavle nam je rekao da ispitamo sami sebe i da vidimo koje darove nam je dao Gospod, i koje slabosti on želi da savladamo pomoću naše volje i njegove moći. Pavle nas je uporedio s telom, gde je Hristos glava, a mi udovi:

On povezuje celo telo u jedno i drži ga povezanim, na taj način što svaki zglob pruža odgovarajuću potporu svakom pojedinom udu. To čini da telo raste i izgrađuje se kroz ljubav. (*Poslanica Efescima 4,16; prev. M. Živković*)

Bog nas je sve stvorio različitima, tako da možemo da ostvarimo svoju ulogu. Neke od nas je stvorio da budemo *stopala* – da budemo u pokretu, upravljamo, ostvarujemo ciljeve, kao moćni kolerici.

Neki od nas su stvoreni da budu *um* – da duboko razmišljamo, osećamo, pišemo, kao savršeni melanholic. Neke je stvorio da budemo *ruke* da nekoga uslužimo, pomilujemo, ublažimo bol, kao mirni flegmatici. Neke od nas je napravio da budu *usta* – da pričamo, podučavamo, ohrabrujemo, kao omiljeni sangvinici.

„Ali Bog postavi sve ude u telu kako je koga hteo.“ (Prva poslanica Korinćanima 12,18)

Bog je mogao od svih nas da napravi omiljene sangvinike. Mnogo bismo se zabavljali, ali bismo malo postigli.

Mogao je od svih nas da napravi savršene melanholike. Bili bismo organizovani, ali ne mnogo veseli.

Mogao je od nas da napravi samo moćne kolerike. Svi bismo bili predodređeni za vođstvo, ali toliko nestrpljivi da ne bi bilo nikog da nas sledi.

Mogao je da nas stvori kao mirne flegmatike. Imali bismo miran svet, ali ne baš mnogo oduševljenja za život.

Za potpuno funkcionisanje tela potrebni su nam svi temperamenti. Svaki deo treba da radi svoj posao da bi se ujedinilo delovanje i dobili skladni rezultati.

UDOVI NISU DOVOLJNI

Šta ako imamo sve ove udove – svaki od njih radi svoj posao – ali Hristos njima ne upravlja? Šta ako omiljeni sangvinici govore, savršeni melanholic razmišljaju, moćni kolerici rade i mirni flegmatici posreduju, ali sve to rade bez duhovne dubine? Tu neće biti jedinstvenog cilja. Neće biti koordinacije u rezultatima.

Da bi različiti udovi delovali kako treba, potrebno je da u našim životima imamo Hrista.

Naučila sam ove principe živeći s naša dva sina koji su imali oštećenje na mozgu. Obojica su bili lepi. Imali su svetlo-plave oči, plavu kosu, prčaste nosiće, rupice na bradi. Imali su normalne ruke i noge koje su pomerale, ali nisu imali normalne umove. Imali su sve udove, ali nije bilo glavne

kontrole. Imali su oči, ali nisu mogli da vide; uši, ali nisu mogli da čuju; ruke koje nisu mogle da drže; stopala, ali nisu mogli da hodaju. Spolja su izgledali normalno ali bez mozga, ništa nije funkcionisalo.

Mnogi od nas su kao moji dečaci – izgledamo normalno spolja, ali bez Hrista, kao naše glave, skoro ništa ne funkcioniše. Apostol Pavle je rekao: „Da bih upoznao njega i silu njegovoga vaskrsenja, i učestvovao u njegovim patnjama, nalikujući njemu...“ (Poslanica Filibljanima 3,10)

VAŠ NAJBOLJI PRIJATELJ

Da li ste ikada imali prijatelja koga ste toliko voleli da ste želeli da stalno budete s njim i da ga svakim danom sve bolje upoznajete? Da li vam je njegovo prisustvo davalo volju da živite, a njegova blizina davala snagu? Da li vam je stalo do njega toliko da ste bili voljni da ponese te njegov teret i da mu se nađete pri ruci u nevolji? Da li ste ga posmatrali tako pažljivo i toliko ga blisko sledili da ste postali skoro kao on? Isus želi tu vrstu odnosa s vama. Želi da ga bolje upoznate putem čitanja njegove reči i razgovora s njim; želi da osetite njegovu moć u vašem životu, da biste mogli da savladate svoje slabosti. Želi da shvatite da je i on imao iste probleme kao vi, i zato želi da s vama provede mnogo vremena, da biste i vi počeli sve više da budete kao on.

Ako želite da postanete kao on, nastojaćete da popravite¹ vaše jake strane i eliminišete slabosti, jer je Isus imao najbolju kombinaciju svih temperamenata. Imao je pripovedački dar omiljenog

¹ Popravka i promena karaktera nije čovečiji posao već Božiji, sve što neka osoba treba da uradi da bi bila promenjena je da svakodnevno održava najbližiji odnos, vezu, zajednicu sa Bogom. Jer je psihološki zakon da se čovekov um i karakter preobražava u ono što gleda, što mu je svakodnevno pred očima, čime se njegov um svakodnevno hrani i bavi – kakve su ti misli, takav ti je um, karakter (a ne život; videti stih: „Pogledajte u mene, i spašćete se svi krajevi zemaljski; jer sam ja Bog, i nema drugog“ – Knjiga proroka Isaije 45,22). Autorka je ovde (a i na mnogo mesta) pomešala uzrok i posledice. Postati nalik Hristu po karakteru je **spontana** posledica, plod svakodnevnog proučavanja Hristovog života i karaktera, duhovnog hranjenja njime (tj. zajednice sa Hristom), baš kao što je i fizički rast **spontana** posledica svakodnevnog hranjenja i fizičke aktivnosti. Dete ne raste tako što se bavi svojim rastom i brine se o tome – ono se hrani i kreće ne misleći o rastu, a rast dolazi sam po sebi – spontano. „A ko od vas brinući se može primaknuti rastu svom lakat jedan?“ Jevanđelje po Luki 12,25.

Nije suština problema u sebičnim delima ni ponašanju već u urođenim sebičnim željama koje za posledicu imaju ta dela i ponašanje. Tačnije, suštinski problem je u sebičnoj (grešnoj) ljudskoj prirodi koja je uzrok, izvor svemu tome. Sebične ljudske želje su samo deo te sebične ljudske prirode sa kojom se svi rađamo, po učenjima Svetog pisma.

Ne može se promenom posledica promeniti njihov uzrok. To je pogrešan pristup na duže staze koji ima bihevioralna terapija – ona prividno eliminiše simptome a ne i njihov uzrok, koji ostaje skriven i najčešće se posle izvesnog vremena ispoljava još intenzivnije, na isti ili neki drugi način.

Zato je razmišljanje tipa: „Ako budemo promenili dela i ponašanje (simptome), promenićemo i sam uzrok tih dela i ponašanja (simptoma), odnosno promenićemo time i samu ljudsku prirodu“, netačno i nedolotvorno, kao što se u praksi i pokazalo.

Ljudsko biće nikakvim metodama, načinima, taktikama, dosetkama, lukavstvima... ne može da trajno nadvlada i pobedi svoju sebičnu prirodu, suštinu – njena promena je jednostavno čudo, nešto natprirodno.

A sve dok ljudska priroda ne bude promenjena, ne može biti čistih, nesebičnih dela. Baš kao što ni zatrovani, nečisti izvor ne može davati čistu vodu dok ne bude očišćen, promenjenog sastava – a izvor sam sebe da očisti ne može. Isto je i kod čišćenja i preobražaj sebične ljudske prirode – to je natprirodno delo koje čini Bog uz našu dozvolu, odobravanje.

Zato bi cilj ove knjige trebalo da bude samo da ukaže ljudima na postojanje određenih tipova temperamenata, da bi bolje razumeli jedni druge razumevanjem uzorka svojih i ponašanja drugih, a promenu loših osobina bi trebalo ostaviti Bogu na već pominjani način – gledanjem i proučavanjem Njegovog karaktera i ponašanja i održavanjem ličnog i bliskog odnosa sa Njim kroz svakodnevne životne okolnosti.

Promene postignute na bilo koji drugi način su samo spoljašnje, kozmetičke, a ne dubinske i suštinske prirode, i prema tome, kratkog su veka.

sangvinika, dubinu i osećajnost savršenog melanholika, sposobnost vođstva moćnog kolerika i smirenu prirodu mirnog flegmatika.

Isus danas živi u srcima svih vernika, pa ako započinjete vaš lični plan usavršavanja, proverite da li ste se priključili na njegov izvor *Moći*, jer jedino tako ćete u tome uspeti. „Veliko delo čini Gospod na nama...“ (Psalmi 126,3)

Snaga ličnosti stvara pozitivne ljude

DODATAK: DEFINICIJE REČI IZ TESTA LIČNOSTI

Prerađena objašnjenja iz knjige *Karakterni obrasci* Lane Bejtmen (*Personality Patterns*), Lana Bateman, Huntington House Inc., Lafayette LA.

JAKE STRANE

1

Avanturista. Neko ko će preduzeti smele poduhvate, rešen da ih odlučno savlada.

Prilagodljiv. Lako se uklapa i prijatno mu je u svakoj situaciji.

Aktivan. Pun života, veselo gestikuliše rukama i izražava se mimikom.

Analitičan. Voli da ispituje logiku i ispravnost odnosa među delovima.

2

Istrajan. Uvek završava jedan projekat pre nego što započne drugi.

Zabavan. Prepun šala i dobrog humora.

Ubedljiv. Uverava logikom i činjenicama, radije nego šarmom ili silom.

Miroљjubiv. Izgleda mimo i spokojno i povlači se iz bilo kog oblika sukoba.

3

Pokoran. Lako prihvata nečije mišljenje ili želju, bez velike potrebe da iznese svoje sopstveno mišljenje.

Samopožrtvovan. Rado odustaje od nekih sopstvenih potreba radi dobra drugih, da bi zadovoljio njihove potrebe.

Druželjubiv. Neko ko druženje s drugima vidi kao priliku da bude prijatan i zabavan, radije nego da to shvati kao izazov ili kao poslovnu priliku.

Snažne volje. Neko ko je odlučan u tome da sve radi na svoj način.

4

Obziran. Poštuje potrebe i osećanja drugih.

Pribran. Emotivan, ali osećanja retko ispoljava.

Takmičar. Svaku situaciju, događaj, ili igru pretvara u takmičenje i uvek igra da bi pobedio!

Ubedljiv. Može da vas pridobije svojim šarmom.

5

Unosi svežinu. Obnavlja ili stimuliše druge da se osećaju dobro.

Učtiv. Poštuje, ceni i uvažava druge.

Rezervisan. Suzdržava se od ispoljavanja emocija ili oduševljenja.

Snalažljiv. Sposoban da deluje brzo i efikasno u skoro svim situacijama.

6

Zadovoljan. Osoba koja lako prihvata bilo kakvu okolnost ili situaciju.

Osetljiv. Izuzetno brine o drugima i o tome šta će se desiti.

Samostalan. Nezavisna osoba koja u potpunosti može da se osloni na svoje mogućnosti, procenu i snalažljivost.

Energičan. Pun života i uzbuđenja.

7

Planer. Voli detaljno unapred da razradi raspored da bi bolje ispunio zadatak ili postigao cilj, i više voli sam proces planiranja i krajnji proizvod nego stvarno angažovanje na ispunjavanju zadatka.

Strpljiv. Ne uzbuđuje se zbog kašnjenja, ostaje smiren i tolerantan.

Uveren. Zna da će sve biti dobro kad to bude zavisilo samo od njega.

Promoter. Šarmom svog karaktera nagovara ili primorava druge da pristanu na nešto, da se pridruže, ili da nešto ulože.

8

Siguran. Pouzdan, retko okleva i retko se koleba.

Spontan. Voli da sve u životu zasniva na impulsima i da bude nepripremljeno, umesto na ograničenim planovima.

Organizovan. Stvara i živi po dnevnim planovima, ne voli da se u njegove planove neko meša.

Stidljiv. Tih, ne započinje lako razgovor.

9

Metodičan. Osoba koja primenjuje metod za plansko, sistematsko uređenje svih stvari.

Predusretljiv. Uslužan. Neko ko je spreman da brzo uradi nešto na način kako to želi drugi.

Iskren. Govori otvoreno i bez rezerve.

Optimističan. Vedrinom svoje naravi uverava sebe i druge da će sve na kraju ispasti dobro.

10

Prijateljski nastrojen. Radije prihvata stvari od drugih nego što ih sam inicira, retko kada započinje razgovor.

Veran. Dosledno pouzdan, nepokolebljiv, odan i privržen ponekad i bez razloga.

Duhovit. Sjajan smisao za humor koji praktično svaku priču može da pretvori u smešan događaj.

Odlučno izražava želje i stavove. Dominantan karakter kome se ostali ne bi lako suprotstavili.

11

Odvažan. Voljan da preuzme rizik; neustrašiv, hrabar.

Divan. Osoba s kojom je zabavno provoditi vreme.

Taktičan. S ljudima je taktičan, pažljiv i strpljiv.

Detaljan. Sve radi pravilno i jasno se seća svih stvari koje su se desile.

Veseo. Stalno je dobro raspoložen i podstiče sreću u drugima.

Dosledan. Ostaje emotivno uravnotežen i reaguje onako kako se može očekivati.

Kulturan. Neko ko ima intelektualnih i umetničkih sklonosti, kao što su pozorište, klasična muzika, balet.

Siguran u sebe. Zadovoljan sobom i siguran u svoje sposobnosti i uspeh.

13

Idealista. Zamišlja savršene stvari, i takve standarde postavlja i sebi samome.

Nezavisan. Dovoljan sam sebi, samostalan, samopouzdan i izgleda da mu je potrebno vrlo malo pomoći.

Bezazlen. Osoba koja nikada ne kaže niti izaziva nešto uvredljivo ili neugodno.

Inspirativan. Podstiče druge na rad i učestvovanje, i celu stvar čini zabavnom.

14

Ekstrovertan. Otvoreno izražava svoja osećanja, naročito naklonost, i ne okleva da dodiruje onoga s kim razgovara.

Odlučan. Osoba koja ima sposobnost brzog konačnog procenjivanja.

Sklon dvosmislenom humoru. Prikazuje „dvosmislenu visprenost“, uvek spreman na vic, a zna da bude i sarkastičan (podrugljiv, pakostan, zajedljiv).

Dubok. Snažan i obično introspektivan (sklon samoposmatranju i beleženju sopstvenih psihičkih doživljaja i detaljnom opisivanju tako otkrivenih sadržaja), sa urođenim gađanjem prema površnim razgovorima i sklonostima.

15

Posrednik. Često se nalazi u situaciji u kojoj pomiruje razlike u drugima da bi izbegao sukob.

Muzikalan. Bavi se muzikom ili je veoma ceni; posvećen joj je više kao umetnosti nego kao izvođenju iz zabave.

Inicijator. Ima potrebu da bude produktivan, vođa kog drugi slede, teško mu je da sedi skrštenih ruku.

Druželjubitiv. Voli zabave i jedva čeka da se sretne sa svima kad su na okupu; niko mu nije stran.

16

Pažljiv. Obzirna osoba koja pamti važne događaje i može brzo da učini neki ljubazan gest.

Uporan. Istrajava u nečemu čvrsto i tvrdoglavo, i ne odustaje dok ne postigne cilj.

Razgovorljiv. Stalno priča, obično zanimljive priče i zabavlja sve oko sebe, oseća potrebu da ispuni tišinu da bi drugima bilo prijatnije.

Tolerantan. Lako prihvata mišljenja drugih i nema potrebu da se ne slaže s njima ili da ih menja.

17

Slušalac. Uvek je voljan da čuje ono što imate da mu kažete.

Odan. Veran osobi, idealu, poslu, ponekad bez razloga.

Vođa. Rođeni direktor; ima snažnu sklonost za upravljanjem i često mu je teško da poveruje da bilo ko drugi može tako dobro da obavi neki posao.

Poletan. Pun života, krepak, energičan.

18

Zadovoljan. Lako se zadovolji onim što ima; retko kad je zavidan.

Zapovednik. Voli da naređuje i očekuje da ga ljudi slede.

Ljubitelj tabela. Voli da organizuje život, zadatke, i da rešava probleme pomoću lista, dijagrama i tabela.

Simpatičan. Omiljen, divan, u centru pažnje.

19

Perfekcionista. Sebi, a često i drugima postavlja visoke standarde i želi da uvek sve bude u najboljem redu.

Prijatan. Ležeran, prijatan je za društvo i razgovor.

Produktivan. Ima potrebu da stalno radi i ostvaruje ciljeve, često mu je teško da se odmara.

Omiljen. U centru pažnje svake zabave i zbog toga ga svi žele na svojoj zabavi.

Živahan. Živahna, brbljiva osoba, puna energije.

Hrabar. Neustrašiva, smela, odvažna osoba koja se ne plaši rizika.

Pristojan. Stalno želi da se ponaša na način koji je prihvaćen kao pravilan.

Uravnotežen. Stabilan, traži srednje rešenje, nije sklon ni da se ističe, niti da zaostaje.

SLABOSTI

21

Bezizražajan. Osoba na čijem licu ne može da se prepozna neko osećanje.

Povučen. Izbegava da privlači pažnju, kao rezultat zbunjenosti.

Drzak. Upadljiv, neukusan, pravi se važan, preglasan.

Voli da šefuje. Naređuje, dominira, ponekad je ohol u ophođenju sa odraslima.

22

Nedisciplinovan. Osoba kod koje se nedostatak reda provlači kroz sve oblasti života.

Bezosećajan. Teško mu je da se nosi s problemima ili onim što tišti druge.

Ravnodušan. Bez oduševljenja za stvari; često oseća da uspeh ionako izostati.

Zlopamtilo. Neko ko teško prašta ili zaboravlja bol ili nepravdu koji su mu učinjeni; sklon da stalno bude neraspložen.

23

Suzdržan. Protivi se da bude u nešto umešan, naročito u nešto zamršeno.

Kivan. Često ima bolesna osećanja kao rezultat stvarnih ili umišljenih uvreda.

Protivi se. Teži i bori se protiv prihvatanja bilo kog drugog pristupa osim svog.

Ponavlja se. Prepričava stare priče i događaje da bi vas zabavio, ne shvatajući da je to već nekoliko puta ispričao; ima potrebu da stalno nešto priča.

24

Sitničav. Insistira na nevažnim stvarima ili detaljima i posvećuje preveliku pažnju beznačajnim sitnicama.

Plasljiv. Često ispoljava osećanja duboke zabrinutosti, strahovanja i uznemirenosti.

Zaboravan. Nema dobro pamćenje što je obično povezano s nedostatkom discipline i ne napreže se mentalno oko stvari koje nisu zabavne.

Bez dlake na jeziku. Iskren, otvoren; što na umu, to na drumu.

25

Nestrpljiv. Osoba koja teško podnosi razdražljivost ili kašnjenje drugih.

Nesiguran. Neko ko je uplašen ili mu nedostaje samopouzdanja.

Neodlučan. Osoba kojoj je teško da donese bilo kakvu odluku. (Karakter koji se dugo ne zadržava na donošenju neke odluke, s ciljem da ona bude što bolja.)

Upada u reč. Osoba koja više priča nego što sluša, koja počinje da govori ni ne shvatajući da neko već priča.

26

Neomiljen. Osoba čija napetost i težnja ka perfekciji mogu da oteraju ostale.

Odsutan. Nema nikakvu želju da se učlani u neki klub, grupu, aktivnost, ili živote drugih ljudi, niti da o njima sluša.

Nepredvidiv. Jednog trenutka može biti ushićen, a već sledećeg potpuno neraspoložen, ili biti voljan da pomogne, pa onda nestati, ili obećati da će doći, pa onda zaboraviti da se pojavi.

Neprivržen. Teško mu je da otvoreno pokaže nežnost, bilo rečima, bilo fizičkim dodirom.

27

Svoje glav. Uvek insistira da uradi stvari na svoj način.

Nasumičan. Nema ustaljenog načina na koji radi stvari.

Neskroman. Osoba čiji su standardi tako visoki da ju je veoma teško zadovoljiti.

Kolebljiv. Sporo se odlučuje da počne i teško mu je da se u nešto uključi.

28

Bezličan. Prosečna ličnost bez isticanja bilo mana, bilo vrlina, ili pokazivanja nekih osećanja.

Pesimističan. Iako se nada najboljem, uglavnom vidi negativnu stranu nečega.

Ohol. Osoba s visokim mišljenjem o sebi, koja smatra da je uvek u pravu i sebe smatra najpogodnijom osobom za posao.

Popustljiv. Dozvoljava drugima (uključujući decu) da rade šta hoće da ne bi postao neomiljen.

29

Detinjaste naravi. Neko ko ima dečiju ćud koju ispoljava u nastupu gneva, a onda to skoro odmah zaboravi.

Besciljan. Ne postavlja sebi ciljeve i ima malo želje da ih ostvari.

Sklon svađi. Podstiče raspravu, obično zato što smatra da je uvek u pravu, bez obzira na situaciju.

Otuđen. Lako se povlači od drugih, zbog nesigurnosti ili straha da oni ne uživaju u njegovom društvu.

30

Naivan. Jednostavan, dečiji izgled; nedostaje mu otmenosti i razumevanja za dublje nivoe života.

Negativan. Neko čiji je stav retko pozitivan i često vidi samo negativnu stranu svake situacije.

Razdražljiv. Pun samopouzdanja, hrabrosti i izdržljivosti, ali često u negativnom smislu.

Nonsalantan. Ležeran, bezbrižan, nezainteresovan.

31

Zabrinut. Stalno se oseća nesigurno, zabrinuto ili uznemireno.

Povučen. Osoba povučena u sebe i kojoj je potrebno da mnogo vremena provodi sama.

Preteruje u radu. Koji postavlja previsoke radne ciljeve, stalno mora da bude produktivan i oseća veliku krivicu kad se odmara; ne pokreće ga želja za savršenstvom niti završavanjem poslova, nego sama potreba da nešto radi i za to bude nagrađen.

Željan priznanja. Srećan je ako ga drugi cene ili ga hvale. Ako je estradna ličnost, ovakva osoba se hrani aplauzima, smehom i odobravanjem od strane publike.

32

Preosetljiv. Preterano introspektivna ličnost koja se lako uvredi prilikom nesporazuma.

Netaktičan. Ponekad se izražava na uvredljiv i nesmotren način.

Bojažljiv. Izbegava teške situacije.

Govorljiv. Zabavna osoba koja ima snažan impuls da stalno priča, i kojoj je teško da sluša.

33

Sumnjičav. Karakterišu ga nesigurnost i nedostatak poverenja.

Neorganizovan. Nedostatak sposobnosti dovođenja u red sopstvenog života.

Nasilan. Preuzima kontrolu nad situacijama i ljudima, obično govoreći drugima šta da rade.

Depresivan. Osoba koja je skoro uvek potištena.

34

Nedosledan. Nestalna, protivrečna osoba čije ponašanje i osećanja nisu zasnovani na logici.

Introvertan. Osoba čije su misli i interesovanja okrenute ka sebi, živi sama za sebe.

Netolerantan. Ne može da podnese ili da prihvati stavove i stanovišta drugih ljudi, ili način na koji nešto rade.

Indiferentan. Ravnodušan – osoba kojoj nije važno da li su stvari ovakve ili onakve.

35

Neuredan. Živi u neredu i ne može da pronađe stvari.

Zlovoljan. Nikada se emocionalno ne oseća preterano uzvišeno, ali lako sklizne u neraspoloženje, obično kad oseti da ga ne cene.

Gundalo. Kad je pod pritiskom govori veoma tiho, sebi u bradu; ne govori razgovetno.

Manipulativan. Lukavo i okolišno utiče na stvari kako bi mu odgovarale, a na kraju će već nekako postići ono što želi.

36

Spor. Ne radi i ne razmišlja brzo, sve mu je preterano naporno.

Tvrdoglav. Odlučan je u sprovođenju sopstvene volje, ne može se lako nagovoriti, svojeglav je.

Razmetljivac. Potrebno mu je da bude u centru pažnje, da ga drugi gledaju.

Skeptičan. Ne veruje nikome, čita između redova.

37

Usamljenik. Potrebno mu je mnogo samoće i sklon je izbegavanju drugih ljudi.

Gospodar. Ne okleva da vam stavi do znanja da je on u pravu i da je sve pod njegovom kontrolom (koji druge smatra manje sposobnim, vrednim...).

Lenj. Procenjuje posao ili aktivnosti po uloženoj energiji.

Bučan. Osoba čiji glas ili smeh nadjačava ostale u prostoriji.

38

Trom. Sporo započinje nešto, potrebno je da ga neko pogura da bi dobio motivaciju.

Podozriv. Sklon je sumnjanju u druge i njihove ideje.

Razdražljiv. Naljuti se zbog sopstvene nestrpljivosti i ima kratak fitilj. Naljuti se kad su ostali ili nedovoljno brzi, ili nisu uradili ono što im je rečeno.

Rasejan. Nema dovoljnu koncentraciju ili pažnju, površan.

39

Osvetoljubiv. Svesno ili nesvesno pamti negativne stvari iz prošlosti i kažnjava onog ko ga je uvredio; često dovrtljivo uskraćuje prijateljstvo ili naklonost.

Nemiran. Voli nove aktivnosti, jer mu nije zabavno da stalno radi iste stvari.

Bezvoljan. Ne želi da bude uvučen u nešto i bori se protiv toga.

Brzoplet. Reaguje nepromišljeno, bez razmišljanja, uglavnom jer je nestrpljiv.

40

Oportunist. Osoba koja se lako prilagođava prilikama, koja se okreće onako kako vetar duva, tj. onako kako njoj odgovara; sporazumaš, kompromiser kad je to njemu u interesu. Često će da odustane od svog stava da bi izbegao sukob, čak i ako je u pravu.

Kritizer. Stalno procenjuje i osuđuje, često razmišlja ili reaguje negativno.

Lukav. Prepreden, neko ko će uvek doći do željenog cilja.

Nestalan. Detinjast, s kratkotrajnom koncentracijom, potrebne su mu stalne promene da se ne bi dosađivao.